

ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ЧЕРКАСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ
ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

**Досвід професійного саморозвитку
педагогічного працівника на основі використання
інформаційно-комунікаційних технологій та
потенційних можливостей мережі Інтернет**

Матеріали Всеукраїнської з міжнародною участю
науково-практичної Інтернет-конференції
(січень-лютий 2013 року)

**Черкаси
2013**

Досвід професійного саморозвитку педагогічного працівника на основі використання інформаційно-комунікаційних технологій та потенційних можливостей мережі Інтернет: Матеріали Всеукраїнської з міжнародною участю науково-практичної Інтернет-конференції. – Черкаси: Вид-во ОПОПП, 2013. – 194 с.

Автор-упорядник:

О.В.Норкіна – методист кафедри освітнього менеджменту і педагогічних інновацій Черкаського ОПОПП.

Рецензенти:

Г.А.Назаренко – проректор з наукової роботи Черкаського ОПОПП, науковий співробітник лабораторії морального та етичного виховання Інституту проблем виховання АПН України, кандидат педагогічних наук;

В.М.Шемшур – методист лабораторії-центру інформаційних технологій Черкаського ОПОПП.

Збірник вміщує матеріали Всеукраїнської з міжнародною участю науково-практичної Інтернет-конференції „Досвід професійного саморозвитку педагогічного працівника на основі використання інформаційно-комунікаційних технологій та потенційних можливостей мережі Інтернет”, у яких висвітлюються актуальні проблеми створення інформаційно-комунікаційного освітнього простору післядипломної освіти для професійного саморозвитку педагогічного працівника, теоретико-методологічні аспекти дистанційного навчання; використання ІКТ та мережі Інтернет в організації курсів підвищення кваліфікації, питання організації самоосвітньої діяльності вчителів у процесі розвитку їх інформаційно-комунікаційної компетентності, визначаються форми й методи управління самоосвітою педагога.

Рекомендовано до друку вченою радою Черкаського ОПОПП
Протокол № 1 від 05.03.2013 р.

ЗМІСТ

Розділ 1. Актуальні проблеми створення інформаційно-комунікаційного освітнього простору післядипломної освіти для професійного саморозвитку педагогічного працівника.....	5
<i>Винник А.Л., Нагель О.И.</i> Самообразование учителя как фактор повышения качества современного образования.....	5
<i>Войцях Т.В.</i> Віртуальна спільнота як інноваційний освітній простір післядипломної освіти.....	7
<i>Гергель О.В.</i> Створення електронного контенту вчителя математики (з досвіду роботи)	11
<i>Квашук О.М.</i> Удосконалення процесу професійного саморозвитку педагогів в інформаційно-комунікаційному освітньому просторі післядипломної освіти.....	15
<i>Костіна В.В.</i> Сучасне веб-проектування для освітньої сфери.....	17
<i>Крутова Н.І.</i> Комп'ютерна телекомунікація як засіб розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності вчителів у системі післядипломної педагогічної освіти	21
<i>Лабутин В.Б.</i> Свободное и проприетарное программное обеспечение в образовательном учреждении.....	26
<i>Лисенко Т.М.</i> Професійний саморозвиток педагога в умовах інформаційно-освітнього простору дошкільного навчального закладу.....	32
<i>Норкіна О.В.</i> Застосування інформаційно-комунікаційних технологій у підготовці вчителів до інноваційної діяльності.....	36
<i>Соломенникова О.А.</i> Профессиональное развитие воспитателя в условиях опытно-экспериментальной работы по проекту «Виртуальный детский сад».....	40
<i>Терещук Т.С., Денисюк Л.М., Пастух Т.В.</i> Формування та використання інформаційно-комунікативного середовища для професійного саморозвитку педагогічного працівника.....	45
<i>Хрипун В.І.</i> Використання інформаційно-комунікаційних технологій та мережі Інтернет у процесі професійного саморозвитку педагогічного працівника дошкільного навчального закладу.....	53
Розділ 2. Теоретико-методологічні аспекти дистанційної освіти педагогічних працівників.....	57
<i>Бондаренко А.В.</i> Особливості дистанційної освіти педагогічних працівників.....	57
<i>Василенко Ю.М.</i> Модернізація післядипломної педагогічної освіти у контексті впровадження та розвитку дистанційної форми навчання.....	60
<i>Гачкало С.Я., Пузеєва І.Я., Пузеєв О.О.</i> Впровадження дистанційного навчання вчителів у міжтестастаційний період.....	65
<i>Єременко Л.В.</i> Характерні риси дистанційного навчання педагогічних працівників...	69
<i>Оникієнко Л.О.</i> Дистанційне навчання в системі післядипломної педагогічної освіти...	75
<i>Пастушенко С.С.</i> Особливості впровадження технології дистанційного навчання у навчальний процес.....	80
<i>Хворостенко І.І.</i> Розвиток самоосвітньої компетентності як психолого-педагогічна проблема (в контексті використання засобів дистанційного навчання).....	84
<i>Хомич О.О.</i> Дистанційна освіта. Навчання on-line.....	90
Розділ 3. Використання ІКТ та мережі Інтернет в організації курсів підвищення кваліфікації	93
<i>Гойдош Н.І.</i> Використання мережі Інтернет на уроках іноземної мови.....	93
<i>Залізна Л.Д.</i> Організація неперервного підвищення кваліфікаційного рівня педагогів на основі використання інформаційно-комунікаційних технологій та мережі Інтернет.....	99
<i>Папернова Т.В.</i> Підготовка вчителів-предметників до використання ІКТ у системі	

підвищення кваліфікації.....	104
<i>Табарчук І.В.</i> Підготовка вчителів початкових класів до викладання курсу інформатики.....	106
Розділ 4. Досвід використання потенційних можливостей мережі Інтернет для організації самоосвітньої діяльності педагогічних працівників у міжкурсовий період.....	109
<i>Артемова Л.Д., Лесечко М.М.</i> Застосування мережі Інтернет для організації професійного саморозвитку вчителів-словесників у міжкурсовий період.....	109
<i>Астахова О.М.</i> Використання мережі Інтернет в освіті як інструмент покращення педагогічної діяльності.....	115
<i>Дацюк Н.М.</i> Впровадження інформаційних технологій у навчальний процес як запорука фахової компетентності.....	119
<i>Красномовець В.А.</i> Електронні наукові журнали у сфері сучасних наукових комунікацій.....	124
<i>Курінна Л.В.</i> Можливості використання мережі Інтернет для організації самоосвіти педагогів.....	129
<i>Лаврінченко Л.А.</i> Професійний саморозвиток вчителя початкових класів на основі використання інформаційно-комунікаційних технологій та потенційних можливостей мережі Інтернет.....	134
<i>Литвиненко Л.Я.</i> З досвіду використання потенційних можливостей мережі Інтернет для організації самоосвітньої діяльності шкільних бібліотекарів у міжкурсовий період..	139
<i>Майдебура Ю.В.</i> Самоосвітня діяльність педагогічних працівників у міжкурсовий період на основі використання мережі Інтернет.....	143
<i>Маценко Н.В.</i> Проблеми впровадження інформаційно-комунікаційних технологій для організації самоосвітньої діяльності вчителів початкових класів.....	147
<i>Мельник О.О.</i> Застосування мережі Інтернет для організації самоосвітньої діяльності педагогічних працівників у міжкурсовий період.....	151
<i>Михайлова Т.В.</i> Створення умов для використання інформаційно-комунікаційних технологій і ресурсів мережі Інтернет в самоосвітній діяльності вчителів та для дистанційного навчання педагогів.....	156
<i>Назаренко В.С.</i> Використання глобальної мережі Інтернет для організації самоосвітньої діяльності вчителя у міжкурсовий період.....	161
<i>Нечипоренко Н.В.</i> Організація самоосвітньої діяльності педагогічних працівників засобами потенційних можливостей мережі Інтернет.....	164
<i>Розіна Н.В.</i> Віртуальна школа професійного становлення молодого педагога.....	166
<i>Соболенко Д.П.</i> Місце інформаційно-комп'ютерних технологій у викладанні мистецьких дисциплін.....	170
<i>Сорочинська С.К.</i> Використання потенційних можливостей мережі Інтернет для організації самоосвітньої діяльності педагогічних працівників у міжкурсовий період (із власного досвіду).....	175
<i>Сотник С.В.</i> Основні аспекти організації самоосвітньої діяльності вчителів у процесі формування інформаційно-комунікаційної компетентності.....	181
<i>Старченко Л.М.</i> Підвищення кваліфікації педагогічних кадрів в умовах впровадження викладання інформатики в початковій школі.....	185
<i>Стельмашенко О.В., Міненко Т.П., Мінакова Ю.В.</i> З досвіду використання потенційних можливостей мережі Інтернет для організації самоосвітньої діяльності педагогічних працівників у міжкурсовий період.....	187
<i>Шуба В.В.</i> Удосконалення професійних умінь і навичок вчителя іноземних мов шляхом використання мережі Інтернет у процесі самоосвітньої діяльності.....	191

РОЗДІЛ 1. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СТВОРЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОГО ОСВІТЬОГО ПРОСТОРУ ПІСЛЯ ДІПЛОМНОЇ ОСВІТИ ДЛЯ ПРОФЕСІЙНОГО САМОРОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОГО ПРАЦІВНИКА

*А.Л. Винник, О.И. Нагель.,
Академия социального управления
Московской области*

САМООБРАЗОВАНИЕ УЧИТЕЛЯ КАК ФАКТОР ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА СОВРЕМЕННОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Качество образования во многом предопределяется профессиональной компетентностью педагога, достижение которой в современных условиях невозможно без самообразовательной деятельности. Вне самообразования идея личностного и профессионального роста учителя неосуществима. Социологи утверждают, что перспективой развития общества является трансформация деятельности в самодеятельность (общесоциологический закон), развития в саморазвитие, образования в самообразование.

Под самообразованием традиционно понимают осуществляемую человеком познавательную деятельность, которая:

- во-первых, осуществляется добровольно, т. е. по доброй воле самого человека;
- во-вторых, управляется самим человеком;
- в-третьих, необходима для совершенствования каких-либо качеств человека или приобретения навыков, и сам человек это осознает.

Как вид деятельности самообразование обладает следующими признаками:

- это систематическая учебная деятельность при минимальной организации образовательного процесса или при полном отсутствии руководства им со стороны педагогических работников;
- это деятельность, связанная с коммуникацией в самом широком смысле, направленная на получение любых новых знаний (необязательно научных или соответствующих утвержденным программам общего или дополнительного образования), навыков и любой систематизированной информации;
- в процессе самообразования человек самостоятельно решает, в какой степени сочетать собственные предпочтения с требованиями и возможностями обучающей среды и окружения, долгосрочных интересов с ситуативными, внутренних и внешних факторов. И это наиболее существенно.

Мотивы самообразования во многом обусловлены связью предмета обучения с жизненными планами и притязаниями человека. Эта закономерность хорошо проявляется именно у взрослых людей, для которых учиться или не учиться – в значительной степени дело свободного выбора. Жизненный опыт в мотивации к самообразованию играет значительную роль.

Выделяют две основные формы, в которых реализуется самообразование. Первая - деятельность, близкая к институционально одобряемой, а сложившаяся социальная среда выступает пространством самообразования. Вторая - это развитие и реализация личности вне институциональных видов деятельности. Институциональные механизмы - нормы, требования, предписания и обычаи - осознаются человеком лишь в той мере, в которой они соответствуют задачам развития [Щуклина, 2000].

Очевидно, что самообразование играет важную роль в познании и понимании человеком самого себя, осознании своих сильных и слабых сторон, выстраивании своей текущей деятельности и карьеры. Перечисленные аспекты имеют отношение к жизни любого человека, однако в профессии учителя самообразование выполняет особые функции.

Необходимость самообразования в жизни и работе учителя обусловлена следующими факторами:

- Учитель работает в системе «человек-человек», поэтому сама личность учителя является мощным «рабочим инструментом». И чем совершеннее эта личность, тем полноценнее она действует на личность ребенка. Именно в педагогической профессии личностный рост в контексте самообразования становится необходимым условием достижения высот профессионализма. Статус и роль современного учителя могут быть определены термином «тьютор», который соединил в себе элементы из разных областей деятельности: преподавание, консалтинг, тренинги, коучинг, наставничество. В последнее время становится популярным и все более проникает в педагогику понятие «лайф коуч» (тренер жизни).

-Изменения в образовании за последние два десятилетия привели к тому, что учитель постоянно оказывается в ситуации выбора (учебной программы, учебника, педагогических технологий, методик педагогической диагностики). Ситуация выбора предполагает знание и понимание палитры выбора. Такое знание, ориентация во всем спектре вариативной образовательной продукции может быть достигнута путем самообразования.

-Условия современной культуры таковы, что самообразование становится неотъемлемой частью жизни человека, ориентированного и рассчитывающего на успех. Действительно, мир конца XX века менялся и продолжает меняться очень быстро. В таких условиях жизнь каждого человека сопряжена с постоянным поиском себя, своего места в мире, с готовностью решать новые, неизвестные ранее задачи. Готовность к непрерывному самообразованию становится одной из важнейших целей современного образования. Но вряд ли учитель, для которого самообразование не является привычным атрибутом жизни, сможет формировать устойчивую потребность в самообразовании у своих учеников.

- Процедура аттестации педагогических кадров в современной России такова, что готовность учителя к самообразованию и непрерывное самообразование являются важнейшими факторами и условиями карьерного роста.

- В контексте самообразования весьма значимыми предстают некоторые психологические особенности профессиональной деятельности учителя, которые могут быть причиной деструкционных изменений его личности. Такими особенностями являются: доминирующая роль учителя по отношению к учащимся, неспособность встать в позицию ученика; тенденция к упрощенному подходу к проблемам; стереотипная подача одного и того же материала и др.)[2].

Важнейшим звеном самообразования является мотивация к этой деятельности. Выделяют следующие факторы, побуждающие учителя к самообразовательной деятельности: необходимость ежедневной работы с информацией; желание творчества (в противовес однообразию и рутине); изменения, происходящие в жизни общества (необходимость быть «современным человеком»); конкуренция; материальное стимулирование; интерес к учению как таковой и др.

Одним из важных мотивов, побуждающих учителя усваивать новые идеи, является, по выражению П.Г.Щедровицкого, умение «дисквалифицироваться», то есть усомниться, обнаружить свои профессиональные ограничения. Этому должно предшествовать исследование собственной педагогической деятельности, основанное на рефлексии учителя.

Уровень развития рефлексии учителя определяет его способность к изменению собственной системы установок адекватно меняющейся ситуации. В процессе рефлексивной деятельности учитель не только осознает свою профессиональную деятельность, но и осуществляет переход из позиции «реагирования» в позицию «самоорганизации». Он должен учиться себя учить: определять границы своего знания (незнания) и самому определять и находить условия для устранения собственных ограничений в педагогической деятельности, развивая профессиональную мобильность.

Однако есть ряд вопросов, которые требуют более глубокого изучения: самообразование как фактор качества жизни современного учителя; валеологические основы самообразования учителя; самообразование учителя в контексте тьюторской деятельности; целеполагание и целеудержание в самообразовании учителя; проблема

учителя с недостаточно сформированной готовностью к самообразованию; оптимизация самообразования учителя; механизмы оптимизации самообразования; консалтинговая деятельность в контексте самообразования учителя; технологические аспекты самообразования учителя; последипломное образование и самообразование учителя; современные педагогические технологии в самообразовании учителя; экспертиза и самооэкспертиза самообразовательной деятельности и другие.

Т.В.Войцях,
*методист обласного центру практичної
психології та соціальної роботи, соціальний
педагог-правник ЧОППОП*

ВІРТУАЛЬНА СПІЛЬНОТА ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ОСВІТНІЙ ПРОСТІР ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ

***Анотація.** У статті розглядаються умови організації ефективної діяльності віртуальних спільнот як інноваційного освітнього простору післядипломної освіти; розглянуто наукові підходи до визначення сутності поняття «віртуальна спільнота»; представлено експериментальну модель віртуальної спільноти соціальних педагогів як інструменту розвитку їх професійної компетентності.*

Проблема розвитку професійної компетентності соціальних педагогів у системі післядипломної освіти набуває особливої актуальності у сучасних умовах перебудови сучасної системи освіти, яка відбувається під впливом соціокультурних змін в українському суспільстві.

В Указі Президента України від 30.09.2010 р. № 926 «Про заходи щодо забезпечення пріоритетного розвитку освіти в Україні», Національній доктрині розвитку освіти України наголошується на необхідності забезпечення конкурентоспроможності української системи освіти в європейському та світовому освітньому просторі, висувається вимога створення ефективної системи післядипломної освіти, яка передбачатиме мотивацію громадян до неперервного фахового та особистісного вдосконалення та сприятиме підготовці спеціалістів, які будуть захищеними та мобільними на ринку праці, матимуть необхідні компетентності для інтеграції в суспільство, будуть здатними до навчання впродовж життя.

У Державній національній програмі «Освіта», Законах України «Про освіту», «Про соціальну роботу в Україні», «Про соціальну роботу з дітьми та молоддю», Указі Президента України «Про додаткові заходи щодо вдосконалення соціальної роботи з дітьми, молоддю та сім'ями» висуваються нові вимоги до професійної діяльності соціального педагога як спеціаліста психологічної служби системи освіти України, який, поєднуючи у своїй професійній діяльності широке коло специфічних функціональних обов'язків, повинен не лише вміти оперувати власними знаннями та вміннями, а й бути готовим змінюватись у відповідності до нових вимог та потреб освітньої системи, зокрема здійснювати ефективний соціально-педагогічний супровід навчально-виховного процесу з урахуванням потреб і функціонального призначення закладів освіти різного типу; оперувати та управляти соціально-педагогічною інформацією, орієнтуватись у змінах та керуватись нормативно-правовими документами з питань соціального та правового захисту дитинства; активно діяти, швидко приймати адекватні рішення, навчатись упродовж життя.

Саме тому система післядипломної педагогічної освіти має сприяти адаптації соціальних педагогів до вимог модернізаційних соціально-економічних та освітніх змін, сприяти розвитку їх професійних компетентностей на основі забезпечення доступу до нових знань та спеціалізацій упродовж усієї професійної діяльності.

Питання змісту професійної підготовки соціальних педагогів досліджувались науковцями у різних аспектах, зокрема: підготовка і професійне становлення соціальних педагогів, професійна компетентність у структурі його професіоналізму (С. Архипова);

розгляд структури і змісту професійних умінь соціального педагога (Г. Лактіонова, Є. Мигович); визначення актуальних питань соціально-педагогічної теорії і практики (І. Богданова); зміст соціально-педагогічної діяльності, форми та методи її здійснення (О. Безпалько, І. Зверева); технології і функції соціально-педагогічної роботи (А. Капська); технології професійної підготовки соціальних педагогів (Л. Міщик); теорія і методика професійної підготовки соціальних педагогів в умовах неперервної освіти (В. Поліщук) та ін.

Відзначимо, що розвиток професійної компетентності соціальних педагогів неможливо здійснювати без використання в освітньому процесі засобів навчання, а в умовах інформатизації освіти – без використання інформаційно-комунікаційних технологій, які не лише забезпечують підвищення якості підготовки фахівців до професійної діяльності у будь-якій сфері, а й підвищують ефективність інших засобів навчання.

Сутність та окремі аспекти використання ІКТ у процесі професійної підготовки фахівців висвітлюють у своїх наукових працях вчені О. Андрєєв, М. Жалдак, М. Зільберберг, Є. Машбиць, Н. Морзе, Є. Полат, О. Хуторський та ін.

Водночас результати аналізу наукової літератури та стану підвищення кваліфікації соціальних педагогів у системі післядипломної педагогічної освіти свідчать, що проблема розвитку професійної компетентності соціальних педагогів засобами інформаційно-комунікаційних технологій доки що не виокремлювалась як окрема педагогічна проблема і не знайшла належного висвітлення у працях науковців. Це, в першу чергу, привело до виникнення суперечностей між зростанням вимог інформаційного суспільства до рівня професійної компетентності соціальних педагогів і нерозробленістю організаційно-педагогічних умов розвитку цього феномену у системі післядипломної освіти засобами інформаційно-комунікаційних технологій.

Відповідно до актуальності окреслених проблем, вважаємо, що важливим завданням є створення у системі сучасної післядипломної освіти соціальних педагогів, зокрема у міжкурсовий період, інноваційного освітнього простору, одним із формуючих компонентів якого стане нова форма професійної комунікації – віртуальна спільнота.

Важливим фактором у дослідженні змісту та умов організації ефективної діяльності віртуальних спільнот є формування основних понять.

Аналіз наукової та методичної літератури з означених питань дозволяє зробити висновок, що узгодження термінології щодо віртуальних спільнот так само, як і віртуальних освітніх спільнот продовжується до цього часу. Саме словосполучення віртуальні спільноти має відношення як до соціології (спільноти), так і до технологій (віртуальні).

Перш за все цей термін визначали соціологи, спираючись на основне ключове слово – спільнота. У перекладі з англійської мови слово спільнота community визначається як: 1) «люди, які проживають в одному місці – регіоні або країні за однаковими правилами і законами», 2) «група людей, які проживають разом, мають спільні інтереси, роботу, діяльність і т. д.», 3) «спільна участь у якомусь процесі або володіння чимось».

Ожегов С. І. надає схоже тлумачення: «спільнота – об'єднання людей, які мають спільні цілі» [3].

Спільнота – мала група або велика соціальна група людей, які активно спілкуються між собою як на професійні, так і на непрофесійні теми [4].

Спільнота – це група людей, які відчують досить спільного між собою з якої б то не було причини, щоб мати спільні прагнення, цілі та структури [5].

Соціальні спільноти – це такі спільноти, що реально існують і є емпірично зафіксованими сукупностями індивідів, котрі характеризуються відносною цілісністю як самостійні суб'єкти соціальних дій та поведінки, мають певний кількісний склад, достатньо міцні зв'язки, виконують ту чи ту спільну діяльність. Соціальні спільноти є особливим рівнем організації суспільства. Вони виникають і формуються на основі культурно-історичної самотутності людей, їхніх родинних зв'язків та подібності стадій життєвого циклу, територіально-регіональних ознак, а також ситуативно – для виконання спільних дій [1].

Соціальна спільнота – сукупність людей, об'єднаних відносно стійкими соціальними зв'язками, відносинами, яка має загальні ознаки, що надають їй неповторної своєрідності [6].

Соціальні спільноти відзначаються великим різноманіттям видів, форм. Функціонально соціальні спільноти спрямовують дії своїх членів на досягнення групової мети. Одним із різновидів соціальних спільнот є соціально-професійні групи.

Соціальні спільноти можуть виникати спонтанно (мимовільно) чи інституціоналізовано (організовано), бути формальними чи неформальними. Враховуючи також, що індивід одночасно є членом одразу кількох спільнот, їх класифікація досить важлива і певною мірою умовна. Але, як будь-яка систематизація, вона (класифікація) покликана сприяти глибшому розумінню сутності об'єкта чи явища. За найзагальнішою сукупністю ознак можна виділити два широкі підкласи соціальних спільнот – масові і групові спільноти [6].

Об'єднуючи два основоположних слова: спільнота і віртуальна відомий американський письменник, дослідник віртуальних спільнот Говард Рейнгольд у 1980 році одним з перших визначив цю дефініцію як: «віртуальні спільноти – це соціальні накопичення людей, які є користувачами мережі і достатньо довгий період часу продовжують публічні обговорення якоїсь проблеми, виражаючи своє особисте відношення до неї, формуючи свою особисту мережу взаємовідносин у кіберпросторі». Зауважимо, що поняття «кіберпростір» розуміється як цифровий світ, фізична інфраструктура, яка створена комп'ютерними мережами, зокрема, Інтернет [2].

Таким чином, можемо визначити поняття віртуальної професійної спільноти як соціальне об'єднання представників певної професії, яке має спільні інтереси, прагнення і цілі та формується у мережі Інтернет для відкритого обговорення та обміну знаннями і досвідом з професійних питань.

Створення віртуальної спільноти як складової мережі Інтернет надає можливість створення віртуальної платформи (сайту, блогу, тематичної сторінки тощо) та забезпечує її учасникам доступ до набору потужних електронних інструментів, які дозволяють групі ефективно співпрацювати, спілкуватися та обмінюватися не тільки знаннями, але й методичними, фото, аудіо та відео матеріалами.

Беручи до уваги, що віртуальна професійна спільнота, і зокрема її віртуальна платформа, є структурованим утворенням та передбачає комплексну практичну професійною діяльність, то виникає потреба у визначенні її координатора та модераторів (за потребою) тематичних секцій (клубів), які можуть утворюватися у середині віртуальної спільноти.

Отже, враховуючи великий спектр можливостей, які надає віртуальна спільнота для забезпечення безперервного методичного та навчального супроводу професійної діяльності спеціалістів, обласний центр практичної психології і соціальної роботи Черкаського обласного інституту післядипломної освіти педагогічних працівників обрав одним із важливих напрямів у своїй діяльності розвиток та інтегрування ІКТ у системі післядипломної освіти соціальних педагогів закладів освіти Черкаської області. В межах експериментально-наукового дослідження «Організаційно-педагогічні умови розвитку професійної компетентності соціального педагога засобами інформаційно-комунікаційних технологій» з 2012 року започаткована віртуальна спільнота «Соціум», призначення якої – забезпечувати умови для активного змістовного спілкування та безперервного методичного, освітнього, консультативного та наукового супроводу професійної діяльності соціальних педагогів закладів освіти, спрямованого на розвиток їх професійної компетентності як спеціалістів психологічної служби системи освіти України.

Віртуальною платформою спільноти «Соціум» є тематичні сторінки персонального сайту «Права людини в школі», такі як:

- «Новини» («Головна сторінка»), де висвітлюються події, заходи та актуальні новини з професійної діяльності як спеціалістів психологічної служби закладів освіти Черкаської області, так і України та інших країн, а також розміщується інформація про конкурси, акції, пропозиції про співпрацю від Всеукраїнських та Міжнародних неурядових установ,

громадських організацій, участь у яких сприяє вирішенню завдань діяльності віртуальної спільноти «Соціум», і зокрема розвитку професійної компетентності соціальних педагогів;

- «Соціальний педагог: професія захисту» (містить підкаталоги «Навчально-методичні матеріали», «Нормативно-правова документація», «Відеотека»);

- «З досвіду роботи» (містить персональні сторінки-блоги спеціалістів, де вони розміщують матеріали з власного професійного досвіду);

- «Територія Прав Людини», де розміщуються актуальні статті як науковців, правозахисників, так і учасників віртуальної спільноти з питань попередження порушення та захисту прав дитини, прав людини в освітньому середовищі та в соціумі;

- «Форум», призначений для обговорення питань з професійної діяльності учасників спільноти та інших актуальних питань, дотичних до сфери соціальної педагогіки, практичної психології, сімейного виховання тощо;

- «Каталог сайтів», який містить посилання на сайти, корисні як для спеціалістів психологічної служби, так і для дітей, учнів, батьків, студентів, педагогічних працівників та усіх зацікавлених питаннями, які обговорюються у спільноті.

Координатором віртуальної спільноти соціальних педагогів «Соціум» виступає методист обласного центру практичної психології і соціальної роботи Черкаського обласного інституту післядипломної освіти педагогічних працівників, який здійснює залучення спеціалістів до віртуальної спільноти та забезпечує своєчасне розташування та поновлення інформації на сайті спільноти.

Залучення спеціалістів психологічної служби закладів освіти Черкаської області до віртуальної спільноти «Соціум» здійснюється шляхом:

- електронної розсилки анонсу та посилань на сайт спільноти на електронні скриньки навчальних закладів;

- презентація спільноти та її сайту на науково-практичних семінарах, конференціях, майстер-класах, інших навчально-методичних заходах.

Надалі планується розглянути можливість проведення в рамках діяльності віртуальної спільноти «Соціум» он-лайн навчальних семінарів, дистанційних мастер-класів, вебінарів.

Висновок. Віртуальна спільнота може бути дійсно ефективною формою дистанційного супроводу та сприяти розвитку професійної компетентності соціальних педагогів засобами інформаційно-комунікаційних технологій при умові, що вона буде підтримувати, збагачувати, підсилювати творчу роботу, безперервне навчання та забезпечувати активність всередині спільноти. Подальше вирішення даної науково-методичної проблеми потребує аналізу та адаптації досвіду як зарубіжних, так і вітчизняних освітніх віртуальних спільнот.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Дворецька Г. В. Соціологія [Електронний ресурс] : навчальний посібник / Г. В. Дворецька. – К. : КНЕУ, 2002. – 472 с. – Режим доступу до підручника : <http://www.info-library.com.ua/books-book-160.html>

2. Малицька І. Д. Феномен віртуальних освітніх спільнот у системах освіти зарубіжних країн: підходи до вивчення понять [Електронний ресурс] // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2012. – № 4 (30). – Режим доступу до журналу : <http://www.journal.iitta.gov.ua>.

3. Ожегов С. И. Словарь русского языка // С. И. Ожегов / под ред. д. ф. н. профессора Н. Ю. Шведовой. — М. : Изд-во «Советская энциклопедия», 1973. — 846 с.

4. Патаракин Е. Д. Сетевые сообщества и обучение / Е. Д. Патаракин / – М. : «ПЕР СЭ», 2006. – 112 с. – С. 22-23.

5. Спільнота [Електронний ресурс]. – Режим доступу до статті: <http://uk.wikipedia.org/wiki/Спільнота> - Вікіпедія.

6. Теремко В. Г. Соціальні спільноти у сучасних суспільних системах [Електронний ресурс] // Теремко В. Г. Соціологія : [підручник] / В. Г. Теремко. – К. : Видавничий центр «Академія», 2001. – 432 с. – Режим доступу до підручника : <http://readbookz.com/book/138/3895.html>.

Аннотація. В статті розглядаються умови організації ефективної діяльності віртуальних сообществ як інноваційного освітнього простору післядипломного освіти; розглянуті наукові підходи до визначення сутності поняття «віртуальне

сообщество», представлена экспериментальная модель виртуального сообщества социальных педагогов как инструмента развития их профессиональной компетентности.

Annotation. The article examines the conditions of efficient operation of virtual communities as an innovative educational space postgraduate education reviewed scientific approaches to defining the essence of the concept of "virtual community", the experimental model of a virtual community social workers as a tool to develop their professional competence.

О. В. Гергель,
учитель математики Орловецької
загальноосвітньої школи I-III ступенів
Городищенської районної ради
Черкаської області

СТВОРЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО КОНТЕНТУ ВЧИТЕЛЯ МАТЕМАТИКИ (З ДОСВІДУ РОБОТИ)

Анотація. Дана робота містить опис проектів «Створення сайту «Імперія математики» та «Автоматизоване робоче місце вчителя математики». Мета проектів – допомогти педагогові у систематизації, впорядкуванні навчальних матеріалів, що необхідно для проведення уроків, підготовці до занять, як у домашніх умовах, так і в умовах школи, а так само сприяти розвитку самостійної творчої та дослідницької діяльності вчителів.

Постановка проблеми та завдання. З приходом в наше життя персональних комп'ютерів, перед представниками різних професій відкриваються нові можливості. В даний час будь-якого вчителя можна порівняти з інженером. Інженер-вчитель – це вчитель ери інформатизації. Він володіє мобільними знаннями, гнучким методичним і критичним мисленням, потрібними йому для цілеспрямованого аналізу, проектування, конструювання та результативного використання дидактичних об'єктів в навчанні.

Використання інформаційних технологій є одним із важливих напрямів діяльності школи, тому що створює умови для готовності вчителів ефективно працювати в новому інформаційному середовищі і організаційних умовах, що швидко змінюються, змінювати методику та організацію форм роботи з учнями, формування в школярів вміння вчитися, готовності і здатності продуктивно працювати в колективі, вирішувати завдання, взяті з реального життя.

На початку кожного навчального року вчитель починає працювати над створенням свого портфеля вчителя-предметника і класного керівника, в який входять всі необхідні для цього матеріали. З роками матеріал накопичується все більше і більше. Зберігати це все стає важко, а викинути створене своєю працею – рука не піднімається. Адже скільки зусиль доводиться докладати для створення всіх документів! Це і календарне планування, і щорічні різні звіти по предмету і класу, і моніторинг навченості учнів.

Спочатку виникла ідея створити універсальний сайт для вчителів математики, який міститиме велику кількість необхідної інформації на українській мові. З допомогою творчої групи вчителів математики даний проект втілено в життя, сайт працює досить успішно і постійно поповнюється.

Така об'ємна робота не могла бути виконана однією людиною. Тому для реалізації проекту була створена робоча команда, до складу якої ввійшли також творчі вчителі Городищенського району: Дудник Ніна Миколаївна, Шелудько Оксана Іванівна, Клепко Оксана Михайлівна, Цимбал Тетяна Анатоліївна, Зобенько Лариса Вікторівна, Качур Тетяна Михайлівна. На першому засіданні були обговорені питання мети, цілей та завдань проекту, складено робочу програму, визначено структуру сайту, його назву, логотип, меню. За основні розділи сайту, що потребують наповнення було призначено відповідальних.

Вчителі активно включилися в роботу, залучали до проекту інших вчителів. Часто обговорювали стан виконання проекту на методичних об'єднаннях вчителів математики,

під час проведення семінарів, засіданнях творчої групи. Робота над проектом стимулювала вчителів заповнювати свої «білі плями» в знаннях комп'ютера, вивчати нові програми, більше використовувати ІКТ в своїй роботі.

В результаті реалізації проекту створено математичний сайт «Імперія математики», що містить досить повну інформацію для вчителів, учнів, батьків та інших зацікавлених сторін. Сторінки сайту постійно наповнюються новими матеріалами. Розв'язання даної проблеми дало можливість вчителям-практикам обмінюватись досвідом, отримувати нові, цікаві, оригінальні розробки уроків, позакласних заходів тощо. Створення електронного контенту з математики допомагає забезпечити вільний доступ до інформації будь-якого вчителя, учня чи його батьків. Учні знайдуть тут матеріали в підготовці до уроків, ЗНО, конкурсів, олімпіад. А це, в свою чергу, підвищує рівень їх навченості та зацікавленості математикою. Знайомство з матеріалами вчителів математики може бути корисним також методистам, членам атестаційних комісій, представникам видавництва.

Структура сайту

- Програми.
- Календарне планування.
- Уроки (зроблено класифікацію за темами та класами).
- Позакласна робота.
- Робота з обдарованими дітьми.
- Робота класного керівника.
- Методичне об'єднання вчителів математики.
- Прикладне програмне забезпечення.
- Факультативи.
- Підготовка до ЗНО.
- Статті.

Усі розділи сайту та матеріали, що викладаються, відповідають діючій програмі з математики, враховуючи рівні викладання в старшій школі.

На початковому етапі розробки сайт створюється вчителями Городищенського району Черкаської області. Надалі планується розширення сфери його учасників.

На сайті можливе розміщення електронних журналів та щоденників. Планується створення форуму для всіх учасників проекту для обговорення проблем при вивченні математики та шляхів їх вирішення.

Адреса сайту <http://www.i-math.pp.ua/>

Проте, як виявилось, проблема забезпеченості вчителів, особливо сільських, Інтернетом ще не вирішена. Тому виникла потреба у створенні універсального засобу, яким можна поділитися, передати через електронні носії.

Працюючи над даною проблемою, було вирішено розробити автоматизоване робоче місце вчителя математики. Його форма може виявитися корисною для будь-якого вчителя.

Автоматизоване робоче місце вчителя (далі АРМ) це не тільки комплект обладнання, за допомогою якого вчитель-предметник зможе давати інтерактивні уроки, а ще й комплекс навчальних матеріалів різного виду, нормативно-правових, методичних матеріалів та програмних засобів, що дозволяють структурувати та організовувати діяльність вчителя-предметника.

Мета АРМу вчителя-предметника – допомогти педагогові у проведенні уроків, підготовці до занять, як у домашніх умовах, так і в умовах школи, а так само сприяти розвитку самостійної творчої та дослідницької діяльності вчителів.

За допомогою автоматизованого робочого місця вчитель може:

- планувати уроки, використовуючи диференційований підхід до навчання;
- проводити наочні та інтерактивні уроки;
- для проведення уроків використовувати готові матеріали або створювати власні уроки (як на базі існуючих, так і з нуля);
- проводити оцінку досягнення планованих результатів;

- вести проектну і дослідницьку діяльність;
- розробляти тематичні плани;
- працювати з електронною бібліотекою;
- використовувати колекцію медіа-об'єктів;
- накопичувати власну (авторську) колекцію медіа-об'єктів;
- обмінюватися педагогічною інформацією з колегами;
- вести електронний класний журнал і створювати різні звіти.

Спочатку була спроба знайти що-небудь готове, що можна було б просто застосовувати в повсякденній практиці.

Аналіз останніх досліджень. Серед існуючих систем можна відзначити як комерційні, так і некомерційні пропозиції АРМ вчителя.

Наприклад, NetSchool 4.0 – комплексна інформаційна система для сучасної школи. Вартість продукту від 16 000 до 20 000 руб. і супровід програми від 4000 до 5000 в рік.

Або інший комерційний продукт «Робочого місця Вчителя» в «КМ-Школі», що поставляється на умовах річної передплати. Базова вартість першого року підписки становить 48 600 руб.

Всі оглянуті програмні продукти – російськомовні.

В різних Інтернет-спільнотах вчителів можна знайти дуже цікаві матеріали, але всі вони підходять для конкретної людини. Неможливо знайти щось універсальне, що б влаштовувало всіх. Можна використовувати ідеї готових ресурсів, але їх необхідно переробляти під себе. Тому я вирішила, використовуючи ідеї інших, спробувати зробити щось своє, що б спростило повсякденну вчительську працю.

Структура АРМ учителя математики

АРМ, що пропонується до уваги — це програмний засіб, призначений для проведення уроків в 5-11 класах і роботи з документацією. Автоматизоване робоче місце вчителя математики написано в середовищі програмування Borland Delphi 7 з використанням стандартних функцій.

В головному меню є чотири розділи: «Матеріали», «Календарне планування», «Розклад», «Планер», а також кнопка титульної сторінки програми «Про програму».

Перший розділ головного меню містить усі інформаційні матеріали, що необхідні для роботи. Вони для зручності розділені на блоки, щоб легше було знаходити інформацію.

1. Нормативні документи (в нього можуть входити стандарти, програми, планування, норми і т.д.).
2. Методичні матеріали (в нього можуть входити презентації уроків, конспекти уроків, матеріали для проведення робіт, відеоуроки і т.д.).
3. Календарне планування.
4. Матеріали для позакласної роботи та роботи з обдарованими дітьми.
5. Прикладне програмне забезпечення (електронні тести, тренажери, прикладні програми).

Всі ці блоки можна легко поповнювати матеріалами, редагувати їх, представляти як у паперовому, так і в електронному вигляді.

Для роботи з даною сторінкою програми потрібно вибрати папку у меню зліва, тоді у вікні справа відображаються усі файли, що містяться в даній папці, а у новому меню зліва – її внутрішні папки, і т.д. З цього розділу, не виходячи, можна перейти до інших розділів. Вікно програми зручне для огляду, легко відкривається, має нестандартний набір ярликів.

Програмний модуль «Календарне планування» дає можливість вчителю ввести календарні плани, сортуючи їх за класом, предметом. Має такі розділи: № уроку, тема, дата, клас, предмет. В ньому є можливість роздрукувати календарне планування для затвердження адміністрацією школи. Крім того, вчитель може ввести нову назву предмета (якщо потрібно ввести курс за вибором, факультатив, тощо).

Наступний розділ «Планер» містить календар, розклад занять на сьогодні та записник справ, що заплановані на цю дату. Дає можливість після вибору певної дати ввести нотатки

для запам'ятовування, формує розклад уроків на цей день з написанням конкретної теми уроку (зв'язок з календарним плануванням).

Таблиця «Розклад уроків» заповнюється вчителем один раз на рік (при потребі записи можна змінювати). На основі зв'язку з даною таблицею формується інформація про розклад на сьогодні, яка фіксується в планері.

Розроблене АРМ вчителя математики легко трансформується в АРМ вчителя-предметника, досить лише змінити набір файлів та ввести індивідуальні дані для роботи. При завантаженні АРМ на робочий комп'ютер, вчитель завжди матиме під рукою всю необхідну інформацію та можливість її коригування.

На даний час АРМ вчителя математики знаходиться в стадії розробки та поетапного тестування. Готові до використання блоки, що містять накопичувальну інформацію та програмні модулі «Календарне планування», «Планер» і «Розклад уроків».

Перспективи

Створене АРМ має великі перспективи до подальшого розширення та доопрацювання. Планується розробити програмний модуль «Плани-конспекти», де вчитель самостійно зможе сформувати план уроку з готових блоків та «Електронний журнал» для ведення обліку всіх видів роботи учнів та автоматизованої системи обробки даних.

Системні вимоги

- Процесор: Intel Pentium 500 МГц і вище
- Оперативна пам'ять: 256 Мб і більше
- Місце на жорсткому диску: 80-450 Мб
- Монітор: VGA або вище

Висновки. Досвід, отриманий при розробці та реалізації проекту, дав дуже багато мені як вчителю. Це і управління проектом, що передбачає чітке розуміння його ідеї та методики реалізації, складання календарного плану та дотримання термінів його виконання, підтримання зв'язків з усіма структурами, задіяними проекті. Співкування з досвідченими вчителями, неординарними особистостями давало стимул до подальшого самовдосконалення, самореалізації. Мої знання комп'ютера та Інтернету на початок створення сайту були на досить високому рівні користувача. Проте за той час, що реалізовувався проект, цей рівень значно виріс, що допоможе вирішувати науково-методичну проблему «Впровадження ІКТ на уроках математики», використовуючи всі доступні в сільській школі методи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 01.04.2011 № 302 «Про заходи щодо впровадження електронного навчального контенту».
2. Автоматизоване робоче місце викладача з інтелектуальною підтримкою. Автори Лежебоков А.А., Гладков Л.А. Журнал «Программные продукты и системы». Видавництво ЗАО НИИ "Центрпрограммсистем" №4, 2005р
3. Дидактика и инженерия. Автор: М. А. Чошанов. Видавництво Бином. Лаборатория знаний. Серія: Педагогическое образование 2011 г. 248с.
4. <http://www.km-school.ru/r1/arm/a3.asp>.
5. <http://www.net-school.ru>.
6. <http://arm-math.rkc-74.ru/plaa1.html>).
7. <http://festival.1september.ru/articles/560869/>).
8. http://www.sterlibash.ru/arhiv/arm_access.rar

Аннотация. Данная работа содержит описание проектов «Создание сайта «Империя математики» и «Автоматизированное рабочее место учителя математики». Цель проектов – помочь педагогу в систематизации, упорядочении учебных материалов, что необходимо для проведения уроков, подготовке к занятиям, как в домашних условиях, так и в условиях школы, а также способствовать развитию самостоятельной творческой и исследовательской деятельности учителей.

Annotation. This paper describes the projects "Site "Empire of mathematics" and "Workstations for math teacher". Project goal - to help teachers in systematization, organizing educational materials needed

for lessons, preparation for classes, both in the home and in schools, also to promote independent investigative and creative teacher's activity.

О.М.Квашук,

учитель географії Рижавського навчально-виховного комплексу «Дошкільний навчальний заклад-загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів» Уманської районної ради Черкаської області

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ ПРОФЕСІЙНОГО САМОРОЗВИТКУ ПЕДАГОГІВ В ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ

Анотація. У статті обґрунтовано доцільність використання ІКТ у модернізації післядипломної педагогічної освіти. Значні дидактичні можливості для підвищення рівня пізнавальної активності мають нові інформаційні технології. Однак, треба зауважити, що ключ до успіху лежить не в наявності великої кількості комп'ютерів і потужності комп'ютерних мереж, а в свободі педагогів розуміти і володіти сучасними ІКТ. Саме вчитель має стати активним учасником процесу трансформації освіти. Підвищення кваліфікації сучасного вчителя передбачає активне реконструювання свого професійного середовища, суб'єктивну позицію щодо власної трудової діяльності. Це, в свою чергу, є неможливим без вільного володіння потенціалом нових технологій навчання.

Сучасна школа потребує вчителя, здатного розпочати зміни в освітньому середовищі з самого себе. Сучасний ринок праці потребує кваліфікованих конкурентоспроможних фахівців, що зумовлює високий рівень інтелектуалізації праці, вимагає організації відповідної освіти, володіння інформаційними технологіями, професійною компетентністю та компетентністю саморозвитку.

Зазначене вимагає удосконалення процесу саморозвитку як одного з основних напрямів підвищення якості педагогічної освіти вчителя, системи відповідних умов з метою забезпечення здатності його подальшого професійного зростання на будь-якому етапі професійної діяльності.

Використання засобів інформаційних технологій у навчанні сприяє професійному саморозвитку вчителя.

З появою мережі Інтернет виникла принципово нова ситуація поширення та пошуку інформації. На сьогоднішній день інформаційно-комунікаційні технології активно застосовуються не лише у сфері інформаційних послуг, але і в інформаційному забезпеченні науки, освіти і майже всіх галузей виробництва. Вирішальний вплив відіграє використання ІКТ для самоосвіти вчителя у між курсовий період.

Використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-виховному процесі дає можливість учителю оновити зміст навчання та виховання, підвищити продуктивність педагогічної праці, вироблення інноваційного стилю діяльності класних керівників, учителів-предметників, створення умов для самовдосконалення, самоствердження, самореалізації через впровадження динамічних, інтерактивних форм і методів.

Впровадження інформаційних технологій для підвищення якості навчання та виховання допомагає учителю зрозуміти, яким чином слід змінити свою роботу і діяльність школярів, докорінно змінює взаємодію учня і вчителя.

Для ознайомлення учителя-предметника з новими методичними прийомами впровадження комп'ютерних технологій у навчанні у школі практикуються систематичне проведення навчальних занять, семінарів, практичних конференцій з використання комп'ютерних технологій у навчальній діяльності та в позаурочний час. Самостійно

вдосконалювати свій методичний та науковий рівень у цьому напрямку дають можливість використання розробок, науково-методичний матеріал з питань комп'ютеризації навчального процесу. Значною мірою у розв'язанні питання підготовки педагога до роботи в нових умовах сприяє участь у різноманітних конкурсах, виступах на відповідних семінарах, публікації в періодичних виданнях. Важливим у поширенні передового педагогічного досвіду з використання комп'ютерних технологій в освітній діяльності є організація і проведення відкритих уроків та позакласних заходів.

Вчителі, небайдужі до власного професійного зростання, беруть участь у конкурсі розробок уроків з використанням інформаційних технологій. Презентації, веб-сторінки, навчальні програмні продукти, створені з використанням мов програмування дають можливість використовувати глобальну мережу Інтернет, користуватися комп'ютером як засобом пошуку, перетворення і передачі інформації.

Однією із форм організації навчального процесу у системі професійного розвитку є самостійна робота. Значення її для фахового зростання педагога важко переоцінити. Водночас її організація, рівень, зміст та результативність у системі підвищення кваліфікації залишають бажати кращого. Для педагога самостійна робота не тільки діяльність із засвоєння знань і вмінь, а один із способів включення в інноваційну професійну діяльність.

Безперервна освіта міститься у психосоціальній характеристиці дорослої людини, головною ознакою якої є задоволення своїх потреб. На вершині цих потреб – потреби у самоактуалізації чи у прояві всіх її потенційних можливостей. Це прагнення і є тією природною основою, що спонукає дорослу людину до процесу самоосвіти впродовж усього життя.

Навчання педагогів під час самоосвітньої діяльності – це професійне вдосконалення на основі стимулювання розвитку творчого процесу, особистісного зростання, відбувається поєднання професійного та особистісного зростання, мотивація безперервного саморозвитку, формування сучасного стилю мислення, зростання рівня толерантності, прагнення до співробітництва, засвоєння стратегій самореалізації, створення власної системи діяльності.

Підвищення кваліфікації педагогічних працівників та самоосвітня діяльність повинна стати основою для професійного розвитку впродовж усього життя, орієнтуватися на реальний попит. Це дасть можливість планувати дії, професійний розвиток особистості педагога, сприятиме розвитку їхньої професійної компетентності й конкурентоспроможності.

Однією із компетентностей педагога є інформаційно-комунікаційна компетентність, яка передбачає здатність учителя орієнтуватися в інформаційному просторі, отримувати інформацію та оперувати нею відповідно до власних потреб і вимог сучасного високотехнологічного суспільства. Загальна компетентність – це здатність педагога використовувати інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) і для забезпечення навчально-виховного процесу, створювати текстові документи, таблиці, малюнки, діаграми, презентації, комп'ютерні графічні об'єкти тощо.

Маючи достатні навички роботи на комп'ютері і професійний досвід, учитель формує у себе здатність розробляти власні електронні продукти, адже саме вони відображають бачення вчителя щодо викладання конкретного предмета і дають можливість формувати базу педагогічного професійного досвіду, допомагають учителю самовдосконалюватися і передавати досвід молодому поколінню й бути для нього наставником.

Неможливо уявити діяльність вчителів-предметників без застосування електронних підручників, енциклопедій, готових навчальних програм, демонстраційних програм т. п. Такий набір електронних розробок із кожним роком збільшується, урізноманітнюється. Тому предметно-орієнтована компетентність – це також здатність учителя гармонійно поєднувати готові електронні продукти у своїй професійній діяльності.

Висновки. Найбільш поширені форми професійного розвитку вчителів використовують поєднання таких елементів, як навчальні стратегії, поглиблення знань за допомогою використання різноманітних підходів. Новітні ІКТ представляють широкий

спектр інструментарію професійного розвитку вчителів, який дозволяє використовувати його різноманітні форми з урахуванням індивідуальних потреб та інтересів педагогів.

Упровадження в навчальний процес сучасних інформаційно-комунікаційних технологій нині є необхідністю. Інформаційне суспільство потребує інформаційної культури від кожного його члена. Формування і розвиток цих рис відбувається насамперед у міжкурсовий період під час самосвітньої діяльності педагога.

Використання медіаресурсів дозволяє досягти наступних результатів: підвищення ефективності використання наукового потенціалу вчителя; перенесення педагогічного досвіду на електронні носії, забезпечення спадкоємності між традиційними технологіями обробки даних і сучасними ІКТ; збільшення доступності електронних ресурсів для учасників освітнього процесу; широкомасштабне залучення педагогів – предметників до процесу оновлення змісту освіти і формування електронного методичного супроводу освітнього процесу.

Застосування інформаційного простору в галузі освіти і безпосередньо в діяльності педагога стало загальною необхідністю. Освітні веб-ресурси можуть і повинні бути для педагогічної громадськості одним з пріоритетних засобів і способів самоосвіти; вони є ефективним організаційним елементом регіональної системи освіти, адже нові інформаційні технології впливають на всі компоненти освіти: зміст, методи та організаційні форми навчання, дозволяють вирішувати складні та актуальні завдання педагогу для забезпечення його інтелектуально-творчого розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Національна доктрина розвитку освіти // Освіта. – 2002. – № 26. – С. 3.
2. Бондар О.А. Інформаційна культура як складова професіоналізму методичного працівника [Електронний ресурс] / О.А.Бондар, О.Є.Кравчина, Л.М.Олефіра // Інформаційні технології і засоби навчання: електронне наукове фахове видання / гол. ред. : В.Ю. Биков; Ін-т інформ. технологій і засобів навчання АПН України, Ун-т менеджменту освіти АПН України. – 2008. – Випуск 4(8).
3. Клокар Н.І. Розвиток інформаційно-навчального середовища освітньої системи регіону в контексті забезпечення рівного доступу до якісної освіти [Електронний ресурс] / Н.І.Клокар // Народна освіта : електронне наукове фахове видання. – 2008. – Випуск 3(6).
4. Федорчук О.С. Використання можливостей мережі Інтернет у діяльності закладів освіти / О.С.Федорчук, Ю.О.Дорошенко // Інформатизація середньої освіти: програмні засоби, технології, досвід, перспективи : навчально-методичний посібник / за ред. В.М.Мадзігона та Ю.О.Дорошенка. – К. : Педагогічна думка, 2003. – С. 250-272.
5. Зязюн І. А. Інтелектуально творчий розвиток особистості в умовах неперервної освіти // Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи : монографія / за ред. І. А. Зязюна. - К.: Віпол, 2000. - 636 с.

В.В.Костіна,

*викладач КВНЗ «Харківської академії
неперервної освіти»*

СУЧАСНЕ ВЕБ-ПРОЕКТУВАННЯ ДЛЯ ОСВІТНЬОЇ СФЕРИ

Анотація. В докладі розглядаються питання щодо створення та існування інформаційного поля сучасного викладача, заснованого на принципах андрагогіки, перелічені принципи функціонування методико-інформаційного сайту в якості інструменту викладання на курсах підвищення кваліфікації, що зумовлені інформаційними потребами вчителя-предметника та вчителя інформатики.

Ключові слова: методико-інформаційний сайт, курси підвищення кваліфікації, вчитель, інформатика, викладання.

Сьогодення ставить перед професіоналами андрагогами величезну за важливістю задачу – постійно підвищувати рівень ІКТ-компетентності викладачів не вищих навчальних закладів. На даному етапі існує багато підходів до її вирішення. Наприклад, організація

спецкурсів або профільних курсів, довгострокових або короткострокових, випуск друкованих методичних рекомендацій тощо. На певному етапі це може принести деякі позитивні зміни, але такий підхід повністю не вирішує проблеми, тому всі ці заходи носять фрагментарний характер і можуть бути використані тільки в очному режимі. На наш погляд, доцільніше зосередитися на використанні особистих он-лайн ресурсів професійного призначення. Одним із шляхів практичного вирішення питань, пов'язаних з цим – є створення предметно-орієнтованих сайтів, сприяючих підвищенню методологічної культури вчителя.

За наявності експоненціального зростання та підвищення значущості Інтернету в усіх сферах людського життя взагалі, та в освіті зокрема, ігнорувати його освітні можливості нераціонально. Внаслідок цього мотивованим представляється введення в освітній контекст нового поняття – «методичний сайт». В даний час у вітчизняному секторі освітніх сайтів всесвітньої павутини, при досить широко представленій номенклатурі освітніх ресурсів, практично відсутні методичні сайти окремих наук, особливо тих, що враховують принципи андрагогіки.

Під методичним сайтом ми розуміємо веб-ресурс, що відповідає внутрішній логіці та професійно-понятійній моделі потенційного користувача, орієнтованій на засвоєння найбільш раціональних методів та прийомів навчання та виховання учнів; підвищення рівня загально-дидактичної і методичної підготовленості педагога (зокрема, вчителя-предметника) щодо організації і ведення навчально-виховної роботи, що представляє собою діалоговий майданчик для обміну досвідом роботи між членами педагогічного співтовариства. Методичний сайт повинен будуватися з орієнтацією на вирішення конкретних професійних освітніх завдань, його структура вимагає серйозної попередньої концептуальної розробки. Створення подібного інтернет-ресурсу досить актуально, воно дозволить істотно підвищити рівень професійної компетентності сучасного вчителя шляхом його інтеграції в інформаційне середовище, створить можливості для формування видів діяльності, здійснення яких в звичних умовах уявлялося складним, надмірно трудомістким або взагалі неможливим.

Необхідність створення методико-інформаційного інтернет-сайту, як методичного ресурсу для вчителів-предметників та вчителів інформатики області взагалі, та тих що безпосередньо навчаються на курсах підвищення кваліфікації на базі ФПК Харківської академії неперервної освіти, обумовлена сучасним становищем, що склалося у галузі використанні ІКТ в освіті. Шкільну ІКТ освіту в даний час не можна назвати вдалою: знижується рівень зацікавленості учнів у предметі (в силу того, що вони самі можуть знайти більше якісного і різноманітного матеріалу в глобальній мережі, а інколи і роблять це спритніше і якісніше ніж вчитель); здійснюються експериментальні проекти комерційними організаціями, що ускладнюють лінію сутності предмету. Адже винятковість якісної і достовірної інформації, як стратегічних знань, полягає в тому, що це єдиний предмет, який здійснює функцію введення школяра у світ культури як світ фактів і аргументів. Причини цього положення пов'язані, як з низкою негативних тенденцій розвитку суспільного життя, так і з тим, що до цих пір немає єдиної методологічної основи шкільного викладання інформатики при існуванні різних підходів і програм. Поліфонія думок в науці – необхідний атрибут її існування, але для шкільної освіти необхідна точність та визначеність. Методична полярність призводить до відсутності загальних закономірностей на усіх рівнях і не дозволяє чітко сформулювати цілі і завдання освіти, не дає можливості судити про те, що значить «інформаційно освічена особистість».

Поряд з цим існує проблема значної дистанції між накопиченим у методичній науці потенціалом і арсеналом засобів, що знаходяться в професійному активі вчителя: є суттєві труднощі з каналом трансляції науково-методичного досвіду, з тим, як його донести до педагогів-практиків. Незважаючи на те, що методика як наукова дисципліна на сучасному етапі розвивається досить успішно, шкільна практика використовує її наукові досягнення не повною мірою, багато чого з накопиченого методикою залишається поза увагою.

Стосовно до даного аспекту методико-інформаційний інтернет-сайт виявляється в сьогоденних умовах найбільш оптимальною сполучною ланкою методичної науки і повсякденної практики вчителя-предметника та вчителя інформатики. Подолати існуючий сьогодні відносний інформаційний вакуум, що склався у сфері шкільного викладання, створити нові форми професійного існування вчителя-предметника в інформаційному суспільстві і покликаний, на нашу думку, методико-інформаційний інтернет-сайт, побудова та становлення якого і є предметом нашої діяльності. Ми розглядаємо функціонування методико-інформаційного інтернет-сайту викладача курсів підвищення кваліфікації при Академії неперервної освіти, як спробу змінити існуючий стан справ у викладанні та використанні ІКТ вчителями області.

Сайт був створений як діалоговий простір всіх учасників освітнього процесу щодо спільного вирішення творчих, наукових, методичних, організаційних завдань. Першочерговим суб'єктом цільової аудиторії сайту є, природно, вчитель-предметник, але в цій якості бачаться також вчитель інформатики, методист, учень, батьки, управлінці. Професійний діалог – найбільш дієва форма підвищення рівня кваліфікації спеціаліста. Представляється можливим, щоб сайт став точкою контакту користувача з сучасною методикою і практикою, її теоретичними і прикладними напрямками, простором осмислення актуальних для сучасної освітньої ситуації проблем і пошуку варіантів їх рішень. Планувалося, що особистий сайт викладача курсів підвищення кваліфікації, створений з урахуванням усіх предметних областей (на курсах при Харківській академії неперервної освіти протягом навчального року навчається більше 20 категорій педпрацівників) і понятійної моделі, професійно необхідної вчителю-предметнику і вчителю інформатики, зможе розширити канал трансляції наукового досвіду, дозволить кардинально збільшити можливості вчителя-предметника в сфері підвищення рівня своєї професійної компетентності, забезпечить доступ до змістовних матеріалів наукового, інформаційно-аналітичного, педагогічного та навчально-методичного характеру, стане простором діалогу науки і шкільної практики, дозволить здійснити зворотний зв'язок зі слухачами, до яких постійно звернені професійні зусилля педагогів ФПК.

У ході створення, розміщення, оптимізації, розкрутки та адміністрування особистого сайту були вирішені і вирішуються наступні завдання:

- виявлення професійно-значущих особливостей інформаційних потреб вчителя-предметника і вчителя інформатики;
- формування (на базі системного підходу) концептуальних принципів побудови особистого сайту.
- раціональне та методичне обґрунтування включення матеріалів наукового, інформаційно-аналітичного та навчально-методичного характеру в структуру сайту, визначення їх взаємозв'язків;
- позначення проблемних полів сучасного веб-проектування, опис дизайн-концепції створеної системи, визначення можливих шляхів онлайн- і офлайн-просування сайту на безкоштовному движку, з безкоштовним хостингом;
- програмна реалізація (на рівні тегів) сайту та його інтеграція в глобальну мережу.

Таким чином можна сказати, що в методиці викладання теми ІКТ та тем, пов'язаних з шкільним курсом інформатики на курсах підвищення кваліфікації вчителів дуже актуальним є питання про необхідність введення в професійну практику методичного сайту, як нової специфічної освітньої сутності. Особистий сайт викладача цих курсів функціонує і постійно розвивається (режим доступу: <http://kostinavv.at.ua>). Це один з перших прецедентів створення системи подібного роду. Використовуючи принципи її побудови та досвід функціонування, існує перспектива якісно нового рівня викладання технологій обробки інформації. У підсумку, робота всієї цієї системи дозволить вчителю-предметнику істотно розширити свій науково-методичний і культурний світогляд, надасть віртуальний майданчик щодо апробації власних методичних ідей, створить новий формат післядипломної освіти педагога, дозволить скоротити діалогічну дистанцію між наукою і шкільною практикою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Костіна В.В. Використання інформаційних технологій на уроках образотворчого мистецтва. В.В. Костіна // Джерело педагогічної майстерності. – Харків: ХАНО. – 2008. – С. 55–62.
2. Костіна В.В. Власний навчальний сайт викладача курсів підвищення кваліфікації [Online]. Доступ НТТР: <http://www.kostinavv.at.ua>
3. Костіна В.В. Власний навчальний блог секції – модератор Костіна В.В. [Online]. Доступ НТТР: <http://www.teach--inf.blogspot.com/>
4. Костіна В.В. Вопросы формирования у учителей сельских школ навыков использования информационно-коммуникационных технологий в работе. В.В. Костіна // Інформаційні технології в освіті: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Мелітополь, 24-26 травня 2006 року). – Мелітополь: МДПУ, 2006. – С. 32–33.
5. Костіна В.В. Деякі аспекти прищеплення ІКТ-грамотності вчителям базових предметів на курсах підвищення кваліфікації. В.В. Костіна // «Научные исследования и их практическое применение. Современное состояние и пути развития '2007'»: матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції 1-15 жовтня 2007р. – [Online]. Доступ НТТР: http://www.sworld.net/tezy_Kostina_V_V – 3 сторінки.
6. Костіна В.В. Деякі аспекти формування інформаційної компетентності вчителя в системі підвищення кваліфікації. В.В. Костіна // Комп'ютерна грамотність вчителів з точки зору стандартів ЄС: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, (Полтава, 18-20 листопада 2008 р.) / М-во освіти і науки України, Полтав. ін-т післядипл. педагог. освіти ім. М.В. Остроградського. – П. : Полтав. ін-т післядипл. педагог. освіти ім. М.В. Остроградського, 2008. – 96 с. Рекомендовано до друку Вченою радою Полтав. ін-т післядипл. педагог. освіти ім. М.В. Остроградського. Протокол №5 від 26.10.2008 року. С. 58–60.
7. Костіна В.В. Деякі особливості використання гіперсередовища в процесі формування інформаційних компетенцій. Костіна В.В. // Сборник научных трудов по материалам Международной научно-практической конференции «Перспективные инновации в науке, образовании, производстве и транспорте '2009'». 15-30 июня 2009 года. Том 14. Педагогика, психология и социология. – Одесса: Черноморье, 2009. – 88 с. С.39–42.
8. Костіна В.В. Дослідження та розробка навчальних програм для підготовки вчителів до використання ІКТ в їх професійній діяльності на факультеті підвищення кваліфікації ХАНО. Костіна В.В. // Міжнародна науково-практична Інтернет-конференція «Наукові дослідження та їх практичне застосування. Сучасний стан та шляхи розвитку» 2007 – [Online]. Доступ НТТР: http://www.sworld.net/tezy_Kostina_V_V

Аннотация. В докладе рассматриваются вопросы создания и существования информационного поля современного преподавателя, основанного на принципах андрагогики, перечислены принципы функционирования методико-информационного сайта в качестве инструмента преподавания на курсах повышения квалификации, обусловленного информационными потребностями учителей-предметников и учителей информатики.

Ключевые слова: методико-информационный сайт, курсы повышения квалификации, учитель, информатика, преподавания.

Annotation. In spare rassmatryvayutsya Questions creation and existence ynformatsyonnoho field sovremennoho teacher, founded on the principles androhohyky, perechyslennyye Principles functioning methodological ynformatsyonnoho site in his capacity as a tool of teaching courses on improving the qualifications, obuslovlennyye ynformatsyonnyh needs of subject teachers and teacher informatics.

Key words: methodology and information site, refresher courses, teacher, computer science, teaching.

Н.І.Крутова,
*старший викладач кафедри методики і змісту
природничо-математичної освіти та
інформаційних технологій Рівненського ОІППО*

КОМП'ЮТЕРНА ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЯ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛІВ У СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

***Анотація.** У статті описано досвід використання телекомунікаційних технологій у системі післядипломної педагогічної освіти. Розглядаються нові форми в організації навчальної, науково-методичної діяльності та їх вплив на розвиток інформаційно-комунікаційної компетентності вчителів.*

***Ключові слова:** комп'ютерні комунікації, комп'ютерні телекомунікаційні технології, інформаційно-комунікаційні технології, інформаційно-комунікаційна компетентність.*

Постановка та актуальність проблеми. Реформування вітчизняної освіти на сучасному етапі тісно пов'язане з переходом до інформаційного суспільства, з інтеграцією в світове освітнє співтовариство, для якого характерне активне освоєння нових інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ). Зміни, що відбуваються останнім часом в технологіях виробництва, економічних і соціальних відносинах, зумовили якісно нові вимоги до кадрового ресурсу в освіті. Сьогодні успішна професійна та соціальна кар'єра не можлива без готовності оволодіти новими інформаційно-комунікаційними технологіями, адаптуватися до інших умов праці, вирішувати нові професійні завдання.

Тому у системі післядипломної педагогічної освіти мають бути створені умови для підготовки кваліфікованих вчителів, які володітимуть, професійною мобільністю, навиками швидкої адаптації до нових вимог в освіті. Тільки вчитель з високим рівнем інформаційно-комунікаційної компетентності (ІКК) може підготувати успішного та інформаційно-грамотного учня до умов неперервного оновлення економіки та всієї інфраструктури соціальних послуг.

Нові вимоги щодо інформаційно-комунікаційної компетентності вчителів, визначають необхідність пошуку ефективних та інтерактивних методик навчання у підвищенні їх кваліфікації. Одним із способів формування ІКК учителя є модифікація методики навчання предмету з урахуванням можливості використання ІКТ, розвиток культури з обміну досвідом застосування ІКТ у навчальній та навчально-методичній діяльності за допомогою телекомунікацій [12, с.70]. Комп'ютерні телекомунікації дозволяють більш усвідомлено конструювати навчальний процес у загальноосвітніх навчальних закладах і закладах післядипломної педагогічної освіти, отримувати освіту не лише очно, але й дистанційно.

Аналіз останніх досліджень. Проблемам використання комп'ютерної комунікації приділялась увага такими науковцями, як А. Ахayan, М. Бухаркіна, Ф. Єкович, О. Крюкова, М. Моїсєєва, Є. Полат, І. Розіна, А. Хуторській. Багато дослідників (А. Єлізаров, С. Жданов, О. Заславська, С. Каракозов, Л. Махрова, В. Матросов, Є. Огородников, Є. Полат, А. Хуторський та ін) відзначають, що успіх інформатизації освіти на рівні освітніх установ визначається рівнем кваліфікації та активністю вчителів у використанні інформаційно-комунікаційних технологій. У науково-педагогічній літературі за останні роки з'явилося багато публікацій, присвячених проблемам розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності вчителів (Акуленко В.Л., Вradій К.М., Буйницька О.П., Буртовий С., Василенко Н., Морзе Н.В. та ін.). Разом з тим сучасні дослідження (Е.Ф.Зеер, Н.В.Кузьміна, Л.М.Кустов, С.Г.Молчанов, Е.М.Нікітін, І.Д.Чечель, Ю.В.Шмаріон та ін) показують, що традиційна система підвищення кваліфікації педагогів сьогодні вже не задовольняє вимогам їх безперервного професійного розвитку. На сучасному етапі виникла потреба у якісно новій підготовці вчителя, яка б сприяла розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності засобами комп'ютерних телекомунікацій.

Мета статті. Дослідити проблему застосування комп'ютерних телекомунікацій як засобу розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності вчителів у системі післядипломної педагогічної освіти.

Виклад основного матеріалу. Інтеграція інформаційно-комунікаційних технологій з системою організації підвищення кваліфікації, з реальним навчальним процесом вимагає від сучасного вчителя вміння продуктивно використовувати інформаційні ресурси, постійно оволодівати новими знаннями, вміннями та навичками в галузі ІКТ. На часі стоять інші питання: як організувати учасників освітнього процесу від вчителів-предметників до адміністрації навчальних закладів та керівництва в освіті до вирішення ефективних дидактичних рішень у змісті, методах і організаційних формах навчання. [11].

Відповідно, відбувається активний пошук нових форм організації навчальної, навчально-методичної, самоосвітньої діяльності вчителя, які були б засновані на сучасних інформаційно-комунікаційних технологіях навчання й підвищення кваліфікації.

Однією з таких форм є комп'ютерні телекомунікаційні технології. Розвинута система електронної доставки документів і телекомунікаційна інфраструктура створюють умови, за яких нова публікація з фахових питань педагогіки й освіти без затримки стає доступною всім освітянам. У результаті змінюється характер надання освітніх послуг, з'являються додаткові умови для неперервної та відкритої освіти. Саме використання комунікаційних технологій через мережу Інтернет є вирішальним чинником у розвитку дистанційних методів навчання, інформатизації системи освіти України. [7, с.5].

Телекомунікаційні технології у системі післядипломної освіти використовуються як у курсовій підготовці вчителів, так і у міжкурсів період при проведенні семінарів, конференцій, конкурсів, олімпіад, які мають особистісну креативну спрямованість, що дає можливість не просто обмінюватися інформацією, а досягати більш продуктивних у порівнянні з очним навчанням освітніх результатів.

Розглянемо один із найпопулярніших на сьогодні різновидів таких технологій – відеоконференція, коли користувачі спілкуються один з одним безпосередньо з використанням звуку та відеозображення.

Значний досвід проведення відеоконференцій, вебінарів та онлайн навчання в Рівненському обласному інституті післядипломної педагогічної освіти як на регіональному рівні так і Міжнародному. Для розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності вчителя, наразі переслідується дві мети використання цих технологій: перша – набути навички володіння й застосування комп'ютерних телекомунікаційних технологій в ході спілкування, друга – визначити дидактичні можливості їх використання та функціонування в процесі підвищення кваліфікації педагогічних працівників.

Завдяки реалізації програм Всеукраїнського та регіонального рівнів з освоєння та впровадження ІКТ, в Рівненському ОІППО та окремих освітніх закладах області сформовано високотехнологічне освітнє середовище, яке включає відкритий інформаційний простір і засоби комунікації, до якого залучаються всі учасники освітнього процесу на всіх рівнях педагогічної та адміністративної взаємодії. Об'єднання локальних освітніх середовищ навчальних закладів і центрів у мережі Інтернет формувало відкрите освітнє середовище, що дозволяє вирішувати ряд завдань інформаційного та навчального характеру, а також навчально-методичного супроводу за межами навчального закладу. Вчителі мають можливість отримувати різного роду інформацію, переглядати навчальні плани, методичні розробки, знайомитися зі змістом курсів, спілкуватися в режимі онлайн тощо. Прикладом такої педагогічної взаємодії є освітній портал «Освіта Рівненщини». Це спільний продукт створений Управлінням освіти і науки Рівненської облдержадміністрації, Рівненським обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти та ТМ «Розумники».

Реалізація спілкування у відеорежимі здійснюється через програми OpenMeeting, WizIQ, iWowWe, платформу відеоконференцій освітнього порталу Рівненщини, Skype-зв'язок, що реалізують можливості прямого зв'язку через Інтернет.

Перед учасниками відеоконференцій, вебінарів або онлайн навчання ми ставимо таке завдання:

- здійснити технічну підтримку аудиторії із зазначенням програмного забезпечення;
- ознайомити аудиторію з покроковою інструкцією щодо підключення та участі у спілкуванні з пробним відеозв'язком;
- забезпечити навчально-методичним змістом з метою підвищення кваліфікації вчителів, використовуючи інформаційно-комунікаційні технології.

Застосовуючи таку технологію, ми намагаємось вирішити питання щодо підвищення кваліфікаційного рівня вчителів, розвитку їх інформаційно-комунікаційної компетентності, орієнтуючись на основні дидактичні функції використання даних програм в навчальному процесі:

- організація спільної роботи з навчальною інформацією в режимі онлайн;
- обмін інформацією під час спілкування (текст, графічне зображення, фото, відео, мультимедійна презентація);
- організація консультацій та віртуальних навчальних занять в режимі онлайн;
- обмін досвідом між колегами, обговорення певного кола питань та участь у дискусіях.

Онлайн консультації та навчання проводяться під час дистанційної освіти (на платформі порталу «Освіта Рівненщини». Вже стало звичним надавати консультації в режимі реального часу (на різних платформах з використанням відео) перед проведенням Всеукраїнського конкурсу «Вчитель року», щорічного обласного конкурсу-ярмарку педагогічної творчості, де представлено 30 номінацій. Запроваджено такий режим роботи і при наданні рекомендацій у підготовці до проведення Всеукраїнських учнівських олімпіад, зокрема олімпіади з інформаційних технологій, яка стартувала вперше у 2012 році і потребує певних роз'яснень в її проведенні.

Прикладами проведення відеоконференцій Всеукраїнського рівня в нашому регіоні є «Модернізація освіти для сталого розвитку», «Сучасні підходи до створення та використання мультимедійних програмних засобів у навчальному процесі ЗНЗ», щорічна участь у науково-практичних Інтернет-конференціях. Серед Міжнародних зв'язків слід відмітити проведення відеоконференцій та відеомостів, які стали традиційними з педагогічними вищими навчальними закладами Карелії, Томська (Росія). Зокрема, відеоконференції: «Стратегії розвитку фізико-математичної освіти в школі і ВУЗі», «Можливі результати шкільної освіти, індивідуалізація вагомості цих результатів та шляхи їх досягнення», «Розвиток інформаційно-комунікаційної освіти у сучасному суспільстві». Відеомости: «ІКТ як засіб формування професійної компетентності в умовах розвитку інформаційного освітнього простору», «Уроки в школі і уроки школи», «Ефективні методи організації навчального процесу. Конструктивна педагогіка». Вебіари: «Використання аудіовізуальних засобів навчання», «Інформаційно-комунікаційні технології на уроках фізики та математики» тощо. Такий зв'язок між вчителями різних регіонів та країн дає можливість для плідної співпраці, обміну досвідом, створює реальні умови для професійного саморозвитку педагогічного працівника.

Використовуючи телекомунікаційні технології, практикується проведення мережевого опитування. Перевагою методу мережевого опитування, крім короткостроковості їх підготовки та проведення, є підвищена готовність респондентів до відвертої відповіді та реальної оцінки того чи іншого факту. Прикладами можуть служити проведені мережеві опитування на основі анкет, розміщених у списках розсилки і на веб-сайтах, анонімне опитування про ефективність навчання вчителів у міжкурсовий період та самоосвітній діяльності.

Розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності вчителів для досягнення ефективності і результативності навчання у системі післядипломної освіти, комп'ютерні телекомунікації використовуються для здійснення пошукових досліджень, участі у проектах, конкурсах. Цікавим досвідом було проведення веб-квесту у режимі онлайн з Карельською державною педагогічною академією «Яким має бути сучасний урок?», де відбулося не лише тільки спілкування з колегами іншої країни, а й можливість здійснити творчий пошук,

заявити про себе і про свої ідеї. У результаті освітній веб-квест об'єднав якісні навчальні матеріали та різні високотехнологічні можливості доступу до інформації. Відбулося повноцінне використання мережі Інтернет у навчальних закладах при наданні вільного доступу всім категоріям користувачів, незалежно один від одного.

Чому таку увагу ми приділяємо саме телекомунікаційним технологіям з використанням відеозв'язку? Справедливим є висловлення, що характеризує сучасне навчання:

Те, що я чую - я забуваю.

Те, що я бачу - я пам'ятаю.

Те, що я роблю - я розумію ...

Отже, на нашу думку, коли інформація надається не лише у звуковому вигляді, а й візуальному, сприйняття та ефект запам'ятовування найбільший.

Відеозв'язок дає можливість обговорення відразу декількох тематичних напрямків. При цьому є важливим, що під час обговорення теми можна лаконічно, зрозуміло і досить аргументовано висловити свою думку, зробити певне повідомлення з можливістю подальшого обговорення, обмінятися досвідом з метою саморозвитку та підвищення рівня інформаційно-комунікаційної компетентності. Зауважимо, що вимога до інформаційно-комунікаційної компетентності вчителя має стати елементом нормативної бази педагогічної освіти з іншими її елементами [12, с.69].

Істотний ефект має безпосередній міжособистісний обмін досвідом застосування інформаційно-комунікаційних технологій в процесі навчання або спілкування. Зауважимо, що подібні телекомунікаційні технології дозволяють не тільки ближче ознайомитися зі змістом доповідей, але й побачити передові розробки щодо впровадження інформаційно-комунікаційних технологій, навчального програмного забезпечення, провести порівняння різних способів створення і застосування засобів ІКТ під час викладання свого предмету. Обсяг такої інформації з певної теми може бути використаний в цілях освіти та саморозвитку.

Практичний досвід використання комп'ютерних телекомунікаційних технологій розширює можливості навчання. Використання таких технологій буде виправданим і призведе до підвищення ефективності дистанційного навчання в тому випадку, якщо таке використання буде відповідати конкретним потребам системи післядипломної освіти, а також якщо навчання неможливо в повному обсязі без використання відповідних засобів телекомунікації. Завданням викладача стає не тільки підтримка спілкування, взаємодії, координації процесу навчання, але й розв'язання нових дидактичних питань розвитку особистості вчителя на вимогу сучасним світовим співтовариством навичок – глобального і критичного мислення, ефективної комунікації при усному та письмовому спілкуванні, вміння працювати в групі, швидко адаптуватися до змін в ІКТ, а також інтелектуальних навичок для постановки проблемного питання, здійснення пошуку та систематизації отриманих результатів [11, с. 5].

Використання наявних на сьогоднішній день освітніх інформаційних ресурсів мережі Інтернет, дозволяє:

- керувати навчанням, моделюючи завдання в залежності від рівня кваліфікаційної категорії конкретного вчителя, особливостей його мотивації;
- створювати умови для здійснення самоосвітньої діяльності педагогів, самонавчання, саморозвитку, самовдосконалення, самореалізації;
- працювати в сучасних телекомунікаційних середовищах.

Використання телекомунікаційних технологій у системі післядипломної педагогічної освіти створює особливе навчально-пізнавальне середовище, яке сприяє розвитку ІКК і характеризується такими ознаками:

- інтерактивність – взаємодія всіх учасників навчання один з одним і з мережевими інформаційними ресурсами, підтримуване як на технічному, так і на змістовому рівні;

- інформативність – насиченість середовища інформацією, зручність і організованість користування даним інформаційним середовищем за допомогою спеціальних технологічних прийомів і засобів ІКТ;

- відкритість – з точки зору доступу до інформаційних повідомлень та різних матеріалів, спілкування з іншими учасниками;

- оперативність – забезпечення високою швидкістю обміну інформацією, можливістю контролювати процес навчання або спілкування, підтримувати зворотний зв'язок з аудиторією, оновлювати інформацію, швидко коректувати її при необхідності і здійснювати до неї доступ користувачів в будь-який зручний для них час;

- інтегративність – можливість інтеграції даного середовища з системою післядипломної педагогічної освіти як на рівні організації, так і на рівні змісту [6].

На жаль, існуючі методики ефективного використання телекомунікаційних технологій у системі післядипломної освіти досі не повною мірою використовуються викладачами та вчителями. Відеоконференції, вебінари ще потребують ретельного вивчення та опрацювання з приводу можливостей їх застосування в навчальному процесі. Але сучасні вчителі повинні крім уміння працювати з інформаційними технологіями, мати уявлення про можливі способи їх використання в навчальному процесі. Досвід Рівненського ОІППО у теоретичному і практичному освоєнні викладачами та вчителями різних методик використання телекомунікаційних технологій в процесі навчання показує, що це одне із складових завдань у підготовці сучасного кваліфікованого вчителя, який володітиме інформаційними технологіями при розв'язуванні різних завдань в контексті реальної професійної ситуації.

На сучасному етапі розвитку освіти спостерігається не тільки необхідність, а й потреба використання вчителями-предметниками вказаних засобів телекомунікацій: при підготовці до уроків (розробка навчальних, методичних, роздаткових матеріалів, наочності тощо), в проведенні уроків (демонстрація презентацій, відеофрагментів), для обміну досвідом з вчителями інших шкіл району, області, країни; ознайомлення з сучасними методиками навчання; участі у конференціях, семінарах та ознайомлення з досягненнями передового педагогічного досвіду та ін. [6, с.15].

Передбачається, що вирішення проблем доречного і виправданого впровадження телекомунікаційних технологій навчання має здійснюватися комплексно і постійно. Навчання коректному та доцільному використанню засобів інформаційних та телекомунікаційних технологій вже увійшло у зміст підготовки педагогів різного фаху та рівня кваліфікаційних категорій. При цьому слід відзначити адміністративну підтримку Рівненського інституту післядипломної педагогічної освіти як позитивну складову у підготовці педагогічних кадрів з використання та впровадження ІКТ. Так як процес розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності вчителів залежить інколи не стільки від консерватизму самого вчителя, скільки від інертності організаційної структури навчального закладу. Вирішенню цього питання у нашому закладі сприяє наявність 5 комп'ютерних класів, 2 з яких оснащені сучасним технічним забезпеченням для проведення відеоконференцій, вебінарів та онлайн навчання. Навчання навичкам роботи з телекомунікаційними технологіями входить до програм різних курсів та науково-методичної роботи в системі післядипломної педагогічної освіти.

Висновки. Комп'ютерні телекомунікації стають не тільки могутнім засобом навчання, що дозволяють навчати вчителів роботі з інформацією, але і особливим середовищем спілкування людей, інтерактивної взаємодії представників різних національних, вікових, професійних та інших груп користувачів незалежно від їх місця знаходження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Акуленко В.Л. Формирование ИКТ-компетентности учителя-предметника в системе повышения квалификации / В.Л.Акуленко // Применение новых технологий в образовании: материалы XV Междунар. конф. / Ин-т ЮНЕСКО по информ. технологиям в образовании; Моск. обл. обществ. фонд новых технологий в образовании «Байтик». – Троицк, 2004. – С. 344-346.

2. Буйницька О. П. Інформаційні технології та технічні засоби навчання : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О. П. Буйницька. – К. : Центр учб. літ., 2012. – 240 с.

3. Буртовий С. Сучасні інформаційні технології в системі післядипломної освіти / С. Буртовий // Післядипломна освіта в Україні. – 2006. – № 2. – С. 36-37.
4. Василенко Н. Інновації в освіті / Н. Василенко // Директор школи. – 2011. – № 24 (648). – С. 3-6.
5. Врадій К. М. Формування інформаційної компетентності майбутніх учителів початкових класів засобами інноваційних технологій / К. М. Врадій // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2009. – № 2. – С. 99-106.
6. Всесвітня доповідь ЮНЕСКО про комунікацію та інформацію в 1999-2000 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.poipred.com/free/unecko/2.htm>.
7. Громська О.І. Інформатизація навчально-виховного процесу та управлінської діяльності керівника закладу освіти в Україні. Використання нетсерфера UbiSurfer: методичний посібник / О.І. Громська, В.Б. Рогова, В.Й. Чернілевський / Під загальною редакцією Пушкарської Т.О. Київ, – 2011. – 28 с.
8. Ионова О.Н. Концептуальные основы формирования информационной компетентности взрослых в системе дополнительного образования // Дополнительное профессиональное образование. – 2006. – №4(28).
9. Морзе Н.В. Компетентнісні завдання як засіб формування інформаційної компетентності в умовах неперервної освіти / Н. В. Морзе, О. Г. Кузьмінченко, В. П. Вебер, О. В. Барна // Інноваційні технології навчання. – 2010. – № 6. – С. 23-32.
10. Морзе Н. В. Методичні особливості вебінарів як інноваційна технологія навчання / Н. В. Морзе, О. В. Ігнатенко // Інформаційні технології навчання. – 2010. – № 5. – С. 31-41.
11. Розина И.Н. Сборник научных трудов «Теория коммуникации & прикладная коммуникация». Вестник Российской коммуникативной ассоциации, выпуск 1 / Под общей редакцией И.Н. Розиной. - Ростов н/Д: ИУБиП, 2002. - 200 с. С. 185-192.
12. Хеннер Е.К. Формирование ИКТ-компетентности учащихся и преподавателей в системе непрерывного образования / Е.К. Хеннер. – М. : БИНОМ. Лаборатория знаний, 2008. – 188 с.

Аннотация. В статье описан опыт использования телекоммуникационных технологий в системе последипломного педагогического образования. Рассматриваются новые формы в организации учебной, научно-методической деятельности и их влияние на развитие информационно-коммуникационной компетентности учителей.

Ключевые слова: компьютерные коммуникации, компьютерные телекоммуникационные технологии, информационно-коммуникационные технологии, информационно-коммуникационная компетентность.

Annotation. The paper describes the experience of the use of telecommunications technology in postgraduate teacher education. The new forms of organization of educational, scientific and methodological activities and their impact on the development of information and communication competence of teachers are discussed.

Key words: computer communications, computer telecommunication technologies, information and communication technologies, information and communication competence.

В.Б. Лабутин,
кандидат педагогических наук, доцент кафедры
информационно-коммуникационных технологий ГБОУ
ВПО МО «Академия социального управления»

СВОБОДНОЕ И ПРОПРИЕТАРНОЕ ПРОГРАММНОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ УЧРЕЖДЕНИИ

Аннотация. В статье рассмотрены принципы использования и пути внедрения коммерческого и бесплатного программного обеспечения в образовательное учреждение. Автор придерживается позиции разумного сочетания программного обеспечения различных видов лицензирования при организации информационной среды образовательного учреждения. Изложенный материал может быть полезен для руководителей образовательных учреждений, начинающих учителей информатики, лаборантов

компьютерных классов, учителей-предметников, интересующихся внедрением информационно-коммуникационных технологий в учебный процесс.

Ключевые слова: информационно-коммуникационные технологии, бесплатное программное обеспечение, коммерческое программное обеспечение.

Одновременно с появлением первых персональных компьютеров начал свое развитие черный рынок компьютерных программ. В начале девяностых годов двадцатого столетия не составляло труда найти практически любое программное обеспечение на специализированных рынках, где торговали нелегальными копиями программ. Такой способ приобретения программного обеспечения пользовался большой популярностью (можно сказать – был общепринятым). Несмотря на создание необходимой законодательной базы, до недавнего времени ситуация оставалась неизменной: масштабы компьютерного пиратства не уменьшались.

Россия фигурирует в ежегодных «черных» списках ПРА (Международный альянс владельцев интеллектуальной собственности) с 2001 года. Дважды, в 2005 и 2006 годах, ситуация с авторскими правами в нашей стране оценивалась как плохая с тенденцией к ухудшению.

В ноябре 2006 года Москва и Вашингтон в рамках консультаций по вступлению России в ВТО подписали соглашение, по которому Москва обязалась ужесточить защиту прав на интеллектуальную собственность.

В 2008 году Россия попала в рейтинг ПРА наравне с Китаем и Украиной. ПРА оценила убытки американских компаний, причиненные им российскими пиратами в 2007 году, в 1,43 миллиарда долларов. Это почти на 30 % меньше, чем в 2006 году.¹

В 2007 году в России стартует проект “Обеспечение доступа к сети Интернет образовательным учреждениям Российской Федерации” в рамках мероприятия “Развитие технической основы современных информационных технологий” направления “Внедрение современных образовательных технологий” приоритетного национального проекта “Образование”. В соответствии с письмом Федерального агентства по образованию от 1 февраля 2007 года № 15-51-46ин/01-10 образовательные учреждения проводят проверку имеющегося у них программного обеспечения с целью выявить нелегальные программы и исключить их использование.

Нередко по окончании такой проверки выяснялось, что в учреждении нет необходимого количества лицензий на использование программного обеспечения. В 2008 году правительство России поддержало школы в этой сложной ситуации, снабдив их комплектами программного обеспечения. Программы в этих комплектах распространяются на условиях аренды, т.е. школы получили их во временное пользование. Срок действия лицензионных ключей для большинства программных продуктов комплекта истекает 31 декабря 2010 года. Руководство образовательного учреждения оказывается перед выбором: приобрести лицензионное программное обеспечение или использовать в работе учреждения аналогичное бесплатное программное обеспечение (т.н. freeware (от англ. free [free of charge] – «бесплатный» и software – «программное обеспечение») – свободные программные средства (программы без исходного кода, которые можно свободно распространять)²). Следует отличать бесплатное программное обеспечение от свободного программного обеспечения, которое предоставляет каждому помимо права на использование программного обеспечения, право модификации и ряд других прав. В статье рассмотрено бесплатное программное обеспечение.

Остановимся на некоторых наиболее значимых аспектах применения бесплатного программного обеспечения в образовательных учреждениях.

¹ По материалам Российской бизнес-газеты от №641 от 19 февраля 2008 г. - <http://www.rg.ru/2008/02/19/metka.html>

² Англо-русский словарь по вычислительной технике и программированию (The English-Russian Dictionary of Computer Science): 47 тыс. статей. — 5-е изд., испр. и доп. © ABBYY Software Ltd, Масловский Е. К., 2004

Первое и, пожалуй, наиболее очевидное достоинство бесплатного программного обеспечения заключается в возможности его использования без затрат на приобретение лицензии. Дело в том, что сама концепция, по которой создаются эти программы, признает свободу копирования и распространения (в некоторых случаях лицензионным соглашением оговариваются ограничения на распространение). Таким образом, любая копия бесплатного программного обеспечения будет легальной.

Другое достоинство бесплатных программ – это постоянное совершенствование и развитие. Следует отметить, что многие бесплатные программы создаются по принципу свободного программного обеспечения. Принцип открытого кода позволяет специалистам со всего мира работать над программой, расширяя ее возможности и повышая отказоустойчивость. Многие высококвалифицированные программисты увлечены идеей свободно распространяемого программного обеспечения, что позволяет избавиться от опасений за качество наиболее известных проектов в этой области.

Не на последнем месте в ряду достоинств свободно распространяемых программ находится доступность. Как правило, все такие программные продукты можно получить с помощью тематического Интернет-ресурса, заплатив только за пользование Интернет-соединением.

Но важно понимать, что при переходе к использованию свободно распространяемого программного обеспечения неизбежны определенные трудности. По большей части они связаны с все еще недостаточной популярностью этого типа программ.

Первая трудность касается кадрового состава, т.е. учителей и административных работников образовательного учреждения, использующих в своей работе компьютер. Интерфейс программы или, говоря иначе, правила взаимодействия пользователя с программой могут отличаться от того, к чему привык пользователь за годы использования нелегальной программы. Программа может быть лишена тех или иных функций или напротив обладать какими-то дополнительными возможностями по сравнению с привычной для пользователя программой. Поэтому необходимо определенное время на самообразование пользователя (адаптацию к работе в новых условиях) или даже полномасштабная переподготовка специалистов.

Вторая из наиболее значительных трудностей – это обеспечение совместимости при документообороте и обмене методическими материалами с организациями, использующими программное обеспечение отличное от принятого в вашем образовательном учреждении. Причина этого в том, что некоторые форматы файлов, фактически ставшие стандартом у нас в стране, созданы и поддерживаются на основе закрытого лицензирования и не могут быть использованы в концепции свободно распространяемого программного обеспечения. Например, только в 2008 году компания Microsoft опубликовала в открытом доступе спецификации на формат бинарных файлов doc (Word97-2007), xls (Excel 97-2007) и ppt (PowerPoint 97-2007). Причиной открытия спецификаций послужило давление международного комитета по стандартизации (ISO).

Следует отметить, что основные (наиболее часто употребляемые) форматы реализованы в современных свободно распространяемых программных продуктах. Но о полной совместимости пока говорить не приходится.

Говоря о проблеме совместимости, отдельно следует упомянуть такой программный продукт, как операционная система. Являясь основой программной рабочей среды, она накладывает определенные ограничения на использование программного обеспечения прикладного характера. Программный продукт, успешно используемый в одной операционной системе, в другой функционировать не будет. Некоторые программы имеют несколько версий, каждая из которых адаптирована для работы в определенной операционной системе. Здесь необходимо отметить еще одну существенную проблему, с которой столкнется учебное учреждение при переходе к использованию операционной системы распространяемой по открытой лицензии (свободно распространяемой операционной системы), например. Подавляющее большинство программных средств

образовательного назначения не будут функционировать ни в какой операционной системе кроме Microsoft Windows. Эта проблема в некоторых случаях может быть решена путем эмуляции под управлением Linux работы в Windows, что значительно усложняет технологию использования учителем программного средства образовательного назначения. Можно прогнозировать, что для организации такого урока понадобится помощь учителя информатики или лаборанта. Существует также вероятность, что некоторые программные продукты не удастся использовать, даже прибегнув к описанной выше технической хитрости.

Третья проблема, которая потребует решения – это подбор программных продуктов из числа свободно распространяемых, технические характеристики (потребительские свойства) которых будут максимально отвечать запросам образовательного учреждения. А на практике это будет означать поиск программы, максимально похожей на предыдущую по способу взаимодействия с пользователем (интерфейсом) и своим функциям. Рассмотрим, какое программное обеспечение необходимо в настоящее время образовательному учреждению. В самом общем случае, как правило, его можно условно разделить на шесть групп: 1) операционная система; 2) пакет офисных программ, включающий в себя приложения для создания текстовых документов, рисунков и схем, презентаций (слайд-фильмов), а также редактор электронных таблиц и, возможно, система управления базами данных (СУБД); 3) антивирусное программное обеспечение; 4) программа-архиватор (одна – мультимедийная или несколько для работы с наиболее распространенными форматами архивов); 5) мультимедийное программное обеспечение (для просмотра видео и прослушивания звука). С полной уверенностью можно сказать, что все это программное обеспечение может быть подобрано из многообразия современных свободно распространяемых программных продуктов. Но более целесообразно по каждой группе программного обеспечения принять отдельное решение, сопоставив все «за» и «против».

Говоря о выборе операционной системы, можно рекомендовать использовать операционную систему Microsoft Windows. В первую очередь для обеспечения совместимости операционной системы с современными обучающими компьютерными программами. Альтернативой может стать операционная система из семейства Linux (ASP Linux, ALT Linux, Ubuntu и др.).

Пакет офисных программ, архиватор и мультимедийное программное обеспечение вполне могут быть выбраны из большого числа свободно распространяемых программ соответствующего назначения.

Говоря о документообороте и сопровождении образовательного процесса, следует обратить внимание на комплекты (пакеты) офисных программ (см. табл.1).

Таблица 1

Сравнительная таблица пакетов офисных программ

Название пакета	Программы						Цена*	Примечания
	Текстовый редактор и редактор web-страниц	Редактор электронных таблиц	Средство создания и демонстрации презентаций	Векторный редактор	Система управления базами данных	Редактор для создания и редактирования формул		
Microsoft Office для дома и учебы	Word	Excel	Power Point	+	-	+	3 300р.	Векторный редактор и редактор для создания формул встроены в пакет и доступны из любого приложения

OpenOffice.org	Writer	Calc	Impress	Draw	Base	Math	-	Поддержка форматов doc, xls, ppt, pdf
StarOffice	Writer	Calc	Impress	Draw	Base	Math	1 000р.	Аналог OpenOffice.org, но с официальной технической поддержкой
IBM Lotus Symphony	Documents	Spreadsheets	Presentations	+	-	+	-	Отсутствует проверка русской орфографии

*- Здесь и далее указаны ориентировочные цены на программные продукты. В основном при условии цифровой дистрибуции.

Основным требованиям к функциональности офисных пакетов отвечают все рассмотренные программы. Каждый из них позволяет создавать:

- текстовые документы с таблицами и иллюстрациями;
- презентации;
- электронные таблицы с диаграммами.

Для эффективного использования дискового пространства рекомендуется пользоваться программами для сжатия данных (архиваторами) (см. табл. 2)

Таблица 2

Сравнительная таблица архиваторов

Мультимедийное программное обеспечение очень широко представлено всевозможными проигрывателями. Их функциональность зависит в основном от интерфейса и набора кодеков. Можно порекомендовать использовать один из сборников кодеков представленных в таблице 3.

Таблица 3

Сравнительная таблица наборов кодеков

Ситуация с антивирусным программным обеспечением тоже складывается довольно благоприятно: во-первых российские производители предоставляют значительные скидки образовательным учреждениям; во-вторых существуют версии программ, не требующие лицензионных отчислений, но, к сожалению такие программные продукты как правило обладают значительными ограничениями по функциональности в отличие от платных аналогов. Например, компания Google предлагает специальную версию программы Norton Security Scan, помогающую оценить уязвимость компьютера для угроз безопасности, выявить и удалить вредоносные (вирусы). А также предупреждает о наличии, но не удаляет нежелательные программы (рекламные и шпионские модули). При выборе свободно-распространяемого антивирусного программного обеспечения следует учесть, что существуют программы, предназначенные для частного свободного использования (т.н. домашнее использование). Такие программы нельзя устанавливать в организациях. Поэтому для установки в компьютерные классы и на персональные компьютеры администрации учебного учреждения можно порекомендовать закупить отечественный антивирусный комплекс.

В таблице 4 приведены примеры комплектования программным обеспечением персонального компьютера для образовательного учреждения.

Таблица 4

Примеры комплектования программным обеспечением (ПО) персонального компьютера для образовательного учреждения

Таким образом, следует отметить, что сегодня вполне возможно обеспечить работу персонального компьютера или даже сервера, используя свободно распространяемое программное обеспечение. Руководителю образовательного учреждения потребуется организовать обучение сотрудников и поручить специалисту отбор программного обеспечения для учреждения. Образовательное учреждение при организации информационной среды может придерживаться одной из трех схем:

- 1) использовать только свободно распространяемое программное обеспечение;
- 2) использовать только платные лицензионные программы;
- 3) комбинировать свободно распространяемые и платные лицензионные компьютерные программы. В сложившихся условиях можно рекомендовать придерживаться позиции разумного сочетания программного обеспечения различных видов лицензирования.

Врезка
В 2008 году все российские школы получили стандартный базовый пакет программного обеспечения (СБППО), содержащий наиболее востребованное ПО российских и зарубежных производителей. В рамках продолжения работ по проекту 30 мая 2009 года в школы были отправлены первые комплекты обновлений и исправлений программных продуктов (ОИПП) для СБППО, получившие название «Первая ПОмощь 2.0». В период до 30 июня будет осуществлена рассылка комплектов во все российские школы. «Первая ПОмощь 2.0» содержит все актуальные обновления и исправления программных продуктов, вошедших в СБППО, выпущенные с весны 2008 года, а также новые версии некоторых программ. Кроме того в состав комплекта, включен пакет свободного программного обеспечения, разработанный специально для школ Российской Федерации ³ .

СПИСОК ИСПОЛЬЗОВАННОЙ ЛИТЕРАТУРЫ

1. Бент Б. Андерсен, Катя ван ден Бринк Мультимедиа в образовании. Серия: Информационные технологии в образовании. М.: Дрофа, 2007.
2. Захарова И. Г. Информационные технологии в образовании. Серия: Высшее профессиональное образование М.: Академия, 2008.
3. Симонович С. Компьютер в вашей школе. Компьютер. Информатика. Интернет. Учебное пособие М.: АСТ-Пресс, Инфорком - Пресс, 2001.
4. «Википедия» [Электронный ресурс] Режим доступа к статье: http://ru.wikipedia.org/wiki/Программное_обеспечение

Т.М.Лисенко,
вихователь ДНЗ імені «Казка» імені Софії
Русової Драбово-Бярятинської сільської ради
Драбівського району Черкаської області

ПРОФЕСІЙНИЙ САМОРОЗВИТОК ПЕДАГОГА В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНОГО ПРОСТОРУ ДОШКІЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Анотація. У статті визначено поняття «інформаційно-освітній простір», розглянуто основні особливості розвитку інформаційно-освітнього простору в умовах дошкільного навчального закладу, визначено умови професійного саморозвитку педагога в умовах розвитку інформаційно-освітнього простору

Ключові слова: освітній простір, інформаційний простір, інформаційно-освітній простір, медіаресурси, професійний саморозвиток

³ По материалам сайта <http://www.shkola.edu.ru>

Постановка проблеми. Кожний історичний період висуває нові вимоги до освіти загалом, а до фахової освіти зокрема, оскільки в її руслі здійснюється підготовка висококваліфікованих працівників для забезпечення потреб суспільства.

В умовах глобальної інформатизації суспільства віртуальне звузилося до меж глобального середовища. У зв'язку з цим гостро постала проблема створення інформаційно-освітнього простору освітнього закладу. Одним із обов'язкових кроків на цьому шляху є впровадження інформаційно-комунікативних технологій в процес роботи ДНЗ з метою професійного саморозвитку педагога. Проте питання розвитку інформаційно-освітнього простору у освітньому закладі ще не набуло достатнього поширення. Це зокрема стосується і дошкільних навчальних закладів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У вітчизняних дослідженнях питанню функціонування інформаційного простору приділяють значну увагу. Зокрема О.Зернецька, О. Мелешенко, В. Різун вивчали вплив інформаційних технологій на розвиток мас-медіа. питання розвитку інформаційного простору стало предметом дослідження закордонних (М. Кастельс, А. Моль, З. Бжезинський, Д. Томпсон, Ф. Вільямс) і вітчизняних (А. Москаленка, В. Шкляра, В. Здоровеги, І. Михайліна, В. Карпенка, Г. Кривошеї та О. Гриценко) вчених.

Мета статті полягає у виокремленні умов саморозвитку педагога в умовах розвитку інформаційно-освітнього простору ДНЗ.

Виклад основного матеріалу. Під терміном «освітній простір» М.Віленський розуміє «цілісну інтегративну одиницю соціуму і світового освітнього процесу, нормативно чи стихійно структуровану, яка має свою систему координат, яка сприяє ефективній професійній підготовці педагога» [3].

Згідно з Л.Абдульмановою актуальність формування освітнього простору постала в період зміни цілей сучасної освіти, а особливо коли однією з її цілей стало формування особистості учня [1]. На наш погляд це зумовлено тим, що грамотно сформований освітній простір має на меті як допомогу в професійному саморозвитку педагога, так і розкриває значні можливості для особистісного становлення.

Перейдемо до визначення поняття «інформаційний простір». А Бодров зазначає, що інформаційний простір – це простір, в якому створюється, переміщується та споживається інформація. Напрямок і швидкість інформаційних потоків, способи створення та використання інформації визначають структуру простору. Структуру цього простору відображає інформаційну структуру суспільства, куди входять науки, мас-медіа, освіта [2].

Доповнюючи попереднє твердження, Л. Іванова та І. Григор'єва відмічають, що, створюється таке середовище за допомогою цифрових мультимедійних технологій [5].

Узагальнюючи вищезазначене, можливо дійти висновку, що інформаційно-освітнє середовище – це середовище, спрямоване на професійне становлення особистості, важливу роль в якому грають різні мультимедійні технології та медіаресурси.

Створення єдиного інформаційного простору закладу освіти – тривалий і складний процес, який складається з декількох напрямків:

1. Масове освоєння інформаційно-комунікативних технологій та технічних засобів.
2. Створення комп'ютерних класів і автоматизованих робочих місць.
3. Створення банку комп'ютерних програм та презентацій як освітнього значення, так і для управлінської діяльності закладу освіти.
4. Створення баз даних.
5. Активне запровадження нових інформаційних технологій і медіаресурсів у навчально-виховний процес та управління цим процесом [7].

Під поняттям «медіаресурси» ми розуміємо друковані чи електронні джерела засобів масової інформації. Класифікація медіаресурсів є аналогічною їх джерелам (рис. 1.).

До друкованих медіаресурсів ми відносимо різного роду газети, журнали, буклети, книги. Аудійні ресурси включають: радіо, аудіокасети, аудіодиски, музичні твори. До аудіовізуальних ресурсів слід віднести: кіно, телебачення, відеодиски, відеокасети. Комп'ютерні ресурси – це Інтернет, мультимедійні технології, соціальні мережі.

Єдиний інформаційний простір освітнього закладу забезпечує:

1. Створення додаткових умов для соціалізації вихованців.
2. Формування критичного мислення в умовах роботи з великими об'ємами інформації, здатність здійснювати вибір і нести за нього відповідальність.
3. Формування творчих здібностей.
4. Формування навичок колективної роботи та мислення, вміння співпрацювати з однолітками та дорослими.
5. Розвиток ініціативи.
6. Розвиток комунікативних здібностей і навичок публічних виступів.
7. Проведення культурно-просвітницької роботи [7].

Для створення інформаційно-освітнього простору ДНЗ необхідно:

- створити каталог медіаресурсів для батьків, дітей та педагогів ДНЗ;
- створити локальну мережу;
- мати доступ до Інтернету з будь-якого комп'ютера;
- створити системи технічного обслуговування, модернізації комп'ютерної та мультимедійної техніки.

Формування такого інформаційно-освітнього простору в процесі фахової підготовки соціальних педагогів дозволить: організувати співпрацю з різними соціальними інститутами; підтримати взаємодію педагога та батьків вихованців поза межами ДНЗ; впровадити нові форми та методи роботи педагогів з залученням сучасних мас-медіа; виявити нові можливості використання різних медіаресурсів в процесі педагогічної діяльності. Саме інформаційно-освітнє середовище ДНЗ може стати першочерговою умовою професійного саморозвитку педагогів.

Перш ніж визначити особливості професійного саморозвитку педагога в умовах інформаційно-освітнього простору, варто визначити суть поняття «професійний саморозвиток».

Ми поділяємо позицію Л. Зязюн, яка зазначає, що саморозвиток особистості – це, насамперед, інформаційно забезпечувальна діяльність, що здійснюється через оволодіння, нагромадження, упорядкування, систематизацію, оновлення різних видів досвіду для задоволення пізнавальних потреб у процесі різних видів діяльності. Зміст саморозвитку є цілісним комплексом процесів і засобів поступу особистості, задоволенням її пізнавальних і духовних потреб, розкриттям і вдосконаленням природних задатків та здібностей. Саморозвиток диференціюється за діяльнісно-видовим принципом: освітньо-виховний, загальнокультурний, професійний, політичний, правовий, економічний, моральний, художній, естетичний, релігійний тощо [4].

Професійний саморозвиток майбутнього вчителя, на думку О. Пехоти, характеризується здатністю усвідомлювати власну відповідальність за процес професійного розвитку та вмінням його регулювати, сприймати себе як суб'єкта професійного розвитку, що виявляється в бажанні та здатності постійно аналізувати, коригувати та вдосконалювати власне професійне зростання, прагнення до самостійності у виборі методів та прийомів організації навчально-виховного процесу [6].

Професійний саморозвиток як процес професійного зростання розглядають і інші О. Чудіна, підкреслюючи що професійний саморозвиток проявляється в зміні якості професійної діяльності і діалектично пов'язане з динамікою зміни цієї якості [8].

Як показує практика професійному саморозвитку як інструменту успішного функціонування професіонала в умовах постійної зміни освітнього простору відводиться особливе місце, оскільки саме завдяки йому відбувається формування творчості, інноваційного мислення, рефлексивної діяльності, прогнозування і проектування власної

професійно-особистісної освіти та розвитку. Оскільки сьогодні ми спостерігаємо швидкий темп входження ЗМІ у всі сфери життєдіяльності людини, ми не можемо не зазначити їх вплив на процес професійного саморозвитку. В сучасних умовах професійної діяльності педагог вже не може працювати без залучання різних мас-медіа. Така ситуація висуває нові вимоги щодо змісту та умов підготовки педагогічних кадрів. Тому питання розвитку інформаційно-освітнього простору освітнього закладу набуває надзвичайної актуальності.

До основних умов саморозвитку педагога в умовах розвитку інформаційно-освітнього простору ДНЗ:

- акцент на мотивацію педагога щодо взаємодії з мас-медіа;
- поєднання теоретичних знань і вмінь в сфері медіа;
- спрямованість на самовдосконалення;
- створення каталогу медіаресурсів для педагогів, вихованців та батьків;
- робота педагога в мережі інтернет (сайт днз, електронна пошта);
- використання медіаресурсів в процесі самоосвіти та професійній діяльності;
- формування медіаграмотності педагогів як базової характеристики професійного саморозвитку в умовах інформаційно-освітнього простору.

Висновки. Підсумовуючи вище зазначене, можна відзначити, що саме інформаційно-освітнє середовище може сприяє професійному саморозвитку педагогів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Абдульманова, Л. В. Культуросообразное пространство формирования основ физической культуры детей дошкольного возраста [Электронный ресурс] / Л. В. Абдульманова // I Международный образовательный Форум «Личность в едином образовательном пространстве». – Режим доступа: <http://www.ukrdeti.com/firstforum/indexforum.php>.

2. Бодров, А. А. Виртуальная реальность как когнитивный и социокультурный феномен : автореф. дис. ... д-ра филос. наук / А. А. Бодров – Чебоксары, 2007. – 28 с.

3. Виленский, М. Я. Образовательное пространство как педагогическая категория / М. Я. Виленский, Е. В. Мещерякова // Педагогическое образование и наука. – М., 2002. – С. 8–18.

4. Зязюн Л. І. Саморозвиток особистості в освітній системі Франції. [монографія]. / Лариса Іванівна Зязюн. – Київ; Миколаїв: В-во МДГУ ім. Петра Могили, 2006. — 388с.

5. Иванова Л. А. Проблема систематизации научной терминологии педагогики (на примере медиаобразовательного пространства) / Л. А. Иванова, И.В. Григорьева // Мир науки, культуры, образования // Международный научный журнал. – Горно-Алтайск, 2009. – №2 [14]. – С. 158–165.

6. Куликова Л. Н. Проблемы саморазвития личности / Л. Н. Куликова. – Хабаровск: Изд-во ХГПУ, 1997. – 315 с

7. Формування інформаційно-освітнього простору закладу освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

http://gymnasium.netschool.net.ua/publ/zagal/formuvannja_informacijno_osvitnogo_prostoru_zakladu_osvit_i/26-1-0-6

8. Чудина Е. Е. Дидактические условия становления профессионально-личностного саморазвития будущего учителя на начальном этапе педагогической подготовки в вузе : дис. канд. пед. наук : 13.00.08 / Елена Ефимовна Чудина. – Волгоград, 2002. – 131 с, с. 31

Аннотация. В статье определено понятие «информационно-образовательное пространство», рассмотрены основные особенности развития информационно-образовательного пространства в условиях дошкольного учебного заведения, определены условия профессионального саморазвития педагога в условиях развития информационно-образовательного пространства

Ключевые слова: образовательное пространство, информационное пространство, информационно-образовательное пространство, медиаресурсы, профессиональное саморазвитие

Annotation. The article defines the concept of "information-educational environment", the basic features of informational and educational space in kindergarten and conditions of professional self-development teacher in the development of information and educational space

Key words: educational space, information space, information and educational space, media resources, professional self

О.В.Норкіна,

ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПІДГОТОВЦІ ВЧИТЕЛІВ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Анотація. У статті досліджено питання підготовки вчителів до інноваційної діяльності в системі післядипломної освіти, виокремлено шляхи, завдяки яким здійснюється підготовка до цієї діяльності на основі використання інформаційно-комунікаційних технологій.

Ключові слова: інноваційна діяльність, підготовка педагогів до інноваційної діяльності, інформаційно-комунікаційні технології, інформаційно-комунікаційна компетентність.

Постановка проблеми. Стрімкий темп інформатизації сучасної освіти потребує від педагогів застосування новітніх технологій у процесі навчання, а саме інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ). Підготовка вчителів до інноваційної діяльності засобами ІКТ є складний процес, що інтегрує в собі наявність ІКТ-компетентності та формування готовності педагогів до інноваційної діяльності. Згідно з Національною стратегією розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки одними з ключових напрямів державної освітньої політики мають стати розвиток наукової та інноваційної діяльності в освіті, підвищення якості освіти на інноваційній основі; інформатизація освіти [4, с. 140].

Поєднання освіти і науки є умовою модернізації системи освіти, головним чинником її подальшого розвитку, що забезпечується інноваційною освітньою діяльністю [4, с. 148]. Інформатизація сучасної освіти здійснюється завдяки новим видам діяльності суб'єктів, а саме: збирання, накопичення, переробка, застосування, передача інформації. Ці процеси активуються завдяки використанню інформаційно-комунікаційних технологій.

Водночас ефективно практичне застосування засобів ІКТ в освіті неможливе без готовності педагогів до використання таких засобів у власній інноваційній діяльності. Тому актуальним видається питання підготовки педагогів до інноваційної діяльності на основі використання ІКТ у системі післядипломної освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Багато науковців у своїх дослідженнях піднімають питання інформатизації освіти, впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у навчальний процес (В. Биков, М. Жалдак, Р. Гуревич, Ю. Дорошенко, С. Сисоєва, Т. Коваль, Ю. Триус, М. Шкіль, Н. Морзе та ін.), вивчають проблеми формування інформаційно-комунікаційної компетентності педагогів (В. Алейніков, Г. Бордовський, С. Сєдих, А. Барахсанов, А. Слободчікова, П. Беспалов, А. Єлізаров, Н. Насирова та ін.). Неабияка увага дослідників приділяється творчому зростанню вчителя в умовах інноваційної діяльності, підвищенню його фахового рівня (Л. Вовк, А. Гільбух, В. Загвязинський, І. Зязюн, М. Поташнік, І. Семенов, Н. Чепурна та ін.), а також готовності педагога до інноваційної діяльності (З. Абасов, В. Уруський, Т. Демиденко, І. Дичківська, Н. Клокар, О. Коберник, К. Макагон, Т. Перекростова, В. Сластьонін та ін.). Незважаючи на активізацію зусиль науковців, спрямованих на вивчення окремих питань інформатизації освітнього процесу, у сучасній андрагогіці відсутні глибокі дослідження тих завдань системи післядипломної освіти, що направлені на підготовку педагогів до інноваційної діяльності засобами ІКТ.

Мета статті. Розглянути питання підготовки вчителів до інноваційної діяльності на основі використання ІКТ та висвітлити шляхи, що забезпечують здійснення цієї діяльності в системі післядипломної освіти.

Виклад основного матеріалу. Одним з основних принципів державної інноваційної політики є підготовка кадрів у сфері інноваційної діяльності [3, с. 3].

Інноваційною освітньою діяльністю у системі освіти є діяльність, що спрямована на розроблення й використання у сфері освіти результатів наукових досліджень та розробок. Відповідно до чинних документів, об'єктами інноваційної освітньої діяльності є: нові знання, інноваційні освітні програми і проекти, навчальний та виховний процеси, організаційні та адміністративні рішення, а також рішення іншого характеру, що істотно поліпшують якість освіти, суб'єктами цієї діяльності можуть бути фізичні та юридичні особи: педагогічні та науково-педагогічні працівники навчальних закладів, наукові працівники, працівники органів управління освітою, навчальні заклади, підприємства, установи та організації, що надають освітні послуги [5, с. 18].

Неабияку роль у спроможності педагогів здійснювати інноваційну діяльність покладено на систему післядипломної освіти, яка має на меті не тільки допомагати вчителям знаходити, накопичувати, передавати знання і досвід, а й вміти застосовувати їх у вирішенні нестандартних задач, які не можливо розв'язати традиційними методами.

Науковець І. Дичківська розглядає *інноваційну педагогічну діяльність* як засновану на осмисленні практичного педагогічного досвіду цілеспрямовану педагогічну діяльність, орієнтовану на зміну й розвиток навчально-виховного процесу з метою досягнення вищих результатів, одержання нового знання, формування якісно іншої педагогічної практики. Продуктами інноваційної педагогічної діяльності є нововведення, що позитивно змінюють систему освіти, визначають її розвиток і характеризуються як нові чи вдосконалені [2, с. 248].

У сучасних умовах розвитку освіти і суспільства в цілому інноваційна діяльність педагога має відповідати основним принципам, як-то:

1. Принцип інтеграції освіти, який передбачає посилену увагу до особистості кожної дитини як вищої соціальної цінності суспільства, орієнтацію на формування громадянина з високими інтелектуальними, моральними, фізичними якостями.
2. Принцип диференціації та індивідуалізації освіти, який налаштовує на забезпечення умов для повноцінного вияву і розвитку здібностей кожного вихованця.
3. Принцип демократизації освіти, дотримання якого зобов'язує до створення передумов для розвитку активності, ініціативи, творчості учнів і вчителів, зацікавленості їх взаємодії, широкої участі громадськості в управлінні освітою [2, с. 279].

Успішність здійснення інноваційної діяльності передбачає, що педагог усвідомлює практичну значущість різних інновацій у системі освіти не лише на професійному, а й на особистісному рівні. Однак включення педагога в інноваційний процес часто відбувається спонтанно, без урахування його професійної та особистісної готовності до інноваційної діяльності.

Безперечно, підготовка вчителя до здійснення інноваційної діяльності вимагає внесення змін до навчального процесу закладів післядипломної освіти з урахуванням професійної придатності, соціальної зрілості та готовності педагога. Ураховуючи дані досліджень В. Уруського [6, с. 4], можна стверджувати, що основні завдання підготовки вчителів до інноваційної діяльності в системі післядипломної педагогічної освіти полягають в тому, щоб:

- допомогти кожному вчителю в розвитку його ціннісних орієнтацій і гуманістичної спрямованості, які визначають загальний підхід до реалізації актуальних проблем сучасної школи;
- надати вчителю можливість усвідомити методологію вирішення професійно-педагогічних проблем, яка ґрунтується на гуманістичній парадигмі;
- розкрити перед учителем способи побудови конкретних концепцій роботи школи і самого вчителя, враховуючи своєрідність умов їх діяльності;
- віднайти разом із учителем способи реалізації концептуальних схем у досвіді діяльності, особливо в організації дослідно-експериментальної роботи;
- орієнтувати вчителя на осмислення ним результатів педагогічних нововведень, сприяти виробленню критеріїв їх оцінки і самооцінки.

Отже, вищезазначені положення вказують на те, що для практичного застосування засобів ІКТ в освіті вчителям мають бути властиві: загальні педагогічні навички; навички володіння засобами інформаційно-комунікаційних технологій; навички застосування ІКТ у процесі навчання та виховання учнів.

Ефективне освоєння потенціалу освітніх засобів ІКТ передбачає відповідну підготовку педагога до здійснення інноваційної діяльності. Аналіз досліджень науковців з питань підготовки педагогів до інноваційної діяльності в системі післядипломної освіти дозволяє систематизувати уявлення про цю діяльність і розглядати її, як цілеспрямований процес розвитку всіх сторін і якостей особистості вчителя, заснований на мотиваційно-ціннісному ставленні до своєї професійної діяльності. Результатом цієї підготовки є формування готовності вчителя до здійснення інноваційної діяльності.

Актуальність застосування ІКТ в післядипломній освіті продиктована, перш за все, основною метою підготовки вчителів засобами ІКТ до інноваційної діяльності: формування системи знань щодо інформаційно-комунікаційних технологій, умінь і навичок їх практичного використання у інноваційній діяльності; формування потреби у постійному розвитку професійних якостей, необхідних для ефективного здійснення зазначеної діяльності.

У зв'язку з цим вчителю потрібно не тільки вміти викладати свій предмет, але й досконало володіти інформаційними технологіями й творчо застосовувати їх у своїй професійній діяльності. Педагог повинен бути дослідником, новатором, експериментатором, фасилітатором, ученим, здатним до творчих пошуків, критичної оцінки власного педагогічного досвіду; вміти швидко адаптуватись у сучасному суспільстві, постійному прогресі техніки і технологій.

Застосування ІКТ і *мережі Інтернет* у підготовці вчителів до інноваційної діяльності дає можливість:

- постійної взаємодії педагогу один з одним, з науковцями, дослідниками освітньої галузі різних країн;
- швидко передавати інформацію, у порівнянні з традиційними засобами;
- ефективніше сприймати/передавати матеріал, одночасно використовуючи різні канали прийняття й передачі інформації (зорові, слухові, тактильні);
- використовувати мультимедійні презентації, короткі відеофільми, анімаційні ролики;
- формувати систему безперервної освіти як універсальної форми діяльності, спрямованої на постійний розвиток особистості протягом усього життя.

Для того, щоб педагоги вільно й ефективно застосовували ІКТ в інноваційній діяльності, їм потрібно формувати й розвивати інформаційно-комунікаційну компетентність та готовність до роботи в інформаційному середовищі навчання, використовуючи відповідні методики. Тобто необхідно створювати нові навчальні технології із застосуванням ІКТ.

Під *інформаційно-комунікаційною компетентністю* (ІКТ-компетентністю) сучасного педагога розуміють здатність педагога вирішувати професійні задачі з використанням сучасних засобів й методів інформатики й ІКТ; його особистісну якість, характеристику, що відображає дійсно досягнений рівень підготовки в області використання засобів ІКТ у професійній діяльності; особливий вид організації предметно-спеціальних знань, які дозволяють правильно оцінити ситуацію й приймати ефективні рішення у професійно-педагогічній діяльності на основі використання ІКТ [1, с. 400].

Підготовка педагогів до інноваційної діяльності в післядипломній освіті із застосуванням ІКТ (і мережі Інтернет) здійснюється такими шляхами:

1. Учасі в Інтернет-заходах обласного, всеукраїнського і міжнародного рівнів. Доступ до інформації про проведення і участі в Інтернет-конференціях, семінарах, дискусіях, презентаціях, обговореннях на форумах, чатах, консультативних пунктах освітніх порталів (сайтів) дає можливість систематизувати і обмінюватись набутими знаннями і досвідом, а також представляти матеріали для використання в різних умовах освітньої діяльності.

2. Використання платформ для розробок власних сайтів. Платформи для створення особистих сайтів дають можливість організовувати і представляти педагогічні проекти. На веб-сторінках педагоги можуть викладати свої доробки, роздуми, фотографії, налагоджувати веб-сторінки на власний смак, проводити анкетування, обговорення на форумах і т.д. Створення власних сайтів відкриває більше можливостей для педагогів проводити навчальну діяльність, де учні можуть самостійно засвоювати представлені теми, які їх цікавлять, формувати у вихованців дослідницькі уміння.
3. Забезпечення дистанційного навчання як однієї з форм самоосвіти вчителів протягом усього життя. При дистанційному навчанні використовуються дистанційні технології навчання: супутниковий зв'язок, комп'ютерні телекомунікації, телебачення, мультимедіа, навчальні системи. Дистанційне навчання дає можливість усім, хто бажає, освоїти навчальний матеріал за допомогою комунікаційних каналів та інформаційних технологій. Таке навчання в системі післядипломної освіти забезпечує новий, більш високий рівень підготовки педагогів.
4. Доступності і мобільності он-лайн ресурсів. Освітні он-лайн ресурси зручні й прості у використанні, майже не потребують додаткових матеріальних витрат і спеціального обладнання. Їм властивий оперативний доступ до інформації, розташованої в різних регіонах і країнах. Це дозволяє педагогам широко використовувати в освітній інноваційній діяльності готові навчальні матеріали.
5. Проведення педагогічних та наукових досліджень. Для удосконалення системи освіти широке використання педагогами педагогічних і наукових досліджень приводить до правильного вибору нових методик і форм проведення занять із застосуванням ІКТ. Різноманітним стає процес прийняття і відбору інформації з подальшим її аналізом і застосуванням у своїй педагогічній діяльності.

Сучасному педагогу потрібно весь час підлаштовуватись до нових вимог суспільства, особливо у галузі впровадження ІКТ в освіту, займаючись самоосвітою та самовдосконаленням. Описані вище шляхи приводять до формування стійкої мотивації педагогів здійснювати педагогічну інноваційну діяльність на основі використання ІКТ, тим самим спонукають до реалізації відповідних завдань, які покладено на післядипломну освіту.

Висновки. Професійне зростання педагога, що забезпечується інноваційною діяльністю засобами ІКТ і підготовкою до неї вчителів у системі післядипломної освіти, має базуватись на сучасних досягненнях науки, освіти і суспільства в цілому. Сучасний педагог має не лише володіти знаннями в галузі інформаційно-комунікаційних технологій, а й бути фахівцем із застосуванням новітніх технологій у своїй професійній діяльності, яка має інноваційний характер. Але разом з цим слід враховувати, що використання ІКТ у підготовці вчителя до інноваційної діяльності може бути ефективним лише у випадку перебудови навчального процесу закладів післядипломної педагогічної освіти та системного використання їх у навчальній діяльності всіма учасниками цього процесу.

Наступними напрямками досліджень є виокремлення та обґрунтування організаційно-педагогічних умов щодо використання ІКТ у підготовці педагогів до інноваційної діяльності в системі післядипломної освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Барахсанова Е.А., Слободчикова А.А. Разработка электронных образовательных ресурсов в преподавании дисциплин ОПД // Новые образовательные технологии в вузе: материалы V международной научно-практической конференции-выставки. - 27-30 октября 2009 г. Ч. 2 – Екатеринбург, 2009. – С. 399-404.
2. Дичківська І.М., Інноваційні педагогічні технології: Навчальний посібник. – К.: Академвидав, 204. – 352 с. (Альма-матер)].
3. Закону України «Про інноваційну діяльність» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/40-15>.
4. Національна доктрина розвитку освіти // Загальна середня освіта: Збірник нормативно-правових документів. / під заг. ред. В.Романенка – Частина І. – Київ: ЗАТ «НІЧЛАВА». – 2003. – 436 с.

5. Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності // Нормативно-правове забезпечення освіти. У 4 частинах. – Х.: Вид.гр. «Основа», – 2004. – ч.3. – 208 с. / гол.ред. В.В.Григораш, с.15-35 – 1.6 – с.18
6. Уруський В.І. Формування готовності вчителів до інноваційної діяльності: Методичний посібник / Уруський В.І. – Тернопіль: ТОКІППО, 2005. – 96 с.]

Аннотация. В статье исследован вопрос подготовки учителей к инновационной деятельности в системе последилового образования, выделены пути, с помощью которых осуществляется подготовка к этой деятельности на основе использования информационно-коммуникационных технологий.

Ключевые слова: инновационная деятельность, подготовка педагогов к инновационной деятельности, информационно-коммуникационные технологии, информационно-коммуникационная компетентность.

Annotation. In the article investigational question of preparation of teachers to innovative activity in the system of after diploma education, ways due to which preparation is carried out to this activity on the basis of the use informatively-communication technologies are selected.

Keywords: innovative activity, preparation of teachers to innovative activity, informatively-communication technologies, informatively-communication competence.

О.А.Соломенникова,
кандидат педагогических наук, доцент,
заведующая кафедрой дошкольного образования ГБОУ
ВПО МО «Академия социального управления»

ПРОФЕССИОНАЛЬНОЕ РАЗВИТИЕ ВОСПИТАТЕЛЯ В УСЛОВИЯХ ОПЫТНО-ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЙ РАБОТЫ ПО ПРОЕКТУ «ВИРТУАЛЬНЫЙ ДЕТСКИЙ САД»

В последние годы происходят серьезные изменения в Российском образовании.

Потребность страны в педагогах, способных занять личностно-гуманитарную позицию по отношению к воспитанникам и себе, выдвигает в ряд весьма актуальных проблему повышения их профессиональной компетентности. Проблема приобретает особую значимость в связи с процессом гуманизации образования. Особенности современной социально-образовательной ситуации предъявляют новые требования к педагогическим кадрам.

Проблема профессионального мастерства – актуальная социально-экономическая проблема. Без разрешения имеющихся противоречий между требованиями высокого уровня компетенции и профессионализма, выдвигаемые современной ситуацией в России, тенденциями развития мирового сообщества, и недостаточной профессиональной культурой, отсутствием стремления к совершенствованию в профессии у многих специалистов (вследствие несоответствия в оценке труда работников государственных и частных структур), невозможны экономическая стабильность, повышение уровня жизни в России.

Актуален вопрос о том, каким образом можно обеспечить рост профессионализма педагога в процессе его педагогической деятельности.

В личностном аспекте профессионализм представляет собой качества личности, необходимые для профессии педагога (не каждый, имеющий диплом учителя, может быть педагогом); в функциональном – сложность профессиональных функций, их общественную значимость преподаваемого предмета, специальности; в технологическом – владение технологией педагогического труда; в социальном – результат педагогического труда, а также социальный статус педагога.

Один из способов повышения профессионального мастерства воспитателей является опытно-экспериментальная работа в образовательном учреждении.

В 2012 году в Российской Федерации стартовал проект «Обеспечение дистанционной методической поддержки дошкольного образования, в том числе семейного воспитания и

частных детских садов, для реализации ФГТ к структуре основной общеобразовательной программы дошкольного образования и современных методик дошкольного образования».

Методическое руководство Программой информатизации осуществляется доктором педагогических наук, профессором, заслуженным деятелем науки Российской Федерации, заведующей кафедрой эстетического воспитания МГГУ им. М.А. Шолохова, действительным членом Международной Академии наук педагогического образования (МАНПО) Т.С. Комаровой и ведущим научным сотрудником Совета по изучению производительных сил МЭР и РАН, кандидатом исторических наук, действительным членом МАНПО Комаровой И.И. и Лабораторией Информатизации дошкольного образования).

В рамках данного проекта разрабатывается сетевой проект «Виртуальный детский сад», который призван помочь педагогам и родителям осуществлять развитие детей, с учетом современных тенденций в образовании и использование информационно коммуникационных технологий. Проект, включает в себя примерную общеобразовательную программу для дошкольного образования «Шаг в будущее» (программа разработана в электронной версии).

Московская область, как один из субъектов Российской Федерации, участвует в проекте «Обеспечение дистанционной методической поддержки дошкольного образования, в том числе семейного воспитания и частных детских садов, для реализации ФГТ к структуре основной общеобразовательной программы дошкольного образования и современных методик дошкольного образования».

Роль куратора Московской области была возложена на автора статьи – заведующую кафедрой дошкольного образования ГБОУ ВПО МО «Академия социального управления» кандидата педагогических наук, доцента, Почетного работника высшего профессионального образования - Соломенникову О.А.

Помощь была оказана со стороны управления образования г.о. Балашихи, г.Серпухова и Щелковского района Московской области, при поддержке Министерства образования Московской области.

Администраторами ДООУ были назначены представители дошкольных учреждений.

Педагоги десяти дошкольных учреждений включены в экспериментальную работу по данному проекту, это:

- МДОУ Детский сад комбинированного вида № 37 «Солнышко» г.о. Балашиха (зав. Стрельцова О.Б.);
- МДОУ Детский сад № 3 «Рябинка» г.о. Балашиха (зав. Пискунова И.В.)
- МДОУ Детский сад № 32» г.о. Балашиха (зав. Музыченко О.С.)
- МДОУ Детский сад № 19 «Лесная сказка» г.о. Балашиха (зав. Степченко Г.В.)
- МДОУ Детский сад № 16 «Ромашка» г.о. Балашиха (зав. Разыграева Е.И.)
- МДОУ Детский сад № 35 «Березка» г.о.Балашиха (зав.Титова Т.Г.)
- МДОУ ЦРР Детский сад № 5 «Золушка» г.Серпухов (зав.Барсукова Е. М.)
- МДОУ Детский сад № 33 «Росток» г.Серпухов (зав. Солодова В. В.)
- МДОУ Детский сад № 30 «Родничок» г.Серпухов (зав.Галанова Н. А.)
- МБДОУ Центр развития ребенка – детский сад №12 «Солнышко» Щелковского муниципального района (зав.Сенева В.И.)

В процессе опытно-экспериментальной деятельности были проведены совещания, семинары, практикумы, тренинги, круглые столы и индивидуальные консультации с педагогами. Все педагоги дошкольных учреждений освоили электронную версию программы «Виртуальный детский сад».

Информационная среда «Виртуальный детский сад» включает:

- 2400 конспектов игровых занятий, игр и других видов взаимодействия взрослого с ребенком для всех 10 образовательных областей и по всем возрастным группам.
- 7000 объектов медиатеки (сказки, загадки, потешки, картинки, фильмы, презентации, ноты, песни), которые связан с конспектами в помощь педагогам.

- База данных оборудования и материалов, используемых на занятиях, играх и других мероприятиях.
- Система управления детским садом – инструмент, который позволяет быстро и легко создать электронный паспорт ДООУ, создать и опубликовать веб-сайт в соответствии с требованиями Закона об образовании, вывести на печать формы статистической отчетности (85-К Росстата), вести учет детей, предоставить доступ к информационной среде воспитателям и родителям. Органайзер позволяет быстро создать расписание на каждый день и оптимально загрузить воспитателей и имеющиеся помещения и оборудование.
- Средства педагогической диагностики и мониторинга развития ребенка.
- Средства для создания и размещения конспектов воспитателей.
- Публикация статистической отчетности (в форме 85-к Росстата).
- Средства для общения педагогов с родителями и между собой.

В качестве примера представим конспект НОД (проводится в форме занятия) для детей старшего дошкольного возраста.

ПАСПОРТ КОНСПЕКТА ЗАНЯТИЯ №3:

1. Название конспекта: «Экскурсия в зоопарк» (4 октября всемирный день животных).
2. Тема: Ознакомление с природой
3. Время на занятие: 25 минут
4. Возраст: Старшая группа (5-6 лет)
5. Область ФГТ: выбрать «Познание»
6. Программа, в рамках которой проводится занятие: «Шаг в будущее».
7. Используемые медиа-объекты (сказки, стихи, музыкальные произведения, иллюстрации, фильмы, игры, ЭОРы и т.д.): загадки о животных; стихотворение М.А.Несмеяновой «Кузнечик»; презентация с изображением животных в павильонах зоопарка (в вольерах) – звери (медведи, лисы, олени, тигры, львы); птицы (утки, гуси, пеликаны, павлины, фламинго); рыбы (караси, щуки, сомы, окуни, ерши); насекомые (кузнечики, жуки-олени, стрекозы, майский жуки, бабочки).
8. Используемое оборудование для проведения занятия (игрушки, компьютеры, проекторы, спортивный инвентарь и т.д.): мультимедийный проектор, ноутбук; нагрудные знаки – «караси» и «щука» для игры «Караси и щука».

ЗАНЯТИЕ: Ознакомление с природой. «Экскурсия в зоопарк» (4 октября всемирный день животных).

Задачи:

- а. Образовательные: Расширять представления детей о многообразии животного мира. Дать элементарные представления о характерных особенностях содержания животных в зоопарке.
- б. Воспитательные: Воспитывать осознанное отношение к миру природы.
- с. Развивающие: Формировать представления о том, что животные делятся на классы.

Подготовка к занятию: Беседа о животных. Чтение художественных произведений о животных. Разучивание стихотворения М.А.Несмеяновой «Кузнечик». Рисование животных.

Описание занятия

Сообщить детям, что 4 октября отмечается Всемирный день животных. В это день люди проводят мероприятия, которые посвящают охране окружающих животных.

Спросить детей, кого можно отнести к животным?

Обобщить ответы детей: «Животные это волк, лиса, собака, кошка. Волк и лиса это дикие животные, а собака и кошка – это.... Домашние животные. Животные – это все живые

организмы, обитающие на земле. Это и курица с петухом, это и рыбы, даже бабочка с кузнечиком это тоже животные!».

Рассказать детям, что все животные делятся на классы. Основные классы животных это: Класс зверей (или млекопитающие, т.е. питающие молоком) - это дикие (волк, лиса, заяц, медведь и другие) и домашние (собака, корова, кошка, коза и другие). Другой класс животных - это птицы (ворона, сорока, воробей, лебедь, курица и другие). Третий класс животных - это рыбы (каarp, щука, карась, окунь и другие). Еще один класс животных - это насекомые (кузнечики, бабочки, стрекозы, пчелы, шмели и другие).

Спросить детей, любят ли они животных? Что значит любить животных?

Почему нужно беречь животных? Как можно беречь животных?

Обобщить ответы детей.

Предложить детям пойти в «Зоопарк».

На экране (мультимедийного проектора) показаны изображения животных.

Все животные находятся в павильонах в отдельных вольерах.

Первый павильон «Лесные звери».

На экране поочередно демонстрируются изображения млекопитающих (зверей): медведей, лис, оленей, тигров, львов.

Спросить детей, как называется животное? Чем покрыто тело? Какой окрас животного? Чем питается животное? Опасно ли для человека?

Обобщить ответы детей – у всех млекопитающих (зверей) есть туловище, голова, четыре ноги, голова и хвост. На голове расположены глаза, уши, нос и рот. Тело зверей покрыто шерстью. Конечности заканчиваются лапой или копытами. У зверей детеныши рождаются и питаются молоком.

Физ.минутка «Олень»

У оленя дом большой

(руки поднять вверх и соединить над головой)

Он глядит в свое окошко

(соединить пальцы, сделать «окошко» и посмотреть в него)

Заяц по полю бежит

(бег на месте)

В дверь к нему стучит

Тук-тук – дверь открой

(сжать руки в кулачок, «постучать»)

Там в лесу охотник злой

(погрозить пальчиком)

Заяц, заяц, забегай

Лапу мне давай!

(протянуть руку вперед)

(Дети выполняют движения в соответствии с текстом)

Второй павильон №2. «Птицы»

Предложить детям отгадать загадки про птиц.

Загадки:

Под дождём она гуляет,

Щипать травку обожает,

Кря кричит, Всё это шутка,

Ну конечно – это ...

(Утка)

По лужку он важно бродит,

Из воды сухим выходит,

Носит красные ботинки,

Дарит мягкие перинки.

(Гусь)

Весь день рыбак в воде стоял,
Мешок рыбешкой набивал.
Закончив лов, забрал улов,
Поднялся ввысь - и был таков.

(Пеликан)

Проживает в странах жарких,
А в нежарких – в зоопарках.
И спесив он, и хвастлив,
Потому что хвост красив.
Им любитесь он сам
И показывает нам.

(Павлин)

Рассказать стихотворение по фламинго.
У фламинго оперенье
Вызывает восхищение,
Потому что птица эта
Нежно-розового цвета.

На экране поочередно демонстрируются изображения птиц: уток, гусей, пеликанов, павлинов, фламинго.

Побеседовать об особенностях каждой птицы.

Спросить детей, чем птицы отличаются от зверей?

Обобщить ответы детей - у птиц есть туловище, голова, ноги, крылья. На голове расположены глаза, уши, клюв. Тело птиц покрыто перьями. Птицы умеют летать. Птенцы вылупляются из яиц.

Третий павильон «Рыбы»

На экране демонстрируются изображения рыб: карася, щуки, сома, окуня, ерша.

Предложить детям назвать тех рыб, которых они знают. В случае затруднения, назвать рыб – карась, щука, сом, окунь, ерш. Выделить общие признаки рыб: строение – обтекаемое тело, покрытое чешуей; голова, туловище, гибкий хвост и плавники; рыбы живут в воде; плавают; детеныши выводятся из икринок.

Организовать подвижную игру «Караси и щука».

Цель: Учить детей бежать по сигналу и прятаться.

Правило. Бежать можно только по сигналу. Убегать от водящего и прятаться за игроками (камушками)

Ход игры

Одного ребенка выбирают щукой. Остальные играющие распределяются на две группы: одна из них образует круг – это камешки, другая – караси, которые плавают внутри круга. Щука находится за кругом. По сигналу воспитателя «щука» ребенок, изображающий ее, вбегает в круг и старается поймать карасей. Караси прячутся за камушки – приседая за кем-нибудь из играющих, стоящих по кругу. Щука ловит тех карасей, которые не успели спрятаться и уводит их за круг. После 2-3 повторений, подсчитываю количество пойманных. Выбирают новую щуку. Дети, стоящие по кругу и внутри его меняются местами, и игра продолжается.

Четвертый павильон «Насекомые»

На экране демонстрируются изображения насекомых: кузнечика, жука-оленья, стрекозы, майского жука, бабочки.

Побеседовать о внешнем виде насекомых, о том, какую пользу они приносят для человека. Предложить детям прочитать стихотворение М.А.Несмеяновой.

Кузнечик

Когда идешь некошненным ты лугом,
Остановись! Прислушайся на миг:
Как будто звон плывет по всей округе.

*Склонись к траве – там музыки тайник.
Певцы там соревнуются, хлопчут
Жуки и пчелы, осы, мошкара.
Но громче всех кузнечик там стрекочет,
И песню в жаркий день поет с утра.*

Спросить, чем насекомые отличаются от других животных? Обобщить ответы детей: «У всех насекомых есть голова, грудь, брюшко и шесть ног. У многих насекомых есть крылья. Насекомые появляются из яиц и личинок». Предложить детям раскрасить силуэт понравившегося животного. Рассмотреть с детьми все рисунки, отметить красиво закрашенные силуэты животных. Обобщить сказанное на занятии: «Мир природы разнообразен. Животные бывают самые разные. Мы будем продолжать знакомиться с удивительным миром животных!»

Интеграция с другими образовательными областями. «Социализация» - дидактические игры по ознакомлению с животными. «Художественное творчество» - рисование животных. «Чтение художественной литературы» - чтение художественных произведений о природе. «Коммуникация» - разучивание стихотворений о животных: **Майский жук** М.А.Несмеянова, «**Стрекоза**» М.А.Несмеянова.

Т. С. Терещук,
*завідувач методичного кабінету відділу освіти
Христинівської райдержадміністрації
Черкаської області;*

Л. М. Денисюк,
*заступник директора з виховної роботи
Верхняцького НВК “Загальноосвітня школа
I-III ступенів №1 – ліцей”;*

Т. В. Пастух,
*заступник директора з навчально-виховної
роботи Верхняцького НВК “Загальноосвітня
школа I-III ступенів №1 - ліцей”*

ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНОГО СЕРЕДОВИЩА ДЛЯ ПРОФЕСІЙНОГО САМОРОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОГО ПРАЦІВНИКА

(З досвіду роботи Верхняцького НВК “Загальноосвітня школа I-III ступенів №1 – ліцей”)

Анотація. В даній статті розкривається зміст формування та використання інформаційно-комунікативного, інформаційно-методичного середовища яке стає основою для становлення принципово нової форми педагогічного саморозвитку в міжкурсовий період, що спирається на мотивовану самоосвітню активність кожного педагога, підтримувану сучасними технічними засобами.

Тенденції розвитку сучасного суспільства, виражена спрямованість його на інформатизацію усіх галузей виробництва, суспільного і особистого життя, визначають необхідність усе більш широкого використання інформаційних технологій і у освітніх галузях. Інформаційно-комунікативні технології (ІКТ) щільно увійшли в наше повсякденне життя.

В Україні реалізується національний проект "Відкритий світ" під патронатом Президента України, державна цільова програма інформатизації загальноосвітніх шкіл "Сто відсотків". Адміністрація НВК поставила перед собою мету комп'ютеризації навчально-виховного процесу. На виконання даного проекту та програми у Верхняцькому НВК було

розроблено заходи та проект впровадження комп'ютерних технологій у навчально-виховний процес, розгляд проекту було винесено на педагогічну раду.

Упровадження ІКТ в освітній процес поставило перед адміністрацією ряд завдань: технічне забезпечення, модернізація комп'ютерної структури, освоєння, встановлення та налаштування програмного забезпечення, комп'ютерна грамотність кадрів, впровадження ІКТ в навчально-виховний процес. Стартом стало забезпечення комп'ютерною технікою кабінетів та комп'ютерна грамотність вчителів.

Структура освітнього інформаційного середовища Верхняцького НВК складається з блоків: введення та оформлення внутрішкільної документації; робота інформаційно-аналітичного центру; моніторинг діяльності закладу, адміністрації, учителя, учня; складання розкладу уроків; використання комп'ютерного класу в навчально-виховному процесі; комп'ютерне тестування і контроль знань; електронний план роботи НВК; психологічне тестування; електронна книга наказів; використання програмного забезпечення; створення і використання бази даних (база даних учителів, учнів, даних фонду бібліотеки, матеріальних цінностей, мікрорайону); використання мережі Інтернет (сайт НВК, електронна пошта, електронні газети «Ми», «Реп'яшок», дистанційна освіта, використання електронних бібліотек, пошукових систем); міжнародне партнерство.

I. Технічне забезпечення, модернізація комп'ютерної структури, освоєння, встановлення та налаштування програмного забезпечення.

Згідно проекту в НВК здійснено модернізацію комп'ютерного класу, кабінету ІКТ, кабінету фізики, хімії, географії, кімнати школяра, методичного кабінету, бібліотеки, учительської кімнати, кабінету директора, секретаря. НВК підключено до мережі Internet (комп'ютерний клас, кабінет ІКТ, кабінет фізики, бібліотека, кабінет директора). Окрім базових можливостей передачі файлів, комп'ютерна мережа дає змогу використовувати багато корисних програмних продуктів, наприклад програма керування навчальним середовищем NetOSchool, дає змогу педагогові під час занять контролювати діяльність дітей та активно з ними співпрацювати. Бачити на екрані свого комп'ютера копії екранів комп'ютерів, за якими працюють учні; втручатися у процес роботи (допомога при виконанні завдань); демонструвати зображення зі свого ПК дітям; здійснювати автоматичне пересилання завдань та збирати результати; опитувати, тестувати, спілкуватися з дітьми. Наявність розгалуження КМ дає можливість для спілкування педагогів.

Не менш важливим є сервіс Windows Live, який дав можливість створити власний віртуальний кабінет, у якому об'єднано поштову скриньку, сховище файлів, автоматичний календар, який дає змогу заздалегідь повідомити користувачів про місце та час запланованого заходу. Крім того з цього кабінету можна керувати всіма скриньками електронної пошти та застосовувати Он-лайн версії програми OneNote.

II. Навчання кадрів. Організація використання ІКТ в навчально-виховній діяльності педагога

Для впровадження ІКТ в навчально-виховний процес була створена ініціативна група, яка забезпечила: розроблення конкретних механізмів упровадження ІКТ; керування упровадженням ІКТ; розроблення методики використання ІКТ; навчання користувачів програмного забезпечення (педагогів, дітей); здійснення технічної підтримки упровадження ІКТ. Учителі НВК (Плахотя С.В., Денисюк Л.М., Запарована Л.В., Остапенко С.Г., Коломієць О.В., Покотило Н.Р., Волошенко І.М.) пройшли навчання у рамках програми «Intel. Навчання для майбутнього», успішно пройшли сертифікаційний тест «Курс Microsoft із цифрових технологій» (Ковальська Н.Я., Пастух Т.В., Пустова О.П., Сізікова Т.О., Буторіна Т.М., Гопанюк П.П., Мишак Л.В., Рудь Н.Ф., Сарафанюк О.Ю., Шклярчук Л.І., Ступак І.М., Руденко М.В., Прохоренко О.В.).

Педагогічні працівники НВК почали інтенсивно впроваджувати інформаційні технології при викладанні базових дисциплін, основною метою яких є підготовка учнів до повноцінної життєдіяльності в умовах інформаційного суспільства. Крім уроків інформатики використовуються ІКТ і на уроках фізики, математики, історії, художньої

культури, української мови та літератури, англійської мови, географії, світової літератури, астрономії, біології, хімії, образотворчого мистецтва, природознавства, що дає можливість ширше реалізувати міжпредметні зв'язки. Використання ПК на уроці дає змогу вчителю використовувати тести нового покоління, логічні ланцюжки, тренувальні вправи, головоломки, діаграми, графіки, супроводжувати заняття презентаціями, на вищому рівні виконувати практичні та лабораторні роботи. Під час занять учні оволодівають комп'ютерними програмами для вивчення предметів та для досліджень, знайомляться з методикою пошуку інформації в електронних підручниках, енциклопедіях та в мережі Internet.

Впровадження інноваційних моделей навчального процесу передбачає вміння вчителів-предметників користуватися засобами новітніх інформаційних технологій. Структурна побудова заняття з використанням ІКТ змінює саму суть навчального процесу, занурюючи його в спілкування, де ролі вчителя й учня врівноважені: обидва працюють для того, щоб навчатися, ділитися своїми знаннями, досягненнями свого життєвого досвіду. Важливим тут є не те, як багато діти знають, а як вони дізналися і що робитимуть зі своїми знаннями. Педагог завчасно моделює ситуації взаємодії за допомогою засобів, схем (моделей) діяльності учнів, відповідно до змісту і мети уроку. В моделях фіксує склад індивідуальних дій учнів, спосіб їх розподілу між учасниками і послідовність дій виконання. Цілеспрямована модель діяльності учнів на уроках фізики Денисюк Л.М., біології Коломієць О.В., української літератури Кокудак М.С., художньої культури Руденко М.В., образотворчого мистецтва, обслуговуючої праці Прохоренко О.В., світової літератури Щерба Л.В., природознавства Покотило Н.Р. виступає інструментарієм, за допомогою якого поєднує методологію та зміст, крім того, вона є основним засобом організації комунікації учнів і вчителя.

Так, широко застосовуються віртуальна лабораторія та програми-тренажери із різних розділів фізики. Крім цього, вчителі самостійно розробляють тести, проводять зрізи знань за допомогою комп'ютерного тестування. Готуючись до заліків, контрольних і самостійних робіт, ЗНО, ДПА, учні мають можливість самостійно працювати з тестовими програмами, виконувати тренувальні види робіт за комп'ютером. Дидактична ефективність даного уроку досить висока і дає вчителю змогу визначати й вивчати психолого-педагогічні феноменальні можливості окремих учнів, а учням – за умови системності використання даних методів навчання, очевидніше виявляти різні позиції, перешкоди, які виникають у процесі навчальної діяльності. Саме в такій формі уроку, за інтерактивними методами навчання та використання ІКТ, виникає зв'язок між змістом (темою уроку) і способом спільної та індивідуальної діяльності, між учнем і способом вирішення проблеми, ситуації, завдання.

В сучасних умовах важливим елементом предметно-ігрового середовища, яке розвиває, стають нові інформаційні технології, в основі яких лежить використання комп'ютерної техніки. У зв'язку з цим, особлива увага приділяється створенню інтегрованого розвивального предметно-ігрового середовища, де комп'ютер як засіб найбільш природно поєднується з іншими дидактичними засобами та методами. При такому підході комп'ютер стає розвивальним та збагачувальним сучасним засобом самостійної діяльності дитини. Використання комп'ютера в якості ще одного принципово нового знаряддя дитячої діяльності в системі дидактичних засобів сприятиме успішному вирішенню завдань розвитку особистості дитини. Розвивальне навчання з використанням нових інформаційних технологій широко застосовується в початковій школі і є однією з ланок загальної дидактичної системи початкової освіти.

Проблема використання комп'ютерно-орієнтованих засобів навчання у початковій школі розглядається у двох напрямках. **Перший напрям** стосується питань впровадження у дидактику шкільної освіти інформаційних технологій і педагогічних методів їх застосування, розроблення структури занять, рекомендацій щодо санітарно-гігієнічних і ергономічних вимог, проблем безпеки з організації комп'ютерно-ігрового комплексу.

Другий напрям досліджень висвітлює всебічний розвиток дітей в комп'ютерно-орієнтованому ігровому середовищі. Використання учителями Сізіковою Т.О., Гопанюк П.П., Покотило Н.Р., Збаращук Н.П., Буторіною Т.М., Ступак І.М., Пустовою О.П., Мулик Н.А., Гончарук І.М. інформаційних технологій в навчально-виховному процесі початкової школи сприяє оволодінню вміннями вирішувати завдання конструктивної діяльності та допомагає формуванню просторових уявлень, забезпечує можливості для розвитку наочно-образного мислення, умови придбання комунікативних навичок, цілеспрямованості і соціалізації, збагачує інтелектуальний, естетичний, моральний та фізичний розвиток дитини, стимулює творчу активність дітей, сприяє більш успішному вивченню іноземних мов.

Одним із напрямків інформаційної діяльності стала програма «Intel. Навчання для майбутнього», спрямована на розвиток шкільної освіти. Завдяки навчанню, вчителі частіше почали застосовувати проектні методики в навчально-виховному процесі. Моніторинг компетентності вчителів у галузі інформаційно-комунікаційних технологій свідчить, що всі педагоги володіють навичками використання ІКТ, вміють орієнтуватися в інформаційному просторі, отримувати інформацію та оперувати нею відповідно до власних потреб і вимог сучасного високотехнологічного суспільства. Такі педагоги, як Денисюк Л.М., Плахотя С.В., Пустова О.П., Волошенко І.М., Руденко М.В., Щерба Л.В., Прохоренко О.В., Сарафанюк О.Ю., Рудь Н.Ф. володіють навичками ІКТ досконало.

III. Впровадження INTERNET-ресурсів у навчально-виховний процес

Вихід в Інтернет дав можливість ознайомитись з новими досягненнями у сфері КТ, з досвідом роботи інших шкіл, освітніх закладів нового типу, налагодити Інтернет-партнерство з іншими школами, країнами.

Інформаційні технології використовуються практично в усіх сферах діяльності. Створено шкільний сайт, придбано навчальні засоби для управлінської діяльності, програмне забезпечення навчального призначення практично з усіх шкільних предметів. Учителі: Денисюк Л.М., Ковальська Н.Я., Пастух Т.В., Коломієць О.В., Плахотя С.В. мають авторські цифрові ресурси, які розміщено в розділі «Цифрові ресурси» на Черкаському освітянському порталі. Створення сайту НВК (учителем інформатики Плахотею С.В.) дає можливість оперативно розміщувати різноманітну інформацію про діяльність НВК, надає вчителям, учням, батькам, громадськості можливість доступу до її отримання. Більша частина вчителів зареєстрована в соціальних мережах і використовує «мережеву технологію», як засіб спілкування з учнями, батьками, колегами. Звичним є передача навчальних матеріалів, презентацій учням для підготовки домашніх завдань, методичних матеріалів вчителям НВК, обмін методичними матеріалами з колегами з інших шкіл, з методистами районного відділу освіти, обговорення конкретних ситуацій з батьками.

Адреса офіційного веб-сайту закладу: vnvk.hk.ck.ua. Адреса офіційної електронної скриньки: vnvk@i.ua

IV. Проектна діяльність в рамках використання ІКТ.

Маємо досвід проектної діяльності в рамках енергозбереження: третій рік поспіль приймаємо участь в конкурсі міжнародних шкільних освітніх проектів з раціонального використання ресурсів і енергії SPARE «Енергія і середовище», який започаткований Норвезьким товариством охорони природи «Проект SPARE», в Україні здійснюється за підтримки Міністерства освіти і науки, молоді і спорту України. Учениця 11 класу 2011-12 н. р. Перванюк Яна стала учасницею міжнародного шкільного освітнього проекту з раціонального використання ресурсів та енергії SPARE (School Project for Application of Resources and Energy), «Енергія і середовище». Вона підготувала проект «Проблеми енергозбереження та шляхи її вирішення в межах району, області» під керівництвом заступника директора з виховної роботи, учителя фізики Денисюк Л.М. Даний проект можна переглянути на сайті:

http://eremurus.org/index.php?option=com_content&view=article&id=402:-2010-2011-&catid=61:2010-02-08-15-54-28&Itemid=114.

На сьогодні НВК входить до мережі шкіл SPARE: <http://www.spareworld.org/eng/user/1156>.

Активно вчителі та учні НВК прийняли участь у проектах «Ліга старшокласників», зокрема слід відмітити проекти «Щоденник корисних справ» (Керівники: І.М. Волошенко, Н.Р.Покотило, Л.В.Мишак, О.В.Коломієць), «Родинні традиції мого краю» (Керівник: Л.М.Денисюк), «Знаємо та реалізуємо свої права» (кер. Л.М.Денисюк, Л.В.Мишак), «Мій ідеал громадянина патріота» (О.П.Пустова), «Здоровим бути модно» (Л.М.Денисюк), «Квіти біля школи» (О.П.Пустова), «На цій землі я народився» (Рудь Н.Ф., М.В.Руденко), «Моя рідна Україна» (І.М.Волошенко), «Пишаюся тобою, рідний краю» (кер. Л.М.Денисюк). Упровадження ІКТ та проектної технології у практику виховної роботи було визначено як пріоритетні напрямки в організації виховної роботи школи в цілому, так і в діяльності кожного класного колективу. Дані проекти розміщено на сайті Черкаського освітянського порталу в розділі Проекти «Ліги старшокласників».

V. Використання ІКТ в рамках міжнародного партнерства.

Медіаосвіті сприяє і міжнародне співробітництво та участь у міжнародних проектах. Метою організації міжнародного співробітництва (керівник Сарафанюк О.Ю.) є розвиток комунікативних умінь, вільного спілкування англійською мовою, розширення кордонів взаємодії, інтеркультурне виховання учнів, пропаганда української культури, виховання у дітей почуття гідності, формування і розвиток інтелектуальних цінностей, листування електронною та звичайною поштою, обмін дитячими витворами мистецтва, участь у спільних міжнародних проектах, партнерська діяльність між школами, поїздки до шкіл-партнерів, поглиблене вивчення англійської мови.

В рамках міжнародного співробітництва учні займаються за сучасними програмами, такими як “Round Up”, “Headway” та іншими, мають змогу спілкуватися з носіями англійської мови (Інтернет - спілкування).

З вересня 2010 року школярі НВК тісно співпрацюють з учнями гімназії №2 м. Ржешов Польща, Crownfield School Англія, Sunflower School США, Westmoreland School США. Спілкування відбувається на англійській мові. Ми пишаємося тим, що маємо такі дружні зв'язки з нашими сусідами!

Також партнером ліцею є Узбекистан. Учні Алішерської середньої школи м. Ташлак (м.Фергана) разом з нами і учнями країн США, Японії, Кореї, Германії, Польщі та Китаю приймають участь у проекті: „Державні символи країни”, обмінюються листами, відео-презентаціями та готуються до проведення відео-конференції. Учні НВК спілкуються з 26 країнами та 57 школами. Міжнародне партнерство та участь у міжнародних проектах сприяє спілкуванню без кордонів, розкриває нові можливості, збагачує духовний світ вихованців, формує бажання відкривати нове для себе та пізнати світ. Головне – не бути байдужими.

VI. Використання ІКТ в управлінській діяльності.

Ефективність управління НВК значною мірою залежить і від інформаційної культури адміністрації. Наявність інформаційної культури у керівництва є обов'язковою умовою ефективної управлінської діяльності.

Адміністрація нашого НВК керувалась гаслом «Власний приклад», що стало рушійною силою для впровадження ІКТ як в навчальній, так і виховній та методичній діяльності педагога. В управлінській діяльності школи використовується комп'ютерна технологія. Це дало можливість: вести ділову та кадрову документацію; проводити моніторинг у діяльності учнів та вчителів; створити базу даних для проведення засідань педагогічної ради, семінарів, науково-практичних конференцій; готувати звітну документацію; створити річний план роботи школи в електронному варіанті; проводити контрольну-аналітичну діяльність. Комп'ютерна мережа значно полегшує адміністративну діяльність. Так, існують спеціальні системи для підтримки електронного документообігу, серед яких програмний продукт «Курс: Школа».

VII. Використання ІКТ в методичній діяльності.

Для методичної підтримки навчально-пізнавальною діяльністю учнів вчителі використовують впровадження інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) і цифрових

освітніх ресурсів (ЦОР) у різні сфери діяльності людини. Саме тому адміністрація закладу, педагоги кваліфіковано обирають й застосовують саме ті технології, які повною мірою відповідають змісту й завданням навчально-методичної роботи навчального закладу, сприяють досягненню мети гармонійного розвитку педагога з урахуванням його індивідуальних особливостей та готовності використовувати ІКТ як допоміжний навчальний ресурс. Учителі : Денисюк Л.М., Ковальська Н.Я., Пастух Т.В. Коломієць О.В., Плахотя С.В. мають авторські цифрові ресурси, які розміщено в розділі «Цифрові ресурси» на Черкаському освітянському порталі.

«Навчаючи інших – навчаюся сам» – за таким принципом працює педагогічний колектив, ділячись досвідом роботи не лише в колективі, а й розширюючи коло співпраці.

На базі Верхняцького НВК «ЗОШ I-III ступенів №1 – ліцей» систематично відбуваються семінари для різних категорій освітян. Останніми у їх ряді – семінар заступників з навчально-виховної роботи шкіл Христинівського району «Міжнародне партнерство та участь у міжнародних проектах як одна із форм роботи з обдарованими та здібними учнями», який розкрив шляхи впровадження інноваційних форм роботи з обдарованими та здібними учнями НВК; міжрайонний семінар директорів та заступників директорів з навчально-виховної роботи «Якість освіти як системний об'єкт моніторингу в процесі формування основ культури гідності особистості», який розкрив систему моніторингових досліджень навчально-виховного процесу в закладі та ознайомив з практичними застосуваннями моніторингу вчителями на уроках.

Форми методичної роботи, які передбачають використання ІКТ інформування, консультування, навчання та демонстрування можливостей використання ІКТ у практичній діяльності сучасного педагога: тематичні педагогічні ради; підвищення кваліфікації педагогічної майстерності та кваліфікаційної категорії кадрів; методична рада; робота з молодими фахівцями (наприклад, «Школа молодого вчителя»); шкільні методичні об'єднання; творча група педагогів; робота вчителів за темами самоосвіти; самоменеджмент педагога; семінари-практикуми; атестація; педагогічний моніторинг; поширення педагогічного досвіду. Для наукової організації праці, ефективного досягнення мети у навчально-методичній роботі важливим є електронний документообіг: складання планів індивідуальної траєкторії розвитку; плани роботи методичних служб; участь у плануванні закладу; зворотний зв'язок (звіти класних керівників, методичних служб, шкільного самоврядування тощо); обмін досвідом через веб-сайти, блоги, мережеві спільноти.

Інноваційні форми впровадження ІКТ в навчально-методичну діяльність реалізуються через стандартні та спеціалізовані програми, мультимедійні комплекси, навчальні Email-проекти розміщення в мережі Інтернет, соціальні сервіс Веб 2.0, використання інтерактивної дошки. Вагоме значення у навчально-методичній роботі з педкадрами відводиться телекомунікаціям (відеоміст, відеоконференція, відеосемінар, вебінар Skype-зв'язок). Ці форми роботи стали частиною дистанційної освіти. Для реалізації особистого потенціалу з розвитку ІКТ-компетенції кожен педагог, спільними зусиллями з різними ланками методичних структур, спланував шлях та перспективи розвитку інноваційного досвіду за алгоритмом: самоаналіз; узагальнення досвіду (форма представлення — портфоліо); демонстрація досвіду (форма представлення — презентація); поширення досвіду (участь у конкурсі, майстер-клас). Сучасні форми представлення результатів професійної діяльності: E-mai проекти, вебінари, Skype-зв'язок з показом презентації, веб-квест тощо.

До інноваційних форм методичної діяльності та навчально-виховної діяльності належать вебквести, кластери. З їх допомогою відбувається оновлення змісту освіти через використання актуальних педагогічних технологій.

Одним із вирішальних чинників ефективного використання засобів інформаційних технологій у навчально-виховному процесі НВК є знання та вміння вчителя у сфері застосування цих технологій, розумного поєднання нових технологій із традиційними. Запровадження інформаційних технологій у навчально-виховний процес має враховувати наявні досягнення в галузі психології, педагогіки і методики навчання різних шкільних

предметів, педагогічні надбання та традиції. Так і використання комп'ютерних технологій у методичній роботі не заперечує традиційних підходів, що склалися протягом десятиліть, а лише доповнює їх, надаючи цьому непростому процесу додаткових можливостей, виводячи його на новий рівень.

Учитель, який атестується, створює презентацію з досвіду роботи та портфолію, за допомогою якого він звітує перед колегами про результати підвищення свого фахового рівня. Самоаналіз аналітичної, педагогічної та професійної діяльності вчителя в міжтестастійний період здійснюється за допомогою інформаційних технологій з демонстрацією комп'ютерних презентацій. Всі форми методичної роботи організовуються з використання інформаційних технологій. Узагальнено досвід роботи: методичного кабінету; виховної системи; профільного навчання; роботи з обдарованими учнями; школа сприяння здоров'ю; школа обдарованій дитині; оздоровлення учнів; самоаналіз діяльності закладу; накази НВК. Дані матеріали представлені у формі презентацій, методичних посібників, цифрових ресурсів на сайті НВК та відділу освіти. Аналогічний досвід спостерігається і у роботі шкільних методичних об'єднань. Педради-презентації з використанням ІКТ мають більшу ефективність та результативність, сприяють творчому потенціалу вчителя, дозволяють поділитися творчими доробками та найціннішими педагогічними надбаннями. Інформаційні технології найкраще сприяють формуванню в учнів умінь та навичок, виробленню особистісних цінностей, створюють атмосферу співробітництва, творчої взаємодії в навчання. Ці технології дають змогу забезпечувати глибину вивчення навчального матеріалу. Учні засвоюють усі рівні пізнання (знання, розуміння, застосування, аналіз, синтез). Змінюється роль учнів. Вона активна: учні приймають важливі рішення щодо процесу навчання. Змінюється основне джерело мотивації навчання. Воно стає внутрішнім, це інтерес самого учня.

Традиційні методичні заходи, зорієнтовані на особистісну рефлексію вчителя, проводяться з використанням інформаційних технологій.

VIII. Використання інформаційних технологій для моніторингу навчально-виховного процесу.

Основним засобом одержання інформації про якість освіти є моніторинг. Тому адміністрація НВК, працюючи над підвищенням якості освіти, як фундаментальну основу механізму управління якістю освіти застосовує психолого-педагогічний, медичний і соціологічний моніторинг. А оскільки ефективність управлінської діяльності багато в чому залежить від ефективності використовуваних інформаційних технологій, то при обробці даних моніторингу у школі використовуються комп'ютерні технології.

IX. Інноваційні технології з використанням ІКТ.

Стратегія освіти повинна співвідноситися з новими функціями школи, яка стає витоком знання та творчої активності, навчається швидко звільнятися від непотрібного змісту, вчить учнів самостійно вирішувати виникаючі проблеми, а не займатися нагромадженням непотрібного знання. Завдання нової школи – розвиток здібностей учня, який повинен отримати знання, що допомагають прийняттю рішень, вмінню застосувати знання на практиці, розвитку емоційного інтелекту. Традиційну організацію змінить нова інформаційна технологія, для якої характерні інтелектуальні компоненти. Інформаційна технологія високо співвідноситься з природою процесу освіти. З появою комп'ютерів школа перейде Рубікон, який відокремлює епоху класичного навчання від епохи комп'ютерного навчання. Вдале поєднання традиційних методів навчання з інформаційно-комунікаційними технологіями може значно підвищити продуктивність вивчення будь-якого предмета. Ілюструючи події, процеси та явища, які є об'єктами вивчення, за допомогою ІКТ, учитель урізноманітнює урок, робить його інтенсивним, інтерактивним. Крім того, слід зазначити, що учням на таких уроках більш цікаво.

Під ІКТ ми розуміємо засоби введення, накопичення, зберігання, передавання, оброблення, контролю і виведення інформації, які ґрунтуються на використанні комп'ютерної техніки, комунікацій і новітніх технологій. Використання у навчально-

виховному процесі ІКТ сприяє гармонійному формуванню творчої та діяльнісної особистості учня. Використання ІКТ у загальноосвітньому навчальному закладі має значні переваги для всіх учасників навчально-виховного процесу – учителів, учнів, адміністрації, батьків.

Наприклад, учитель, який уміло використовує ІКТ у своїй роботі, має змогу: підвищувати ефективність уроку; консультувати батьків та учнів дистанційно; оперативно надавати батькам інформацію щодо успішності учнів; створювати архів методичних матеріалів із забезпеченням загального чи обмеженого доступу до них (наприклад, архів, доступ до якого мають учні та батьки лише окремого класу); розміщувати інформацію на веб-сайті начального закладу; створювати електронні предметні словники; вести блог чи мікроблог тощо. Адміністрації навчального закладу використання ІКТ дає змогу: оптимізувати звітність; зробити персональний контроль більш докладним; організувати електронний документообіг; дистанційно стежити за перебігом навчально-виховного процесу (уроки, позакласні заходи тощо).

Учні, які вчаться за допомогою ІКТ, без обмежень у часі і просторі можуть отримувати: доступ до контенту щодо навчального предмета; індивідуальне домашнє завдання; тренінг – і тест-завдання; оперативну інформацію про результати діяльності. Батькам застосування ІКТ у школі дає змогу: оперативно отримувати інформацію про результати навчальної діяльності дитини, перебіг навчально-виховного процесу, а також про заходи, які здійснюються на шкільному та інших рівнях; контролювати виконання дитиною завдань різного рівня складності тощо. На уроці з використанням ІКТ в учнів розвивається пізнавальна діяльність, логічне мислення, увага, пам'ять, вони стають більш активними, адже такий спосіб подачі інформації має ознаки ігрового.

Використання ІКТ на уроці відкриває перед учасниками навчально-виховного процесу нові можливості, зокрема такі, як: введення, накопичення, зберігання, передавання, оброблення, контроль і виведення інформації у текстовому, графічному, аудіо-, відео- та інших форматах; пошук необхідної у певний момент уроку інформації; закріплення отриманих знань на практиці, а також отримання практичних навичок роботи з комп'ютерними технологіями; швидке оцінювання отриманих знань, умінь і навичок; організація спілкування на новому рівні (наприклад, дистанційно) тощо. Систематичне використання ІКТ на уроці дає змогу розв'язати такі завдання: зробити роботу на уроці більш наочною, інтенсивною та прозорою для всіх учасників навчально-виховного процесу; встановити міжпредметні зв'язки з інформатикою; підвищити рівень засвоєння матеріалу учнями; застосовувати у навчанні особистісно орієнтований підхід, створювати ситуацію успіху.

Сучасним учням потрібен зовсім інший набір здатностей, ніж їхнім попередникам. Тому, виникло поняття, «навички XXI століття», що охоплюють також деякі якості особистості зокрема: креативність та інтелектуальна допитливість – здатність до оригінальності та інновацій; критичне та системне мислення – мислення, що дає змогу людині формулювати вірогідні судження для окреслення, аналізу та розв'язання проблем; комунікативні навички – використання різних видів спілкування; навички особистісної та групової взаємодії – здатність співпрацювати з іншими; ІТ-обізнаність – використання інформації та медіа; здатність до самоосвіти і здатність адаптуватися до умов навчання в інших культурах та суспільствах.

У Верхняцькому НВК працює творчий колектив із високим рівнем професіоналізму, який прагне визначити філософію школи, її пріоритет, у центрі яких – розвиток, саморозвиток, самореалізація особистості. Розуміючи важливість і необхідність впровадження інноваційних технологій, зокрема ІКТ, педколектив модернізує традиційний підхід до навчання і виховання, робить його таким, що відповідає вимогам сучасності. Систематична робота з впровадження та розвитку ІКТ, навчання персоналу і постійний контроль за втіленням інновацій у освітній процес дає змогу навчальному закладі йти в ногу з часом.

Аннотация. В данной статье раскрывается содержание формирования и использования информационно-коммуникативной, информационно-методической среды, которая становится основой для становления принципиально новой формы педагогического саморазвития в

междукурсовой период, что опирается на мотивированную самообразовательную активность каждого педагога, поддерживаемую современными техническими средствами.

Anotation. This article reveals the content of the formation and use of information and communication, information and methodological environment which is the bases for treatment of a new form of self – teaching between the treatment courses in the period based on a reasoned self – educational activity of each teacher supported by modern technical means.

В.І.Хрипун,
старший викладач кафедри педагогіки
Черкаського обласного інституту
післядипломної освіти педагогічних працівників
Черкаської обласної ради

ВИКОРИСТАННЯМ ІКТ ТА МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОГО САМОРОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОГО ПРАЦІВНИКА ДОШКІЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Анотація. У статті проаналізовано досвід використання ІКТ та мережі Інтернет у процесі професійного саморозвитку педагогічного працівника дошкільного навчального закладу. Розглядаються види і форми організаційно-методичного супроводу процесу професійного саморозвитку педагога у системі післядипломної освіти.

Ключові слова: професійний саморозвиток педагогічного працівника, організаційно-методичний супровід процесу професійного саморозвитку, інформаційно-комунікаційні технології, післядипломна педагогічна освіта.

Постановка та актуальність проблеми. Освоєння і використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) та мережі інтернет у системі післядипломної педагогічної освіти є однією із важливих характеристик її осучаснення. Можливості використання (ІКТ) та мережі Інтернет у процесі неперервної освіти педагога з одного боку розширили спектр освітніх послуг, а з іншого – дозволяють забезпечити індивідуалізацію післядипломної педагогічної освіти. Саме тому створюються умови для реалізації інформаційно-комунікативного та організаційно-методичного супроводу процесу професійного саморозвитку педагогічного працівника дошкільного навчального закладу.

Розробка, апробація і впровадження різних видів комп'ютерних телекомунікацій дозволяють цілеспрямовано конструювати процес професійного саморозвитку педагогічного працівника дошкільного закладу у системі післядипломної педагогічної освіти, динамічно отримувати й коригувати результати професійного розвитку педагогів.

Отже, використання інформаційно-комунікаційних технологій та мережі Інтернет у процесі професійного саморозвитку педагогів набуває все більшої актуальності у системі післядипломної педагогічної освіти.

Аналіз останніх досліджень. Фундаментальні та експериментальні дослідження, які є основою розробки концепції професійного саморозвитку педагогічного працівника дошкільного навчального закладу та реалізації організаційно-методичного супроводу професійного саморозвитку розкрито у працях, присвячених особливостям професійного розвитку і саморозвитку педагога (О. С. Васильєва, О.В. Волошенко, Е.І. Головаха, В.Г.Маралов, А.К.Маркова, Л. А. Регуш, С.Л. Рубінштейн, С.О. Сисоєва, В.О. Семиченко, С.Ю. Степанова, Е.Фром та інші).

Проблемам використання ІКТ, мережі інтернет, комп'ютерної комунікації у процесі післядипломної педагогічної освіти приділялась увага такими науковцями, як А. Ахayan, М. Бухаркіна, Ф. Єкович, О. Крюкова, Н.В. Морзе, М. Моїсєєва, Є. Полат, Е.К. Хеннер та інші. У науково-педагогічній літературі за останні роки з'явилося багато публікацій, присвячених проблемам розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності вчителів (Акуленко В.Л., Вradій К.М., Василенко Н., Васильченко Л., Лапшина І. та ін.). Разом з тим у сучасних дослідженнях (Е.Ф.Зеер, Н.В.Кузьміна, Л.М.Кустов, С.Г.Молчанов, Е.М.Нікітін, І.Д.Чечель,

Ю.В.Шмаріон та інші) зазначається, що традиційна система підвищення кваліфікації педагогів сьогодні вже не повною мірою задовольняє вимогам їх як безперервного професійного розвитку, так і саморозвитку. Таким чином, використання ІКТ, мережі інтернет, комп'ютерних комунікацій у процесі післядипломної педагогічної освіти є важливим компонентом професійного саморозвитку педагогічного працівника.

Мета статті – проаналізувати досвід використання ІКТ та мережі інтернет у процесі професійного саморозвитку педагогічного працівника дошкільного навчального закладу. Узагальнити основні види і форми організаційно-методичного супроводу процесу професійного саморозвитку педагога у системі післядипломної освіти.

Виклад основного матеріалу.

Створення у системі післядипломної педагогічної освіти умов для актуалізації у педагогічних працівників дошкільних навчальних закладів потреби у неперервному професійному саморозвитку, професійно-творчій самореалізації та забезпечення організаційно-методичного супроводу їх саморуху за індивідуальною освітньою траєкторією – є однією із найважливіших задач освіти дорослих. Її реалізація забезпечує неперервність професійного саморозвитку педагога, що, у свою чергу, оптимізує реалізацію професійних задач, життєдіяльність педагогічного працівника і функціонування навчального закладу.

Професійний розвиток педагогічного працівника дошкільного навчального закладу – це свідомий, цілеспрямований процес підвищення рівня своєї професійної компетентності й розвитку професійно значущих якостей у відповідності до зовнішніх соціальних вимог, умов професійної діяльності та власних цілей і програм розвитку. Саме професійний розвиток і саморозвиток забезпечують імовірність професійно-творчої самореалізації педагогічного працівника дошкільного навчального закладу в освітньому просторі.

Професійний саморозвиток педагогічного працівника дошкільного навчального закладу є життєтворчою компетенцією працівників освіти, оскільки він забезпечує процеси:

- професійного становлення (творення), наслідком яких є формування нових професійних якостей, найважливішими з яких є педагогічна свобода, відповідальність, цілеспрямованість, активність, самостійність, діалогічність, динамічність, збалансованість, конструктивність, цілісність;

- творення соціально-психологічного мікроклімату;
- творення своєї професійної долі та кар'єри;
- спільне творення разом із іншими учасниками освітнього процесу, мікросоціуму навчального закладу, світу навколо себе.

Наявність таких компетенцій дозволяє педагогу не лише реалізувати свій особистісний потенціал і свою професійну місію, а й розкрити здібності та нахили іншим учасникам освітнього простору, самореалізуватись у процесі власної життєдіяльності.

Під професійним саморозвитком педагогічного працівника дошкільного навчального закладу ми розуміємо свідому роботу щодо вдосконалення своєї особистості, яка реалізується в житті як професіонал, спрямовану на розвиток своїх професійних знань, умінь і навичок, які забезпечують зростання професійної компетентності; неперервний особистісний розвиток і успішну професійно-творчу реалізацію.

Рушійною силою, відправною точкою і джерелом саморозвитку педагога ДНЗ є його усвідомлення потреби у професійному саморозвитку. Ця потреба базується на протиріччі між досягнутим рівнем професійного розвитку і появою нових професійно-особистісних цілей і задач, реалізація яких неможлива без подальшого професійного саморозвитку. Усвідомлення такої потреби педагогом, в залежності від рівня професійного розвитку, важливо забезпечувати організаційно-методичним супроводом, який спрямовано на створення програми (системи) професійного саморозвитку педагогічного працівника дошкільного навчального закладу.

Під організаційно-методичним супроводом професійного саморозвитку педагога ДНЗ у системі післядипломної освіти ми розуміємо систему роботи працівників закладів

післядипломної освіти, методичної і психологічної служб, адміністрації навчального закладу спрямовану на:

1. Формування у педагогічного працівника дошкільного навчального закладу мотивації щодо потреби у професійному саморозвитку.

2. Забезпечення умов для орієнтації педагога у стратегіях, напрямках, формах і методах професійного саморозвитку.

3. Забезпечення адекватної підтримки педагога ДНЗ на всіх стадіях професійного саморозвитку на інформаційно-методичному, психологічному рівнях тощо.

4. Реалізацію навігаційних функцій системи післядипломної освіти щодо забезпечення процесу професійного саморозвитку освітян та функціонального підходу у процесі моделювання, втілення та корекції системи професійного саморозвитку педагогічного працівника дошкільного навчального закладу.

5. Застосування організаційно-методичних, психолого-педагогічних та індивідуальних засобів стабілізації професійного саморозвитку педагога. Впровадження системи формування психолого-педагогічної спрямованості на розвиток і саморозвиток суб'єктів освітнього простору (методики, стратегії і тактики, способи дій відповідно до персональних освітніх траєкторій та завдань освіти).

6. Надання допомоги (при потребі) щодо рефлексії, систематизації та узагальнення власного досвіду у контексті професійно-творчої самореалізації та результатів цього досвіду; виявлення ефективних стратегій, напрямків, способів, видів, форм, методів професійного саморозвитку педагога закладу освіти.

Професійний саморозвиток педагогічного працівника дошкільного навчального закладу ми розглядаємо не як сталий процес, а в динаміці його розвитку. Використання ІКТ, мережі інтернет, комп'ютерних телекомунікацій дозволяють забезпечити позитивну динаміку професійного саморозвитку педагогічного працівника дошкільного навчального закладу у системі післядипломної педагогічної освіти.

Під динамікою професійного саморозвитку педагогічного працівника ДНЗ ми розуміємо систему цілеспрямованих конструктивних змін щодо забезпечення руху і розвитку педагогічного працівника ДНЗ по шляху самореалізації в результаті власного вмотивованого саморозвитку через успішне досягнення певних рівнів професіоналізму та професійної компетентності.

Динаміка професійного саморозвитку та її функції визначаються вмотивованою потребою у самого педагогічного працівника ДНЗ, яка виникає і носить як внутрішній так і зовнішній характер. Щодо внутрішнього характеру - то це власне прагнення педагогічного працівника ДНЗ до систематичної, послідовної, цілісної роботи над собою; що стосується зовнішнього характеру – то це забезпечення певної системи стимулів та мотивацій на рівні держави, обласного управління освіти, міських (сільських) органів управління та, особливо, конкретного закладу освіти, в якому працює педагогічний працівник ДНЗ.

На наш погляд, джерелами професійного саморозвитку педагогічного працівника дошкільного навчального закладу можуть стати відеопрезентації результатів професійного саморозвитку, скайп-коучінг, веб-конференції, вебінари, створення портфолію професійного саморозвитку, використання інтернет-ресурсів, інших комп'ютерних телекомунікацій.

Окрім того, нами встановлено що організаційно-методичний супровід професійного саморозвитку педагогічного працівника дошкільного навчального закладу набуває ефективності, якщо поєднується із використанням ІКТ-технологій та інтернет мережі. Основними напрямками такого організаційно-методичного супроводу професійного саморозвитку педагогічного працівника дошкільного навчального закладу є:

- Спонукально-мотиваційний, при реалізації якого ефективними формами є презентації і відеопрезентації.

- Інформаційно-роз'яснювальний, де широко застосовується використання інтернет-ресурсів і можливостей інтернет мережі, комп'ютерних телекомунікацій.

• Інформаційно-формуючий, при реалізації якого доцільно якомога ширше використовувати можливості інтернет-ресурсів, веб-конференцій, інтернет-семінарів.

• Заохочувально-стимулюючий ефективно і дієво реалізується за допомогою інформаційної і оперативної функції, яку виконує Інтернет мережа.

Висновки. Використання ІКТ, мережі інтернет, телекомунікаційних технологій у системі післядипломної педагогічної освіти створює особливе навчально-пізнавальне середовище, яке сприяє індивідуалізації процесу професійного саморозвитку педагогічного працівника, оскільки створюються умови для:

• взаємодії педагогів один з одним, з мережевими інформаційними ресурсами, із тьютерами як на технічному, так і на змістовому рівні.

• Насичення освітнього середовища інформацією, організація користування інформаційним середовищем з допомогою спеціальних технологічних прийомів і засобів ІКТ, які оптимізують процес професійного саморозвитку педагога;

• забезпечення високою швидкістю обміну інформацією, можливістю здійснювати організаційно-методичний супровід процесу професійного саморозвитку, одержувати зворотний зв'язок із педагогами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Всесвітня доповідь ЮНЕСКО про комунікацію та інформацію в 1999-2000 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.poipred.com/free/unesco/2.htm>.
2. Волошенко О.В., Хрипун В.І. Творчість як складова професійної самореалізації педагога. - Черкаси: ЧОПООП.- 2009.- 34с.
3. Морзе Н. В. Методичні особливості вебінарів як інноваційна технологія навчання / Н. В. Морзе, О. В. Ігнатенко // Інформаційні технології навчання. – 2010. – № 5. – С. 31-41.
4. Хеннер Е.К. Формирование ИКТ-компетентности учащихся и преподавателей в системе непрерывного образования / Е.К. Хеннер. – М. : БИНОМ, 2008. – 188 с.

Аннотація. В статті проаналізовано опыт использования ИКТ и сети Интернет в процессе профессионального саморазвития педагогов дошкольных учреждений. Рассматриваются виды и формы организационно-методического сопровождения процесса профессионального саморазвития педагога в системе последипломного образования.

Ключевые слова: профессиональное саморазвитие педагога, организационно-методическое сопровождение процесса профессионального саморазвития, информационно-коммуникационные технологии, последипломное педагогическое образование.

Annotation. The article analyzes the experience of using ICT and the Internet in the process of professional self-teaching kindergarten employee. The types and forms of organizational and methodological support to the process of teachers professional self-development in post-graduate education are considered.

Keywords: professional self-teaching employee, organizational and methodological support for the process of professional self-development, information and communication technology, postgraduate teacher education.

РОЗДІЛ 2. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

А. В. Бондаренко,

учитель хімії і інформатики ЗОШ І-ІІІ ступенів
№10 Смілянської міської ради Черкаської області

ОСОБЛИВОСТІ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Анотація. У статті розкрито сутність дистанційного навчання, обґрунтовані його теоретико-методологічні аспекти, виділені дидактичні принципи дистанційної освіти педагогічних працівників, на яких базується теорія дистанційного навчання. Визначені суб'єкти освітнього процесу, основою якого є диференціація зі зворотним зв'язком. Розкрито особливості дистанційної освіти педагогів. За допомогою використання фундаментальних знарядь планування запропоновано план курсу дистанційного навчання.

Ключові слова: дистанційне навчання, дистанційна освіта, методологічні аспекти дистанційного навчання, форми дистанційного навчання, моделі дистанційної освіти, принципи дистанційної освіти педагогічних працівників.

Суспільно-політичні зміни в Україні висвітили нові завдання і проблеми перед системою освіти, і модернізація освіти набуває нових реалій, оскільки від них значною мірою залежить цілісне відновлення змісту освіти, одержання школярами нового досвіду, адекватного сучасним вимогам життя.

Новий етап розвитку суспільства вимагає від особистості відповідального ставлення до життя, компетентності при вирішенні складних життєвих проблем.

Сучасне суспільство змінюється досить швидко, важко прогнозувати навіть найближче майбутнє. З огляду на це в сучасному закладі освіти протягом останніх десятиріч дистанційна освіта (ДО) стала глобальним явищем освітньої та інформаційної культури.

Дистанційна освіта – термін, який використовується для позначення дистанційного навчання, заснованого на передових інформаційних технологіях, на противагу традиційній заочній освіті. Головною перевагою дистанційної освіти є її екстериторіальність (тобто немає прив'язки до певної території). Крім того, дистанційне навчання (ДН) пропонує оновлені знання, останні теорії, що забезпечують світові інформаційні ресурси.

Традиційні дидактичні принципи освіти, безумовно, є основою для дистанційної форми навчання, але в той же час вони повинні бути трансформовані, доповнені й адаптовані для нового навчального середовища.

Тому прийнято виділяти наступні дидактичні принципи дистанційної освіти педагогічних працівників:[2]

1. Принцип пріоритетності педагогічного підходу при проектуванні освітнього процесу в Системі дистанційного навчання (СДН).
2. Принцип педагогічної доцільності застосування нових інформаційних технологій.
3. Принцип вибору змісту освіти.
4. Принцип забезпечення безпеки інформації, що циркулює в СДН.
5. Принцип стартового рівня освіти.
6. Принцип відповідності технологій навчання.
7. Принцип мобільності навчання.
8. Принцип неантогоністичності дистанційної освіти існуючим формам освіти.
9. Принцип модульності.
10. Принцип економічної ефективності й доступності різним категоріям педагогів.
11. Принцип інтенсифікації.

Крім розглянутих мною вище основних дидактичних принципів дистанційної освіти, можна виділити додаткові, такі як: гнучкість, особлива перспективність, системність, методичне консультування, паритетність, самостійність того, кого навчають в освітньому процесі, педагогічна продуктивність, професійна актуалізація.

Реалізація цих принципів в освітньому процесі здійснюється в комплексі із традиційними дидактичними принципами наочності, доступності, від простого до складного, індивідуального підходу, системності. При цьому принцип системності є базовим в о моделюванні всієї системи дистанційної освіти.

Метою системи дистанційної освіти є одержання загальнотеоретичних і професійних знань відповідно навчального курсу за допомогою технічних засобів, що забезпечують передачу навчальної інформації при дистанційному навчанні.[1]

Завданнями системи дистанційної освіти є забезпечення доступу до знань з навчальної дисципліни без посереднього спілкування з викладачем; організація навчального процесу з використанням зворотного зв'язку для оперативного контролю ступеня засвоєння знань педагогами; можливість широкого поширення навчальної та іншої інформації; економія фінансових і тимчасових витрат на підвищення кваліфікації педагогічних працівників.

При проведенні навчальних та інших видів занять система дистанційної освіти педагогічних працівників передбачає такі види повідомлень:

- 1) аудіоінформацію;
- 2) текстову інформацію;
- 3) статичні графічні зображення;
- 4) динамічні графічні зображення;
- 5) анімацію й мультимедіа;
- 6) відеозображення викладача й педагога, який навчається;
- 7) навчальні відеофільми.

Особливості дистанційної освіти педагогів є гнучкість, модульність, паралельність, асинхронність, рентабельність, нові інформаційні технології.

Підводячи підсумок поняття «дистанційного навчання», його ролі та місця у педагогічній діяльності, можна зробити наступні висновки:

1. Дистанційна освіта - це комплекс послуг, які надаються педагогічним працівникам за допомогою спеціалізованого інформаційного освітнього середовища, що базується на засобах обміну навчальною інформацією на відстані;

2. Дистанційна освіта – пріоритетне навчання для будь-яких педагогів (навіть для тих, яким раніше отримати освіту було неможливо);

3. Дистанційна освіта – це можливість якнайшвидшого впровадження інноваційних технологій в освіті;

4. Підвищення освітнього рівня педагогів буде сприяти й соціально-економічному розвитку країни.

Існують три різні технології, що дозволяють повною мірою використовувати можливості курсу дистанційної освіти (КДО): 1) Рольові ігри. 2) Когнітивне структурування змісту дискусії. 3) Залучення сторонніх експертів.[3]

При плануванні й розробці дистанційних навчальних курсів необхідно звернути уваги на три основні компоненти діяльності педагога, а саме: виклад навчального матеріалу, практику, зворотний зв'язок, які не втрачають своєї суті й у КДО.

Одне з переваг даної моделі структурного планування курсу - це виявлення позитивних і негативних сторін даного курсу та його вдосконалення.

Для покращення дистанційного курсу важливо одержати відгуки про курс від педагогічних працівників, які першими пройшли це навчання.

Атмосфера дистанційної освіти, атмосфера відеоконференції набагато складніша, ніж атмосфера навчання в аудиторії. Це обумовлює необхідність системного підходу до проблеми розвитку педагогіки й методики викладання, пов'язаного з дистанційними технологіями.

В освітньому процесі дистанційного навчання педагогів можуть використовуватися наступні засоби навчання: друковані видання; електронні видання; комп'ютерні навчальні системи у звичайному й мультимедійному варіантах; учбово-інформаційні аудіоматеріали; учбово-інформаційні відеоматеріали; лабораторні дистанційні практикуми; тренажери; бази інформаційних даних із дистанційним доступом; електронні бібліотеки з дистанційним доступом; дидактичні матеріали на основі експертних навчальних систем; дидактичні матеріали на основі геоінформаційних систем; комп'ютерні мережі.[1]

За технологією передачі даних на відстань можна виділити наступні форми дистанційного навчання: розсилання друкованих матеріалів поштою; розсилання аудіо і відео; засоби аудіографіки; через інтерактивне ТВ і відеоконференції; через телеконференції, IRC, MOO, MUD (на базі мережі Інтернет); через електронну пошту і листи розсилання (на базі мережі Інтернет).

Останнім часом технологія Інтернет витісняє інші форми. Інтернет-освіта (англ. Online tutoring) — освіта, що здійснюється з використанням ресурсів та технологій глобальної мережі Інтернет. Інтернет багатофункціональний — поряд із функціями пошуковою (каталоги, колекції посилань) та інформаційною (електронні бібліотеки, віртуальні центри, бази даних, електронні книги і журнали, методична література), він виконує інтерактивну функцію, що дозволяє викладачам спілкуватися за допомогою електронної пошти, форумів і на персональних чатах, а також влаштовувати відеоконференції.

У статті розглянуто три моделі дистанційної освіти. Звичайно, вони не відображають усіх можливих підходів до дистанційної освіти. Однак, вони моделюють процес: від керування навчанням викладачем до керування самим педагогічним працівником.

А. Модель розподіленого класу має місце в тих випадках, коли інтерактивні телекомунікаційні технології поширюють курс, розрахований на один клас, на групи педагогів, що перебувають у різних місцях.

Б. Модель самостійного навчання звільняє педагогів від необхідності перебувати в певному місці в певний час.

В. Модель відкрите навчання + клас.

Перевірка знань педагогічних працівників — дуже важливий етап у процесі навчання. Для контролю знань педагогів у дистанційній освіті застосовується оригінальна система тестування, під час якої використовуються друковані матеріали й технічні засоби.

Технологічна послідовність тестування з використанням автоматизованої технології представляє наступний ланцюжок:

1. Ідентифікація педагогічного працівника по школі, в якій він працює, Педагог тренер — технолог ідентифікує педагога, що навчається.

2. Вибір теми для тестування. Педагог називає школу і назву теми, педагог — технолог за своїм вибором видає педагогічному працівникові варіант тесту на паперовому носії, або через on-line, або через of-line.

3. Занесення у програму даних педагогічного працівника.

4. Занесення у програму даних тесту.

5. Перекачування даних педагогічного працівника й тесту.

6. Тестування. Педагогічний працівник за допомогою мережі Інтернет відповідає на запитання тесту.

7. Закінчення тестування. Результати тестування зберігаються на сервері педагога - тренера.

8. Фіксація результатів тестування. Педагог — технолог за допомогою програми оцінює тест, пересилає його результат в навчальне досьє педагогічного працівника, або вивіщує результат на своєму веб-сайті, або на веб-сайті дистанційної освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Андреев А. А. Введение в дистанционное обучение : учеб.-методич. пособие / А. А. Андреев. — М. : ВУ, 1997. — 85 с.

2. Дистанційний навчальний процес: навчальний посібник / [Кухаренко В.М., Сиротенко Н.Г., Молодих Г.С., Твордохлебова Н.С.] ; за ред. В.Ю.Бикова та В.М.Кухаренка. — К.: Міленіум, 2005. — 292 с.

3. Капштин В.П. Системы дистанционного обучения: модели и технологии // Проблемы информатизации. 1996. №2. С. 14-19.

4. Кухаренко В.Н. Дистанційне навчання. Дистанційний курс. Навчальний посібник Харків: ХГПУ. — 1999. — 182 с. 2.

5. Пічкарь О. П. Система підготовки фахівців соціальної роботи у Великій Британії : автореф. дис. ... канд. пед. наук / Олена Павлівна Пічкарь ; Тернопіль. держ. пед. ун-т ім. В. Гнатюка. — Тернопіль, 2002. — 20 с.

6. Прокопенко І.Ф., Євдокімов В.І. Теоретичні основи педагогічної технології. - Харків: Основа. 1995. — 105 с.

7. Сбруєва А. А. Порівняльна педагогіка : навч. посіб. / А. А. Сбруєва. — [2-ге вид., стер.]. — Суми : Унів. кн., 2005. — 320 с.

8. In-service training and educational development: an international survey / D.Hopkins (Ed.). — London: Croom Helm, 1986. — 334 p.

Аннотация. В статье раскрыта сущность дистанционного обучения, обоснованные ее теоретико-методологические аспекты, выделенные дидактические принципы дистанционного образования педагогических работников, на которые базируется теория дистанционного обучения. Определены субъекты образовательного процесса, основой которого является дифференциация с обратной связью. Раскрыты особенности дистанционного образования педагогов. С помощью использования фундаментальных орудий планирования предложен план курса дистанционного обучения.

Ключевые слова: дистанционное обучение, дистанционное образование, методологические аспекты дистанционного обучения, формы дистанционного обучения, модели дистанционного образования, принципы дистанционного образования педагогических работников.

Anotation. The article reveals the essence of distance learning, grounded its theoretical and methodological aspects highlighted didactic principles of distance education teachers, which is based on the theory of learning. The objects of the educational process, based on a differentiation with feedback. The features of distance education teachers. By using basic distance of planning is proposed the plan of tools learning.

Keywords: distance learning, distance education, methodological aspects of learning, forms of distance learning, distance education models, principles of distance education teachers

Ю. М. Василенко,
методист секції інформатизації та
дистанційного навчання КВНЗ «Харківська академія
неперервної освіти», аспірантка Університету
менеджменту освіти НАПН України

МОДЕРНІЗАЦІЯ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ У КОНТЕКСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Анотація. У статті розглядається післядипломна педагогічна освіта як одна з найважливіших ланок системи безперервної освіти. Особливу увагу приділено питанню її реформування та модернізації, впровадженню дистанційної форми навчання у систему підвищення кваліфікації педагогів.

Ключові слова: післядипломна педагогічна освіта, модернізація післядипломної педагогічної освіти, дистанційне навчання, система дистанційної освіти.

Ще донедавна функція післядипломної педагогічної освіти в основному зводилася до підвищення кваліфікації, пріоритет віддавався базовій вищій освіті. Така система освіти функціонально задовольняла суспільство на попередніх етапах розвитку, оскільки забезпечувала підвищення кваліфікаційного рівня педагогічних кадрів [13]. Епоха інноваційного суспільного розвитку висуває специфічні вимоги до вчителя, його підготовки, професійної діяльності і розвитку [10]. В умовах, коли зміни у всіх сферах життєдіяльності людини швидко трансформуються та взаємопроникають, через надлишковість та швидке оновлення інформації, процеси глобалізації, що охопили суспільство, неефективно та безперспективно зводити освіту вчителів лише до підвищення кваліфікаційного рівня. Саме неперервність освіти педагогів, а не просто підвищення кваліфікації, є необхідною в сучасних умовах, оскільки при поглибленні професійної спеціалізації все більшого значення

набуває не лише розширення кваліфікаційних знань, а і загального кругозору, що запобігає професійній однобокості, залежності і обмеженості [11].

Реформування післядипломної педагогічної освіти України – необхідність, що продиктована сучасними темпами розвитку світового суспільства. Зміни в соціальній, економічній, політичній сферах буття, з одного боку – процеси глобалізації, активне залучення України до світового освітнього простору, з іншого – процеси націоналізації, побудова власного шляху розвитку, вимагають ґрунтовних структурних змін системи освіти. Відчутні відмінності між рівнем професійної підготовки і рівнем готовності педагогічних кадрів виконувати свої функції, між об’ємом завдань, які вирішують працівники освіти, і рівнем їхньої компетентності потребують постійного приведення кваліфікації педагогів до рівня розвитку сучасної науки, економіки, виробництва, культури. Окрім того, зміни в роботі освітніх установ неможливі без постійного якісного підвищення кваліфікації їхніх працівників, адміністрації [4]. Тобто, необхідність процесу реформування післядипломної педагогічної освіти (ППО) не викликає сумнівів і наразі є однією з **найактуальніших проблем** сучасної освіти, на часі головне – визначення шляхів та стратегії змін.

ППО, як найкраще організована ланка післядипломної освіти (ПО), але й як така, що потребує найшвидших реформ, набуває особливого значення. Тому вона у наш час зазнає кардинальних змін, стає об’єктом досліджень науковців та впровадження інновацій.

Система післядипломної педагогічної освіти розглядається у працях В. Бондаря, Г. Ващенко, І. Жерносека, С. Крисюка, В. Лугового, Л. Прокопенко, П. Худоминського та ін.; питання реформування ППО висвітлюються такими науковцями як Л. Даниленко, Н. Клокар, В. Кремень, І. Кузьмінський, В. Мельник, В. Олійник, Л. Покроєва, Н. Протасова, М. Романенко, З. Рябова, В. Семиченко, Т. Сорочан та ін.

Відзначаємо, що вітчизняні науковці, а зокрема Л. Покроєва наголошує, що в даний час реформування освіти України вийшло на новий етап, що отримав визначення «модернізації». Питанню модернізації ППО присвячено чимало розробок, але наразі **метою** нашої статті є аналіз основних напрямів даного процесу, що пропонуються науковцями, та обґрунтування необхідності ефективного впровадження дистанційної форми навчання у систему підвищення кваліфікації педагогів.

Основною ланкою системи освіти України, що забезпечуватиме її безперервність, має стати післядипломна освіта. Суть ПО визначено Законом України “Про вищу освіту” (ст.10): “Післядипломна освіта – спеціалізоване вдосконалення освіти та професійної підготовки особи шляхом поглиблення, розширення й оновлення її професійних знань, умінь і навичок на основі здобутого раніше освітньо-кваліфікаційного рівня та практичного досвіду”.

Післядипломна педагогічна освіта являється однією з найбільш чітко та структурно організованих гілок ПО. Вона визначається статтею 47 Закону України «Про освіту» як спеціалізоване вдосконалення освіти та професійної підготовки особи шляхом поглиблення, розширення й оновлення її професійних знань, умінь та навичок або отримання іншої професії, спеціальності на основі здобутого раніше освітньо-кваліфікаційного рівня та практичного досвіду.

Провідні вітчизняні науковці у галузі педагогіки стверджують – післядипломна педагогічна освіта має стати основою формування системи безперервної освіти протягом всього життя для кожного педагога. Створення системи безперервної ППО вимагає її виходу за межі інституційної обмеженості й інтеграції в освітній процес, який здійснюється в навчальних закладах всіх рівнів [12].

Погоджуємося з В. Пуцовим, що для можливості ретельного дослідження, проектування реформ у системі ППО та їх кінцевих результатів, перш за все важливо усвідомити і досягнути загальну мету післядипломної освіти: збагачення професійної і загальної культури педагога, що включає його особисті інтереси, потреби, професійні якості, можливості адаптуватися та ефективно діяти в динамічних умовах сучасного життя.

А. Кузьмінський зазначає, що ефективність реформування системи ППО може бути високою за умов дотримання таких положень:

- плановість, узгодженість функціонування усіх ланок і рівнів системи підвищення кваліфікації педагогів;
- обов'язковість, системність і неперервність підвищення кваліфікації протягом усієї педагогічної діяльності;
- науковість змісту підвищення кваліфікації з урахуванням перспектив розвитку освіти, оперативної інформації про досягнення науки і передового досвіду;
- єдність теорії і практики;
- урахування індивідуальних потреб і інтересів особистості, рівня підготовленості та умов роботи педагога;
- активність і самостійність педагогів, керівників навчальних закладів у процесі підвищення кваліфікації;
- матеріальна і моральна зацікавленість педагога у професійному зростанні.

Акцентуємо увагу на думці В. Семиченко, що позитивні зрушення в системі ППО можливі лише за умов визначення таких стратегічних напрямів змін як:

- методологічний – потребують змін методологічні засади ППО, необхідне вивчення світового досвіду та доцільність його впровадження в освітній простір України;
- цільовий – зміна орієнтирів навчання на соціокультурні, особистісно-розвивальні. А це, в свою чергу, потребує відповідної навчальної роботи з кадровим складом ЗППО;
- теоретичний – аналіз та вивчення психолого-педагогічних основ андрагогіки;
- концептуальний – зміна концептуальних основ навчання фахівців, особливо керівних кадрів освіти;
- змістовний – вимога оперативного реагування на зміни у соціальному та суспільному житті країни, та внесення відповідних змін до змісту навчання;
- технологічний – створення нових технік, методик та систем навчання дорослих.

Приймаючи до уваги дослідження Л. Даниленко, Л. Набоки та інших науковців щодо ролі змісту освіти в процесі переходу держави на модель інноваційного розвитку, відзначаємо зміну змісту освіти одним із головних шляхів модернізації ППО. Змін потребують мотиваційні, розвивальні аспекти у ППО, що помітно відстають від знанневих. Вихід вбачаємо у побудові моделі змісту навчання, що охоплює такі його складові: гуманітарну, професійну та діагностико-прогностичну, враховує зміни в освітній політиці, орієнтована на особистість учителя.

Модернізований зміст ППО повинен забезпечувати педагога сучасними знаннями з філософії освіти, історії, психології, соціології, української мови, правознавства та ін., тобто створювати умови для розвитку особистості вчителя, який може осмислити свій досвід, мати мотивацію до вдосконалення власної професійної діяльності, здатний реалізовувати функцію самооцінки та відповідальності. І однією із суттєвих особливостей сучасної освіти ми бачимо можливість для педагога обирати і впливати на складові змісту ППО.

Одним з найважливіших напрямів модернізації ППО вважаємо її інформатизацію. Процеси інформатизації у вітчизняній освіті інтенсивними темпами здійснюються з початку 2000-х років: це і забезпечення навчальних закладів комп'ютерною технікою, і створення програмного забезпечення навчального призначення, доступ до інформаційних ресурсів Інтернет та інших навчально-інформаційних мереж, інформатизація документообігу та процесу адміністрування навчального закладу, управління освіти тощо. Наразі система освіти взагалі і ППО зокрема повинна передусім здійснювати координуючі функції щодо реалізації потенціалу інформатизації в діяльності навчальних закладів. Адже дістаємо висновку, що потужності, наприклад, Інтернет-технологій, не реалізується повноцінно у навчальному процесі освітніх закладів.

З питанням інформатизації та створення і використання нових технік, методик, систем навчання в ППО пов'язаний безпосередньо об'єкт нашого дослідження – дистанційне навчання. Відзначаємо наробки М. Романенка, який вказує, що найважливіший механізм реалізації системою післядипломної освіти своїх глобальних функцій як неперервної системи освіти пов'язаний з проблемами інформатизації. Генеральним

практичним напрямом виконання цього завдання науковець вважає впровадження дистанційних форм навчання та інформатизацію післядипломної освіти. Погоджуємося, що в розвитку дистанційної освіти полягає майбутнє системи післядипломної освіти, і дистанційна форма навчання має стати провідною формою навчання в ППО.

В. Олійник пояснює повномасштабне впровадження технологій дистанційного навчання у підвищення кваліфікації педагогічних працівників здатністю забезпечити новий більш високий рівень післядипломної педагогічної освіти, а також низкою таких факторів: забезпечується реальна, а не декларована неперервність післядипломної педагогічної освіти; з'являється можливість у міжкурсовий період задовольняти інтереси та запити педагогічних працівників у змістовній інформації (блоки, модулі на Web-сайтах) та оперативно інформувати їх щодо нових розробок та передового педагогічного досвіду.

Інформатизація в системі ППО та впровадження елементів дистанційного навчання уже дали певні позитивні результати. Так, посилилася особистісна орієнтація ППО за рахунок можливості побудови більш індивідуалізованого за змістовим наповненням підвищення кваліфікації. А у традиційному очному навчанні підвищився рівень та якість наочності лекцій, семінарів, практичних занять за рахунок включення в них елементів дистанційного навчання.

Також посилилась творча складова процесу навчання завдяки використанню слухачами телекомунікаційних мереж, в тому числі й Інтернет, для пошуку та добору професійної інформації, її аналізу та зіставлення, можливості розміщення на Web-сайтах власних розробок та ін.

На основі організованих в системі ППО електронної пошти, інтернет-форумів, системи відео-конференц зв'язку посилюються та активніше використовуються комунікації між регіональними інститутами ППО та слухачами курсів підвищення кваліфікації, що в свою чергу, дозволяє забезпечити оперативний зворотний зв'язок між суб'єктами комунікацій, обмінюватися досвідом, проводити масштабні заходи із залученням іноземних науковців тощо. Також з'являються реальні можливості контролю за роботою слухачів, надання їм кваліфікованої допомоги, як під час процесу підвищення кваліфікації, так і поза його межами. Використання модульних підходів у дистанційному навчанні підвищує якість організаційної роботи, результативність засвоєння слухачами навчального матеріалу.

Отже, система післядипломної педагогічної освіти з повномасштабним дистанційним навчанням значно відрізняється від існуючої за рівнем і якістю навчання. Вона набуває рис системи відкритої освіти. З цієї точки зору, впровадження дистанційного навчання в післядипломну педагогічну освіти не тільки доцільне, й необхідне, бо воно виконує роль рушійної сили розвитку.

На сьогоднішній день усі заклади системи ППО впроваджують дистанційну форму навчання на курсах підвищення кваліфікації педагогічних працівників: використовується поєднання очно-дистанційна чи очно-заочно-дистанційна форма навчання. Але казати про створення повноцінно функціонуючої системи дистанційної освіти в ППО ще зарано. Потребують суттєвих змін всі складові системи дистанційної освіти: кадрове, навчально-методичне, системотехнічне, адміністративно-організаційне, нормативно-правове забезпечення та ін.

Ефективне та повномасштабне впровадження дистанційної форми навчання у систему підвищення кваліфікації педагогів вважаємо невід'ємною частиною загального процесу модернізації післядипломної педагогічної освіти, реалізація якого потребує консолідації зусиль усіх ланок системи освіти, залучення провідного вітчизняного наукового потенціалу, апробації та адаптації позитивного світового досвіду до реалій української системи ППО, фінансової підтримки з боку держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Вища школа: удосконалення якості підготовки фахівців: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 16 - 17 квіт. 2009 р., Черкаси / Ред.: А.І. Кузьмінський; Черкас. нац. ун-т

- ім. Б.Хмельницького, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих АПН України, Ульянов. ін-т підвищ. кваліфікації і перепідготов. працівників освіти. — Черкаси, 2009. — 212 с.
2. Даниленко Л. Зміст післядипломної освіти в інноваційному полі перетворень / Л. Даниленко, В. Паламарчук // Післядипломна освіта в Україні. — 2008. — № 1. — С. 16-21.
 3. Даниленко Л. Модернізація системи підвищення кваліфікації педагогічних працівників в умовах її інноваційного розвитку / Л. Даниленко // Післядипломна освіта в Україні. — 2009. — № 2. — С. 22-25.
 4. Крисюк С. Післядипломна освіта педагогічних кадрів: реалії і перспективи / С. Крисюк // Освіта і управління. — 1997. — Том 1, № 1. — С. 85-92.
 5. Кузьмінський А.І. Післядипломна педагогічна освіта: теорія і практика / А.І. Кузьмінський. — Черкаси: ЧДУ, 2002. — 288 с.
 6. Кухаренко В.М. Дистанційне навчання. Енциклопедичне видання: навчально-методичний посібник / Кухаренко В.М. — К.: Комп'ютер, 2007. — 128 с.
 7. Набока Л. Яким бути педагогу ХХІ століття? / Л. Набока // Управління освітою. — 2001. — № 15. — С. 2-3.
 8. Наукові засади розроблення прогностичної моделі розвитку післядипломної освіти в Україні / В. Олійник, В. Семиченко, Л. Пуховська, Л. Даниленко // Післядиплом. освіта в Україні. — 2007. — N 1. — С. 18-23.
 9. Покроєва Л. Умови активізації переходу до створення системи безперервної післядипломної педагогічної освіти / Л. Покроєва // Післядиплом. освіта в Україні. — 2007. — № 2. — С. 54-56.
 10. Пуховська Л. Кількісні та якісні характеристики післядипломної педагогічної освіти у контексті завдань проекту "Рівний доступ до якісної освіти в Україні" / Л. Пуховська // Післядиплом. освіта в Україні. — 2006. — N 1. — С. 3-8.
 11. Пуцов В. Що далі? Післядипломна освіта – складна, відкрита і динамічна система / В. Пуцов//Управління освітою. — 2002.— № 6(30). — С 9-12.
 12. Романенко М.І. Післядипломна педагогічна освіта в контексті процесів формування глобальної освіти / М.І. Романенко, Б.В. Братаніч // Вісник післядипломної освіти: Зб. наук. пр. — К, 2005.— Вип. 2. — С. 41-55.
 13. Сорочан Т. Актуальні проблеми післядипломної педагогічної освіти у вимірі сьогодення / Т. Сорочан // Післядипломна освіта в Україні. — 2004. — № 1. — С. 13-16.

Аннотация. В статье рассматривается система последипломного педагогического образования как одна из важнейших составляющих системы непрерывного образования. Особенное внимание уделяется вопросам её реформирования и модернизации, внедрению дистанционной формы обучения в систему повышения квалификации педагогов.

Ключевые слова: последипломное педагогическое образование, модернизация последипломного педагогического образования, дистанционное обучение, система дистанционного образования.

Anotation. In article are considered the postgraduate pedagogical education like one of the most important part of continuous education system. Special attention are given to its reforming and modernization, implementation of distance education in teachers professional development system.

Key words: postgraduate pedagogical education, modernization of the postgraduate pedagogical education, distance learning, distance education system.

С. Я. Гачкало,
учитель біології Золотоніської загальноосвітньої
школи І-ІІІ ступенів Золотоніської міської ради
Черкаської області,

І. Я. Пузеєва,
*учитель інформатики Золотоніської
загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів
Золотоніської міської ради Черкаської області*
О. О. Пузеєв,
*директор Золотоніської загальноосвітньої
школи І-ІІІ ступенів №6 Золотоніської міської
ради Черкаської області*

ВПРОВАДЖЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ВЧИТЕЛІВ У МІЖАТЕСТАЦІЙНИЙ ПЕРІОД

***Анотація.** В даній статті висвітлюється історія розвитку дистанційної освіти та практичне впровадження дистанційного навчання вчителів в міжатестаційний період з використанням інформаційно-комунікаційних технологій та мережі Інтернет у сучасній школі.*

Сьогодні ми спостерігаємо швидкі темпи розвитку інформаційних технологій, засобів зв'язку, тотальну комп'ютеризацію всіх сфер діяльності суспільства, швидкозростаючі темпи розвитку глобальної мережі Інтернету, що значно розширює можливості людини як щодо обміну інформацією, так і щодо можливостей вільного спілкування, розвитку та реалізації особистості, способів взаємодії та організації людей у спільноті. У наш час швидких технологічних змін та інновацій вчителю дуже важливо отримувати найсвіжіші відомості про застосування нових рішень та підходів в освіті, вдосконалювати власні педагогічні навички, формувати в учнів нові компетенції та бути лідером у своїй сфері [4].

Інноваційний напрям модернізації післядипломної педагогічної освіти сьогодні пов'язується із запровадженням різних видів мережевих систем, які дають змогу об'єднувати інформаційні ресурси, створювати освітній простір, що сприяє розвитку конкурентоспроможності педагогічних працівників. Якісно новими характеристиками таких освітніх інформаційно-комунікаційних мережевих систем є: орієнтація на потреби професійної діяльності педагога, серед яких пріоритетною є потреба у неперервному самовдосконаленні та самореалізації; доступність і відкритість будь-якої форми дистанційного підвищення кваліфікації для педагога, за умови достатнього рівня володіння ним інформаційно-комунікаційними технологіями; гнучкість інформаційно-комунікаційної мережевої системи, її швидке реагування на освітній попит педагогічних працівників, різні темпи навчання; інтеграція формальних і неформальних видів освіти, створення цілісного освітнього поля для навчання, самоосвіти та взаємонавчання педагогів; широке використання ІКТ на будь-якому етапі професійної діяльності педагогічних працівників [6].

Однією із задач післядипломної освіти педагогів є удосконалення роботи у міжкурсовий період за темою самоосвітньої діяльності шляхом стимулювання самоосвіти, саморозвитку та пошуку шляхів самореалізації особистості вчителів. Педагогічні працівники повинні бути здатні до безупинного самовдосконалення, орієнтованого на відповідність динаміці дійсності [1].

Сучасна педагогіка має потребу у висококваліфікованих спеціалістах, які здатні творчо підходити до організації навчально-виховного процесу та досягати високих якісних результатів. Тому й виникає потреба у досконалій організації та управлінні самоосвітньою діяльністю педагогів.

При організації самоосвітньої діяльності неприпустимо формально ставитися, тобто висувати однакові вимоги до учителя-початківця та учителя із стажем. При переході вчителів від однієї кваліфікаційної категорії до іншої обов'язково слід будувати самоосвітню роботу з удосконалення рівня професійної майстерності згідно з результатами атестації. На кожному наступному етапі зміст та результати роботи значно відрізняються від попереднього. Кожного разу, докладаючи більше зусиль до самоосвітньої роботи над собою, вчитель

постійно переходить на більш високий рівень самоосвіти і, як наслідок, підвищує кваліфікаційну категорію.

Самоосвітня діяльність педагога успішно здійснюється при наявності таких ознак:

- реалізується як процес пізнання, що передбачає не просте закріплення професійних знань і засвоєння уже відомої наукової інформації, а має на меті одержання нових наукових методичних знань, практичних навичок тощо;
- повинна бути безупинною, поповнення нових знань може здійснюватися на основі попередньої підготовки педагогів;
- повинна сприяти оволодінню педагогом застосування професійних знань у його практичній діяльності.

Самоосвіта педагога буде продуктивною за таких умов:

- у процесі самоосвіти реалізується потреба особистості у власному розвитку;
- педагог уміє визначити свої сильні і слабкі сторони, володіє способами самопізнання та самоаналізу, є відкритим до змін;
- володіє розвинутою здатністю до рефлексії, тобто діяльності особистості, що спрямована на усвідомлення власних дій, почуттів, аналіз цієї діяльності та формулювання висновків;
- програма професійного саморозвитку, самоосвіти містить у собі можливості дослідницької, пошукової, творчої діяльності;
- педагог є готовим до творчості;
- існує зв'язок особистісного та професійного розвитку й саморозвитку [2].

Дистанційне навчання — це ідеальне рішення для тих, хто віддає перевагу сучасним інформаційним технологіям в освіті та цінує свій час. Це форма навчання з використанням комп'ютерних і телекомунікаційних технологій, які забезпечують інтерактивну взаємодію вчителів та викладачів на різних етапах навчання і самостійну роботу з матеріалами інформаційної мережі.

Дистанційне навчання має свою, майже 200-річну історію. В 1836 р. в Університеті Лондона було вперше запроваджене *кореспондентське* навчання. Навчальні матеріали подавалися від навчального закладу до студента (та у зворотному напрямку) лише в письмовій формі та пересилалося поштою. Ця форма навчання була поступово запроваджено іншими університетами, в 1892 р. в університеті Чикаго, в 1911 р. в університеті Квінсленда. В СРСР з 20-их років XX ст. впроваджено, як різновид кореспондентського навчання, - *заочне навчання*. З розвитком радіо та телебачення у кінці 1960-х на початку 1970-х років на Заході відбулися зміни в заочному навчанні, коли, крім кореспондентського подання матеріалу, у навчальному процесі стали використовуватися радіо- і телепередачі, очні зустрічі студентів з викладачами. На зміну старому терміну почали застосовувати новий, який більше відповідав формі навчання, – «дистанційне навчання» [3].

Дистанційне навчання сьогодні – найзручніша та найдоступніша форма підвищення кваліфікації педагога. Взяти участь у такому навчанні дуже просто! Все відбувається віртуально, потрібен лише комп'ютер та доступ до Інтернет! Далі потрібно знайти освітню мережу, яка пропонує дистанційні курси, зареєструватися на освітній платформі чи сайті та обрати курс, на якому Ви б хотіли навчатися. Під час дистанційного навчання Ви маєте нагоду послухати галузевих експертів, а також ваших колег, викладачів різних предметів з усієї країни, які експериментують із використанням ІКТ на уроках і мають цікавий досвід для демонстрації [7].

Дистанційне навчання дає можливість цілодобового доступу до навчальних матеріалів, постійну підтримку й консультації викладачів, online відеолекції, віртуальні тренажери та інші технологічні рішення для забезпечення ефективного процесу навчання.

Існує багато форм дистанційного навчання, які сьогодні доступні кожному вчителю завдяки мережі Інтернет: семінари, форуми, чати, веб-квести, веб-конференції, вебінари, дистанційні курси, освітні платформи та портали. Як постійні користувачі освітніх мереж та

прихильники дистанційної освіти, можемо порекомендувати деякі освітні платформи та портали, на яких маємо практичний досвід навчання:

1. Міжнародна платформа Microsoft “Партнерство в навчанні” (навчання безкоштовне).
2. Портал міжнародної співпраці CIVICPORTAL.ORG [https://www.civicportal.org/login.php] (навчання безкоштовне).
3. iEARN [http://collaborate.iearn.org/dashboard] (навчання як безкоштовне, так і з оплатою)
4. «Шкільний світ» [http://www.osvitaua.com/shkilniy-svit/navchanya.html] (навчання платне)
5. Учительський Журнал он-лайн [http://teacherjournal.com.ua/home.html] (навчання платне)

Найбільш цікавими з названих вище, нам представляються перші три освітні мережі, тому про них розповімо докладніше.

- Освітня мережа Міжнародна платформа Microsoft “Партнерство в навчанні” є сьогодні однією із самих потужних освітніх мереж, яка пропонує величезний набір як сучасних засобів та інструментів навчання з використанням ІКТ, так і безкоштовні дистанційні курси для вчителів по впровадженню та використанню ІКТ для навчання. Окрім цього, ставши учасником спільноти “Партнерство в навчанні”, кожен вчитель має можливість ознайомитися з надбаннями в освітній галузі педагогів з усього світу, розмістити власні роботи та вільно спілкуватись з колегами із різних країн на форумах мережі. Незнання іноземних мов не є проблемою для долучення до освітньої платформи, оскільки вчитель самостійно обирає мову спілкування, хоча бажано знати хоча б російську. Міжнародна платформа Microsoft “Партнерство в навчанні” кожного року проводить конкурс фахової майстерності «Вчитель-новатор», долучившись до якого вчитель має можливість проявити свою майстерність та отримати визнання серед своїх колег. Це є одним із додаткових стимулів подальшого саморозвитку вчителя. Окремим напрямком роботи мережі є проект «Школи-новатори», участь у якому піднімає школу на якісно новий рівень з надання освітніх послуг. Особливо цікавими представляються навчальні Вебінари, які проводяться в режимі on-line та дозволяють в режимі реального часу долучитися до навчання та обговорення. Щоб взяти участь у Вебінарах, потрібно пройти реєстрацію, отримати запрошення та у визначений час долучитися до мережі. За участь у Вебінарах надається Сертифікат. Немало важливо, що всі ресурси та інструменти мережа надає для педагогів та шкіл безкоштовно!

Пропонуємо вашій увазі список тематичних курсів на Міжнародній платформі Microsoft “Партнерство в навчанні”:

КУРС 1. Чому ЮНЕСКО ІКТ - CFT просування технологій грамотності?

КУРС 2. Вибравши ІКТ ресурсів для підтримки навчальної програми результати

КУРС 3. Як технології і педагогіки змішувати?

КУРС 4. За допомогою основних інструментів ІКТ підтримує викладання і навчання

КУРС 5. Організувати і керувати використанням ІКТ у вашому класі

КУРС 6. Технологія грамотності та професійний розвиток [7]

- Портал міжнародної співпраці CIVICPORTAL.ORG [www.civicportal.org] нараховує більше 3,5 тис. користувачів та пропонує для викладачів (це переважно вчителі пострадянського простору та Польщі) можливість спілкування через форуми на порталі та чати в межах дистанційних курсів, надає багато корисної інформації в освітній галузі, а головне - можливість безкоштовного навчання на різнопланових дистанційних курсах, після закінчення яких надається сертифікат, де вказується назва курсу, теми навчання та кількість годин навчання. Курс триває близько двох місяців, має супровід модераторами курсу, проводиться викладачами з різних країн, тому бажано володіння російською мовою, але достатньо курсів викладається українською. Щоб пройти дистанційне навчання, потрібно зареєструватися на Порталі, вибрати курс, який Вас зацікавив та записатися на нього. Модератор курсу надішле Вам запрошення, а далі - справа за Вами. Теми курсу

відкриваються поступово, містять необхідну інформацію та завдання для виконання. Це можуть бути тести або практичні завдання. Після виконання кожного такого завдання Ви отримуєте оцінки, які можна переглядати в будь-який зручний для Вас час. Як правило, на завершення курсу потрібно виконати залікову роботу, - і це все. Тепер потрібно чекати сертифікат, що підтверджує Ваше закінчення курсу та реалізовувати набуті знання на практиці. Є також курси на Порталі, після закінчення яких Сертифікат не надається, тому потрібно читати уважно інформацію щодо кожного курсу. В цілому, дистанційне навчання на Порталі проводиться на високому професійному рівні, дозволяє долучитися до світової практики в галузі освіти, істотно підвищити свою педагогічну майстерність та знайти однодумців. Рекомендуємо курси «Проект? Проект... Проект! (учимся писать проекты)», «Профілактика професійного вигорання», «Безпечні інформаційні технології», «Профілактика жорстокості в школі», які на нашу думку, є надзвичайно змістовними, корисними та цікавими.

Список тематичних курсів на порталі міжнародної співпраці CIVICPORTAL.ORG www.civicportal.org:

1. (RU) Безопасные информационные технологии
2. (UA) Безпечні інформаційні технології
3. ПРОЕКТ? ПРОЕКТ... ПРОЕКТ! (учимся писать проекты)
4. Профілактика професійного вигорання
5. Профілактика жорстокості в школі
6. Профілактика жестокости в школе
7. Основы конфликтологии
8. Медико-экологическая безопасность региона - Кохановская
9. Актуальные проблемы современной историографии_Дементьев
10. А. Лебёдкина. Инновационные формы государственно-общественного управления
11. Изучение древних деревень Азербайджана
12. Конструирование интеллектуальных игр
13. Односоставные предложения
14. Основы компьютерной грамотности
15. Учимся писать проект [9]

• iEARN – некомерційна мережа, яка об'єднує близько 30 тисяч учителів та 2 мільйонів молодих людей з більш ніж 130 країн світу, які співпрацюють в глобальній мережі Інтернет шляхом реалізації проектів, які спрямовані на конструктивне покращення світу. Починаючи з 1988 року iEARN є лідером в області використання інтерактивних технологій, які дозволяють молодим людям та педагогам брати участь в освітніх проектах як із однолітками, що живуть по-сусідські, так і з молодими людьми з різних куточків світу. Окрім цього, мережа пропонує дистанційні курси, які є як безкоштовними, так і з чималою оплатою. Для навчання на таких курсах бажано володіти англійською мовою, оскільки перекладач Google не відтворює повний зміст інформації, яка надається для навчання. Що стосується участі у міжнародних проектах, незнання іноземної мови не є перешкодою для участі. На форумах мережі педагоги можуть вільно спілкуватися та обмінюватися досвідом у справі навчання. [8]

Слід також відмітити і роботу сайтів обласних інститутів післядипломної освіти педагогічних працівників. Так, сайт Черкаського ОПОПП дає можливість, як використовувати колекцію цифрових ресурсів, створену вчителями області, так і самим впроваджувати досвід своєї роботи з ІКТ. А систематичне проведення Інтернет-семінарів, Інтернет-конференцій спонукає до активної пошукової та дослідницької роботи. На нашу думку, написання статей педагогічними працівниками для участі в Інтернет-конференціях є тим рушійним стимулом, який заставляє вчителя не сидіти на місці, а рухатися вперед до самовдосконалення.

Таким чином, завдяки Мережі Інтернет вчителі різних країн можуть обмінюватися передовими педагогічними технологіями, ділитися досвідом та й просто спілкуватися між собою. На нашу думку, дистанційне навчання – це не тільки вимога часу, а насамперед – інструмент, який дає можливість вчителю постійно самовдосконалюватися та йти в ногу з часом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Квардіціус Л.В. Професійна самоосвіта вчителя, «Управління школою», №13, 2006 р.
2. Бумагіна О. Самоосвіта вчителів, «Завуч», №36, 2002 р.
3. Євтушенко Н.І. Дистанційне навчання в школі. [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://journal.osnova.com.ua/download/42-16-27431.pdf>
4. Гачкало С.Я. Дистанційне навчання як інструмент для розвитку та самовдосконалення особистості сучасного вчителя [Електронний ресурс] Режим доступу: http://osvita.ua/publishing/urok/april_2013/
5. Літвінова Т. В. Упровадження елементів дистанційного навчання в роботу вчителя ЗОШ: форми, методи, засоби . [Електронний ресурс] Режим доступу: http://osvita.ua/school/lessons_summary/edu_technology/25406/
6. ЧЕПУРНА Н.М., Інноваційна модель розвитку професійної компетентності педагогічних працівників у системі післядипломної педагогічної освіти. [Електронний ресурс] Режим доступу: http://itea-conf.org.ua/ids3ci/wp-content/uploads/2012/08/chepurna_n_m.pdf
7. [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.microsoft.com/ukraine/webinar/>
8. [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://collaborate.earn.org/dashboard>
9. [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://www.civicportal.org/login.php>

Аннотація. В даній статті освещается история развития дистанционного образования и практическая внедрения дистанционного обучения учителей в межаттестационный период с использованием информационно-коммуникационных технологий и сети Интернет в современной школе.

Annotation. This article covers the history of the development distance education of teachers and its practical implementation during the time between qualification assessment period using information technologies and the Internet in the modern school.

Л.В.Єременко,
учитель інформатики Уманської ЗОШ І-ІІІ ступенів
№ 8 Уманської міської ради Черкаської області

ХАРАКТЕРНІ РИСИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Анотація. У статті проаналізовано теоретико-методологічні аспекти дистанційного навчання; сформовано методологічні основи, виявлено низку характеристик, притаманних лише дистанційному навчанню; виявлено переваги та недоліки застосування дистанційного навчання до розвитку предметно-орієнтовної компетентності педагогічних працівників

Актуальність проблеми дистанційного навчання обумовлена світовим процесом переходу від індустріального до інформаційного суспільства, а також соціально-економічними змінами, що відбуваються в Україні і вимагають суттєвих змін у багатьох сферах діяльності держави. В першу чергу це стосується реформування освіти. Національною програмою “Освіта.” (Україна ХХІ століття) передбачено забезпечення розвитку освіти на основі нових прогресивних концепцій, запровадження у навчально-виховний процес новітніх педагогічних технологій та науково-методичних досягнень, створення нової системи інформаційного забезпечення освіти, входження України у трансконтинентальну систему комп’ютерного інформування

Для досягнення відзначених результатів необхідно швидкими темпами розвивати дистанційну освіту, запровадження якої в Україні передбачено Національною програмою інформатизації та Концепцією розвитку дистанційної освіти в Україні. Дистанційна форма

навчання успішно використовується у вищій освіті, при професійній підготовці та перепідготовці кадрів, підвищення та удосконалення професійного рівня спеціалістів, для самоосвіти. На рівні загальноосвітніх навчальних закладів дистанційна форма навчання - справа нова. Впровадження елементів дистанційної форми навчання в школі є необхідною умовою для досягнення сучасного рівня якості освіти.

В чому полягає суть дистанційного навчання, історія його виникнення, методологічні особливості, як воно впроваджується в школі на сучасному етапі – саме цим питанням і присвячена стаття.

Теоретичні аспекти дистанційного навчання. Дистанційне навчання (ДН) – це одна із форм організації навчального процесу, при якому усі або частина занять здійснюється з використанням сучасних інформаційних і телекомунікаційних технологій при територіальній віддаленості викладача й учнів. Дистанційне навчання в школі відкриває можливість вивести на новий рівень до профільну і профільну підготовку учнів, дозволить забезпечити гнучкість та багатоваріантність у навчанні, сприятиме більш повному розкриттю потенціалу учнів, через фактично необмежену кількість дистанційних навчальних курсів. Саме дистанційна форма навчання відкриває можливості для учнів, які пропускають школу з поважних причин (змагання, конкурси, або хвороба та інше) та особливо для тих, хто за станом здоров'я навчається індивідуально, якісно задовольнити власні потреби в здобутті освіти.

Управління системою і створення курсів, і їх повна публікація за посередництвом простого інтерфейсу веб-браузера не вимагає спеціальних просунутих інформатичних компетентностей з боку вчителя.

Серед основних можливостей використання системи, можна виділити наступні:

1. Надання через мережу освітніх матеріалів всім бажаючим студентам або вибраній групі користувачів (Ресурси, Урок, Словник понять (глосарій) і т.д.).
2. Забезпечення і підтримка можливості взаємного спілкування рівно як між учнями/студентами, які беруть участь в курсі, так і між учнями/студентами і вчителем/ведучим, причому як з використанням синхронного режиму (учасники комунікації повинні мати доступ до мережі в один і той же час, і скористатися чатом, програмою-комунікатором, внутрішньою системою обміну повідомленнями тощо), так і асинхронного режиму (одночасний доступ до мережі не потрібен);
3. Документування і збереження робіт, результатів дискусії, документування заданих питань і одержаних відповідей. В результаті управління курсом з використанням системи e-learning виникає своєрідне “портфоліо” як всієї групи, так і індивідуальне для кожного учасника курсу.
4. Надання інструментів, які забезпечують можливість здійснення поточного контролю і оцінки досягнень окремих учасників і доставку зворотних даних щодо кожної теми, у тому числі оцінок і відгуків (рецензій) на їх роботи (Форум, Завдання, Журнал (Робочий зошит), Оцінки, Звіти, Опиту, Запитальники, Анкети і т.д.).

Наприклад, щодо надання навчальних матеріалів, використання системи забезпечує наступні можливості:

1. Учитель може пересилати на платформу необхідні файли (до 2Мб), що включають підготовлені раніше навчальні матеріали, і потім забезпечити до них доступ (до окремих файлів або цілих каталогів) користувачів даного курсу або всіх охочих.
2. При створенні навчальних матеріалів доступні інструменти системи: вбудовані текстові (html) редактори, що забезпечують можливість форматування тексту, імпортування графіки, звукових, відео-фільмів, створення таблиць, гіперпосилань до ресурсів системи або глобальної мережі Інтернет і т.п.
3. Можна нескладним чином створити як окремий ресурс: файл HTML, мультимедійний, гіпертекстовий словник, фрагмент уроку, посилання на матеріали, які вже створені або доступні в Інтернеті.

Опрацьовані і доступні в курсі електронні учбові матеріали не виключають, безумовно, використання в процесі навчання “традиційних” навчальних матеріалів. Але

потрібно відзначити, що більшість дистанційних курсів, що проводяться сьогодні, не відрізняються істотно від заочних курсів – Інтернет замість традиційної пошти, що є менш зручним засобом пересилки повідомлень і матеріалів, але як і раніше більшість людей вважає за краще читати солідно надруковані матеріали, ніж довгі тексти на екрані комп'ютера. Тому, використовуючи інформаційно-комунікаційні технології, необхідно не примножати старі форми, а за допомогою доступних інструментів максимально використовувати нові можливості, прагнучи застосовувати їх так, щоб приносили істотну, реальну користь в навчально-виховному процесі.

Принципи дистанційного навчання. Причина зростання популярності дистанційного навчання та активна державна підтримка цієї форми освіти зрозумілі. Адже сучасна освіта повинна мати випереджувальний характер, забезпечувати здійснення освітньої діяльності за технологіями дистанційного навчання, апробацію та впровадження новітніх методик організації навчального процесу за дистанційною формою та технологій дистанційного навчання в освітній процес за базовими напрямками підготовки. Дистанційна освіта дозволить за короткий термін і відносно невеликих затратах підготувати досить професійно-кваліфіковані кадри, причому нерідко без відриву від виробництва.

В основу дистанційного навчання покладені класичні принципи дидактики:

- природо відповідність;
- науковість і доступність;
- наочність;
- свідомість та активність;
- системність;
- систематичність і послідовність;
- зв'язок теорії з практикою.

Дистанційному навчанню характерні класичні дидактичні ознаки, таких як: мета, зміст, методи, засоби, форми навчання, тих, кого навчають, і тих, хто навчає. Але ДН має і специфічні характеристики. Однією із таких характеристик є те, що дистанційне навчання побудоване в основному на принципах інформатизації освіти і широкому застосуванні телекомунікаційних технологій. Сучасні принципи ДН за В. Биковим та Н. Клокар:

- інтерактивність – передбачає діалог викладача з користувачем;
- адаптивність – забезпечує індивідуальний темп проходження навчання, передбачає самостійний вибір реєстрації слухачем, сам курс, де й коли зручно навчатися, а також терміни консультацій і складання іспитів, періодичне відновлення навчальної діяльності;
- гуманістичність – полягає в спрямованості навчання та освітнього процесу в цілому до людини; у створенні максимально сприятливих умов для оволодіння змістом навчання; засвоєнні обраної професії для розвитку і прояви творчої індивідуальності, високих громадянських, моральних, інтелектуальних якостей, що забезпечували б йому соціальну захищеність, безпечне та комфортне існування;
- пріоритетність педагогічного підходу під час проектування освітнього процесу – передбачає проектування дистанційного навчання з розробки теоретичних концепцій, створення дидактичних моделей тих явищ, що планується реалізувати; досвід комп'ютеризації дозволяє стверджувати, що коли пріоритетною є педагогічна сторона, система виходить більш ефективною;
- педагогічна доцільність застосування нових інформаційних технологій – вимагає педагогічної оцінки ефективності кожного кроку проектування та створення дистанційного навчання; тому на перший план необхідно ставити не впровадження техніки, а відповідне змістове наповнення навчальних курсів і освітніх послуг;
- вибір змісту освіти – відповідність змісту дистанційної освіти нормативним вимогам Державного освітнього стандарту і вимогам ринку;
- відповідність технологій до навчання – адекватність технологій навчання моделям дистанційного навчання;

- гнучкість і мобільність – створення інформаційних мереж, баз і банків знань та даних для дистанційного навчання, що дозволять коригувати або доповнювати освітню програму; водночас вимагається збереження інформаційної інваріантної освіти, що забезпечує можливість переходу на навчання по споріднених або інших напрямках;

- економічність – передбачає раціональне використання фінансових та матеріальних ресурсів, точний розрахунок ефективності підвищення кваліфікації за даною формою навчання.

Дотримання цих принципів, адаптування їх для загальної освіти під час впровадження дистанційного навчання в школах сприятиме розвитку та поліпшенню ефективності навчання учнів, а також певною мірою визначить зміст, форми організації та методи дистанційного навчання.

Але до кінця ще не вирішені питання щодо вибору найбільш ефективної системи дистанційного навчання, методологічні та психолого-педагогічні аспекти застосування дистанційних форм навчання в освіті. У реаліях навчального закладу платформа дистанційного навчання повинна бути використана для доповнення і розширення традиційного процесу навчання і комунікації в середовищі школи, вузу. Це означає, що підготовкою освітнього змісту і його управлінням займатимуться головним чином учителі і викладачі всіх предметів, а не лише фахівці в галузі інформатики і ІКТ.

До переваг дистанційного навчання належать:

- Свобода і гнучкість. Можливість навчатися одночасно в різних місцях, на різних курсах не тільки в одному, а й у декількох школах чи навіть країнах.
- Індивідуальність. Самостійний вибір учнем, вчителем темпу навчання, вибору розділів, які варто було б повторити або вилучити.
- Створення власного графіка навчання учнем у звичній для них обстановці і в зручний час.
- Навчання інкогніто (не розголошуючи свого імені) через певні обставини (вік, стан, посаду і т.д.), зареєструвавшись під іншим іменем.
- Навчання більшої кількості людей різних вікових груп порівняно з іншими формами навчання.

Недоліки дистанційного навчання:

- Немає прямого очного спілкування між учнем та вчителем. Подання матеріалу позбавляється емоційного зафарбування, важко створити творчу атмосферу в групі тих, хто навчається.
- Необхідна наявність відповідного технічного та програмного забезпечення, можливість доступу до інформації та використання засобів дистанційного навчання. Користувач повинен бути забезпеченим персональним комп'ютером та доступом в Інтернет.
- Ключовою проблемою є проблема аутентифікації користувача при перевірці знань. Неможливо точно сказати, хто на іншому кінці дроту.

Методологічна основа дистанційного навчання

Інформаційні технології дистанційного навчання - це технології створення, передачі і збереження навчальних матеріалів, організації і супроводу навчального процесу дистанційного навчання за допомогою телекомунікаційного зв'язку.

До основних трендів дистанційного навчання відносяться:

- індивідуалізація навчально-виховного процесу;
- використання сервісів Office 365, Google, Twitter та Facebook у навчанні;
- створення нової моделі масової школи, де класно-урочна система може стати лише одним з елементів освітньої системи.

Аспекти впровадження технологій дистанційного навчання:

- Нормативний
- Методичний
- Змістовний

- Кадровий
- Матеріально-технічний

Дистанційне навчання (ДН) – форма організації та реалізації навчально-виховного процесу, за якою його учасники здійснюють навчальну взаємодію принципово і переважно екстериторіально.

Завдання ресурсного центру дистанційної освіти загальноосвітніх навчальних закладів:

- забезпечення інформаційно-методичної підтримки освітнього процесу;
- планування потреб освітнього процесу та його ресурсного забезпечення;
- моніторинг освітнього процесу та фіксація його результатів;
- безперервне підвищення кваліфікації та професійної перепідготовки педагогічного колективу загальноосвітніх навчальних закладів;
- формування ресурсної бази ДН;
- надання допомоги (консультування) з питань організації ДН у ЗНЗ;
- проведення науково-методичних досліджень за проблемами ДН в ЗНЗ;
- підтримка проведення дистанційних олімпіад, конкурсів, науково-дослідницької роботи у Малій академії наук.

Дистанційне навчання в школі на сучасному етапі. Завдання сучасного вчителя загальноосвітньої школи – розвивати у школярів пізнавальну потребу, навчити школяра вчитися самостійно, тобто знати, як здобувати знання самотужки, вміти використовувати їх у нестандартній ситуації. Саме тому впровадження в навчальний процес елементів дистанційного навчання є найважливішим етапом освітнього розвитку учнів ЗОШ. Які ж шляхи впровадження елементів дистанційного навчання можливі у загальноосвітній школі?

За умов застосування інформаційних та телекомунікаційних технологій загальні вимоги до лекції зберігаються. Лекції при дистанційному навчанні можуть проводитися в реальному і нереальному часі, фронтально й індивідуально. Доцільним є проведення "електронних лекцій". Під електронними лекціями прийнято розуміти набір навчальних матеріалів в електронному вигляді, що включає текст лекцій, демонстраційний матеріал, додаткові відомості з теми лекції та ін., оформлені у вигляді окремих файлів.

Електронні лекції мають свої особливості, які відрізняють їх від традиційних: чітко структурований зміст; блокова схема побудови матеріалу; розвинена гіпертекстова структура; використання додаткових прийомів викладу матеріалу (звук, анімація, графіка). Електронна копія друкованого тексту лекції є однією з примітивних варіантів електронних лекцій. Єдина перевага електронних копій - простота складання. У виняткових випадках електронні копії можуть частково замінити повноцінні електронні лекції.

Створити електронну лекцію під силу кожному вчителю – достатньо відсканувати потрібний теоретичний матеріал, розмістити в певній послідовності, пов'язати гіперпосиланнями – лекція готова!

Надавати допомогу в самостійному опануванні навчальним матеріалом та керувати роботою учнів допомагають учителям консультації. Вони можуть бути індивідуальні й групові. Консультації із застосуванням засобів інформаційних та телекомунікаційних технологій: телефону, електронної пошти, ICQ, Skype, відео- й телеконференцій.

При викладанні всіх навчальних дисциплін після опрацювання певної навчальної теми широко використовують семінари - дискусію з розглянутої тематики. Недолік традиційних семінарських занять полягає в пасивності слухачів, створення видимості активності шляхом попереднього розподілу питань і виступів, відсутність справді творчої дискусії. Семінари за умов застосування інформаційних та телекомунікаційних технологій можуть проводитися за допомогою комп'ютерних відео- й телеконференцій.

Семінари можуть проходити у нереальному масштабі часу (off-line) і при цьому вчитель може оцінити активність кожного слухача. Якщо конференція не модерується (не керується), то кожен учасник бачить на екрані всі тексти питань і відповідей інших учасників семінару.

Процес введення дистанційних елементів в освіту дозволяє:
економити час учня і вчителя;

- Вносить елементи новизни у процес навчання для учнів і вчителя, дозволяє учневі відчувати самостійність і разом з тим відповідальність, що підвищує його мотивацію до навчання.
- Бути в деякій мірі готовим прийняти дистанційне навчання в цілому, так як учень має право обрати цю форму навчання.
- Розвивати в учнів навички до безперервної освіти і підвищення кваліфікації у майбутній професійній кар'єрі.

Перспективи подальших досліджень дистанційного навчання ми вбачаємо в тому, що має бути вирішено першочергове завдання – вибір методів, форм, засобів використання елементів дистанційного навчання школярів: доцільно послідовно розглянути варіанти побудови елементів дистанційного навчання для різних навчальних рівнів або ступенів шкільної освіти. Це дозволить більш чітко окреслити вимоги до варіантів побудови дистанційного навчання з урахуванням доцільності, можливості й економічних чинників.

Висновок. Отже, дистанційне навчання сприяє поширенню інформаційно-комунікаційних технологій, використанню їх засобів (SMART-дошка, навчальні CD-диски, мультимедійне програмно-методичне забезпечення, використання аудіо-, відеоматеріалів, телевізійних навчальних програм, Інтернету).

Через потреби часу та з власної ініціативи вчителі шкіл використовують елементи ДН в своїй роботі. Але для того, щоб дистанційне навчання стало повноцінною формою навчання для тих, хто його потребує, необхідно вирішення багатьох питань та проблем не лише на рівні школи.

Для дистанційної форми навчання в школі повинна бути підготовлена науково-методична база, робочі навчальні плани із годинами на дистанційні курси та факультативи, проведена велика підготовча та організаційна робота. Як в кожній новій справі на шляху впровадження ДН в загальноосвітніх закладах є багато труднощів.

Але все ж сучасна загальноосвітня школа із традиційною класно-урочною системою відчуває необхідність у запровадженні дистанційної форми при навчанні учнів старшої школи, при організації допрофільної підготовки та профільного навчання, індивідуального навчання учнів на дому, але вже не на рівні застосування окремих її елементів, а на рівні повноцінного впровадження дистанційної форми в системі загальної освіти. У вирішенні цього, вкрай важливого, питання потрібен системний підхід.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Моисеев Е. «Дистанционное образование в школе», ж. «Директор школы. Украина», февраль 2010 года.
2. <http://www.ime.edu-ua.net/nauk.html> Відділ дослідження і проектування навчального середовища ІТЗН АПН України
3. Биков В. Ю. Дистанційне навчання в країнах Європи та США і перспективи для України // Інформаційне забезпечення навчально-виховного процесу: інноваційні засоби технології: монографія / [В. Ю. Биков, О. О. Гриценчук, Ю. О. Жук та ін.] / Академія педагогічних наук України, Інститут засобів навчання. – Київ : Атіка, 2005. – С. 77–140.
4. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні. (затверджено Постановою МОН України В.Г.Кременем 20 грудня 2000р.
5. Віртуальний прогрес. Чому державні програми щодо комп'ютеризації шкіл не виконуються? // Закон & бізнес. – 2008. – №44 (876). – Режим доступу: <http://zib.com.ua/article/1225910611561/>
6. www.moodle.org

Аннотация. В статье проанализированы теоретико-методологические аспекты дистанционного обучения; сформированы методологические основы, выявлен ряд характеристик, присущих только дистанционному обучению; выявлены преимущества и недостатки применения дистанционного обучения к развитию предметно-ориентированной компетентности педагогических работников.

Annotation. The paper explores the theoretical and methodological aspects of e-learning forms the methodological basis, reveals a number of characteristics inherent which are for a distance learning; identifies advantages and disadvantages of distance learning for the development of teachers competence of.

Л. О.Оникієнко,
учитель біології, спеціаліст І-категорії
Ризинської загальноосвітньої школи
І-ІІІ ступенів Звенигородської районної ради

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ У СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Анотація. У статті розкрито сутність дистанційного навчання, обґрунтовано його методологічні аспекти, охарактеризовано принципи дидактики та інформатизації освіти, на яких ґрунтується теорія дистанційного навчання. Визначено суб'єкти освітнього процесу, основою якого є групова диференціація зі зворотним зв'язком. Запропоновано модель організації дистанційного навчання педагогічних працівників та описано процес здійснення його організаційно-методичного супроводу.

У педагогічній літературі дистанційне навчання розглядається як якісно нова форма освіти, що ґрунтується на принципі самостійності навчання слухачів і сучасних педагогічних методиках, технічних засобах передавання інформації як особливого типу освітньої діяльності. Когнітивний та процесуальний компоненти цієї діяльності забезпечуються за допомогою електронно-технічних засобів в умовах опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників.

Пошук оптимальних варіантів організації навчального процесу в системі післядипломної педагогічної освіти привів до появи очно-дистанційної форми як альтернативи денній, що максимально враховує регіональні особливості професійної діяльності та місце й умови проживання кожного педагога.

Дистанційне навчання як різновид педагогічної системи (численність взаємопов'язаних структур і функціональних компонентів, підпорядкованих цілям освіти дорослих) має характерні властивості системи як такої:

- цілісність (взаємозумовленість, внутрішня єдність складових елементів системи);
- сумісність (сполучення, з'єднання) або несумісність з іншими системами;
- стабільність (стійкість зворотного зв'язку);
- адаптація (пристосування до середовища, реакція на середовище та його вплив);
- здатність до самовдосконалення.

Специфіка дистанційного навчання передбачає необхідність концептуального обґрунтування методологічних аспектів такого навчання, особливо дидактичних, що є базовими, тобто головними у створенні нової сучасної навчальної технології.

В основу методології дистанційного навчання дослідниками покладено класичні принципи дидактики: природовідповідності; науковості й доступності; наочні; свідомості й активності; системності; систематичності й послідовності; зв'язку теорії з практикою.

Зберігаючи канонічну дидактичну систему, що включає мету навчання, його зміст, тих, кого навчають, і тих, хто навчає, а також методи, засоби і форми навчання, О.О.Андрєєв наповнив її ще п'ятьма досить важливими факторами підсистеми: матеріально-технічним, фінансово-економічним, нормативно-правовим, ідентифікаційно-контрольним, маркетинговим [1], що значною мірою відрізняє дистанційне навчання від традиційної системи комп'ютерного навчання.

Теорію дистанційного навчання, що ґрунтується в основному на принципах дидактики і широкому використанні телекомунікаційних технологій, доцільно характеризувати у сукупності із такими сучасними принципами інформатизації освіти, як:

- інтерактивності, що передбачає міжсуб'єктну діяльність, діалог викладача з користувачем, взаємодію між суб'єктами навчального процесу;
- адаптивності, що забезпечує індивідуальний темп проходження навчання, передбачає самостійний вибір слухачем реєстрації, курсу, часу і місця навчання, а також термінів консультацій і складання іспитів; періодичне відновлення навчальної діяльності

для підтримки професійних і загальнокультурних знань вчителя на рівні динамічних змін відповідно до його професійних запитів;

- гнучкості, що передбачає періодичний перегляд змісту освітнього процесу у зв'язку зі змінами потреб споживачів освітніх послуг;

- модульності, як такого, що забезпечує проектування освітніх програм за логічно завершеними частинами навчального матеріалу, поєднання різнорівневих і різнопрофільних модулів. Це створює можливість варіативності цілепокладання і вибору слухачем індивідуальної освітньої траєкторії;

- економічності, що передбачає раціональне використання матеріальних ресурсів, точний розрахунок ефективності підвищення кваліфікації за пропонованою формою навчання;

- доступності, що забезпечує відповідність змісту навчального матеріалу здібностям, можливостям педагогів усіх категорій, враховує різний ступінь їхньої підготовки і досвід роботи, рівний доступ до процесу підвищення кваліфікації.

Розглядаючи систему дистанційного навчання з точки зору процесу моделювання, необхідно зазначити, що для побудови комплексу взаємопов'язаних підходів до дистанційного навчання необхідним є використання системи принципів (основних правил), які мають бути враховані у процесі побудови моделі організації дистанційного навчання, як-от:

- принцип аналогії, що передбачає найбільшу схожість моделі з оригіналом;

- принцип конкретності, що передбачає створення такої моделі, яка дає максимум конкретного результату на виході;

- принцип функціонального зрізу, що забезпечує використання в моделі тільки тих матеріальних утворень і в таких співвідношеннях, які є досить значущими для отримання конкретного позитивного результату;

- принцип достатності інформації, що означає використання в моделі незалежної від параметрів системи, яка моделюється і тільки створюється, вхідної інформації;

- принцип наступності передбачає, що кожна наступна модель не повинна зруйнувати властивості об'єкта, закладені в попередніх моделях. Якщо вплив нової моделі на попередні є неминучим, то, відповідно, передбачається коригування попередніх;

- принцип успішної реалізації означає, що, окрім професійного кадрового забезпечення, обов'язковим є потужне забезпечення інформаційними ресурсами (комп'ютери, супутникове телебачення, телефонний і радіозв'язок тощо). [7]

У післядипломній педагогічній освіті дистанційне навчання може бути самостійною системою або складовим елементом очно-заочного навчання.

Заочно-дистанційне навчання передбачає взаємодію викладача і слухача за допомогою використання розроблених навчальних засобів за винятком часу, передбаченого для установчих і контрольно-екзаменаційних занять. За такого підходу до реалізації завдань дистанційного навчання педагогічні працівники мають у своєму розпорядженні матеріали на жорстких носіях або на дискеті (диску), якими передбачено: інформаційний блок (пояснювальна записка, кваліфікаційні вимоги, навчально-тематичний план); змістовий блок (теми навчальних занять за модулями з коротким описом змісту, ключові слова, тлумачення основних термінів, рекомендована література, запитання і завдання для самоконтролю), контрольно-узагальнювальний блок (перелік орієнтовних запитань до кваліфікаційного екзамену, орієнтовна тематика творчих робіт або проектів, методичні рекомендації до їх виконання).

Для ефективної організації денної та заочно-дистанційної форми навчання враховано групову диференціацію зі зворотним зв'язком, що передбачає поділ слухачів на групи за фахом, наявність комунікативних ліній для зворотного оперативного зв'язку з викладачем (тьютором), що дає можливість працювати не лише з друкованими матеріалами, дискетами (дисками), а й використовувати інформацію спеціальних програм.

Такий підхід створює диференційовані умови навчання, сприяє побудові індивідуальної траєкторії кожним педагогічним працівником у межах курсового чи міжкурсowego атестаційного періоду.

Для реалізації навчання в дистанційному режимі було розроблено і апробовано програму "Провідні компетенції сучасного педагога загально-освітнього навчального закладу". Універсальна структура програми відображає специфіку змісту навчання різних категорій слухачів, надає кожному з них можливість формування індивідуального освітнього маршруту. [4]

Програма побудована за модульним принципом і містить інваріантний модуль "Основи професійної діяльності" та варіативний модуль, що складається з двох курсів: "Інформаційна культура педагога" і модуля елективних дисциплін: "Моніторинг якості професійної освіти", "Конфліктологія", "Інноваційні технології навчання", "Організація самоосвіти і самовдосконалення", "Управління професійним саморозвитком".

У межах програми сформовано систему організації навчального процесу, визначено його учасників (суб'єктів) і базову структуру побудови навчально-методичних матеріалів.

Суб'єктами освітнього процесу визначено:

- викладача (із правами редактора курсу і спостерігача, проведення й управління процесом навчання, оцінювання успішності);
- тьютора навчального курсу (організатор і координатор навчального процесу);
- тьютора навчального майданчика (організатор і координатор навчального процесу на навчальному майданчику);
- слухачів (керівники, педагогічні працівники загальноосвітніх навчальних закладів);
- технічну службу (персонал, що відповідає за технічну підтримку освітнього процесу). [1,2]

Навчання організується за допомогою експериментальних майданчиків. Віртуальне середовище навчання забезпечує систему комунікацій суб'єктів освітнього процесу.

Система комунікацій суб'єктів освітнього процесу, як і увесь процес загалом, підтримується організаційно-методичним комплексом, структурованим за тематичними розділами, наприклад: організаційно-методичні документи; навчально-методичні документи; основи професійної діяльності тощо.

Саме у методичних посібниках визначено послідовність роботи на кожному етапі освітнього процесу в умовах дистанційного навчання, а саме: реєстрація слухачів; контроль за успішністю кожного; оформлення навчальних документів; забезпечення комунікації; формування коду індивідуального освітнього маршруту кожного користувача; розміщення навчальних матеріалів; редагування матеріалів, що супроводжують навчальний процес тощо.

Навчально-методичні документи репрезентовано у вигляді посібників із кожного з модулів програми та методичних рекомендацій для виконання випускної роботи. Навчальні матеріали розміщено у такій послідовності: вступ, лекції з курсу, тести та ключі до них, рекомендована література.

Слухачами експериментальних майданчиків (97%) високо оцінена заочно-дистанційна форма навчання, оскільки, як вважають учасники експерименту, вона дозволяє неперервно підвищувати професійний рівень з урахуванням індивідуальних особливостей і потреб.

Такий підхід значною мірою орієнтований на самостійну пізнавальну діяльність слухачів із застосуванням спеціально підготовлених електронних інтерактивних навчальних засобів для локального (наприклад, на компакт-дисках) застосування або роботи в мережі Інтернет. Взаємодія слухачів між собою і з викладачем здійснюється переважно асинхронно за часом за допомогою електронної пошти і передбачає формування груп за декількома ознаками:

- рівнем володіння фаховими знаннями;

– рівнем сформованості, дивергентності мислення (його швидкості, гнучкості, оригінальності, точності), тобто тих якостей, які сприяють розвитку креативної особистості, її готовності до роботи в нових соціально-економічних умовах;

– рівнем сформованості процесуальних навичок і вмінь;

– рівнем сформованості навичок самоосвіти, самовиховання, саморегуляції.

Це дає можливість утворювати групи слухачів не лише за фахом, а й з максимальним урахуванням індивідуальних особливостей кожного, спланувати орієнтовний темп проходження навчання, включаючи до його змісту і форм завдання дослідницького характеру, виконання диференційованих групових проектів, планів тощо.

Такий підхід може реалізовуватись за умови створення швидкісної комунікаційної мережі з двоспрямованими асиметричними потоками інформації.

Ідеальним для реалізації завдань особистісно орієнтованого підходу до дистанційного навчання є індивідуальне навчання кожного слухача за окремо спланованою траєкторією проходження навчального курсу з повним використанням засобів телекомунікації і зворотного зв'язку. Проте цей підхід є надзвичайно дорогим не лише в аспекті технічного оснащення, а, насамперед, щодо забезпечення кожного слухача викладачем. В умовах післядипломної педагогічної освіти зазначений підхід практично не може бути використаним або ж є виключенням із правил.

Вивчення та узагальнення результатів експерименту впровадження дистанційного навчання як альтернативної форми підвищення кваліфікації педагогічних працівників дало змогу зробити суттєві висновки:

– виявлено високу інтерактивність учасників, адаптивність їх до темпу проходження занять, мобільність і гнучкість у виборі місця, часу і темпу просування у навчанні;

– забезпечено можливість створення навчального середовища з яскравим і насиченим інформаційним матеріалом;

– здійснено інтеграцію значного обсягу інформації на єдиному носії (наприклад, електронний посібник);

– ефективною є реалізація гіпертекстової технології, що дає можливість завдяки гіперпосиланням спрогнозувати пошук інформації і побудувати індивідуальну траєкторію засвоєння знань;

– результатами апробації є розкриття і примноження креативного потенціалу кожного учасника навчання на основі його участі в моделюванні, розробленні проектів, планів, програм; вироблення умінь доповнювати й розширювати запропонований для навчання матеріал, здійснювати оперативний зворотний зв'язок.

Разом з тим до недоліків дистанційного навчання можна віднести такі:

– обмеженість прямого контакту з викладачем і колегами-слухачами, що значно збіднює емоційну насиченість навчального процесу, знижує рівень професійного спілкування, діалогу, обміну думками, можливостей удосконалювати комунікативні вміння;

– відсутність розвитку почуття емпатії, вміння чути й розуміти партнера, проявляти толерантність і делікатність у стосунках;

– недостатній рівень володіння комп'ютерною технікою педагогами, навичками роботи в мережі Інтернет, використання інтерактивних технологій навчання;

– несформованість навичок самоосвіти, саморозвитку, саморегуляції, професійної рефлексії;

– складність у розробленні навчальних програм, підручників, посібників, недостатня варіативність, що пояснюється великою кількістю педагогічних працівників різних спеціальностей і категорій підвищення кваліфікації, яку здійснюють заклади післядипломної педагогічної освіти;

– значний супротив викладачів упровадженню дистанційного навчання передусім тому, що ця форма навчання вимагає збільшення обсягу діяльності з підготовки і проведення занять.

Висновки. Незважаючи на певні недоліки дистанційного навчання, яке ще десять років тому розглядалось у дидактиці як засіб комп'ютерної підтримки навчального процесу, що значною мірою не змінювало його форм і методів, натеper, оцінюючи сучасний стан і перспективи розвитку дистанційного навчання в системі післядипломної дистанційної освіти, можна констатувати, що впровадження особистісно орієнтованих інформаційно-комунікативних технологій навчання в систему підвищення кваліфікації педагогічних працівників кардинально змінює не тільки методи і форми навчального процесу, а й саму систему неперервної освіти як суспільний феномен. Проте трансформація дистанційного навчання як категорії нових технологій і її впровадження потребують подальших ґрунтовних досліджень.

Для ефективної організації денної та заочно-дистанційної форм навчання враховано групову диференціацію зі зворотним зв'язком, що передбачає поділ слухачів на групи за фахом, наявність комунікативних ліній для зворотного оперативного зв'язку з викладачем (тьютором). Це дає можливість працювати не лише з друкованими матеріалами, дискетами (дисками), а й використовувати інформацію пропонованої програми ("Провідні компетенції сучасного педагога загальноосвітнього навчального закладу", що містить інваріантний та варіативний модулі), яку розміщено на web-сервері інституту та в мережі Інтернет. Універсальна структура програми відображає специфіку змісту навчання різних категорій слухачів, надає кожному з них можливість формування індивідуального освітнього маршруту, що підтримується організаційно-методичним комплексом, структурованим за тематичними розділами. Такий підхід створює диференційовані умови навчання, сприяє побудові індивідуальної траєкторії в межах певного курсового або міжкурсowego атестаційного періоду.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Андреев А.А. Дидактические основы дистанционного обучения в высших учебных заведениях : автореф. дисс. на соискание уч. степ. докт. пед. наук / А.А.Андреев. – М., 1999. – 22 с.
2. Дистанційне навчання: теорія та практика: колективна монографія / [Гриценко В.І., Кудрявцева С.П., Колос В.В., Веренич О.В.] / – К.: Наукова думка, 2004. – 376 с.
3. Дистанційний навчальний процес: навчальний посібник / [Кухаренко В.М., Сиротенко Н.Г., Молодих Г.С., Твордохлебова Н.Є.] ; за ред. В.Ю.Бикова та В.М.Кухаренка. – К.: Міленіум, 2005. – 292 с.
4. Засоби і технології єдиного інформаційного освітнього простору: збірник наук. праць / за ред. В.Ю.Бикова, Ю.О.Жука / Інститут засобів навчання АПН України. – К.: Атіка, 2004. – 240 с.
5. Інформаційне забезпечення навчального процесу: інноваційні засоби і технології: колективна монографія. – К.: Атіка, 2005. – 252 с.
6. Інформаційні технології і засоби навчання: збірник. наук. праць / за ред. В.Ю.Бикова, Ю.О.Жука / Інститут засобів навчання АПН України. – К.: Атіка, 2005. – 272 с.
7. Мордуховская В.Н. Дидактические основы повышения квалификации инженерно-педагогических работников / В.Н. Мордуховская // Методы активного обучения в системе непрерывного образования инженерно-педагогических работников : сб. статей. – СПб., 1995. – С. 10-18.
8. Шевченко В.Л. Дистанційне навчання в контексті парадигм інформаційних технологій / В.Л. Шевченко // Дидактика професійної школи. – Вип. 1. – Київ; Хмельницький, 2004. – С. 3-7.

Аннотация. В статье раскрыта сущность дистанционного обучения, обоснованы его методологические аспекты, дана характеристика принципам дидактики и информатизации образования, на которых базируется теория дистанционного обучения. Определены субъекты образовательного процесса, основой которого является групповая дифференциация с обратной связью. Предложена модель организации дистанционного обучения педагогических работников и описан процесс осуществления его организационно-методического сопровождения.

Anotation. The nature of distant learning is revealed, its methodological aspects are based, the principles of didactics and informatization of education, on which the theory of distant learning based, are characterized in the article. The subjects of the educational process, with the basis of group differentiation and feedback, are defined. The model of teachers' distant education is offered and the process of the implementation of its organizational and methodological backing is described.

С.С.Пастушенко,

учитель Смілянської ЗОШ І-ІІІ ступенів №10
Смілянської міської ради Черкаської області

ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС

Анотація. У статті проаналізовано і досліджено стан та рівень вивченості методологічних і теоретичних основ дистанційного навчання; сформовано методологічні основи, виявлено низку характеристик, притаманних лише дистанційному навчанню; виявлено переваги та недоліки застосування дистанційного навчання до розвитку предметно-орієнтовної компетентності вчителів.

Ключові слова: дистанційне навчання, компетентність, інформаційно-комп'ютерна техніка.

Великі можливості для навчальних закладів застосування Інтернет відкриває в області дистанційного навчання (ДН), до основних переваг якого відноситься реалізація принципів безперервності освіти та відкритості навчання. Розвиток технології надасть нові можливості щодо отримання вищої освіти молоддю, яка проживає в районних центрах та сільській місцевості, підвищення кваліфікації педагогічних працівників, активізації самостійної роботи вчителів, надання навчальних послуг вчителям з інших регіонів України і навіть інших країн. Заклади які першими оволодіють цією технологією, отримають суттєві переваги на ринку надання освітніх послуг.

Сьогодні все більшої популярності набуває думка, що дистанційне навчання не є формою навчання заочного, а є закономірним наслідком процесу інформатизації, який впливає на всі форми навчання. Наприклад, в очній формі з успіхом можна використовувати мультимедійні гіпертекстові навчально-методичні розробки для ДН та окремі елементи цієї технології. Для цього слід розробити експериментальні навчальні плани з певних дисциплін, які б містили блоки, призначені для самостійного вивчення вчителями в режимі імітації ДН. Такі дисципліни можуть складатися з послідовності традиційних і дистанційних блоків різної частоти й тривалості.

Сучасна ситуація на ринку освітніх послуг в Україні характеризується швидкими змінами, пов'язаними з поширенням інформаційних технологій, глобалізацією соціально-економічних процесів, які вимагають від спеціалістів, крім професійних знань і вмінь, гнучкого складу мислення. Зараз основним завданням освіти є випуск добре підготовлених фахівців, що будуть потрібні ринку праці, усе це прямо залежить від постійного підвищення кваліфікації. Нині освіта повинна бути здатною до швидких змін, застосовувати новітні методи. Вихід для України зі стану, що створився, бачиться в широкому впровадженні системи дистанційної освіти.

Теоретико-методологічні аспекти дистанційної освіти педагогічних працівників.

Дистанційна освіта широко розповсюджена на Заході, активно розвивається в Росії та лише починає з'являтися на Україні (на сьогодні в Internet згадується лише про два проекти – на сервері Educational Network Ukraine). Основною відмінною рисою дистанційної освіти від інших типів освіти є широке використання телекомунікаційних технологій в навчальному процесі. Телекомунікації використовуються як при синхронному варіанті дистанційної освіти, так і при асинхронному. За їх допомогою може здійснюватися як забезпечення вчителів необхідними матеріалами для навчання, так і перевірка отриманих знань, спілкування з викладачем. Існує безліч реалізованих проектів дистанційної освіти, які відрізняються між собою технологіями та носіями інформації - від використання паперових носіїв та телефонного зв'язку до організації телеконференцій через супутники.

Дистанційне навчання, як одна з форм системи освіти, стало розвиватися ще до появи комп'ютерної мережі Інтернет, поступово нарощуючи комплекс використовуваних технологій. Спочатку на озброєння була узята так називана кейс-технологія: чітко структуровані учбово-методичні матеріали комплектувалися в спеціальний набір ("кейс"), що потім відправлявся студенту для самостійного вивчення. Згодом паперові проспекти і підручники були доповнені записами на магнітних носіях і CD-ROM, а для проведення

занять і читання лекцій стали застосовувати телевізійні технології. При цьому студент усе-таки повинний був періодично відвідувати очні консультації викладачів (тьюторів) чи інструкторів у спеціально створених для цих цілей регіональних навчальних центрах.

Всесвітня павутина послужила основою для розвитку мережних технологій поширення знань, давши в руки студентів і викладачів електронні підручники і бібліотеки, зручні системи тестування, а також засоби спілкування. Інтернет дозволив не тільки об'єднати усі раніше відомі інструменти навчання, але і помітно розширити їхній перелік, зробивши істотний вплив на інформаційну культуру в освітнім середовищі.

За останні десять років віртуальні форми навчання стали звичними для більшості великих навчальних закладів усього світу. Сьогодні навчання через Інтернет все частіше розглядається не просто як зручна форма підвищення кваліфікації, а як цілком серйозна альтернатива в традиційній освіті, що дозволяє людині одержати глибокі знання. Ми бачимо, що може по-справжньому оцінити роль сучасних технологій у зміні форм навчання і змісту освітніх програм, але для початку зупинимося на тім, що, власне, відбувається в цій сфері.[1]

Моделі дистанційної освіти

Під дистанційною освітою розуміється комплекс освітніх послуг, наданих за допомогою спеціалізованого інформаційно-освітнього середовища, створюваного для споживача на будь-якій відстані від освітньої установи. Мета ДО – інтелектуальний і моральний розвиток людини, продуктивно мислячої, що вміє бачити і творчо вирішувати виникаючі проблеми. ДО – це основа відкритої (що надає можливості всім бажаючим) освітньої системи XXI століття, новий тип організації навчального процесу, що базується на інципі самостійного навчання ініціативної людини. Стандартна середа ДО характеризується тим, що учні віддалені від викладача в просторі і в часі, і, тим не менш, мають можливість спілкування, активного обміну інформацією, використовуючи засоби інформаційних технологій та комп'ютерних телекомунікацій. Частина навчального матеріалу та взаємодії з викладачем здійснюються за допомогою технологій формування зовнішнього освітнього середовища (супутникового зв'язку, комп'ютерних телекомунікацій, національного та кабельного телебачення, мультимедіа, навчальних систем), яке за допомогою технологій формування освітнього простору особи, надасть учням можливість самим отримувати, обробляти і використовувати необхідні знання.

Разом з традиційними інформаційними ресурсами (монографії, підручники навчальні та методичні посібники, довідкова література, лекції, семінари, лабораторні роботи, консультації, іспити та ін. види «контактних» занять, обов'язково що зберігаються в системі державної дистанційної освіти), нові інформаційні ресурси (бази даних і знань, комп'ютерні навчальні та контролюючі системи, відео – і аудіозаписи, електронні бібліотеки) створюють унікальну розподілену середу навчання, доступну найширшій аудиторії.

На відміну від традиційних систем, ДО дозволяє побудувати для кожного слухача індивідуальну траєкторію навчання і пройти її, звертаючись до створеного для цього зовнішнього і внутрішнього інформаційного середовища в найбільш зручному і комфортному режимі. Відмінні риси навчального процесу ДО: гнучкість, адаптивність, модульність, економічна ефективність, орієнтація на споживача, опора на зовнішні і внутрішні комунікативні та інформаційні технології.

Сьогодні існують такі форми, як двосторонні телемости, трансляція навчальних курсів по радіо і ТБ, навчання за допомогою друкованих навчальних матеріалів, відео і аудіокaset, комп'ютерних програм. Найбільш поширеними є наступні моделі ДО:

1. Заочне навчання екстерном для осіб, які не можуть за тим або іншим причин відвідувати очні навчальні заклади. Орієнтовано на шкільні або вузівські екзаменаційні вимоги. Екстернат здійснює допомогу і проведення іспитів на отримання тих або інших атестатів і ступенів.

2. Підвищення кваліфікації на відстані (заочно або дистанційно), а не очно (on-campus), на основі нових інформаційних технологій, включаючи комп'ютерні телекомунікації (off-campus). Вчителів пропонуються друковані матеріали (робочі

підручники), аудіо-і відеокасети, CD-ROM диски, розроблені провідними викладачами вузу. Останнім часом використовуються організаційні телекомунікаційні технології.

3. Міжуніверситетське навчання. Співпраця декількох освітніх організацій у підготовці програм заочного/дистанційного навчання дозволяє зробити його більш професійним і менш дорогим.

4. Навчання в спеціально створених для цілей заочного/дистанційного навчання освітніх установах, орієнтованих на розробку мультимедійних курсів. До їх компетенції входить також оцінка знань і атестація вчителів.

5. Автономні навчальні системи. Навчанням ведеться цілком за допомогою ТБ або радіопрограм, CD-ROM-дисків і додаткових друкованих посібників.

6. Неформальне інтегроване навчання на основі мультимедійних програм. Програми самоосвіти орієнтовані на навчання дорослої аудиторії - тих людей, які з яких-небудь причин не змогли закінчити школу.

Дидактичними стадіями (процедурами) навчального процесу і варіантами їх реалізації (операціями) є:

1. Відбір і систематизація знань (Професорсько-викладацький склад вузів + НДІ + Кафедри і лабораторії вузів).

2. Формалізація знань в залежності від навчального плану, підготовка навчальних посібників (Усні лекції + Книги, підручники, посібники, виготовлені друкарським способом + Відео і аудіолекції + Електронні бази даних + Навчальні комп'ютерні програми).

3. Доставка знань до курсантів (Усно в прямому контакті, через посередників + Пошта + Комп'ютерні мережі + Телебачення, радіо + Електронна пошта + Телефон + Факс).

4. Тренінг, практичне використання отриманих знань у модельованих ситуаціях (Дискусії + Активні семінари + Проблемні семінари + Лабораторні та практичні заняття + Тест-вправи + Навчальні комп'ютерні програми + Робот-тренажери).

5. Оцінка знань, атестація (Захист курсових і дипломних робіт + Стандартні тести + Майстер-тести + Іспити).

До цільових параметрів системи ДО відносять: скорочення питомих витрат на одну людину порівняно з традиційними системами освіти; збільшення можливостей для навчання. До некерованих параметрів відносять: характеристики навчального обладнання та його вартість; рівень життя громадян, що входять в конкретні соціальні групи; характеристики і вартість технічних засобів для доставки навчальних продуктів вчителям.[2]

Практика дистанційної освіти з використанням Internet.

Особливості заочної курсової перепідготовки - в необхідності забезпечити високий рівень знань при значно меншому часі безпосереднього особистого спілкування вчителя з викладачем. Тому скорочення часу аудиторних занять має компенсуватися за наступними напрямками:

- активізація застосовуваних методів навчання;
- детальна методична розробка навчальних курсів;
- збільшення обсягів самостійної роботи;
- використання додаткових контактів з викладачем.

Задіяти всі перераховані вище напрями, підвищити ефективність самостійної роботи курсантів можна за рахунок продовження часу спілкування з викладачем в режимі цілодобових консультацій. Останнє забезпечується за рахунок перенесення спілкування в між курсовий період в Internet.

Інститутом створюється сайт «Викладач 2013». На сайті розміщуються програми курсів, питання до заліку, завдання для самостійної роботи, завдання на виконання курсових робіт, рекомендована література, та методичні вказівки, програмне забезпечення, ділові ігри, тести і контрольні питання за предметів, а також дистанційні заняття з різних тем.

В результаті вчителі не тільки забезпечені всією необхідною інформацією в час самостійної дистанційної роботи, але і можуть цілодобово проконсультуватися. При

необхідності особистих консультацій на сайті є розклад викладача. Але як доповнення пропонується набір наступних комунікацій.

Форум або дошка оголошень. Вчителі залишають короткі повідомлення запитань, які їх цікавлять, можуть самі відповісти на чий-або питання. Для того щоб переглянути відповіді, потрібно знову зайти на форум. Видалити повідомлення з форуму може тільки викладач. Він консультує по більшості питань форуму. Вимоги: тільки програма перегляду - (браузер) Internet Explorer. Електронна пошта (особисті контакти). Може використовуватися для консультацій, відсилення результатів роботи і виконаних завдань на перевірку перед роздруковкою. Вимоги: наявність адреси електронної пошти і потім робота через Web інтерфейс з Internet Explorer, або з використанням поштових клієнтів Outlook Express, The Bat. Так, наприклад, контроль знань може бути організований шляхом отримання тестових завдань на сайті, проходження тесту на власному комп'ютері, а потім пересилання викладачу файлу з відповідями. Даний механізм перевірки знань організований в ході виконання зазначеного вище конкурсного завдання.

Електронна пошта (телеконференція). Організуються групи користувачів, таким чином, що лист кожного з них буде отримано усіма іншими членами групи. В результаті лист-питання курсанта і відповідь на нього викладача будуть доступні всім іншим членам групи, що скоротить витрати часу на листування, виключить багаторазові пояснення одного і того ж питання. Такі конференції можуть бути створені на сайті <http://www.egroups.com/>.

Чат дозволяє спілкуватися групі користувачів, зібравшись в один час з попередньою домовленістю таким чином, що відразу ж після відправлення повідомлення всі інші бачать його на екрані монітора і в свою чергу можуть надіслати відповідь. На екрані поміщається 20-40 рядків, які по мірі появи нових повідомлень замінюються останніми. Це дуже динамічна форма спілкування, але вимагає хорошого зв'язку і знаходження всіх в один час в Internet, як і наступна форма спілкування (пейджер).

Програма – електронний пейджер ICQ (або аналоги - Odigo та ін.) дозволяє миттєво обмінюватися повідомленнями з обраними користувачами за умови їх знаходження в даний момент часу в Internet. Можуть бути передані також файли, посилання на адреси Інтернету, організований чат. Для встановлення контакту між користувачами програми достатньо знати номер для контакту, наприклад: 42648842 або адреса електронної пошти. Дані форми комунікації доповнюються іншими або їх комбінацією (наприклад посилкою повідомлення через Internet на пейджер).

Слід зазначити, що і розміщення сайту в мережі Internet, та адреси електронної пошти, створення власних форумів і чатів може бути проведено з використанням безкоштовних ресурсів, тобто доводиться оплачувати тільки доступ в Internet. При відсутності власного доступу в Internet можливе використання Інтернет-кафе і т.д. В результаті при наявності можливості навіть епізодичного виходу в Internet забезпечується ефективна самостійна робота за рахунок використання комбінації перерахованих вище засобів комунікації з викладачами в дистанційній освіті.[3]

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Густирь А. В. Проблеми нормативного забезпечення і вибору базової моделі дистанційного утворення // Дистанційна освіта в Росії. Постановка проблеми і досвід організації. Сост. Овсянников В.І. - М.: РИЦ "Альфа" МГОПУ ім. М.А. Шолохова, 2001.[1]
2. Демкин В. П., Вимятнін В. М. Принципи і технології створення електронних підручників: Електронний підручник. Томськ, 2002.[2]
3. Демкин В. П., Джусубалієва Д. М., Майер Г. В., Пралієв С. Д. Програма експерименту по організації і здійсненню міжнародних освітніх програм із застосуванням технологій дистанційного навчання". - Томськ: ІДО ТГУ, 2000. [3]

Анотація. В статті проаналізовані і досліджені стан і рівень знаності методологічних і теоретичних основ дистанційного навчання; сформовані методологічні основи, виявлені ряд характеристик, притаманних тільки дистанційному навчанню; виявлені переваги і недоліки застосування дистанційного навчання к розвитку предметно-орієнтованої компетентності учителів.

Ключевые слова: дистанционное обучение, компетентность, информационно-компьютерная техника.

Annotation. The article analyzed and studied the situation and the level of scrutiny the methodological and theoretical foundations of learning; formed methodological foundations, revealed a number of characteristics inherent in a distance learning; identified advantages and disadvantages of distance learning to the development of object-oriented competence of teachers.

Keywords: distance learning, expertise, information and computer technology.

УДК 37.041

І. І. Хворостенко,
методист секції інформатизації та дистанційного
навчання КВНЗ «Харківська академія неперервної
освіти», аспірантка Університету менеджменту
освіти НАПН України

РОЗВИТОК САМООСВІТНЬОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЯК ПСИХОЛОГО- ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА (В КОНТЕКСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ)

Анотація. У статті подано аналіз теоретичних підходів до визначення поняття «самоосвітня компетентність» у контексті досліджень зарубіжних і вітчизняних науковців для подальшого комплексного розуміння проблеми розвитку самоосвітньої компетентності керівників загальноосвітніх навчальних закладів.

Ключові слова: «самоосвіта», «компетентнісний підхід», «компетентність», «самоосвітня компетентність».

Постановка проблеми. Світовий процес переходу до постіндустріального, інформаційного суспільства, а також економічні та соціальні зміни, що відбуваються в Україні, зумовлюють необхідність пошуку і впровадження нових форм підвищення кваліфікації педагогічних працівників, які спонукатимуть до постійного вдосконалення професійної майстерності.

Невпинне збільшення інформаційних обсягів спонукає до необхідності приведення рівня підготовки керівних кадрів системи загальної середньої освіти у відповідність до поставлених вимог, пошуку нових форм і методів підвищення практичної значимості результатів навчання у закладах післядипломної педагогічної освіти, а також постійного, неперервного удосконалення самоосвітньої компетентності керівників навчальних закладів, у тому числі з використанням технологій дистанційного навчання, як засобу якісного удосконалення підвищення кваліфікації зазначеної категорії фахівців.

Аналіз досліджень і публікацій. У світлі приєднання України до Болонського процесу, потребує змін процес навчання у вищій школі. Важливим нині є не тільки об'єм знань, а й уміння ними оперувати, бути готовим змінюватись та пристосовуватись до нових потреб ринку праці, оперувати й управляти інформацією, активно діяти, швидко приймати рішення, навчатись упродовж життя.

Аналіз психолого-педагогічної літератури показав, що на сьогодні вивчені важливі питання теорії та практики самоосвіти.

Так, в «Українському педагогічному словнику» С. Гончаренко наводить таке визначення поняття: «Самоосвіта – освіта, яка набувається у процесі самостійної роботи без проходження систематичного курсу навчання в стаціонарному навчальному закладі. Самоосвіта є невід'ємною частиною систематичного навчання в стаціонарних навчальних закладах, сприяючи поглибленню, розширенню і більш міцному засвоєнню знань» [5, С. 296]

Проблема самоосвіти, залишаючись актуальною і багатогранною в усі часи, порушувалася педагогами (С.Архангельський, В.Буряк, А.Громцева, Т. Землінська, Ю.

Калугін, М. Піскунов, І. Преображенська, Б.Райський, Н. Терещенко, О. Фоміна та інші), психологами (Б. Ананьєв, Л. Виготський, Г. Костюк, О. Леонтєв та інші), філософами (О. Бурлука, Б. Гершунський та інші), соціологами (І. Грабовець, О. Шукліна та інші). Питання самоосвіти студентів, як однієї з форм підвищення їх професійної майстерності, розглядалися О. Громовою, Ю. Дубровською, Л.Журавською, Т. Івашковою, І. Калошиною, Л. Кондратьєвою, Т. Лизньовою, В. Лозовим, М. Петровою, О. Статіровою, Л. Тучкіною та іншими.

Визначені сутність, функції, особливості самоосвіти, її місце в професійній діяльності (А.Громцева, Н.Кузьміна, І.Наумченко, Г.Сухобська та ін.); розглянуті її історичні та соціальні аспекти (А.Айзенберг, Б.Райський, М.Скаткін, Є.Шукліна та ін.); досліджені шляхи та засоби формування потреби в самоосвіті (В.Буряк, Т.Климова, Г.Серіков, А.Усова та ін.).

У даній статті автор має на меті розглянути теоретичні підходи до визначення понять «самоосвіта», «компетентнісний підхід» «компетентність», «самоосвітня компетентність» для подальшого комплексного розуміння проблеми розвитку самоосвітньої компетентності керівників загальноосвітніх навчальних закладів.

Виклад основного матеріалу. Теоретичний аналіз науково-педагогічних джерел дає можливість з'ясувати, що не зважаючи на зацікавленість науковців проблематикою самоосвітньої компетентності, роботу щодо дослідження рівнів сформованості та розвитку самоосвітньої компетентності тільки розпочато.

Так, А.Айзенберг наводить таке визначення: самоосвіта - це «цілеспрямована систематична пізнавальна діяльність, що керується самою особистістю, служить для самовдосконалення її освіти», а також як «неперервне продовження загальної й професійної освіти, завдяки якій актуалізуються й розшифруються знання, заповнюються прогалини в духовному розвитку людини» [2, С.51-61].

А.Авдєєв трактує самоосвіту як «природний процес, спрямований на задоволення пізнавальної потреби. Хоча цей процес обумовлений вимогами суспільства, за своєю природою він носить індивідуальний характер, тому що спрямований на задоволення пізнавального інтересу й потреби окремих індивідів». Автор підтримує думку, що навчання не виключає самоосвіти й не протистоїть їй [1, С.43 - 49]

О.Шукліна широко трактує самоосвіту, розглядаючи її як «вид вільної діяльності особистості (соціальної групи), що характеризується її вільним вибором і спрямований на задоволення потреб у соціалізації, самореалізації, підвищенні культурного, освітнього, професійного та наукового рівнів, отримання задоволення й насолоди» [23, С. 140 - 151].

Ми погоджуємося з автором, що «самоосвіта – це по-справжньому вільний і в той же час найбільш складний вид освітньої діяльності, оскільки пов'язаний із процедурами саморефлексії, самооцінки, само ідентифікації й виробленням умінь і навичок самостійно набувати актуальних знань і трансформувати їх у практичну діяльність» [22, С. 140 - 151].

М.Князева дає два трактування поняття «самоосвіта»:

1. Самоосвіта – самостійне оволодіння знанням, у цьому випадку синонімічно «самонавчанню», має вузький, практичний смисл.

2. Самоосвіта - освіта себе, тобто будування, свідоме творення своєї особистості, близьке до слова «самостворення». [10, С. 49].

Автор поділяє позицію вчених, які визначають самоосвіту як цілеспрямовану й систематичну діяльність людини, у процесі якої вона самостійно збільшує та удосконалює власні знання й уміння, в результаті якої здійснюється розвиток особистості, формування її духовного світу, соціальна ідентифікація.

Разом з тим, розвиток сучасного суспільства, перехід його до інформаційних технологій породжує нові проблеми. Знання стають основною рушійною силою розвитку суспільства, основним капіталом і тим самим визначають напрям інноваційного розвитку та способи їх практичного застосування.

Так, нового осмислення теорія й практика розвитку самоосвіти набуває сьогодні, актуальним стає питання розвитку самоосвітньої компетентності.

Сучасне інформаційне суспільство вимагає формування нової системи цінностей, в якій володіння знаннями, вміннями, навичками не є достатнім результатом навчання. Від члена с вимагаються вміння оволодівати новими технологіям, шукати відсутні знання, орієнтуватися у великій кількості інформаційних потоків, володіти такими якостями, як інформаційна та самоосвітня компетентність, самоосвітня мобільність тощо. В межах нашого дослідження автор вважає за необхідне розглянути витoki поняття «самоосвітня компетентність» в контексті тенденцій розвитку компетентісно орієнтованої освіти, яка сприяє набуттю життєво важливих «ключових» компетентностей.

Саме розвиток у особистості життєво важливих компетентностей може дати людині можливості орієнтуватись у сучасному суспільстві, інформаційному просторі, швидкоплинному розвитку ринку праці, подальшому здобутті освіти.

Проблема компетентісного підходу до навчального процесу зумовлює чітке розуміння не тільки сутності, а й структури та особливостей професійних компетенцій у галузі освіти. Цьому питанню присвячені дослідження І. Маслова І.Агапова, В.Болотова, Ю. Громико, С. Додоки, О.Дахіна, І.Зимньої, Т.Іванової, В.Кальней, В.Краєвського, Г.Левітаса, В.Ледньова, Г.Селевко, В.Серікова, А.Хуторського, С.Шишова та ін.

На стиці ХХ-ХХІ ст. вітчизняні науковці Н.Бібік, І.Зязюн, Н.Кічук, О.Овчарук, Л.Петухова, О.Пометун, О.Савченко, Л.Хоружа та ін. активно розробляють проблеми набуття і використання молоддю життєво важливих компетентностей.

У своїх трудах, присвячених менеджменту освіти та розвитку післядипломної педагогічної освіти передові вітчизняні вчені В. Олійник, Г.Єльнікова, Л.Даниленко, О. Снисаренко, Н. Клокар приділяють увагу тенденціям розвитку компетентісно-орієнтованого підходу.

Значний внесок у розроблення теорії компетентісного підходу до освіти зроблені закордонними дослідниками. Міжнародна комісія Ради Європи, Організація економічного співробітництва та розвитку (OECD), експерти країн Європейського Союзу, ЮНЕСКО, Юнісеф, Проон, Департаменту технічної освіти та професійної підготовки, експерти програми „Визначення та відбір компетентностей: теоретичні й концептуальні засади” (DeSeCo) тощо вказують на необхідність орієнтації навчальних програм на досягнення учнями певних компетентностей. [11, С.68].

Провідні вітчизняні вчені також вважають розкриття проблеми компетентісного підходу у післядипломній освіти важливим для подальшого визначення змісту, структури компетентісної моделі педагогічного працівника.

Широке визначення поняття „компетентності” дає і вчений І. Зязюн, розкриваючи його в соціально-педагогічному контексті, вважаючи, що компетентність, як екзистенціональна властивість людини є продуктом власної життєтворчої активності людини, ініційованої процесом освіти” [8, С.11].

Розглядаючи питання післядипломної педагогічної освіти керівників загальноосвітніх навчальних закладів В.Маслов зауважує, що компетентність — це система теоретико-методологічних і нормативних положень, наукових знань, організаційно-методичні та технологічних умінь, що об’єктивно необхідні особистості для виконання посадово-функціональних обов’язків, а також відповідні моральні та психологічні якості [16, С.63]

Г.Єльнікова зазначає, що компетентність – це поняття, що стосується людини, розкриває аспекти її поведінки й забезпечує професійно якісне виконання роботи. Інтегративні утворення, що складаються зі знань, умінь, особистісних якостей, досвіду, об’єктивно необхідних для ефективної діяльності в заданій предметній області, продукують відповідні компетенції. Опановані працівником компетенції, набувають статусу його професійної/фахової компетентності [6, С. 10].

І. Зимня визначає компетентність як інтелектуальну, особистісно-зумовлену, соціально-професійну життєдіяльність людини, що базується на знаннях [7, С. 35].

На думку В.Введенського, компетентність – це деяка особистісна характеристика, а компетенція - сукупність конкретних професійних або функціональних характеристик [3, С. 51].

Г.Селевко зазначає, що компетентність – це інтегральна якість особистості, що проявляється в загальній здатності та готовності її діяльності, основаної на знаннях і досвіді, які придбані в процесі навчання та соціалізації й орієнтовані на самостійну й успішну участь у діяльності [20, С. 138–143].

У своїй дисертації професор Л.Петухова подає власне трактування поняття „компетентність”. Під компетентністю вона розуміє здатність і усвідомлену готовність особистості до реалізації набутої системи знань, умінь, навичок і прагнення розв’язання актуальних завдань у конкретних умовах з передбачуваними можливими наслідками та відповідальністю за свої дії [19, С. 62].

Відповідно до переліку ключових компетентностей, визначеного українськими педагогами (за матеріалами дискусій, організованих в рамках проекту ПРООН «освітня політика та освіта «рівний рівному», 2004р.»), компетентність «уміння вчитися» «дає змогу людині, яка звикла самостійно вчитися, не губитися в новій пізнавальній і життєвій ситуації, не зупинятися, якщо не має готових рішень, не чекати підказки, а самій шукати джерело інформації, шляхи розв’язання, бо вміння вчитися змінює стиль мислення і життя особистості» [13, С.86]

Як зазначає В.Олійник, «щоб сформувати суспільство, яке навчається, потрібно створити умови для вчителя, який навчається, який володіє найсучаснішими методологічними, теоретичними і методичними знаннями європейського рівня та випрацьовує суспільні міжнародні орієнтири. Учитель повинен учитися протягом життя» [17, С. 11-14]

За І.Зимньою під самоосвітньою компетентністю розуміється здатність учитися протягом життя як основу безперервного навчання в контексті як особистого професійного, так і соціального життя [7, С. 34-42].

На думку О.Чеботарьової, самоосвітня компетентність – інтегративна особистісна властивість, що забезпечується емоційно-ціннісним відношенням до саморозвитку й самоосвітньої діяльності, системою знань про планування й реалізацію самоосвітньої діяльності, про способи самовиховання; суб’єктно-особистісним досвідом продуктивного вирішення проблем розвитку, розробки й реалізації моделей підготовки студентів до самоосвітньої діяльності; готовністю до безперервного саморозвитку якостей професіонала, самовдосконаленню, самоосвіті в області майбутньої професії [21].

Серед ключових компетентностей, визначених українськими експертами, з позицій формування самоосвітньої компетентності, на особливу увагу заслуговують наукові підходи О.Савченко щодо вміння вчитися як ключової компетентності загальної середньої освіти. Ключовою компетентністю, «умінням учнів самостійно вчитися», вважає дослідниця, є «універсальне поняття, мета-уміння (мета – над), бо в розвиненому вигляді воно інтегрує психолого-особистісні характеристики учня зі змістовою та процесуальною основою учіння» [13, С. 39].

Н.Коваленко самоосвітню компетентність особистості розуміє як складну інтегровану властивість особистості, яка забезпечує готовність задовольняти індивідуальні та соціальні потреби пізнання нею дійсності на основі оволодіння знаннями, уміннями та навичками, способами діяльності та набутого досвіду продуктивно здійснювати самостійне систематичне цільове освоєння соціального досвіду людства [12].

В.Іванюгіна у своїй статті зазначає, що самоосвітня компетентність передбачає:

- здатність до самоосвіти, організації власних прийомів самонавчання;
- відповідальність за рівень власної самоосвітньої діяльності;
- гнучкість застосування знань, умінь і навичок в умовах швидких змін;
- постійний самоаналіз, контроль своєї діяльності [9].

Сьогодення впливає на комплекс умінь, що забезпечують результативність самоосвіти майбутнього фахівця, трансформує їх у контексті змін засобів самоосвіти і умов, у яких вона відбувається. Умови характеризуються інноваціями в навчальному середовищі, проникненням інформаційно-комунікаційних технологій в освіту. Зважаючи на динаміку розвитку сучасного інформаційного простору, важливим для нашого дослідження є те, що деякі сучасні науковці вже починають розглядати самоосвітню компетентність в контексті її багатокомпонентності, є необхідним показником її сформованості виступає високий рівень ефективного використання інформаційно-комунікаційних технологій.

Так, автори Л.Білоусова, О.Кисельова визначають сутність компетентності самоосвіти сучасного фахівця, як цілісне багатокомпонентне професійно-значуще особистісне утворення, що відображає єдність готовності й здатності до ефективного здійснення самоосвіти з використанням її новітніх форм й опорою на електронні навчально-інформаційні ресурси й освітні ресурси мережі Інтернет з метою неперервного самовдосконалення щодо реалізації соціальних, особистісних та професійних функцій. Структура зазначеної компетентності містить мотиваційно-ціннісний, організаційний, процесуально-інформаційний та контрольний-рефлексивний компоненти [15].

На думку Н. Воропай, інформаційно-комунікаційне педагогічне середовище сприяє виникненню і розвитку інформаційної освітньої взаємодії між суб'єктами навчального процесу і засобами інформаційних технологій, у процесі якої у студентів формуються мотиви, потреби, ціннісні орієнтації щодо самостійного збагачення професійних знань, самоосвітні вміння і навички, що у сукупності утворюють самоосвітню компетентність [4].

Ми погоджуємося з сучасними дослідниками, і, ще раз підкреслюючи, що самоосвітня компетентність – це інтегративна особистісна властивість, зазначаємо важливість наявності в її структурі компонента, що проявляється у раціональному доборі і свідомому застосуванні певних інформаційно-комунікаційних технологій у процесі активного розв'язання різноманітних завдань з досягненням успішного результату.

Разом з тим, автор зазначає недостатню розробленість проблеми рівнів сформованості та розвитку самоосвітньої компетентності педагогічних працівників, зокрема керівників навчальних закладів; досліджень в умовах післядипломної освіти в контексті використання засобів дистанційного навчання тощо.

Таким чином, розглянувши теоретичні підходи до визначення понять «самоосвіта», «компетентнісний підхід» «компетентність», «самоосвітня компетентність» для подальшого комплексного розуміння формування проблеми розвитку самоосвітньої компетентності керівників загальноосвітніх навчальних закладів, **ми з'ясували,** що на сьогодні вивчені важливі питання теорії та практики самоосвіти; педагогічною наукою здійснюється активне впровадження компетентнісного підходу в процес навчання вищих навчальних закладів. Так, ученими визначено ключові компетентності, їхню ієрархію, досліджено сутність компетентності, шляхи її формування. Різні країни виділяють пріоритетні, на їхню думку, переліки компетентностей. Розроблені переліки ключових компетентностей достатньо різнопланові й неоднозначні. Але важливість розвитку самоосвітньої компетентності одноставно підтримують усі дослідники .

В контексті загальноєвропейської інтеграції України, впровадження європейських норм і стандартів у освіту, актуальності набуває розвиток саме самоосвітньої компетентності особистості. Самоосвітня компетентність є одним із критеріїв оцінки якості особистості, невід'ємною й природною складовою її існування, виступає показником сформованості ключових компетентностей особистості.

Теоретичний аналіз різних підходів до розуміння сутності самоосвітньої компетентності дав можливість дійти висновку, що самоосвітня компетентність є інтегрованим багатокомпонентним особистісним утворенням, яке відображає єдність теоретичної й практичної готовності та здатності до ефективного планування, здійснення самоосвітньої діяльності, самоаналізу та самоконтролю з використанням новітніх форм й опорою на навчально-інформаційні ресурси з метою неперервного самовдосконалення щодо

реалізації особистісних, соціальних та професійних функцій. В свою чергу розвиток самоосвітньої компетентності автор розуміє як процес та як результат розвитку особистості людини під впливом зовнішніх умов, який продовжується протягом усього життя.

Разом з тим, автор зазначає, що багато дослідників розглядають поняття «самоосвітня компетентність» в контексті загальноосвітньої підготовки, підготовки майбутніх вчителів тощо; відсутня злагоджена діяльність щодо персоніфікації дослідницької роботи відповідно до фахового напрямку педагога на наступних освітніх рівнях; **потребує** теоретичного аналізу, конкретизації не лише проблема формування, а й можливості подальшого розвитку самоосвітньої компетентності особистості протягом усього життя. Цьому будуть присвячені наші подальші дослідження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Авдеев А.П. Влияние дифференцированного подхода к учащимся в процессе обучения на развитие у них стремления к самообразованию. // Формирование у учащихся стремления к самообразованию. – Волгоград:, 1976. – С.43 - 49.
2. Айзенберг А.Я. Педагогические проблемы самообразования // Советская педагогика. – 1968. - № 11.
3. Введенский В.Н. Моделирование профессиональной компетентности педагога /Введенский В.Н. //Педагогика. – 2003. – № 10. – С. 51-55.
4. Воропай Н. А. Формування самоосвітньої компетентності у майбутніх учителів початкових класів засобами інформаційно-комунікаційних технологій : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Воропай Наталія Анатоліївна ; Херсон. держ. ун-т. - Херсон, 2011. - 20 с.
5. Гончаренко С. Український педагогічний словник. – К: «Либідь», 1997 – 373с.
6. Сльникова Г.В. Компетентнісний підхід до моделювання професійної діяльності керівника вищого навчального закладу [Електронний ресурс] /Галина Василівна Сльникова // Теорія та методика управління освітою. – 2010. – № 4. – – Режим доступу до журн.: <http://tme.umo.edu.ua>.
7. Зимняя И.А. Ключевые компетентности – новая парадигма результата образования /Зимняя И.А. //Высшее образование. – 2003. – № 5. – С. 34-42.
8. Зязюн І.А. Філософія поступу і прогнозу освітньої системи / І.А. Зязюн // Педагогічна майстерність: проблеми, пошуки, перспективи: Монографія. – К.- Глухів: РВВГДПУ, 2005. – 10–18 с.
9. Иванютина В.Н. Формирование ключевых компетентностей учеников на уроках математики [Электронный ресурс] /Иванютина В.Н. – Режим доступа: <http://festival.1september.ru/articles/416315/>
10. Князева М.Л. Ключ с самосозиданию. – М.: Молодая гвардия, 1990. – С. 49.
11. Коваленко Н.В. Генезис понятия «Самоосвітня компетентність учнів». //Педагогічні науки. – 2008. – С. 67 – 75.
12. Коваленко Н.В. Формування самоосвітньої компетентності учнів основної школи сільської місцевості: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.09 /Коваленко Н.В. – К., 2009. – 20 с.
13. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / Під заг.ред. О.В.Овчарук. - К.: «К.І.С.», 2004. - 112с.
14. Коростіль Л. А. Самоосвіта особистості як соціальне та педагогічне явище / Л. А. Коростіль // Педагогічні науки : зб. наук. праць. – Суми : Видавництво СумДПУ, 2009. – № 1. – С. 138–145.
15. Л.І.Білоусова,О.Б.Кисельова, // Інформаційні технології і засоби навчання. 2012. №1 (27). Режим доступу до журналу: <http://www.journal.iitta.gov.ua>.
16. Маслов В.І. Наукові засади визначення змісту підвищення кваліфікації та підготовки керівників загальноосвітніх навчальних закладів / В.І.Маслов // Післядипломна освіта в Україні. - 2002. - № 2. - С. 63-66.
17. Олійник В.В. Стан та перспективи модернізації системи фахового зростання педагогічних працівників України / В.В.Олійник // Освіта на Луганщині. - 2002. - №1 (16). - С. 11-14
18. Освітній менеджмент: навчальний посібник / за ред. Л.Даниленко, Л.Карамушки. - К.: Шкільний світ, 2003. - 400с.
19. Петухова Л.Є. Теоретико-методичні засади формування інформатичних компетентностей майбутніх учителів початкових класів: дис. ... доктора пед. наук. /Петухова Л.Є. – Одеса, 2009. – 564 с.

20. Селевко Г. Компетентности и их классификация /Селевко Г. //Народное образование.– 2004.– № 4.– С. 138–143.
21. Чеботарева Е.С. Информационные технологии в развитии самообразовательной компетентности студентов [Электронный ресурс] /Чеботарева Е.С. – Режим доступа: <http://ito.edu.ru/2008/Kursk/II.html>.
22. Шуклина Е.А. Технологии самообразования: социологический аспект // Общественные науки и современность. – 1999. - № 5. – С. 140 – 151.

Аннотация. В статье анализируются теоретические подходы к определению понятия «самообразовательная компетентность» в контексте исследований зарубежных и отечественных ученых для дальнейшего комплексного понимания проблемы развития самообразовательной компетентности руководителей общеобразовательных учебных заведений.

Ключевые слова: «самообразование», «компетентностный подход», «компетентность», «самообразовательная компетентность».

Annotation. In article are analyzed theoretical approach of the such concept definition as selfeducational competence in the context of exploring of foreign and national researchers for the further complex comprehension of the development selfeducational competence of the leaders of secondary schools.

Keywords: "Self", "competence approach", "competence", "self-education competence."

О.О.Хомич,

учитель інформатики та технологій Уманської
загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів №10
Уманської міської ради Черкаської області

ДИСТАНЦІЙНА ОСВІТА. НАВЧАННЯ ON-LINE

Анотація. У статті розглянуті нові підходи до формування інформаційно-комунікаційного навчального середовища педагогічних працівників. Проаналізоване поняття On-line інтерактивного навчального середовища, виділені характерні його ознаки, розроблені етапи формування On-line інтерактивного навчального середовища, обґрунтоване місце On-line інтерактивного навчального середовища в системі дистанційного навчання, узагальнені проблеми впровадження On-line інтерактивного навчального середовища в систему загальної середньої освіти. Розглянуто On-line навчальне середовище, яке спрямоване на реалізацію мети і завдань навчального закладу. Виділені моделі організації навчально-виховного процесу засобами On-line навчання.

Ключові слова: складові дистанційної освіти, моделі дистанційної освіти, форми навчання, інформаційно-комунікаційні технології, On-line навчання, навчальне середовище.

Починаючи із середини ХХ століття, дистанційна освіта стає доступною формою надання освітніх послуг широким верствам населення. Дистанційна освіта виходить за межі одного навчального закладу, розгортається в глобальну всесвітню систему.

Останні досягнення людства, а саме Інтернет, суттєво вплинули на систему освіти України. Задоволення потреб населення в освітянських послугах, усе більше базується на Інтернет-технологіях. За останні роки огляд сайтів, які наповнені конспектами, рефератами, переказами, творами, аналітичними оглядами, готовими контрольними, курсовими і дипломними роботами, є самим розповсюдженим способом задоволення потреб студентів вищої школи. На жаль, гіпертекстові посилання надають користувачу максимальну свободу в пошуку навчальної інформації, що часто призводить до того, що останній губиться в безкінечних розгалуженнях, відволікається від головної мети випадковими посиланнями. Тому, дистанційне навчання педагогічних працівників вимагає запровадження моделі, побудованої на принципі єдності дидактичних і інформаційно-комунікаційних технологій, що ведуть до створення On-line інтерактивного навчального середовища.

Високий рівень освіти - рушійний двигун розвитку будь-якого соціуму. Насьогодні надання якісної освіти виходить на перший план кожної розвинутої держави, кожної її підструктури, а відтак і кожної школи як основної підсистеми державного апарату [1].

Поняття дистанційного навчання досліджувалося відомими вченими у різних напрямках, що відображено у роботах В.Ю. Бикова, Л.В. Васильченко, Ю.О. Жука, Е.С. Полат, В.Н. Солдаткіна, А.В. Хуторського, та ін. Однак навчання засобами Інтернет у реальному часі – On-line інтерактивне навчальне середовище досліджене вченими недостатньо.

Дистанційне навчання базується на трьох складових: технологічній, змістовій і організаційній [2].

Базовими компонентами On-line інтерактивного навчального середовища виступають складові дистанційної освіти, але з розподілом змістової складової на дві важливі складові: методичну й інформаційно-комунікаційну.

Складові On-line інтерактивного навчального середовища: організаційна; технологічна; змістова (методична, інформаційно-комунікаційна).

Організаційна складова передбачає навчання і перепідготовку викладачів дистанційного навчання, педагогічний супровід у процесі навчання, тобто організацію і проведення навчального процесу. Самою головною ланкою цього ланцюжка є наявність (розробка, створення і підтримка) інформаційних ресурсів.

Технологічна складова не може існувати без відповідної матеріальної бази і програмного забезпечення, що вимагає як одноразових капіталовкладень (комп'ютери, мережі, програмне забезпечення), так і постійних (технічна підтримка, супровід програмного забезпечення, оновлення тощо).

Змістова складова поділяється на методичну й інформаційно-комунікаційну.

Методична складова - створення інформаційних ресурсів у вигляді курсів дистанційного навчання, методична підтримка, розробка наочності, дидактичний супровід.

Інформаційно-комунікаційна складова - створення спеціалізованих сайтів і порталів, навчальних середовищ.

Дистанційна освіта реалізується через притаманні їй комп'ютерно-орієнтовані педагогічні технології. На цьому етапі її розвитку можна виділити основні моделі дистанційної освіти:

- 1) Класичні:
 - а) самостійна робота педагогічних працівників;
 - б) розподільний клас;
 - в) відкрита освіта+клас.
- 2) Модифіковані:
 - а) інтерактивне телебачення;
 - б) мережеве навчання;
 - в) мережеве навчання+кейс технології;
 - г) інтеграція очних дистанційних форм.
- 3) Інноваційні:
 - а) on-line інтерактивне навчальне середовище.

Дистанційна освіта реалізується через притаманні їй комп'ютерно-орієнтовані педагогічні технології. На цьому етапі її розвитку можна виділити основні моделі дистанційної освіти.

On-line інтерактивне навчальне середовище – це навчання в реальному часі з одним або групою учителів, під час якого використовуються web-камери та віртуальна інтерактивна дошка [3].

Одна із моделей організації навчання в On-line інтерактивному навчальному середовищі дає змогу працювати з кількома педагогічними працівниками одночасно: проводити семінари, вебінари, бесіди, давати можливість (по черзі) кожному висловлювати свої думки на віртуальній інтерактивній дошці, слухати запитання, креслити їх схеми, тощо.

Етапи формування On-line інтерактивного навчального середовища

І етап. Організаційний:

- створення електронних скриньок для педагогічних працівників;

- діагностика комп'ютерного обладнання в закладі;
- закупівля WEB-камер для педагогічних працівників;
- налагодження і заміна комп'ютерної техніки;
- навчання педагогічних працівників;
- проведення пробних On-line семінарів, вебінарів, нарад, тощо.

II етап. Технологічний:

- розробка і проведення On-line семінарів, вебінарів, нарад, тощо;
- напрацювання навиків On-line спілкування;
- виявлення й узагальнення помилок під час трансляції;
- відбір найефективніших методів подання матеріалу.

III етап. Корекційний.

Обговорення кожного тренінгу, заняття і планування наступних кроків для поліпшення On-line занять. Важливими залишаються методичне і дидактичне забезпечення On-line занять, а саме:

- презентації занять;
- тестові завдання;
- відеоролики;
- аудіозаписи;
- тексти (Word);
- готові ППП тощо.

Усі ці завдання розробляються самостійно, і тому потрібно зазначити що, на жаль, ще й досі:

- відсутні загальнодержавні стандарти володіння ІКТ працівниками освіти;
- не створена відповідна матеріально-технічна база в закладах освіти;
- існує невідповідність між потребами у знаннях і можливостями забезпечення цих потреб;
- низький рівень інформатизації загальноосвітніх навчальних закладів;
- відсутня державна підтримка у розробці електронних дидактичних матеріалів [2].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ЛІТЕРАТУРИ

1. Добровольська О.М. «Навчання за технологією On-line»// Комп'ютер у школі та сім'ї. - №4. - 2010.
2. Жук Ю.О. Характерні ознаки структури комп'ютерно-орієнтованого навчального середовища [Текст]/ Ю. О. Жук, О. М. Соколюк; за ред. В. Ю. Бикова // Інформаційні технології і засоби навчання: Збірник наукових праць Інституту засобів навчання АПН України. -К.: Атіка, 2005. - С. 100-108.
3. Златіна С.М., Грунько Н.М. «Урок в режимі On-line» // Комп'ютер у школі та сім'ї. - №8. - 2010.
4. Литвинова С.Г. «Формування On-line навчального середовища в загальноосвітніх навчальних закладах» // Комп'ютер у школі та сім'ї. - №8.-2010.
5. Полат Е. С. Теория и практика дистанционного обучения [Текст]: учеб. пособие для студ. высш. пед. учебн. заведений / М. Ю. Бухаркина, М. В. Моисеева; ред. Е. С. Полат. - М.: Издательский центр «Академия», 2004. - 416с.

Аннотация. В статье рассмотрены новые подходы к формированию информационно-коммуникационной образовательной среды педагогических работников. Проанализировано понятие On-line интерактивного учебного среды, выделены характерные его признаки, разработанные этапы формирования On-line интерактивного учебного среды, обоснованное место On-line интерактивного учебного среды в системе дистанционного обучения, обобщены проблемы внедрения On-line интерактивного учебного среды в систему общего среднего образования. Рассмотрены On-line учебную среду, которое направлено на реализацию целей и задач учебного заведения. Выделенные модели организации учебно-воспитательного процесса средствами On-line обучения.

Ключевые слова: составляющие дистанционного образования, модели дистанционного образования, формы обучения, информационно-коммуникационные технологии, On-line обучение, учебную среду.

Annotation. The article describes the new approaches to creating information and communication learning environment teachers. The notion On-line interactive learning environment, marked its characteristic features developed stages of the On-line interactive learning environment, reasonable place On-line interactive learning environment in distance learning system, the generalized problem of implementing On-line interactive learning environment in the system of secondary education. Considered On-line learning environment, which is aimed at the realization of the goals and objectives of the institution. Selected models of the educational process by means of On-line learning.

Keywords: components of distance education, distance learning models, learning, information and communication technology, On-line learning, learning environment.

РОЗДІЛ 3. ВИКОРИСТАННЯ ІКТ ТА МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ В ОРГАНІЗАЦІЇ КУРСІВ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

УДК 159.9.019.4

Н. І. Гойдош,

учитель англійської мови Пастирської ЗОШ І-ІІІ
ступенів Кіровоградської області

ВИКОРИСТАННЯ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Анотація. У статті розкрито переваги застосування мережі Інтернет на уроках іноземної мови, охарактеризовані шляхи використання даної мережі у навчанні читання, письма, аудіювання та говоріння.

Ключові слова: мовне середовище, інтерактивність, електронне листування, формування мотивації, розвиток граматичних, лексичних навичок, умінь читання

Постановка проблеми. За своїм змістом, формами і методами освіта не є незмінним, закріпленим феноменом, адже вона весь час реагує на нові цивілізаційні виклики, суспільні реалії, враховує тенденції, перспективи розвитку людства, національного буття народу [1, с.8]. Значним здобутком в останні десятиріччя є створення всесвітньої мережі, що отримала назву Інтернет. Нині Інтернет загальнодоступний і широко використовується в освіті для: організування навчальних курсів; дослідження інформаційних ресурсів; ігрового навчання; підвищення мотивації учіння; розширення спілкування та інтелектуального обміну; професійного розвитку педагогів; доступу до інформації, не відображеної в традиційних джерелах; співпраці з людьми у всьому світі; обміну професійною інформацією з колегами або фахівцями-експертами в інших країнах [3, с.106]. Проблемам навчання мов за допомогою мережі Інтернет присвячено чимало праць, що розглядають всесвітню мережу як мотивуючий засіб до самостійного пошуку, обробки та використання інформації студентами, які прагнуть набути майстерності у вивченні мов [4].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Використання нових педагогічних технологій проаналізовано в контексті проблеми професійної підготовки вчителів: використання інноваційних педагогічних технологій у вищих навчальних закладах – праці Г. Асєєва, І. Богданової, А. Горбатюка, В. Євдокимова, В. Пасинок, О. Пехоти та інші; впровадження комп'ютерних технологій в освіту – праці В. Беспалька, О. Мещерякової І. Роберт, та інші; використання комп'ютерів і комп'ютерної техніки – дисертації С. Доманової, Є. Рябчинської, І. Синельник.

Мета дослідження – розкрити шляхи використання мережі Інтернет на уроках іноземної мови для формування мотивації учнів до вивчення мови.

Виклад основного матеріалу. Перш за все, потрібно розглянути можливості мережі в навчанні іноземним мовам. Інтернет мотивує учнів до навчання, розширює зону індивідуальної активності кожного учня, прискорює швидкість подачі якісного матеріалу в межах одного уроку. Все це здійснюється за допомогою листування по електронній пошті із

школярами з інших країн, створення і проведення телекомунікаційних проектів, можливості читання книг в оригіналі, участі у різноманітних конкурсах та олімпіадах.

Сайт компанії Lucent Technologies, її підрозділ Bell Labs дозволяє почути, як звучить будь-яка фраза на іноземній мові. Тут розроблений синтезатор мови, який перетворює друкарський текст на звук. На сайті <http://www.bell-labs.com/project/tts/index.html> можна вибрати одну з семи мов – англійську, німецьку, французьку, італійську, іспанську. Потім потрібно щось написати на обраній мові. Через декілька секунд написане буде озвучене дещо механічним, але все таки голосом. Озвучити можна будь-яку фразу з підручника чи посібника, а особливо зручно користуватися онлайновими посібниками, звідки можна скопіювати частини тексту. Все озвучене можна не просто прослухати, але і зберегти на диску, щоб при необхідності повернутися до прослухування.

Інтернет – чудовий засіб для здобуття інформації про останні події в світі. За допомогою Інтернету можна перетворити класну кімнату на агентство новин, а учнів – у репортерів. Такий вид діяльності підійде для старших класів, оскільки включає об'ємне читання і мистецтво інтерпретації. Практично всі значимі газети в світі мають свої web-сторінки. Для того, щоб дізнатися, де і які існують газети, можна запропонувати учням відвідати сторінку MEDIA LINKS (<http://www.mediainfo.com/emedial/>), що пропонує посилання до безлічі видань. Media сайт англійською мовою, THE WASHINGTON POST (<http://www.washingtonpost.com/>), пропонує читачам на першій сторінці коротко ознайомитися з матеріалом. Тут представлені назви статей з найважливішою інформацією, які, на думку авторів, повинні привернути увагу читачів. Як і будь-яке видання періодичного друку, web-газети розділені на рубрики і підрубрики, дозволяючи перейти безпосередньо до потрібного розділу і статті, що цікавить. The Washington Post має 5 основних рубрик: новини (news), стиль життя (style), спорт (sports), рекламні оголошення (classifieds) і новини ринку (marketplace).

У плані опанування міжкультурної компетенції онлайнова газета є незамінним помічником. Вона дозволить тим, хто навчається, поринути у світ подій, що відбуваються. Особливо важливим для класної роботи є посилання send us feedback, що здійснює інтеракцію читача з видавництвом. Висловити свою думку відносно прочитаного і особисто поговорити з автором певної статті можна завдяки розділу “сьогоднішні журналісти” (“Today’s Columnists”), де вибір певного прізвища пов'яже вас з ним безпосередньо. Інколи може з'являтися екстра-зв'язок з головною дійовою особою статті.

CNN World News (<http://cnn.com/world>), ABC News (<http://www.abcnews.go.com/index.html>), BBC World Service (<http://www.bbc.co.uk/worldservice>), The Washington Times (<http://www.washtimes.com/>), The New York Times (<http://www.nytimes.com/>) – всі ці та інші новинні агентства мають схожу зручну для користувача структуру дерева посилань. Назва і кількість рубрик може варіюватися від видавництва до видавництва, проте всі вони охоплюють основні сфери життєдіяльності людини. BBC World Service (<http://www.bbc.co.uk/worldservice>) надають можливість не лише прочитати, але і прослухати новини на багатьох мовах, причому можна навіть вибрати для себе відповідний рівень володіння англійською і прослухати новини в режимі LEARNING ENGLISH. Цікавою може здатися подвійна класифікація статей – за темою та континентом. Зворотний зв'язок з видавництвом здійснюється за допомогою посилання CONTACT US. ABC News (<http://www.abcnews.go.com/index.html>) супроводжує свої публікації окрім звукового ще і відео супроводом.

Так само можлива бесіда на запропоновану тему серед читачів в розділах CHAT. CNN World News (<http://cnn.com/WORLD>) також надає інформацію на декількох мовах і подвійну класифікацію статей. Можливо викликати аудіо і відео супровід. Інтеракція читачів з редакцією і між собою можлива в рамках рубрики DISCUSSION (дискусія), де є своя дошка оголошень (MESSAGE BOARDS), кімната для бесіди (CHAT) і зв'язок з редколегією (FEEDBACK). The New York Times окрім вище переліченого пропонує своїм читачам навчальну версію газети з готовими поурочними розробками. Можна запропонувати учням

працювати по двоє або по троє, досліджувати статті, що охоплюють всі сторони життя: спорт, погоду, культуру тощо.

Перевага такої роботи полягає в повній залученості всього класу у поєднанні з диференціацією завдань: сильні учні можуть зайнятися дослідженням важчих статей, тоді як слабкіші можуть підготувати звіт про погодні умови, тощо. До того ж, можна поповнювати словниковий запас. Для цього треба запропонувати учням скласти словникові статті, спираючись на прочитану інформацію. Можливе набування нових граматичних навиків, приклади яких зустрілися в статтях. Результатом такої роботи може бути створення своєї сторінки, яка буде присвячена одній конкретній події, де необхідно спробувати дати нейтральне бачення проблеми. Тут необхідно вказати гіперпосилання на джерела. Для розвитку міжкультурної компетенції дослідження статей на певну тему впродовж тривалого часу має свої переваги: вивчивши проблему, учні будуть в змозі не лише визначити позицію даної країни до проблеми, що вивчається, але і виявити підстави для такої точки зору, і, відповідно, зможуть прогнозувати розвиток подій. Після виконаної роботи необхідна дискусія або телеконференція, де робота кожного учня або групи буде окремим сектором загальної проблеми. Поділившись результатами роботи і склавши їх в єдине ціле, учні отримають багатогранну картину події, яка дозволить їм зрозуміти причини того, що відбувається і, цілком ймовірно, націлить їх на пошук оптимального рішення.

Інтернет повинен використовуватися не лише пасивно, але й активно. Учні можуть спробувати себе не лише в якості споживачів, а постачальників інформації. Сайт THE YOUNG VOICES OF THE WORLD (<<http://www1.fukui-med.ac.jp/kuzuryu/>>) – відкритий форум для тих, хто бажає опублікувати свої роботи, зробивши їх надбанням багатомільйонної аудиторії і висловивши свою думку. Всі роботи супроводжуються електронною адресою їх творця, що дозволяє здійснення зворотного зв'язку і зав'язування дискусій. Ось деякі з можливих тем для обговорення: місцеві рецепти, меню, засоби народної медицини, фольклор, спорт, школа та її проблеми, огляд книг, казок, газетних статей, телепередач, цитат і приказок, висловів. Учень повинен зацікавитися процесом створення своєї сторінки.

Спілкування у віртуальній реальності здійснюється за допомогою електронної пошти, яка для опанування міжкультурної компетенції може використовуватися таким чином: 1. Встановлення листування. Міжнародний обмін листами можна здійснювати в будь-якому класі і на будь-якому рівні володіння мовою. Окрім цілеспрямованого використання мови, встановлення дружніх контактів, вивчення культури, електронне листування має свої переваги в порівнянні з паперовим: воно швидше, зручніше і дешевше. Знайти партнерів по листуванню для своїх учнів можна таким чином: звернутися до сервера для міжкультурних зв'язків (Intercultural E-mail Classroom Connections <<http://www.iecc.org>>, <<http://www.stolaf.edu/network/iecc/>>), що пропонує встановлення листування з різними цілями: для виконання спільних проєктів, обговорення проблем, ведення дискусій між класами.

Для здобуття оптимальних результатів такого виду діяльності необхідно зупинитися на деяких проблемах, які можуть виникнути в ході роботи. Вчителі, які інтегрували e-mail в навчальний процес, відзначають недостатню глибину змісту листування. Початкова зацікавленість швидко зникає і учні не знають, що писати. Щоб уникнути розчарування, необхідно обов'язково співвіднести даний вигляд роботи із загальним навчальним планом. Наприклад, можна запропонувати учням розпитати своїх друзів по листуванню по тій чи іншій темі, і на базі отриманих результатів зробити доповідь у класі. Не на всі листи приходять відповіді, що спричиняє розчарування. Щоб цього не сталося, можна запропонувати учням спілкуватися відразу з декількома партнерами (у тій же групі або в паралельній, в іншому місті і навіть країні).

Проаналізувавши досвід використання електронної пошти в процесі навчання іноземним мовам, Марк Варшауер та інші викладачі прийшли до наступних висновків:

1. Перевага віддається роботі в невеликих групах, без суворого контролю з боку викладача. Найкращі результати досягаються за рахунок можливості вільно обирати тему

для обговорення, а не слідувати вказівкам учителя і більшості групи (у такому разі просто утворюється нова група).

2. Присутність реальної публіки забезпечує підвищення якості листа: мова школярів стає виразнішою, додалася аргументація.

3. Змінюється процес листування – більше уваги приділяється редагуванню робіт і виправленню помилок, причому навіть для складання монологів учні не зрідка звертаються за думкою або порадою до своїх партнерів – така робота є втіленням принципу інтерактивності.

4. Використання e-mail підвищує інтерес до самого процесу вивчення мови. Окрім формального мовного досвіду, надбаного за допомогою телекомунікацій, не можна заперечувати і розвиток міжкультурної компетенції [5].

Існують комплекси вправ для розвитку граматичних навиків. Для прикладу, Grammar Land „Граматики англійської мови” <http://www.school.edu.ru/int/soft/cat.html#pl>, – інтерактивний підручник, що містить великий матеріал із сучасної англійської граматики (понад 100 граматичних статей) та ілюструється характерними прикладами (понад 2500). Приклади охоплюють лексику від найпростіших діалогів про погоду до серйозних ділових переговорів, що озвучені носіями мови. Підручник включає також 7 типів ігрових вправ, що тісно пов'язані з відповідними граматичними статтями та сприяють закріпленню матеріалу з оволодіння повною структурою англійського речення, сприйняття англійського мовлення на слух і поповнення словникового запасу. Як додаток, на диску представлені 200 граматичних таблиць.

Застосування e-mail має бути цілеспрямованим. Набір завдань може бути наступним: помістіть оголошення про пошук друзів по листуванню на різних сайтах; напишіть інформацію про себе; надішліть декілька повідомлень, наприклад, 2-3 в тиждень; для того, щоб отримати відповідь, поставте в кінці повідомлення запитання, що вас цікавлять; прийміть не менше трьох відповідей на свої повідомлення; надайте повний звіт про виконану роботу: що ви зробили, про що ви дізналися, як ви оцінюєте завдання. Включіть у звіт свої листи та відповіді на них.

Учні не просто діляться інформацією з партнерами з різних кінців земної кулі, а спільно працюють над проектом: обирається тема, розробляються методи дослідження, створюється свій стенд, де і розміщуються отримані результати. Тему проекту можна вибрати з уже запропонованих або помістити свою.

На даний час пріоритет віддається комунікативності, інтерактивності, автентичності спілкування, вивченню мови в культурному контексті. Дані принципи роблять можливим розвиток міжкультурної компетенції як компонента комунікативної здатності. Кінцевою метою вивчення іноземним мовам є навчання вільному орієнтуванню в іншомовному середовищі і умінню адекватно реагувати в різних ситуаціях, тобто спілкуванню. Нові погляди на результат вивчення сприяли появі нових технологій і відмові від застарілих. Сьогодні нові методики з використанням інтернет-ресурсів протиставляються традиційному вивченню іноземним мовам.

Деякі вчителі до цих пір переконані, що «словниковий запас + необхідні структури = мова», і це лежить в основі процесу навчання. Але ж мова – не математика (хоч і мовні структури є не що інше, як формули, необхідні для запам'ятовування), і не просто інтелектуальна субстанція. Інтелект не вступить в дію без певної мотивації і рідко функціонує без елемента емоцій, і саме цих складових часто не вистачає в методичному матеріалі. Щоб навчити спілкуванню на іноземній мові, потрібно створити реальні, справжні життєві ситуації (тобто те, що називається принципом автентичності спілкування), які стимулюватимуть вивчення матеріалу і вироблятимуть адекватну поведінку. Цю помилку намагаються виправити нові технології, зокрема Інтернет.

Комунікативний підхід – стратегія, що моделює спілкування, направлена на створення психологічної і мовної готовності до спілкування, на свідоме осмислення матеріалу і способів дій з ним. Для користувача реалізація комунікативного підходу в

Інтернеті не представляє особливої складності. Комунікативне завдання повинне запропонувати проблему або питання для обговорення, причому учні не просто діляться інформацією, але й оцінюють її. Доречно, щоб таке завдання робило можливим використання всіх знань та умінь учнів. Основним критерієм, що дозволяє відрізнити цей підхід від інших видів навчальної діяльності є те, що учні самостійно обирають мовні одиниці для формулювання своїх думок. Використання Інтернету в комунікативному підході як не можна краще мотивовано: його мета полягає в тому, щоб зацікавити учнів у вивченні іноземної мови за допомогою накопичення і розширення їх знань і досвіду. Учні мають бути готові використовувати мову для реальної комунікації поза заняттями, наприклад, під час відвідування країни, мова якої вивчається, під час прийому іноземних гостей, при листуванні, при обміні аудіо- і відеокасетами.

На додаток до комунікативних потреб, учням необхідно освоїти методику роботи в Інтернеті, щоб бути відповідальнішими за своє власне навчання. Їм потрібно виробити здатність справлятися з ситуацією, коли їхні мовні ресурси недостатні; мати хороші навчальні навички; здатність оцінювати свою власну мову, а також здатність визначати і вирішувати навчальні проблеми. Розвиток самостійності за допомогою глобальної мережі є поступовим процесом, який слід постійно заохочувати. Можливо, найбільш важливим завданням, що стоїть перед викладачем мови, є знаходження оптимальних способів вести учнів до поступово зростаючої самостійності. Створення комунікативності в Інтернеті вимагає часу. Необхідна соціально-психологічна атмосфера, до якої залучається учень; упевненість, що його поважають як особу зі своїми власними поглядами, інтересами, сильними і слабкими сторонами і переважним для нього стилем навчання. Ця атмосфера характеризується духом взаємодопомоги, при якому навчання іноземній мові за допомогою Інтернету є соціально-обумовленим досвідом.

Однією з нових вимог до вивчення іноземним мовам з використанням інтернет-ресурсів є створення взаємодії на уроці, що прийнято називати в методиці інтерактивністю. Даний принцип не є новим, проте до цих пір не існує єдиного визначення даного підходу. “Інтерактивний характер комп’ютерних програм, електронних гіпертекстових підручників на базі CD-ROM, а також телекомунікаційні засоби мережі Інтернет (чат, Web-форуми, телеконференції) підвищують продуктивність навчання” [2, с. 55]. Інтерактивний підхід у віртуальному просторі служить одним із засобів досягнення комунікативної мети на уроці. Від принципу комунікативності він відрізняється наявністю дійсної співпраці, де основою є розвиток умінь спілкування та групової роботи, тоді як для комунікативного завдання це не є обов'язковою метою (адже одним з найпоширеніших видів комунікативного завдання є монолог). Інтернет допомагає у формуванні умінь і навичок розмовної мови, а також у вивченні лексики і граматики, забезпечуючи справжню зацікавленість та ефективність.

Більш того, Інтернет розвиває навички, важливі не лише для іноземної мови. Це перш за все пов'язано з розумовими операціями: аналізу, синтезу, абстрагування, ідентифікації, порівняння, зіставлення, вербального і смислового прогнозування і попередження. Таким чином, навички та уміння, що формуються за допомогою Інтернет-технологій, виходять за межі іншомовної компетенції навіть в рамках “мовного” аспекту. Інтернет розвиває соціальні і психологічні якості учнів: упевненість в собі, здатність працювати в колективі; створює сприятливу для навчання атмосферу, виступаючи як засіб інтерактивного підходу. Інтерактивність не просто створює реальні ситуації з життя, але і змушує учнів адекватно реагувати на них за допомогою іноземної мови.

Безперечно Інтернет може використовуватися як ефективне застосування для розвитку граматичних, лексичних навичок і умінь, перевірки знань. Сюди входять різноманітні тренувальні лексичні, граматичні, фонетичні вправи, тести з читання, граматики. Викладачі або самі школярі можуть знаходити такі сайти на WWW. Великим плюсом використання ресурсів Інтернету є розвиток міжкультурної компетенції, тобто знайомство з різними культурами, визначення шляхів їх взаємодії і взаємопроникнення один

в одного, формування культурних універсалій, необхідних для досягнення взаєморозуміння і плідної співпраці при безпосередньому спілкуванні.

Висновки. Таким чином, використовуючи інформаційні ресурси мережі Інтернет, інтегруючи їх в навчальний процес, можна ефективніше вирішувати цілий ряд дидактичних завдань на уроці англійської мови: а) формувати навички та уміння читання, безпосередньо використовуючи матеріали мережі різної складності (<http://www.washingtonpost.com/>, <http://cnn.com/world>, <http://www.abcnews.go.com/index.html>, <http://www.bbc.co.uk/worldservice>, <http://www.washtimes.com/>); б) удосконалювати уміння аудіювання на основі автентичних звукових текстів мережі Інтернет (<http://www.bell-labs.com/project/tts/index.html>); в) удосконалювати уміння монологічного і діалогічного мовлення на основі проблемного обговорення матеріалів мережі; г) удосконалювати уміння письмової мови, складаючи відповіді партнерам, беручи участь у підготовці рефератів; д) поповнювати свій словниковий запас, як активний, так і пасивний, лексикою сучасної англійської мови; е) знайомитися з культурою країни, що включає мовний етикет, особливості мовної поведінки різних народів в умовах спілкування, особливості культури, традицій країни, мова якої вивчається; ж) формувати стійку мотивацію іншомовної діяльності учнів на уроці на основі систематичного використання «живих» матеріалів, обговорення не лише питань до текстів підручника, але й актуальних проблем, що цікавлять кожного. При роботі з комп'ютерними технологіями змінюється і роль педагога, основне завдання якого – підтримувати і направляти розвиток особи, її творчий пошук. Стосунки з учнями будуються на принципах співпраці і спільної творчості. У цих умовах неминучий відхід від традиційного уроку з переважанням пояснювально-ілюстративного методу навчання, збільшення об'єму практичних і творчих робіт пошукового і дослідницького характеру. Часто використовується проектна форма навчальної діяльності. Проект передбачає самостійну дослідницьку роботу школярів, в процесі якої учні шукають спосіб вирішення даного завдання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: підручник / І. М. Дичківська. – 2-ге вид., доповн. – К.: Академвидав, 2012. – 352 с.
2. Хуторской А. В. Практикум по дидактике и современным методикам обучения / А. В. Хуторской. – СПб.: Питер, 2004. – 541 с.
3. Чепіль М. М. Педагогічні технології: навч. посіб. / М. М. Чепіль, Н. З. Дудник. – К.: Академвидав, 2012. – 224 с.
4. Fox H. Listening to the World: Cultural Issues in Academic Writing. – Urbana (IL): National Council of Teachers of English, 1994.
5. Warschauer M. The Internet for English teaching: Guidelines for teachers / M. Warschauer, P. F. Whittaker // TESL Reporter. – 1997. – 30 (1). – P. 27-33.

Аннотация. В статье раскрыты преимущества применения сети Интернет на уроках иностранного языка, охарактеризованные пути использования данной сети в учебе чтения, письма, аудирования и коммуникации.

Ключевые слова: языковая среда, интерактивность, электронная переписка, формирование мотивации, развитие грамматических, лексических навыков, умения чтения

Anotation. In the article the advantages of the usage of Internet on the lessons of a foreign language are exposed, ways of the use of this network in the studies of reading, letter, audiyuvannya and manner of speaking are described.

Keywords: linguistic environment, interactiveness, forming of motivation, development of grammatical, lexical skills; forming of the ability of reading.

Л.Д.Залізна,
учитель математики Ризинської
загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів
Звенигородської районної ради

ОРГАНІЗАЦІЯ НЕПЕРЕРВНОГО ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОГО РІВНЯ ПЕДАГОГІВ НА ОСНОВІ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО- КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

Анотація. Дана стаття присвячена питанню відповідності рівня підготовки вчителя вимогам, які висуває інформаційне суспільство. Розглядається блог як середовище професійного розвитку вчителів в післядипломній педагогічній освіті. Також розглянуто можливості використання інформаційно-комунікаційних технологій та потенційних можливостей мережі Інтернет як середовища для організації неперервного підвищення кваліфікаційного рівня педагога.

Людина прагне досконалості. Учитель – це суспільна особистість, до якої постійно привернута увага багатьох людей: учнів, батьків, колег. На учителі сконцентрована увага, тому він повинен постійно бути більш досвідченим, більш розвиненим за інших. Освіта, яку він отримав – це платформа, на яку можна в процесі самоосвіти покластись. Самоосвіта в останній час – дуже актуальне питання розвитку професійних здібностей вчителів.

Бурхливий розвиток в останні роки нових інформаційних технологій наклав певний відбиток на розвиток особистості сучасного вчителя. Потужний потік нової інформації, застосування комп'ютерної технології, та мережі Інтернет, поширення різних технічних засобів накладають великий вплив на сприйняття навколишнього світу. Істотно змінюється й характер навчання в сучасному навчальному закладі. Застосування технічних засобів навчання в освітньому процесі стало насущною потребою сьогоденного вчителя.

Сучасна школа дуже швидко реформується, тому всі її життєві процеси потребують реформування. Не є виключенням і система підвищення кваліфікації педагогічних працівників. Пропоную розглянути можливість використання системи самоосвіти в сучасних умовах використання ІКТ та мережі Інтернет в організації курсів підвищення кваліфікації.

Суть післядипломної освіти педагогічних працівників полягає у підвищенні кваліфікації керівних і педагогічних кадрів відповідно до вимог і запитів суспільства та інтеграції у світовий освітній простір.

Курси педагогічних працівників є основною складовою частиною підвищення їх педагогічної майстерності і фахової кваліфікації на підставі осмислення власної діяльності.

Метою підвищення кваліфікації педагогічних працівників є вдосконалення їх освітнього рівня та професійної підготовки внаслідок поглиблення, розширення та оновлення загальнонаукових та спеціальних знань та вмінь.

Завдання курсів підвищення кваліфікації педагогічних працівників є:

- формування їх методологічної та теоретичної компетентності;
- поглиблення соціально-гуманітарних і психолого-педагогічних знань;
- формування вмінь використання новітніх освітніх та інформаційно-комунікативних технологій.

Традиційна форма післядипломної освіти - це не вчорашній, а позавчорашній день сучасної освіти. Вона складається із традиційних курсів підвищення кваліфікації один раз на п'ять років.

Тільки знання, здобуті добровільно мають для людини найбільшу ефективність, тому одним з найважливіших напрямів сучасного менеджменту освіти повинен бути ефективне управління самоосвітою педагогічних кадрів.

До нових сучасних інноваційних технологій навчання, які є фактично алгоритмом діяльності вчителя, відносять: програмоване навчання; диференційоване навчання; проблемно-пошукове навчання; модульно-розвиваюче навчання; інтерактивне навчання;

інтегральне навчання; мультимедійне навчання; осмислювально-концентроване навчання; особистісно-орієнтоване навчання.

Система освіти, відповідно до вимог сучасності, потребує докорінного переосмислення, практичної реалізації базових принципів компетентності за концепцією ЮНЕСКО – навчитися пізнавати, навчитися працювати, навчитися жити разом, навчитися жити. Це передбачає широкий пошук нових підходів, педагогічних технологій, адекватних динаміці розвитку суспільства, нових інформаційних технологій, комп'ютерну підтримку викладання предмету, використання освітніх комп'ютерних програм.

Бурхливий розвиток програмно-технічних засобів створення, збереження й обробки інформації у світі дедалі швидше змінює орієнтації сучасного суспільства. Входження інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у різні сфери діяльності людини не оминає і галузь освіти. У зв'язку з цим особливого значення набуває переорієнтація мислення сучасного викладача на усвідомлення принципово нових вимог до його педагогічної діяльності, готовність використовувати ІКТ як допоміжний навчальний ресурс. Законами України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки», «Про освіту», «Про вищу освіту», Національною доктриною розвитку освіти України в ХХІ столітті [3; 4; 5; 7] та іншими офіційними документами передбачається забезпечення ефективного впровадження і використання інформаційно-комунікаційних технологій на всіх освітніх рівнях усіх форм навчання.

Науково-технічний прогрес та вдосконалення форм організації праці зумовлює потребу в систематичному вдосконаленні форм і методів підготовки, підвищення кваліфікації і перепідготовки кадрів.

Курси підвищення кваліфікації дозволяють розширювати і поглиблювати раніше здобуті знання, уміння та навички з вищезазначених напрямів підготовки.

Інформаційно-комунікаційні технології (Information and Communication Technologies, ICT) – це сукупність методів, виробничих процесів та програмно-технічних засобів, об'єднаних у технологічний ланцюжок, що забезпечує виконання інформаційних процесів з метою підвищення їхньої надійності та оперативності і зниження трудомісткості ходу використання інформаційного ресурсу [9].

Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, глобальної мережі Інтернет створили можливість доступу до гігантських обсягів інформації, збереження її.

Специфіка технологій Інтернет – www (з англ. World Wide Web – всесвітня павутина), яка становить абстрактний інформаційний простір, що є середовищем для обміну інформації (як правило, мова йде про Веб-сторінки) між людьми всього світу.

Засоби комунікації, до яких відносяться електронна пошта, глобальні, регіональні та локальні мережі зв'язку та обміну даними, також надають широкі можливості:

- оперативну передачу інформації на різні відстані, будь-якого об'єму та вигляду;
- інтерактивність і оперативність зворотного зв'язку;
- доступ до різноманітних джерел інформації;
- організацію спільних телекомунікаційних проєктів;
- запит інформації з будь-якого питання через систему електронних конференцій і т. ін.

ІКТ забезпечують зворотний зв'язок, який передбачає організацію навчального матеріалу, спілкування всіх учасників навчального процесу. Таке навчання одержало назву – дистанційного.

Дистанційне навчання – спосіб реалізації процесу навчання, заснований на використанні сучасних ІКТ, що дозволяють здійснювати навчання на відстані без безпосереднього, особистого контакту між викладачами та вчителями.

Дистанційне навчання розв'язує проблему підготовки та підвищення кваліфікації фахівців на відстані в будь-який час.

Особливе значення в здійсненні дистанційного навчання відіграє створення програмних і технічних засобів.

Значної ролі набуває робота викладача, методиста над науково-методичним забезпеченням навчання. Для цього необхідно розв'язати низку проблем:

- визначення змісту навчання відповідно до дидактичних властивостей і можливостей засобів ІКТ;
- прогнозування можливого впливу засобів ІКТ на учасників навчального процесу;
- вибір способів інтеграції засобів ІКТ із традиційними засобами навчання;
- забезпечення відповідних дидактичних умов навчання.

Окремо зупинимось на особливостях та сервісах мережі Інтернет.

Інформатизація та комп'ютеризація вимагають від людини нових знань, умінь та навичок, які будуть адаптовані до умов інформаційного суспільства. Особлива роль нині відводиться мережі Інтернет – засобу розповсюдження інформації, середовища співпраці та спілкування людей, що є найбільшою та популярною комп'ютерною мережею, яка відкриває широкі можливості ефективного її використання в освіті. Надання різноманітних освітніх послуг, навчальної інформації, відкриття широких можливостей використання різноманітних ресурсів мережі Інтернет, включаючи навчальні дистанційні курси, дистанційні олімпіади і конкурси, бібліотеки, текстові сховища, інтерактивні енциклопедії та словники, перекладачі, віртуальні музеї та виставки і т. ін. у підготовці майбутнього фахівця.

Мережа Інтернет є джерелом самої різноманітної інформації. Виходячи з навчальної мети це можуть бути, наприклад, освітні ресурси, яких нині є багато і в подальшому кількість їх збільшується. Майже всі навчальні заклади, дослідницькі установи мають свої сайти, які постійно поповнюються інформацією. Корисними є Інтернет-ресурси, які використовуються для одержання подальшої освіти, постійного підвищення фахових знань, кваліфікації та ін.

Зупинимось на окремих освітніх ресурсах, які нині набули найбільшого поширення.

Дистанційне навчання (ДН) – форма організації і реалізації навчально-виховного процесу, за якою його учасники здійснюють навчальну взаємодію принципово й переважно екстериторіально. (В. Биков)

Нині найбільшого розвитку набуло дистанційне навчання з використанням Інтернет-технологій, яке носить назву Е-ДН та надає можливість здійснювати:

- вільний запис на дистанційні навчальні курси. В більшості випадків для початку навчання або вивчення певного навчального курсу відсутні будь-які умови та вимоги;
- самостійне планування навчання. Кожний має можливість вибору під час вивчення питань, тем і розділів, самостійне визначення послідовності їх вивчення, шляхом вибору можливих курсів;
- надання свободи в часі, швидкості навчання, відсутності обмеженості у часі, вивчення окремих питань та тем, самостійний вибір часу вивчення навчального матеріалу, складання тестів, контрольних та залікових робіт;

Для активного та ефективного використання ресурсів Інтернет в освітній діяльності залишається актуальним створення інтерактивного інформаційного середовища спілкування всіма учасниками навчального процесу. З появою сервісів Веб 2.0 створюється реальна можливість такої взаємодії.

Розвиток середовища «ВікіВікі» надає можливість реалізації моделі колективного гіпертексту, коли можливість створення та редагування будь-якого запису надається кожному з членів мережевого співтовариства, робить його перспективним засобом для колективного написання гіпертексту, сучасної інтерактивної дошки, на якій може писати ціла група.

Нині інтенсивно розвиваються та використовуються сервіси Google, що орієнтовані на мережеве спілкування людей на основі можливості спілкування та співпраці, наданням можливості конструювання мультимедійними продуктами, зв'язувати сторінки колективного сайту, доповнюючи їх мультимедійними елементами.

Використання ресурсів Інтернет у підготовці майбутнього фахівця полягає в тому, що вчителям не просто надаються технічні засоби, але й здійснюється навчання думати,

здійснювати пошук шляхів реалізації певної проблеми, колективне її обговорення та прийняття рішення, що дає можливість колективно та індивідуально навчатися, формувати власну поведінку, обирати розв'язок реалізації різноманітних ситуацій.

Побудова навчального процесу на основі проектної діяльності сприяє формуванню комунікативної компетентності майбутніх педагогів, тобто комунікативна компетентність майбутнього педагога розглядається як компетентність у міжособистісному сприйнятті, міжособистісній комунікації, міжособистісній взаємодії.

Таким чином, значення комунікативної компетентності майбутнього педагога найбільшою мірою відображається у ситуаціях, коли міжособистісне спілкування між викладачами і вчителями є основною формою організації взаємодії в навчальному процесі; при цьому особливого значення ця діяльність набуває та проявляється в процесі навчання в телекомунікаційних проектах.

Телекомунікаційний проект – спільна навчально-пізнавальна, дослідницька, творча або ігрова діяльність учителів -партнерів, організована на основі комп'ютерної телекомунікації, що мають загальну проблему, мету, узгоджені методи, способи розв'язання проблем, які спрямовані на досягнення спільного результату.

Зазначимо, що телекомунікаційний проект потребує відповідної підготовки викладачів і вчителів, він має бути структурованим, організованим поетапно з урахуванням проміжних і підсумкових результатів. Усе це дає можливість набуття та розвитку комунікативних умінь спілкування.

Дотримання необхідних психолого-педагогічних умов, використання сучасних технологій навчання, інформаційно-комунікаційних технологій, знань з інформатики та інформаційних технологій, навчання в телекомунікаційних проектах сприяє якісному формуванню комунікативних умінь майбутніх педагогів, підвищує рівень їхньої фахової підготовки.

Інтернет надає унікальні можливості для освіти. Він має не тільки величезний невичерпний масив освітньої інформації, а й виступає як засіб, інструмент для її пошуку, переробки, представлення. Інтернет є джерелом активної інтелектуальної та комунікативної діяльності людини, яка має необмежені можливості для одержання знань, умінь, навичок. Освітні Веб-сайти стали важливим елементом ІКТ навчання, набули актуальності питання ознайомлення викладачів, методистів з дидактичними можливостями Мережі, з можливостями, які надають такі сайти для освіти і виховання. Тому важливим є класифікація Інтернет-ресурсів.

Найбільш вдалою є класифікація освітніх Інтернет-ресурсів за такими ознаками:

- для самостійної роботи учителів;
- з метою підготовки викладача до занять;
- для самоосвіти педагога;
- з метою організації практичної роботи на занятті;
- для організації позаурочної роботи з дисципліни.

Ресурси Інтернет можна використовувати викладачами для підвищення своєї кваліфікації.

Враховуючи, що становлення педагога відбувається не тільки в період базової підготовки, але й у момент навчання в закладах системи післядипломної педагогічної освіти, пошук шляхів покращення якості освіти обумовлює необхідність дослідження професійного розвитку вчителя в умовах інформатизації освіти, пошук нових технологій навчання дорослих з використанням інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ).

Також за останні роки в роботах розглядається потенціал соціальних сервісів і служб мережі Інтернет під час навчання, а саме: інформаційна компетентність вчителів (Є. С. Полат), професійна компетентність (П. В. Сисоєва, С. В. Титова). Найбільш актуальними завданнями післядипломної педагогічної освіти щодо використання ІКТ, на думку Є. С. Полат, М. Ю. Бухаркіної є: організація, проведення курсів підвищення кваліфікації і

перепідготовки фахівців освіти в галузі ІКТ; розвиток набутих нових компетентностей (у тому числі інформаційно-технологічної компетентності) [6, с. 46].

У той же час аналіз проведених досліджень з проблем професійного розвитку педагогів і питань інформатизації освіти, свідчить про невирішеність низки проблем, а саме: аспекту професійного розвитку педагогів засобами веб-технологій як середовища неперервної освіти в системі післядипломної освіти, можливості використання блогу з метою підвищення кваліфікаційного рівня вчителя іноземної мови, що і визначило актуальність нашого дослідження на науково-теоретичному рівні. Значимість досліджуваної проблеми на практичному рівні зростає у зв'язку з необхідністю розробки методики педагогічного сприяння професійному розвитку педагогів засобами інформаційно-комунікаційних технологій у системі післядипломної педагогічної освіти, що враховує особливості цього процесу і спрямованої на реалізацію комплексу педагогічних умов, що забезпечують її ефективність.

Метою статті є вивчення ставлення вчителів до використання потенціалу блога, як середовища неперервного професійного розвитку вчителя, а також визначення функцій і критеріїв оцінювання блога, як засобу розвитку професійних компетентностей в післядипломній педагогічній освіті.

У сучасних умовах процес вдосконалення професійних якостей і розвитку здібностей особистості має відбуватися протягом усього життя. Базові знання й уміння з часом стають недостатніми для розв'язання нових професійних завдань, потрібно їх постійне оновлення.

Важливою рисою практики неперервної освіти стає самостійний вибір освітніх цілей і засобів їх досягнення.

Важливе місце в системі неперервної освіти посідає післядипломна освіта, яка створює умови для постійного розвитку професійної компетентності педагогів. Завдяки цьому долається розрив між здобутою професійною підготовкою вчителів у вищому навчальному закладі й новими вимогами, що висуває розвиток науки, техніки, економіки, суспільства.

На наш погляд, сучасний розгляд проблеми ефективного неперервного професійного розвитку педагога у післядипломній освіті вирішується за умови цілеспрямованого використання можливостей інформаційно-комунікаційних технологій (веб-технологій) як засобів інформаційного суспільства.

Уточнимо розуміння поняття блог, як однієї складової веб-середовища професійного розвитку педагога для подальшого розгляду проблеми, а також, поняття компетентність і кваліфікація педагога.

На думку М. М. Заброцького «оволодіння вчителем теоретичними знаннями та накопичення практичного досвіду є необхідною, однак недостатньою умовою розвитку професіоналізму. Лише постійне осмислення, аналіз і узагальнення власного досвіду дозволяє учителю розвиватися як професіоналу» [3].

О. І. Пометун під компетентністю розуміє «спеціально структуровані (організовані) набори знань, умінь, навичок і ставлень, що їх набувають у процесі навчання. Вони дозволяють людині визначати, тобто ідентифікувати і розв'язувати, незалежно від контексту проблеми, характерні для певної сфери діяльності» [8, с. 18].

Узагальнюючи зазначу, що компетентність як інтегральна професійно-особистісна характеристика визначається готовністю і здатністю виконувати професійно-педагогічні функції відповідно до норм і стандартів, прийнятих у соціумі на даний момент.

Отже, нині неперервна освіта вчителя засобами веб-технологій виступає як вирішальний чинник (умова) його власного професійного розвитку, а також підвищення ефективності процесу навчання учнів у школі.

Висновки. Професійний розвиток педагога спрямований на оволодіння технологій Веб 2.0 і їх використання як освітнього середовища є базою знань, яка постійно розвивається й удосконалюється, а також сприяє підвищенню професійного рівня вчителя.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Блог [Електронний ресурс] // Веб-сайт Вікіпедія. – 2011. – Режим доступу : <http://ru.wikipedia.org/wiki/Блог>.
2. Жалдак М. І. Деякі методичні аспекти навчання інформатики в школі і педагогічному університеті / М. І. Жалдак // Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання. Випуск 9. Науковий часопис. – К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2005. – С. 3–14.
3. Заброцький М. М. Теоретичні проблеми професійного розвитку вчителя в системі післядипломної педагогічної освіти // Актуальні проблеми психології. Психологія навчання. Генетична психологія. Медична психологія : зб. наук. Праць Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України. – Т. 10. – Вип. 1. – Київ-Ніжин : Вид-во НДУ ДС «Міланік», 2007. – С. 83–85.
4. Зязюн І. А. Філософія виховання особистості в процесі розбудови Української держави // Неперервна професійна освіта: філософія, педагогічні парадигми, прогноз / за ред. В. Г. Кременя. – К. : Наукова думка, 2003. – С. 200–214.
5. Концепція Державної цільової програми впровадження у навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів інформаційно-комунікаційних технологій «Сто відсотків» на період до 2015 року [Електронний ресурс] / Розпорядження Кабінету Міністрів України від 27 серпня 2010 р. № 1722-р // Веб сайт Верховної Ради України. – 2011. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1722-2010-%F0>.
6. Клокар Н. І. Розвиток інформаційно-навчального середовища освітньої системи регіону в контексті забезпечення рівного доступу до якісної освіти [Електронний ресурс] / Н. І. Клокар // Народна освіта : електронне наукове фахове видання. – 2008. – Випуск 3(6). – Режим доступу : <http://www.narodnaosvita.kiev.ua/vupysku/6/statti/1klokar/klokar.htm>.
7. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования : учеб. пособие для студ. пед. вузов и системы повыш. квалиф. пед. кадров / [Е. С. Полат, М. Ю. Бухаркина, М. В. Моисеева, А. Е. Петров]; под ред. Е.С.Полат. – М. : Академия, 2002. – 272 с.
8. Елканов С. Б. Основы профессионального самовоспитания будущего учителя / С. Б. Елканов. – М. : Просвещение, 1989. – 189 с.
9. Пометун О. І. Теорія та практика послідовної реалізації компетентнісного підходу в досвіді зарубіжних країн // Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи : бібліотека з освітньої політики / під заг. ред. О. В. Овчарук. – К. : «К.І.С.», 2004. – 112 с.

Аннотація. Данная статья посвящена вопросу соответствия уровня подготовки учителя требованиям, которые выдвигает информационное общество. Рассматривается блог как среда профессионального развития учителей в последипломном педагогическом образовании. Также рассмотрены возможности использования информационно-коммуникационных технологий и потенциальных возможностей сети Интернет как среды для организации непрерывного повышения квалификации уровня педагога.

Anotation. This paper focuses on the issue of the appropriate level of teacher training requirements set by the information society. Considered blog as a medium for professional development of teachers in Postgraduate Education. Also the possibility of using information-communication technologies and the potential of the Internet as a medium for organizing the continuous increase of qualification of teachers.

Т.В.Папернова,
старший викладач КВНЗ «Харківська академія
неперервної освіти»

ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛІВ-ПРЕДМЕТНИКІВ ДО ВИКОРИСТАННЯ ІКТ У СИСТЕМІ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

Анотація. У статті охарактеризовано форми підвищення кваліфікації, спрямовані на вдосконалення ІКТ-підготовки вчителів-предметників в умовах післядипломної педагогічної освіти, зокрема тематичні курси, спецкурси, дистанційна освіта.

Ключові слова: курсовий період, тематичні курси, міжкурсний період, спецкурси, дистанційна освіта.

Настав час, коли з кожним днем інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) все глибше проникають у навчально-виховний процес. Це питання є актуальним для кожного педагогічного працівника та дає можливість взяти безпосередню участь у створенні фундаменту інформаційного суспільства. Процеси створення інформаційного простору суспільства майже повністю залежать від освітан, та освітяни є складовою цього процесу.

ІКТ можна застосувати при викладанні всіх базових дисциплін: математики, фізики, хімії, біології тощо. Нажаль, більша частина вчителів-предметників не володіє цими технологіями на належному рівні.

Отже, перед навчальними установами для дорослих постає проблема формування у слухачів навичок самостійно й творчо опановувати та використовувати інформаційні ресурси під час розв'язання професійних та повсякденних завдань. Однак рішення даної проблеми не може бути здійснено виключно відповідною підготовкою майбутніх вчителів. Для цього необхідно приділяти увагу питанням підвищення загальної інформаційної грамотності вчителів-предметників.

Важливим завданням науково-методичної роботи викладачів Харківської академії неперервної освіти є підготовка вчителів-предметників до використання інформаційних ресурсів. Основні завдання, що стоять перед викладачами секції методики інформатизації освіти Харківської академії неперервної освіти передбачають виконання планів, які повинні забезпечити підвищення загальної інформаційної грамотності слухачів під час проходження поточних курсів підвищення кваліфікації та тематичних спецкурсів.

Питання використання сучасних інформаційних технологій у процесі підвищення кваліфікації вчителів-предметників розглядались у працях Єльнікової Г.В., Луначека В.Е. тощо. Однак, у науковій літературі недостатньо уваги приділено питанням застосування конкретних форм, методів роботи та планування діяльності викладачів курсів підвищення кваліфікації закладів післядипломної освіти.

Разом з цим проблема формування та розвитку інформатичної компетентності слухачів курсів підвищення кваліфікації за обмежений термін залишається однією з найактуальніших проблем.

З метою сприяння вирішенню цієї проблеми секція методики інформатизації та дистанційної освіти Харківської академії неперервної освіти вже багато років узагальнює свій досвід, впроваджує нові спецкурси, змінює за потреби (після аналізу анкетування) навчальні програми та плани курсів.

Постійне спостереження за ходом навчання дає змогу зауважити цікавий факт: якщо школа і має потужний засіб для навчання учнів, насправді вчителі використовують можливості ПК лише відсотків на десять. Також треба зазначити, що якщо вчителі-предметники мають власне бажання навчитися використовувати ІКТ, це майже миттєво дає високоякісні результати у підвищенні якості подання матеріалу під час викладання. Спираючись на цей факт, робота що ведеться викладачами секції, дає змогу забезпечити під час проходження курсів підвищення кваліфікації у галузі ІКТ та тематичних спецкурсів вчителям-предметникам якісне формування інформаційної компетентності завдяки доступу до високоякісних науково-освітніх ресурсів та поміркованої покрокової методики подання теоретичного та практичного матеріалу.

В Харківській академії неперервної освіти на базі факультету післядипломної освіти вже багато років успішно застосовується технологія дистанційної освіти під час підвищення кваліфікації вчителів.

Основою навчання є самостійна інтерактивна робота зі спеціально розробленими навчальними матеріалами під керівництвом викладача з дисципліни та викладача-консультанта – тьютора. Використовуються заочні і очні методи навчання. До заочних відноситься самостійна робота з навчальними матеріалами, письмові роботи та тестування. Очні – семінари, практичні роботи. Перевагами застосування заочної форми навчання з використанням дистанційної технології є: забезпечення максимальної зручності навчання і його доступності для студентів і слухачів; системний підхід до забезпечення студентів і

слухачів необхідними матеріалами; оптимізація і економія фінансових і часових витрат студентів і слухачів; стандартизація технології навчання; модульна побудова програм навчання; ефективне навчання без відриву від виробництва.

Відеокommунікаційні технології дають принципово нові можливості. Як один із найуспішніших вебінарів відзначимо Всеукраїнську науково-методичну інтернет-конференцію «Формування інформаційно-комунікаційної компетентності педагогічних працівників у системі неперервної післядипломної освіти». Цей проект започатковано 2011 року, і з того часу вже проведено багато онлайн спілкувань (<http://conf-hano.at.ua>), у яких взяли участь понад 500 осіб. Спілкування проводяться у режимі відеоконференцій на базі онлайн середовища WIZIQ.

Спираючись на позитивний досвід проведення он-лайн окремих освітніх дисциплін, як довгостроковий експеримент, у 2008 р. був розпочатий проект з реалізації кредитно-модульної форми навчання. Відкриттю експерименту передувала значна робота з узгодження програм, навчальних та навчально-тематичних планів, вибору додаткових дисциплін, спецкурсів, підготовки необхідних документів, відбору кандидатів та затвердження тем творчих роботи.

Розвиток освітньої системи в Україні має призвести до появи нових можливостей для оновлення змісту навчання та методів викладання дисциплін і розповсюдження знань; розширення доступу до всіх рівнів освіти, реалізації можливості її одержання для великої педагогів внаслідок браку фінансових або фізичних можливостей, професійної зайнятості, віддаленості від великих міст тощо; реалізації системи безперервної освіти «протягом життя», включаючи середню, довузівську, вищу та післядипломну.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Вікіпедія: вільна енциклопедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uk.wikipedia.org/>. – Заголовок з екрана.
2. Галузинський В. М., Євтух М. Б. Педагогіка: теорія та історія: Навч. посібник. – К., 1995.
3. Зязюн І. А. Інтелектуально-творчий розвиток особистості в умовах неперервної освіти // Неперервна професійна освіта:
4. проблеми, пошуки, перспективи: Монографія / За ред. І. А. Зязюна. – К.: Віпол, 2000. – С. 11–57.
5. Олейник П. Н. Научные основы преемственности в системе непрерывного профессионального (сельскохозяйственного) образования: Дис... д-ра пед. наук: 13.00.01. – К., 1993. – 390 с.
6. Ничкало Н.Г. Развитие профессиональной подготовки и обучения в контексте европейской интеграции / Н. Г. Ничкало // Педагогіка і психологія. – 2008. – № 1. – С. 57–69.

Аннотація. В статті охарактеризовані форми підвищення кваліфікації, направлені на совершенствование ІКТ-підготовки учителів-предметників в умовах последипломного педагогического образования, в частности тематические курсы, спецкурсы, дистанционное образование.

Ключевые слова: курсовой период, тематические курсы, межкурсовой период, спецкурсы, дистанционное образование.

Anotation. In the article characterized forms of improving the qualifications, направленные на Improvement on ICT training of teachers-in-predmetnykov conditions posledyplomnoho Pedagogical education in particular thematic courses, spetskursy, dystantsyonnoe education.

Key words: kursvoy period, thematic courses, mezhkursvoy period, spetskursy, dystantsyonnoe obrazovanye.

І.В.Табарчук,

викладач секції інформатизації та дистанційної освіти КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти»

ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ВИКЛАДАННЯ КУРСУ ІНФОРМАТИКИ

Відповідно до нового Державного стандарту початкової загальної освіти [1], освітню галузь «Технології» доповнено інформаційно-комунікаційними технологіями (ІКТ),

внаслідок чого серед навчальних предметів, які вивчаються в початковій школі, з 1 вересня 2013 року у навчальному плані для 2 класу з'явиться новий предмет «Сходинки до інформатики». Головною метою курсу визначено *формування та розвиток в учнів інформаційно-комунікаційної компетентності та ключових компетентностей для реалізації їх творчого потенціалу і соціалізації у суспільстві* [3, С. 38-39]. Тому для підготовки вчителів Харківської області до вивчення нового предмету було розроблено спецкурс за темою «Особливості викладання інформатики в початковій школі».

При підготовці програми спецкурсу було взято до уваги, що програма навчального курсу «Сходинки до інформатики» для 2-4 класів спрямована на реалізацію мети та завдань освітньої галузі «Технології» та враховує рекомендації ЮНЕСКО «Інформатика в початковій школі». Серед центральних положень цих рекомендацій – введення поняття «нова писемність». Традиційне поняття писемності раніше зводилось до набору базових умінь, які в англійській педагогічній літературі отримали назву трьох R: **Reading, wRiting, aRithmetic** (читання, письмо, лічба). Нові вимоги до суспільства передбачають **нову писемність**, яка також включає три компоненти, але з новим змістом:

- **read** – *читати* – знаходження нових даних шляхом пошуку в різних джерелах, спостереження, збирання, зберігання, реєстрація тощо;
- **write** – *писати* – уміння спілкуватися в гіпермедіа середовищі, використовувати всі види представлення повідомлень і всі засоби масової інформації;
- **do arithmetic** – *рахувати* – уміння проектувати (конструювати) об'єкти і дії.

Така нова писемність передбачає поєднання базових лінгвістичних, логіко-обчислювальних і комунікаційних навичок, підтриманих ІКТ, та стає сходинками до наступних етапів навчання школяра у середній та старшій ланках. Засоби ІКТ в цьому сенсі виступають не тільки як об'єкт для вивчення в школі, а й як інструмент для створення навчального середовища в класі, вдома та надають можливість учневі оволодіти навчальним матеріалом у власному темпі.

При вивченні інформатики в початковій школі основну увагу учнів рекомендується зосередити на:

операціях з інформаційними об'єктами:

- створення (намалюйте, придумайте, напишіть, проспівайте, покажіть, побудуйте тощо);
- знаходження (на сторінці підручника, в бібліотеці, шляхом опитування та спостереження, в Інтернеті тощо);
- робота з об'єктами матеріального світу (сфотографуйте, запишіть бесіду, заповніть анкету, виміряйте розміри, визначте необхідну кількість тощо);
- основи аналітичної обробки інформації (перепишіть, відредагуйте текст чи зображення, узагальніть, зробіть висновки, проаналізуйте тощо);
- основи організації даних (упорядкуйте, створіть структуру, визначте відповідність плану тощо)

вміннях використовувати та створювати моделі об'єктів та процесів:

- технологічних (використовуючи різні види технічних, електронних конструкторів);
- інформаційно-комунікаційних технологій (базові операції з апаратними засобами комп'ютера, операції з об'єктами в графічному інтерфейсі, керування виконавцями, побудова алгоритмів різної складності);
- людських, зокрема управління власними проектами та планами дій (сплануйте раціональний розподіл часу, оберіть матеріальні та людські ресурси для виконання обраного проекту та інше).

Відповідно до Державного стандарту початкової загальної освіти курс «Сходинки до інформатики» будується за такими змістовими лініями:

1. Комп'ютер та його складові.
2. Інформація та інформаційні процеси.

3. Використання інформаційних технологій.
4. Алгоритми і виконавці.
5. Комунікаційні технології.

Всі ці змістовні лінії було враховано при підготовці програми спецкурсу для вчителів початкових класів за темою «Особливості викладання інформатики в початковій школі», розрахований на 36 навчальних годин. *Головним завданням спецкурсу* є актуалізація змісту, форм і методів навчання інформатики в початковій школі, вдосконалення навичок володіння інформаційними технологіями вчителями початкових класів, формування їх інформатичної компетентності, ознайомлення з особливостями побудови уроку інформатики для учнів 2-4 класів.

Навчально-тематичний план передбачає різні форми занять, визначає теоретичну та практичну частину підготовки вчителів, дає змогу оперативно врахувати професійні запити та потреби слухачів та складається з таких основних питань:

1. Теоретико-методологічні основи навчання учнів початкової школи
 - 1.1. Сучасний урок «Сходінки до інформатики» у початковій школі
 - 1.2. Сучасні підходи щодо оцінювання навчальних досягнень молодших школярів на уроках інформатики
 - 1.3. Гігієнічні вимоги використанням комп'ютерних засобів навчання
 - 1.4. Розвиток продуктивного мислення у початковій школі
 - 1.5. Дидактичні особливості інтегрованих уроків у початковій школі
2. Форми і методи викладання інформатики у початковій школі
 - 2.1. Навчально-методичне забезпечення підготовчого курсу інформатики
 - 2.2. Особливості методики підготовки та проведення уроків інформатики в початковій школі
 - 2.3. Організація проектної діяльності учнів при опанування ними пропедевтичного курсу інформатики
3. Методика вивчення окремих змістовних ліній пропедевтичного курсу інформатики
 - 3.1. Змістова лінія «Комп'ютер та його складові»
 - 3.2. Змістова лінія «Інформація та інформаційні процеси»
 - 3.3. Змістова лінія «Використання інформаційних технологій»
 - 3.4. Змістова лінія «Алгоритми і виконавці»
 - 3.5. Змістова лінія «Комунікаційні технології»

В процесі навчання вчителі створюють навчально-методичні розробки по одній з тем підготовчого курсу інформатики. Такі розробки зазвичай містять конспект уроку, презентацію до уроку та цікаві дидактичні прийоми до обраної теми. Найчастіше вчителі доповнюють власні роботи авторськими дидактичними казками, акровіршами, ребусами, кросвордами та віршиками за обраною темою курсу інформатики. Наприклад, вчителька початкових класів Пересічанської ЗОШ Дергачівського району Северіна Рената Сергіївна у своїй творчій роботі, присвяченій основам безпеки дітей в мережі Інтернет представила дидактичний матеріал.

Досвід проведення даного спецкурсу свідчить, що всі вчителі, що виявили бажання викладати учням курс «Сходінки до інформатики» володіють початковими знаннями з інформаційних технологій, майже всі мають вільний доступ до комп'ютера вдома та на роботі; майже кожного дня користуються комп'ютерною технікою та більшість використовує ресурси глобальної мережі Інтернет при підготовці до уроків. По закінченні занять вчителі початкових класів відмічають складність викладання нового предмету, необхідність постійно підвищувати власний рівень інформативної компетентності, змогу пристосувати отриманні знання у власну практику.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Державний стандарт початкової загальної освіти, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 20 квітня 2011 р. № 462.

2. Информатика в начальном образовании: Рекомендации ЮНЕСКО // Информатика в младших классах: Прилож. к журналу «Информатика и образование». – 1999. – № 2. – 96 с.
3. Програма курсу «Сходінки до інформатики». 2-4 класи загальноосвітніх навчальних закладів. Автори-упорядники: Морзе Н.В., Ломаковська Г.В., Проценко Г.О., Коршунова О.В., Ривкінд Й.Я., Ривкінд Ф.М. // Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах. – № 4-5. – 2011. – С. 38-49.
4. Шакотько В.В. Методика використання ІКТ у початковій школі: Навч.-метод. посіб. – К.: ТОВ Редакція «Комп'ютер», 2008. – 128 с.
5. Халилова Ф.С. Программа спецкурса «Информационные технологии в профессиональной деятельности учителя начальной школы» // Педагогический вестник Крыма. – № 8. – 2007. – С. 5-7.

Ключевые слова: *информационные технологии, информатическая компетентность, подготовка учителей начальных классов.*

Keywords: *information technologies, informative competence, system of preparation of teachers of initial classes.*

РОЗДІЛ 4. ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ ПОТЕНЦІЙНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ САМООСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ У МІЖКУРСОВИЙ ПЕРІОД

Л.Д.Артемова,

учитель світової літератури НВК

Чорнобаївського району Черкаської області;

М.М.Лесечко,

учитель української мови та літератури

Новоукраїнського НВК Чорнобаївського району

Черкаської області

ЗАСТОСУВАННЯ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОГО САМОРОЗВИТКУ ВЧИТЕЛІВ-СЛОВЕСНИКІВ У МІЖКУРСОВИЙ ПЕРІОД

Анотація. У статті розглянуто застосування потенційних можливостей мережі Інтернет з метою організації професійного саморозвитку словесників у міжкурсовий період. Особлива увага звернена на самоосвітню діяльність вчителів та подані рекомендації з метою ефективного використання ІКТ на уроках світової та української літератур.

Сучасне суспільство переживає значні зміни, пов'язані з переосмисленням ряду наукових, політичних і соціальних положень. Це відбувається у всіх сферах людського життя, зачіпає всі суспільні інститути, в тому числі систему освіти. У зв'язку з обвальним зростанням інформації цілі групи населення змінюють ціннісні орієнтири. Бурхливий розвиток засобів телекомунікації та інформаційних технологій, формування світового інформаційного простору ставить нові вимоги до сучасного суспільства і його найважливішого інституту – системи освіти.

Концептуальні положення щодо змісту, форм й організації педагогічної освіти ґрунтуються на засадах Конституції України, Законів України “Про освіту” (1996 р.), “Про вищу освіту” (2002 р.), “Національної доктрини розвитку освіти України у ХХІ столітті” (2001 р.), а також відповідно до вимог документів ЮНЕСКО, Міжнародної організації співробітництва й розвитку освіти (2002 р.), Стандартів компетентностей для вчителів (2008 р.), які наголошують на необхідності фундаменталізації професійної підготовки педагога, її неперервності, гуманістичної спрямованості, демократизації, всебічності та варіативності.

Інформатизація суспільства передбачає постійне підвищення професійного рівня педагогічних працівників; володіння засобами інформаційних і комунікаційних технологій. Інтернет-технології відкривають нові можливості вдосконалення комунікацій та здійснення

навчального процесу. Адже освіта – першооснова глобальної раціоналізації інтелектуальної діяльності людини за рахунок використання інформаційно-комунікаційних технологій.

Нова епоха ставить перед шкільною освітою нову проблему – підготувати вчителів, здатних до професійної діяльності, до можливості подальшої освіти з використанням сучасних інформаційних технологій, самостійно працювати над власним професійним розвитком, підвищенням свого освітнього і культурного рівнів.

Значну допомогу словесникам у зростанні професійної компетентності надає Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників. Під час проходження курсової перепідготовки вчителі знайомляться з програмними педагогічними засобами (ППЗ) з світової та української літератур, а також вчать користуватися мережею Internet у навчальному процесі. Мають можливість опанувати програми “Intel. Навчання для майбутнього” й «Сходинки до інформатики»; навчатись та скласти сертифікаційний тест за курсом Microsoft із цифрових технологій. Підвищенню професійної майстерності вчителів світової та української літератур сприяють відеофільми, мультимедійні презентації, відеофрагменти, що використовуються при проведенні лекцій та семінарів на курсах підвищення кваліфікації.

Однак робота педагогічних працівників з метою зростання професійного розвитку на основі використання інформаційно-комунікаційних технологій та потенційних можливостей мережі Інтернет повинна бути безперервною і не обмежуватися лише курсами підвищення кваліфікації. Тому однією з важливих проблем у розв’язанні цього питання є робота по організації самоосвіти та професійного самовдосконалення вчителів на основі використання ІКТ у міжкурсовий період.

Проблемі впровадження інформаційних технологій у навчальний процес в останні роки дослідники присвятили свої наукові нароби (В. Биков, Р. Гуревич, В. Литвин).

Перш за все вчителі-словесники повинні глибоко вивчити теоретичні положення наукової психолого-педагогічної та методичної літератури з цього питання та оволодіти практичними навичками використання ІКТ, мережі Інтернет. Теорія використання ІКТ висвітлена у наукових розробках І.М. Андрєєвої, С.І. Архангельського, Л.В. Бабенко, В.Н. Платонова, І.А. Зазюна, В. Логвина, Б.Н. Максимової, К.Р. Овчиннікової, В. Штепи, М.І. Жалдака, І. Радченко, В.А. Ясвіна.

Сучасному вчителеві літератури вже недостатньо просто мати глибокі предметні знання, володіти практичними вміннями і навичками. Йому необхідно творчо використовувати набуті знання в нестандартній змінній ситуації, виявляти конструктивність в організації планування педагогічного процесу. Тому одним із вирішальних чинників модернізації системи освіти є створення покоління засобів навчання, які поєднують досягнення сучасної педагогічної науки з потужними дидактичними можливостями комп’ютерних технологій.

Наш час характеризується масовістю і доступністю персональних комп’ютерів, широким використанням телекомунікацій, що дозволяє розробляти і впроваджувати інформаційні технології навчання в освітній процес, удосконалюючи і модернізуючи його, покращуючи якість знань, підвищуючи мотивацію до навчання, максимально використовуючи принцип індивідуалізації навчання. Інформаційні технології навчання є необхідним інструментом на даному етапі інформатизації освіти.

Інформаційні технології не тільки полегшують доступ до інформації і відкривають можливості варіативності навчальної діяльності, її індивідуалізації та диференціації, але і дозволяють по-новому організувати взаємодію всіх суб’єктів навчання, побудувати освітню систему, в якій учень був би активним і рівноправним учасником освітньої діяльності.

Зрозуміло, що уроки з використання ІКТ потребують значної підготовчої роботи педагога. Учитель повинен уміти користуватися різними програмами: графічними, flash-анімації, web-редактора, програмами для роботи зі звуками та відео тощо. Це уможливило подання інформації у формі відео-презентації, web-сторінки, з різноманітними роліками. Загалом для унаочнення навчального матеріалу дуже часто використовуємо ресурси

Інтернету. Також застосовуємо як власні мультимедійні технології, так і матеріали, розроблені методистами та вчителями-практиками, зокрема, диски із світової та української літератур для 5-9 класів, кінофільми, записи телепередач про письменників, що вивчаються у шкільному курсі.

Науково-педагогічна література подає безліч мультимедійних жанрів: блок-тема, медіа-урок, самодиктант, тестові завдання, медіапроект, медіатвори, творчі презентації, віртуальні екскурсії, медіаекспресії, літературний портрет, динамічні таблиці, статичні таблиці.

У розумінні цих жанрів й можливості використання допомагає стаття Ірини Радченко, вчителя-предметника, що вміщена у журналі «Українська мова і література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах».

Формування нових інформаційних технологій у рамках предметних уроків стимулюють потребу в створенні нових програмно-методичних комплексів, спрямованих на якісне підвищення ефективності уроку. Тому, для успішного і цілеспрямованого використання в навчальному процесі засобів інформаційних технологій, учителі повинні знати загальний опис принципів функціонування та дидактичні можливості програмно прикладних засобів, а потім, виходячи зі свого досвіду і рекомендацій, "вбудовувати" їх у навчальний процес.

Відкритим питання на сьогодні є: «Як же найбільш ефективно використовувати потенційні можливості сучасних інформаційних та комунікаційних технологій при навчанні школярів, в тому числі, при вивченні літератури?».

Тому методична проблема, над якою ми працюємо останнім часом, це – «Використання інформаційно-комунікаційних технологій на уроках світової та української літератур, як засіб підвищення ефективності уроку».

Завданням школи є не тільки повідомлення певної суми знань учням, а й розвиток у них пізнавальних інтересів, творчого ставлення до справи, прагнення до самостійного «добування» і збагачення знань і умінь, застосування їх у своїй практичній діяльності. Для цього необхідно детально пропрацювати змістовний аспект навчання і відібрати з усього розмаїття методів, форм, технологій такі, які приведуть учнів до засвоєння понятійних компонентів програми навчання, дозволять розвивати пізнавальні здібності учнів, їх активність у навчальній діяльності, а також забезпечать формування і розвиток комунікативних компетенцій учнів. Збільшення матеріалу для читання на уроках літератури змушує замислитися над тим, як підтримати інтерес учнів до предмету, що вивчається, їх активність протягом всього уроку. Щоб зберегти інтерес до літератури активно використовуються інформаційні технології. Активна робота з комп'ютером формує в учнів більш високий рівень самоосвітніх навичок і умінь – аналізу та структурування одержуваної інформації. При цьому слід звернути увагу, що нові засоби навчання дозволяють органічно поєднувати інформаційно-комунікативні, особистісно-орієнтовані технології з методами творчої та пошукової діяльності. Сьогодні впровадження комп'ютерних технологій у навчальний процес є невід'ємною частиною шкільного навчання. Загально визнано, що використання комп'ютерних технологій в освіті неминуче, оскільки істотно підвищується ефективність навчання та якість формування знань і умінь.

Цілі використання комп'ютера на уроках світової та української літератур наступні: розвиток міжпредметних зв'язків літератури, образотворчого мистецтва, музики, архітектури, скульптури, інформатики; формування комп'ютерної грамотності, розвиток самостійної роботи учнів на уроці; реалізація індивідуального, особистісно-орієнтованого підходу.

Завдання вчителя літератури наступні:

- забезпечити фундаментальну літературну підготовку дітей;
- забезпечити зв'язок використання ІКТ і мети, змісту, форм і методів навчання;
- забезпечити поєднання слова вчителя і використання ІКТ;
- визначати дидактичну структуру уроку;
- формувати інформаційну та методичну культуру, творчий стиль діяльності учнів;

- підготувати учнів використовувати інформаційні технології та інші інформаційні структури.

Застосування ІКТ на уроках літератури дає можливість вчителю скоротити час на вивчення матеріалу за рахунок наочності та швидкості виконання роботи, перевірити знання учнів в інтерактивному режимі, що підвищує ефективність навчання, допомагає реалізувати весь потенціал особистості – пізнавальний, морально-етичний, творчий, комунікативний і естетичний, сприяє розвитку інтелекту, інформаційної культури учнів.

Використання ІКТ в навчальному процесі передбачає також формування навичок роботи з комп'ютером, навчання грамотної роботи з носіями інформації; забезпечення зворотного зв'язку в процесі навчання, забезпечення індивідуалізації навчального процесу, пошук інформації з найрізноманітніших джерел, моделювання різних процесів і явищ, організація колективної та групової роботи, підвищення якості освіти, тобто вирішення однієї з нагальних проблем для сучасного суспільства.

Процес організації навчання школярів з використанням ІКТ дозволяє:

- зробити цей процес цікавим, з одного боку, за рахунок новизни і незвичності такої форми роботи для учнів, а з іншого, зробити його захоплюючим і яскравим, різноманітним за формою за рахунок використання мультимедійних можливостей сучасних комп'ютерів;
- ефективно вирішувати проблему наочності навчання, розширити можливості візуалізації навчального матеріалу, роблячи його більш зрозумілим і доступним для учнів, вільно здійснювати пошук необхідного школярам навчального матеріалу у віддалених базах даних завдяки використанню засобів телекомунікацій, що надалі буде сприяти формуванню в учнів потреби в пошукових діях;
- індивідуалізувати процес навчання за рахунок наявності різноманітних завдань, за рахунок занурення і засвоєння навчального матеріалу в індивідуальному темпі, самостійно, використовуючи зручні способи сприйняття інформації, що викликає в учнів позитивні емоції та формує позитивні навчальні мотиви;
- розкріпачити учнів при відповіді на питання, адже комп'ютер дозволяє фіксувати результати (у т.ч. без виставлення оцінки), коректно реагує на помилки; спрямовує самостійно аналізувати і виправляти допущені помилки, коригувати свою діяльність завдяки наявності зворотного зв'язку, в результаті чого удосконалюються навички самоконтролю;
- здійснювати самостійну навчально-дослідну діяльність (моделювання, метод проектів, розробка презентацій, публікацій тощо), розвиваючи тим самим у школярів творчу активність.

Сучасне інформаційне суспільство ставить перед усіма типами навчальних закладів і перш за все перед школою завдання підготовки випускників, здатних:

- гнучко адаптуватися у мінливих життєвих ситуаціях,
- самостійно критично мислити;
- грамотно працювати з інформацією;
- бути комунікабельними, контактними в різних соціальних групах; самостійно працювати над розвитком власної моральності, інтелекту, культурного рівня.

Застосування інформаційних технологій у навчанні базується на даних фізіології людини: у пам'яті людини залишається 1/4 частина почутого матеріалу, 1/3 частина побаченого, 1/2 частина побаченого і почутого, 3/4 частини матеріалу, якщо учень активно бере участь у процесі.

З метою інтенсифікації навчання на уроках літератури поряд з класичними формами навчання в школі і в самостійній роботі учнів все частіше використовуються для програмного забезпечення навчальних дисциплін: програми-підручники, програми-тренажери, словники, довідники, енциклопедії, відеоуроки, бібліотеки електронних наочних посібників, тематичні комп'ютерні ігри. Можливості комп'ютера, при використанні адаптованих до нього додаткових технологій: програмних продуктів, Інтернету, мережевого

та демонстраційного обладнання, складають матеріальну базу інформаційно-комунікаційних технологій.

Інформаційні технології можуть бути використані на різних етапах уроку літератури:

- під час подання нового матеріалу;
- при повторенні, узагальненні та систематизації;
- як засіб впровадження самостійної роботи учнів;
- як інструктивний та ілюстративний матеріал;
- під час виконання домашніх самостійних і творчих завдань;
- під час використання контролюючих матеріалів;
- під час використання ігрових і цікавих програм;
- під час використання інформаційно-довідкових програм.

При цьому для учня комп'ютер виконує різні функції: учителя, робочого інструменту, об'єкта навчання, що співпрацює колективу.

Комп'ютер дозволяє посилити мотивацію навчання шляхом активного діалогу учня з комп'ютером, різноманітністю і барвистістю інформації (текст+звук+відео+колір), шляхом орієнтації навчання на успіх, використовуючи ігровий фон спілкування людини з машиною і, що важливо, витримкою, спокоєм і «дружністю» машини по відношенню до учня.

Крім перерахованого, має велике значення той факт, що в процесі роботи учня і вчителя з використанням комп'ютерних технологій, учень, по-перше, поступово входить в реальний світ дорослих, виробничу діяльність сучасної людини.

По-друге, повсюдне впровадження в життя сучасної людини ІКТ ставить вчителя перед дилемою: або ти йдеш в ногу з часом, вчиш дітей по-сучасному, з використанням сучасних навчальних технологій, або відстаєш і йдеш із професії.

Учителі-предметники при підготовці до навчальних занять у роботі з учнями через Інтернет, CD-диски, власні комп'ютерні бази можуть отримати такі види інформації, потрібні під час вивчення літератури:

- навчальні програми (тренувальні, контролюючі, розвивальні, мультимедійні);
- каталоги (систематичні, хронологічні, жанрові, алфавітні, тематичні);
- літературні бази даних (тексти художніх творів, літературно-критичні матеріали, відомості з теорії літератури, історії літератури).

Словесники під час викладання світової та української літератур можуть створювати власні різноманітні комп'ютерні програми та використовувати мережу Інтернет. Серед переваг їх використання такі:

- знімаються географічні обмеження;
- стає доступною велика кількість інформації;
- надається можливість швидкого її отримання;
- появляється можливість постійно стежити за новими літературними, літературно-критичними та методичними джерелами;
- є змога обговорення отриманої інформації зі спеціалістами;
- кожний підключений до Мережі може представити власні літературні проекти, взяти участь у різноманітних конкурсах.

Перелічимо можливості використання Інтернету у процесі вивчення світової та української літератури:

- засіб спілкування;
- використання бази даних (форми: електронна пошта, WEB-сторінки, тематичні конференції, списки розсилок, віртуальний салон on-line);
- дистанційне навчання.

Із власного досвіду роботи пропонуємо різні форми, види, прийоми використання комп'ютерних технологій на уроках світової та української літератур. Як правило, це вступні та підсумкові заняття, на яких відбувається захист творчих групових проєктів у формі мультимедійних презентацій. «Становлення та розвиток античної літератури», «Література епохи Середньовіччя», «Мистецтво епохи Відродження», «Загадкове бароко»,

«Розвиток класицизму як художнього методу в літературі та інших видах мистецтва», «Особливості романтизму як художнього напрямку».

Також результативним є метод пректу. Для здійснення навчального проекту обираємо тему за програмою, яку варто розкрити ширше або глибше, чи ту, яка викликає труднощі в учнів. Завдання вчителя – дати основні запитання (завдання), на які слід дати відповіді. Для здійснення роботи треба сформувати групи за інтересами, кожна з яких працює над обраним завданням. Школярі мають не тільки знайти інформацію, а й дослідити, проаналізувати, вибрати головне в темі та подати його у вигляді кінцевого результату. Це можуть бути мультмедійна презентація, публікація, веб-сторінка, міні-книжка, збірка (альбом) творів групи. Учні захищають свою роботу перед аудиторією. Особливо важливим є і момент оцінювання: спочатку кожен оцінює свою роботу, потім це роблять його товариші по групі, а клас, оцінює роботу групи і кожного учасника. Оцінювання проводиться за такими критеріями: інформативність, доступність, якість оформлення і захист під час публічної презентації, що передбачає не тільки виступ, а й відповіді на запитання. Опанувати метод проектів допомагає програма «Intel Навчання для майбутнього». Були створені такі проекти: «Людина в життєвих випробуваннях. Жуль Верн «П'ятнадцятирічний капітан», «Усі уроки світової літератури у 8 класі», «Обрії епох», «Від роману О.С.Пушкіна «Євгеній Онегін» до опери П.І.Чайковського», «Українські літературні казки», «Тематична спорідненість «Енеїди» П.М. Вергілія та І.П. Котляревського».

Велику зацікавленість викликає в дітей робота над створенням ігрових проектів. Це: «Світ за грецькою міфологією», «Хто швидше збере найповнішу інформацію про даних богів», «Знайди відповідність...», «Перевір себе», «Упізнай героя», «Визнач місце дії за пейзажем», «Розгадай кросворд», «Розв'яжи ребус», «Зійди сходами», «Піднімись на вершину», «Упізнай автора за портретом».

У професійному саморозвитку вчителя-словесника важливе місце належить і володінню методикою комп'ютерного контролю як оптимального розв'язання проблеми перевантаження вчителя при тематичному оцінюванні знань учнів.

Основною формою контролю на уроках літератури, яка використовується при підсумковому оцінюванні знань учнів, може бути тестування, що проводиться на комп'ютерах. Досвід роботи довів, що застосування ІКТ під час тестування учнів дає можливість значно інтенсифікувати цей процес, зробити його об'єктивнішим та підготувати учнівську молодь до зовнішнього незалежного тестування при вступі до вищих навчальних закладів.

Особливо гостро стоїть в сучасних умовах питання неперервної освіти та забезпечення компетентнісного підходу при викладанні літератури. Справжній процес навчання не знає пауз, він безперервний. Для організації самостійної роботи учнів над художньою літературою доцільним є також використання ІКТ. Варто скористатися методикою самостійної роботи учнів з книгою. Вона передбачає ознайомлення школярів з художніми творами, з видами робіт, з необхідними відомостями з теорії літератури.

Кожен педагог має свої напрацювання та власну методику проведення уроків. Тому для систематизації цих матеріалів створена електронна бібліотека, де подається предметний матеріал, схеми, тестові завдання, кросворди тощо.

Одним з аспектів роботи з учнівською молоддю є робота по формуванню інформаційної культури, що викликана зростанням обсягів інформації. Під нею розуміється знання джерел інформації, прийомів і способів раціональної роботи з ними, застосування їх у практичній діяльності.

Серед джерел інформації слід особливо відзначити мережу Інтернет. Рекомендуємо учням сайти, де зібрано теоретичний матеріал, а також сайти, де учні можуть самостійно перевірити рівень своєї підготовки, тести в режимі on-line.

Практика роботи показує, що використання потенційних можливостей мережі Інтернет має велике значення для організації самоосвітньої діяльності педагогічних працівників у міжкурсовий період, сприяє забезпеченню індивідуальної траєкторії професійного зростання

та задоволенню індивідуальних освітніх потреб учителів у професійному розвитку, а використання можливостей дистанційного навчання дає змогу брати участь у Всеукраїнських та обласних Інтернет-конференціях, семінарах, конкурсах, що теж сприяє зростанню нашої професійної компетентності.

Досвід нашої роботи по питанню «Удосконалення навчально-виховного процесу на основі ІКТ та робота над проектом «Крок за кроком до життєвої компетентності та успіху» узагальнено та подано в банку методичних ідей школи, а також представлено на районних методоб'єднаннях. Тема «ІКТ як засіб підвищення ефективності сучасного уроку» розглянута також і на міжрайонному семінарі вчителів світової літератури по питанню «Ефективність впровадження ІКТ у навчально-виховний процес закладів освіти». Методичною скарбничкою є власні портфоліо.

Загалом, широке впровадження ІКТ у навчально-виховний процес, підвищення кваліфікації шляхом проходження проблемних і постійно діючих курсів, участь у роботі семінарів, а також самоосвіта дозволяють значно підвищити ефективність та результативність роботи в умовах принципово нового соціального середовища.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Андреева І.М., Бабенко Л.В., Гаплевська Н.П. З інформатикою у ХХІ століття. – Харків: НМПП, 2000.
2. Белецкий С. Непечатная литература. // Мой компьютер. – 2000. – № 43 (110). – С. 14-15.
3. Жалдак М.І., Хомік О.А. Формування інформаційної культури вчителя// Комп'ютери у Європі. Минуле, сучасне та майбутнє. – К, 1998. – С. 404-409
4. Ішук Н.Ю. Застосування засобів мультимедіа у процесі підготовки економістів у вищих навчальних закладах I-II рівнів акредитації: Автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.04 / Вінницький держ. педагогічний ун-т ім. Михайла Коцюбинського. - Вінниця, 2004. – 20 с.
5. Інформаційні технології в навчанні. – К.: Видавнича група BHV, 2006. –240 с.
6. Освітні технології. Навчально-методичний посібник / За заг. ред. О.М.Пехоти. – К.: А.С.К., 2001. – С.148.
7. Птица А. Топ.50 – самые полезные web-сайты // Домашний ПК. – 2001. – № 4(28). – С. 56-59.
8. Штепа В. Інтернет і музична освіта школярів. // Мистецтво та освіта. 2000. – № 1. – С.45-50.

Аннотація. В статті розкриваються потенціальні можливості мережі Інтернет з метою організації професійного саморозвитку філологів в період між курсами підвищення кваліфікації. Особливе внимание уделяется самообразованию учителей, даны рекомендации с целью эффективного использования ИКТ на уроках мировой и украинской литературы.

Anotation. The article describes the potential opportunities of the Internet network in order to organize professional self-development of philologists during the period between advanced training courses. Special attention is given to self-education teachers. In this paper are presented recommendations for the effective use of ICT in the lessons of world and ukrainian literatures.

О.М.Астахова,

заступник директора з навчально-виховної
роботи, учитель світової літератури
Мельниківської ЗОШ I-II ступенів Смілянської
районної ради Черкаської області

ВИКОРИСТАННЯ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ В ОСВІТІ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПОКРАЩЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Анотація. У статті висвітлюються потенційні можливості використання мережі Інтернет для організації самоосвітньої діяльності педагогічних працівників у міжкурсовий період.

Кажуть, що весь світ в одній людині – це любов, а весь світ в екрані – це Інтернет. А й справді. З розвитком технологій, він став нашою другою домівкою. Тисячі людей кожного дня використовують цю «диво-штуку». Нам потрібно дізнатись прізвисько якоїсь посадової

особи, адресу фірми, останні новини, прогноз погоди чи просто хочеться поспілкуватись із близькими людьми, які зараз не поруч. І саме тоді на допомогу приходить глобальна мережа. Які ще можливості та переваги надає Інтернет?

Часто через нерозуміння його суті, люди втрачають шанси, пов'язані із освітою, додатковим заробітком, з швидкістю прийняття рішень та реалізацією дій.

Популярність Інтернету постійно зростає. Приміром, 2001 року в Україні нараховувалось приблизно 260 тисяч постійних та 140 тисяч нерегулярних користувачів Інтернету. Сьогодні послугами Інтернету з різною періодичністю користується близько 12 млн. жителів України. При цьому доступ до мережі постійно розширюється. [8]

Інтернет надає унікальні можливості для освіти. Він має не тільки величезний невичерпний масив освітньої інформації, а й виступає як засіб, інструмент для її пошуку, переробки, представлення. Інтернет є джерелом активної інтелектуальної та комунікативної діяльності людини, яка має необмежені можливості для одержання знань, умінь, навичок. Освітні Веб-сайти стали важливим елементом ІКТ навчання, набули актуальності питання ознайомлення викладачів, методистів з дидактичними можливостями мережі, з можливостями, які надають такі сайти для освіти і виховання. Тому важливим є класифікація Інтернет-ресурсів. [2]

Найбільш вдалою є класифікація освітніх Інтернет-ресурсів за такими ознаками:

- для самостійної роботи студентів, учнів;
- з метою підготовки викладача до занять;
- для самоосвіти педагога;
- з метою організації практичної роботи на занятті;
- для організації позаурочної роботи з дисципліни.

Ученими і практиками пропонуються наступні форми проведення занять: презентація, дослідження, віртуальний експеримент, лабораторна робота, тематичний проект, електронна вікторина, контроль знань, факультатив, мережевий проект, індивідуальне навчання, консультації. Можливі інші форми проведення занять: мережева гра, «віртуальна екскурсія», прес-конференція, творчий звіт, дистанційні олімпіади, телекомунікаційні проекти, Веб-квести та ін. [3]

За умов практичної реалізації завдань Законів України „Про освіту”, „Про загальну середню освіту”, Національної доктрини розвитку освіти України особлива увага приділяється підвищенню кваліфікації педагогічних працівників, широкому впровадженню в практику роботи досягнень педагогічної науки й передового педагогічного досвіду. Хрестоматійним став вислів К.Д.Ушинського про те, що вчитель як фахівець живе доти, поки вчиться.

Для вчителя важливо знати, де і як знайти потрібне джерело інформації, як вибирати з великого потоку потрібну та достовірну інформацію, аналізувати її, на основі отриманих і наявних знань вміло опрацьовувати та подавати в доступній формі інформацію відповідно до вікових та психологічних особливостей учнів. Тому незамінним помічником для педагога стають комп'ютерні технології як інструмент покращення педагогічної діяльності для розв'язання задач предметної галузі. [5]

На сьогоднішній день однією з цілей освіти є формування високого рівня інформаційної культури. Особлива роль при цьому відводиться використанню ресурсів і можливостей мережі Інтернет в педагогічній практиці вчителя. Безпосереднє застосування комп'ютерних мереж у сфері освіти пов'язано з розробкою новітніх освітніх та навчальних програм, застосуванням Інтернет-технологій у навчальному процесі, створенням електронних бібліотек, довідково-інформаційних систем, систем менеджменту в освіті, автоматизацією та інформаційним супроводженням документів про освіту, використанням спеціалізованих банків даних і знань, дистанційним навчанням [1].

Існує безліч різноманітних сайтів, які створені для допомоги вчителю при підготовці до певного уроку. Ці сайти дають вчителю змогу на достатньому рівні підготувати урок,

відшукати надійнішу та найцікавішу інформацію для учнів. Сьогодні вже не викликає сумніву, що навчання школярів стає ефективнішим, якщо вчитель володіє Інтернет-технологіями і використовує ресурси і можливості Інтернету в своїй практичній діяльності. Значення освітніх Інтернет-ресурсів – це необмежений доступ до професійної інформації, використання планів уроків, online курсів, Web-сайтів, співпраця з іншими вчителями, обмін інформацією з колегами і експертами з інших країн, об'єднання професійних ресурсів для вирішення спільних завдань [5].

Ресурси Інтернет можна використовувати викладачами для підвищення своєї кваліфікації, наприклад, за допомогою мережових методичних об'єднань, віртуальних педагогічних рад, дистанційного навчання, участі у мережних проектах, Веб-квестах та ін.

Нинішнє суспільство називають інформаційним, в якому головним продуктом виробництва є інформація та знання. Інформаційне суспільство розглядають як орієнтир, тенденцію змін у сучасному світі, воно асоціюється з розвитком інформаційно-комунікаційних технологій, їх засобів. Інформатизація та комп'ютеризація вимагають від людини нових знань, умінь та навичок, які будуть адаптовані до умов інформаційного суспільства. Особлива роль нині відводиться мережі Інтернет – засобу розповсюдження інформації, середовища співпраці та спілкування людей, що є найбільшою та популярною комп'ютерною мережею, яка відкриває широкі можливості ефективного її використання в освіті. Надання різноманітних освітніх послуг, навчальної інформації, відкриття широких можливостей використання різноманітних ресурсів мережі Інтернет, включаючи навчальні дистанційні курси, дистанційні олімпіади і конкурси, бібліотеки, текстові сховища, інтерактивні енциклопедії та словники, перекладачі, віртуальні музеї та виставки і т. ін. у підготовці майбутнього фахівця.

Мережа Інтернет є джерелом самої різноманітної інформації. Виходячи з навчальної мети це можуть бути, наприклад, освітні ресурси, яких нині є багато і в подальшому кількість їх збільшується. Майже всі навчальні заклади, дослідницькі установи мають свої сайти, які постійно поповнюються інформацією. Корисними є Інтернет-ресурси, які використовуються для одержання подальшої освіти, вибору професії та сфери діяльності, постійного підвищення фахових знань, кваліфікації та ін.

Розвиток олімпіадного руху в Україні, конкурсів, наприклад, «ІТ-планета», «Екософт», «Учитель-новатор» та ін., завдячуючи Всесвітній павутині дає можливість бути присутнім та брати участь в усіх олімпіадах, конкурсах, а також бути присутнім у фіналі конкурсу. Присутність усіх учасників олімпіади, конкурсів в одному місці стало не обов'язковим.

Нині є значна кількість різних мережових проектів та олімпіад, умови участі яких розміщені на сайті конкурсів і кожний бажаючий має можливість взяти в них участь. Мова йде про змішане проведення Інтернет-олімпіад, конкурсів на основі поєднання очних та заочних форм, коли на завершальному етапі проводиться очний тур. Використання Інтернет-технологій знімає територіальні обмеження і відкриває необмежені можливості участі в дистанційних заходах для всіх бажаючих. Найбільшого поширення набувають міжнародні Інтернет - олімпіади, які проводяться в декілька етапів. Інтернет - олімпіади та конкурси в більшості проводяться з окремих предметів або на основі їх інтеграції. При цьому учасники проходять декілька турів: теоретичний, розробка власного проекту або програмного продукту та практичний, якщо присутня експериментальна частина, то практикується проведення віртуальних фізичних, хімічних або технічних експериментів, виконуються дослідницькі проекти, творчі завдання та ін;

Вкрай важливо розвивати інтерактивне дистанційне навчання для педагогів, які живуть у селі та часто не мають реальних можливостей здійснювати процес самовдосконалення через відсутність необхідних інформаційних носіїв. Сучасний учитель повинен мати можливість регулярно, в режимі реального часу навчатися, отримувати індивідуальні консультації, знайомитися з передовим досвідом, спілкуватися з колегами з питань, які є важливими для осмислення, розв'язання сьогодні, різними науковими дослідженнями в освіті тощо.

Інтенсивний розвиток інформаційних технологій змінює умови самоосвіти: педагог сільської школи, який іноді не має належної літератури для професійного розвитку, наразі має сучасний засіб отримання та переробки, творчого використання здобутої інформації. Інтернет з його можливостями значно розширює можливості самовдосконалення педагога. Електронна пошта, факсимільний і стільниковий зв'язок дозволяють в лічені секунди отримати або відправити інформацію з будь-якої точки земної кулі. Характер взаємин між професіоналами змінюється: прискорюється процес обговорення і прийняття рішень з багатьох питань, розширюється коло зацікавлених осіб. Інтернет з його можливостями спілкування по електронній пошті, участі в чатах, форумах, майстер-класах, тематичних відеоконференціях, вебінарах, семінарах сприяє віртуальному об'єднанню груп людей за інтересами. У мережі створюються професійні об'єднання і спільноти, які, професійно спілкуючись, мають можливості вдосконалити свої знання, використати їх на практиці, обговорити з колегами ті проблеми, які їх хвилюють тощо. Професійна діяльність вчителів у мережі Інтернет – це, насамперед, діяльність, спрямована на учнів, на якість освіти, на розвиток інтересу до предмета, мислення, творчості, колективізму. Учитель має можливості вчитися сам, а також організовувати своїх учнів для участі в дистанційних олімпіадах, вікторинах, конкурсах, спрямовувати діяльність учнів у телекомунікаційних проектах тощо. Роль учителя в організації навчальної діяльності школярів у мережі дуже велика.

Інший напрямок професійної діяльності вчителів у мережі – це діяльність, спрямована на самих вчителів, на самоосвіту, на професійне самовдосконалення, підвищення кваліфікації.

Мережеве педагогічне співтовариство (віртуальні методичні об'єднання, клуби за інтересами, творчі групи тощо) – це віртуальне відкрите об'єднання, яке може забезпечити різноманітні сфери діяльності вчителя: підготовку до уроків, спілкування з колегами, вирішення психологічних і педагогічних проблем, консультації з професіоналами, самоосвіту, можливість реалізації творчого потенціалу.

Мережа у цьому контексті - це певна група людей зі схожими інтересами, що взаємодіють один із одним і підтримують неформальний контакт з метою взаємної підтримки та допомоги. Під мережевою взаємодією розуміються різні за типом і масштабами зв'язки між організаціями та людьми в одному просторі. Наразі однією з найбільш актуальних завдань системи неперервної педагогічної освіти є формування інформаційно-комунікаційної компетентності (ІКК) вчителя. Така компетентність вчителя розуміється як сукупність знань, навичок і умінь, що формуються в процесі навчання і самонавчання інформатики та інформаційних технологій, а також здатність до виконання педагогічної діяльності за допомогою інформаційних технологій.

Отже, діяльність сільського вчителя в умовах середовища, яке постійно змінюється, стає більш інноваційною по суті. Таким чином він зможе адаптуватися до сучасних умов навчання та виховання, безперервних технологічних інновацій, які будуть вимагати не тільки постійного вдосконалення знарядь праці, але також самого його змісту, здібності опановувати новими знаннями і спеціальностями професійної діяльності. Критерієм оцінки ефективності розвитку професіоналізму буде позитивна динаміка в рівні професіоналізму педагогів, а також рівень задоволеності вчителів і затребуваність пропонованих послуг. [6]

Щоб досягти ефективного поєднання власних педагогічних знахідок і освітніх Інтернет - ресурсів необхідна велика і цілеспрямована підготовка. А найголовніше - бажання вчителів удосконалювати свою педагогічну діяльність. І щоб знайти і оцінити якість інформації, що надається в мережі необхідне освоєння комп'ютерної грамотності на рівні не просто користувача, а активного користувача. Абсолютно очевидно, що розвиток Інтернету у школах ґрунтується на ініціативах знизу - витікаючих від вчителів. Вчитель - це головна фігура шкільного прогресу. Талант і рівень кваліфікації вчителя - запорука успіху в просуванні нових технологій. Саме вчителі повинні стати основною творчою силою впровадження Інтернету в сферу освіти і, в цілому, в життя суспільства. [7]

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Антонов В. М. Інтернет. Енциклопедичне видання: навч.-метод. посібник АПН України; Інститут інформаційних технологій і засобів навчання. — К.: Редакція "Комп'ютер", 2008. — 127с.
2. Браткевич В. В. та ін. Інформатика: Комп'ютерна техніка.
3. Комп'ютерні технології: Підручник для студентів вищих навчальних закладів За ред. О.І.Пушкаря. — К.: Видавничий центр „Академія”, 2002. — 704с.
4. Егоров Б.В. Методические рекомендации для учителя ОБЖ по использованию ИКТ. <<http://rusedu.info/Article958.html>>.
5. Жуковська А.Л. Комп'ютерні технології навчання як запорука якісної освіти у світлі сучасних новітніх інформаційних досягнень. <http://studentam.net.ua/content/view/7557/95/>
6. Осадчий І. Освіта сільського регіону: проблеми та знахідки. Директор школи, ліцею, гімназії — 2001. - №4 — С. 80-89.
7. Сільська школа: Спецвипуск //Управління школою. — 2004. - №25-26.
8. <http://kadry.lviv.ua>

Аннотація. В статті освещаются потенциальные возможности использования сети Интернет для организации самообразовательной деятельности педагогических работников в межкурсовой период.

Annotation. The article highlights the potential of the Internet to organize self education teachers in the period between the treatment courses.

Н.М.Дацюк,

учитель історії Цибулівської загальноосвітньої
школи І- ІІІ ступенів Монастирищенської
районної ради Черкаської області

ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ (ІТ) У НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ЯК ЗАПОРУКА ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Анотація. В роботі вказується як інформаційно-комунікаційні технології та мережа Інтернет впливає на професійний розвиток педагогічного працівника на сучасному етапі розвитку суспільства та української освіти. Охарактеризовано досвід роботи автора, який використовує технології у своїй практиці.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології, ІКТ-компетентність, самоосвіта.

Щоб досягти зрілості, високої духовної культури, розвинути творчі здібності людині потрібні не лише знання, а й вміння самостійного пошуку інформації та навички самоосвіти. Великий вплив на всі сфери громадського життя, в цілому, та освіти, зокрема, має швидке проникнення інформаційно-комунікаційних технологій.

Застосування комп'ютерних технологій на уроках історії, правознавства, людини і суспільства переживає цікавий етап пошуку оптимальних форм і методів.

У своїй практичній діяльності проводжу навчальні заняття з використанням ІКТ, обираю педагогічні програмові засоби, що підвищують ефективність моєї праці, а теоретичні знання, практичні уміння і навички учнів, наближаю до вимог сьогодення. Для мене завжди було важливо не лише досягти максимального результату в роботі, а й навчальні заняття зробити змістовнішими та менш нудними.

Свого часу Білл Гейтс наприкінці 90- х років ХХ ст. зауважив, що в освоєнні нових інформаційних технологій звичайна початкова чи середня школа у США перебуває далеко позаду порівняно із середньостатистичною фірмою. Дошкільнята знаються на мобільних телефонах, персональних комп'ютерах ще до того, як ідуть до садочку, а тим часом у школі панує дошка з крейдою, які власне і презентують реальний стан речей". Не знаю, як у США, але в Україні з тих пір стан справ зміниться, і панування дошки з крейдою поступово відійде у минуле [1, с.30].

Для вивчення історії й правознавства потрібна не тільки різноманітність методів і форм, але й матеріалів. Для підготовки до занять, на уроках учні використовують підручники, монографії, першоджерела, художні твори, що ілюструють той чи інший історичний період, газети, телевізійні передачі, в яких обговорюються поточні події. І тут, нібито такий негативний момент нашої дійсності, як наявність великої кількості, часто поганих, підручників має свій позитив: діти, якщо правильно організована робота, вчаться критично оцінювати інформацію, яку отримали, усвідомлюють необхідність користуватися багатьма джерелами.

Для створення комфортних умов навчання, за якими учень відчуває свою успішність, це застосування інтерактивних технологій, одним з яких є інформаційно-комунікаційні технології [7, с.15].

ІКТ - універсальний засіб пізнавально-дослідницької діяльності і друге за значущістю (після традиційної писемності) знакове знаряддя обміну інформації. Вони стають потужним знаряддям педагогічного впливу і внаслідок його використання на своїх уроках я побачила що:

- підвищилась ефективність навчального процесу;
- розвиваються особистісні якості учнів;
- розвиваються комунікативні й соціальні здібності молодшої людини, особливо під час роботи в мережі Інтернету;
- значно розширились можливості індивідуалізації та диференціації навчання за рахунок надання кожному учневі персонального педагога, роль якого виконує комп'ютер;
- враховується суб'єктивний досвід учня, його індивідуальні особливості;
- здійснюється самостійна навчальна діяльність, у процесі якої учень самонавчається і само розвивається;
- прищеплюється учню навички роботи із сучасними технологіями, що сприятиме його адаптації до швидкоплинних соціальних умов для успішної реалізації своїх професійних завдань;
- забезпечується комплексне вивчення явищ дійсності, нерозривність взаємозв'язку між природознавством, технікою, гуманітарними науками і мистецтвом;
- сприяє постійному динамічному оновленню змісту, форм, методів, процесів навчання і виховання [4, с.112].

Важко заперечити, що майбутнє за системою навчання, яке вкладається в схему **учень-технологія-вчитель**, за якою викладач перетворюється на педагога -методиста, технолога, а учень стає активним учасником процесу навчання [3, с.48]. Використання комп'ютера на уроках суттєво змінив зміст моєї праці як вчителя та організацію самостійної пізнавальної діяльності учнів. На мою думку, величезний дидактичний потенціал використання інформаційних технологій навчання зможе бути розкритий лише за умов, якщо провідна роль у навчально-виховному процесі належатиме вчителю, а комп'ютер виступатиме не тільки потужним засобом, а й повною мірою третім партнером у педагогічній взаємодії.

Швидкі темпи інформації суспільства вимагають широкого застосування нових технологій у вивченні історії та правознавства. За короткий час створено цілу систему комп'ютерних засобів навчання. Вони дозволяють суттєво перебудувати і вдосконалювати шкільну історичну науку.

У наш час комп'ютер дає нові можливості для творчого розвитку дітей, дозволяє звільнитися від нудного традиційного навчання і розробити нові ідеї, дає можливість вирішувати цікавіші проблеми.

Серед педагогів та учнів шкіл все ще побутує думка, що нові інформаційні технології найкраще застосовувати при вивченні математики і фізики. Але це не так.

Історія та правознавство є такі навчальні предмети, що дають багатий матеріал для відпрацювання найрізноманітніших методів і прийомів роботи з інформацією [9, с. 53].

І я в цьому переконалась на власному досвіді. Викладання історії, правознавства пов'язане з використанням великого обсягу різноманітної інформації, внаслідок чого застосування комп'ютерної техніки особливо ефективно, оскільки дає змогу ефективно опрацювати цю інформацію [2, с.37].

Форм подачі матеріалу, які я використовую на уроці з використанням комп'ютерних технологій, багато: це презентації, електронні атласи, підручники, енциклопедії, тести, відеофільми.

На мою думку, слід попередньо навчити учнів деяким аспектам роботи з комп'ютерами взагалі і перш за все з даними програми:

- здійснити виклад теми уроку за допомогою комп'ютерної техніки;
- організувати самостійну роботу учнів з комп'ютером;
- обов'язково пересвідчитися в простоті роботи відповідних програм, відповідності рівню комп'ютерної грамотності учнів, їх психологічним особливостям.

У цілому, виходячи із загальних засад методики викладання історії та правознавства, я використовую комп'ютер з метою:

- 1) Використання наочних матеріалів у навчальному процесі.
- 2) Демонстрація різних схем, карт, графіків, таблиць тощо.
- 3) Контроль знань, умінь і навичок.
- 4) Проведення історичних ігор.
- 5) Використання довідникової літератури.
- 6) Використання INTERNET.

У своїй роботі намагаюсь оцінити всі види діяльності учнів, пов'язаних із застосуванням комп'ютерних технологій, розширити можливості навчального процесу, зокрема використовуючи комп'ютер для спілкування, проведення досліджень, створення публікацій, презентацій, пошуку додаткової інформації тощо. Це дає змогу реалізувати важливі навчальні цілі, що стоять перед сучасною школою, сформувати в учнів мотивацію до навчання.

Починаючи з 5-го класу, привчаю дітей до використання комп'ютера на уроках історії. Спочатку в ігровій формі: використання мультиплікаційних програм, комп'ютерних презентацій, пізніше програм тощо.

Комп'ютерні презентації можна використовувати з різними цілями на різних етапах навчання:

- під час вивчення нової теми (з голосовим супроводом або коментуванням вчителя) : урок проходить у вигляді шкільної лекції, де учні не тільки слухають, продивляються інформацію на екранах, конспектують, а і відповідають на запитання;
- для контролю набутих теоретичних знань: презентація містить запитання з наступною появою правильної відповіді (спочатку учень відповідає на запитання, а потім усі читають на екрані правильну відповідь), причому такий вид перевірки знань можна використати на різних етапах уроку: при закріпленні знань наприкінці уроку та перевірці домашнього завдання на наступному уроці, також на узагальнюючих уроках;
- для індивідуальних завдань сильнішим учням: у позаурочний час учень, за бажанням може підготувати (сам або за допомогою вчителя) презентацію на дану тему, а потім на уроці представити її іншим учням. Це спонукає учнів до пошуку подібної інформації, а також сприяє розвитку творчого мислення, вміння правильно та стисло формулювати свої думки [5, с.4].

Використовуючи їх на уроці значною мірою підвищується ефективність навчально-виховного процесу. Для створення презентацій я користуюсь програмою Microsoft Power Point , що є універсальним засобом створення наочності, її можна застосувати в будь-якому класі на уроці будь-якого типу. Використання наочних матеріалів у процесі навчання сприяє підвищенню рівня сприйняття, формуванню стійких асоціативних зорових образів,

розвиткові творчих здібностей. Мультимедіа забезпечує якісно новий рівень сприйняття інформації: людина не просто пасивно споглядає, а активно бере участь у тому, що відбувається. Програми з використанням мультимедійних засобів багато модульні, тобто вони одночасно впливають на кілька органів чуття і тому викликають підвищений інтерес і увагу аудиторії.

Ефективність застосування мультимедійної презентації на уроках в першу чергу залежить від урахування психолого-педагогічних, дидактичних і методичних факторів. Її створення і застосування буде визначатися принципами сприйняття інформації, розміщення її за законами дизайну і композиції. У методичній пресі відсутні рекомендації щодо застосування мультимедійних презентацій на уроках історії та правознавства. У переважній більшості автори описують власний досвід їх використання [8, с.56-57].

На своїх уроках я проводжу комп'ютерне тестування. Для цього використовую спеціальну програму контрольно-діагностичної системи Test-W, яка призначена для перевірки знань тестуванням на комп'ютері і є добрим програмним середовищем для створення тестів. Кожен учень отримує свій, відмінний від сусідів, набір питань, що забезпечує індивідуалізацію і об'єктивність оцінки. Я вважаю, що тестування як засіб педагогічної діагностики дає можливість оперативно і точно визначити рівень знань окремого учня, групи.

Комп'ютер звільняє вчителя від дуже нудної і втомливої процедури перевірки письмових робіт, вивільняє час для творчої діяльності.

Комп'ютерне навчання історії та правознавства дозволяє значно активізувати пізнавальну діяльність учнів. Нині цього вже важко досягти традиційними методами. Застосування персональних комп'ютерів вирішує проблему змісту навчання, нових його форм і методів, значно підвищує рівень мотивації у навчанні. При цьому я маю змогу значно покращити сам процес управління пізнавальною діяльністю учнів. Це відбувається на всіх рівнях засвоєння нового матеріалу, його закріплення і перевірки знань, умінь і навичок. Велике значення тут має і притаманна українському менталітету індивідуалізація навчання, а також налагодження постійного зворотного зв'язку. Використовуючи комп'ютер, я маю можливість постійно контролювати рівень засвоєння знань і вмінь їх використовувати для вирішення поставлених задач. При цьому поза увагою не залишається жодна неточність і помилка.

Для перегляду відеофільмів більше одного комп'ютера на клас не потрібно, оскільки тоді буде важко організувати роботу на уроці.

Великі можливості для розвитку інформаційної компетентності учнів надає використання на уроках історії електронних атласів. Використовуючи їх я побачила перевагу таких уроків:

- кожен учень мав перед собою наочний матеріал до уроку у вигляді зображень на екрані монітора;
- діти вчилися самостійно здобувати за допомогою атласу необхідну інформацію;
- учні легко знаходили потрібний матеріал і давали відповіді, активно працювали на таких уроках;
- активна діяльність дала можливість краще запам'ятати матеріал і раціонально використовувати час уроку;
- активізувала пізнавальний інтерес учнів внаслідок не традиційності проведення уроків.

Також я маю можливість використовувати навчальні програми серії "Дитяча колекція", розроблені вони Всеукраїнським товариством "Просвіта" ім. Т.Г. Шевченка. Це "Історія України" в двох частинах, "Стародавня Греція", "Стародавній Рим". У кожному диску цієї серії є багато доступних тестів зі звуковим супроводом, яскраве оформлення, мультфільми, ігри та інші цікавинки.

Крім комп'ютерних технологій у своїй роботі я широко застосовую інтерактивні методи навчання, які сприяють формуванню навичок і вмінь, виробленню цінностей, створенню атмосфери співробітництва, взаємодії.

Змінюється час, змінюється школа, з'являються нові вимоги до вчителя, до учнів. Спільна діяльність, співпраця школярів та педагогів виходить за межі традиційних уроків, позакласних заходів. Все ширше у навчальному процесі і поза ним використовується віртуальна комунікація.

На мою думку, використання інформаційно-комунікаційних технологій, електронних атласів, комп'ютерних навчальних програм, Інтернет-ресурсів дає велику можливість підготувати учня, працювати в інформаційному суспільстві сьогодні і в майбутньому.

Розбудити закладений в кожній дитині творчий початок, навчити працювати самостійно, допомогти зрозуміти та знайти себе, зробити перші кроки у творчості для радісного і щасливого – до цього я прагну, наскільки дозволяють мені власні сили і можливості, організовуючи свої уроки.

Не всі учні пов'яжуть своє життя з комп'ютером, але всім їм жити у світі величезної кількості інформації - такі уроки вчать жити.

Якщо правильно, індивідуально підійти до кожної дитини, в душі якої є завжди багатозвучний дзвіночок, то творчість учителя починає переростати у творчість учня і, на мою думку, активність учнів на уроках залежить від активності учителя, і якщо учитель буде самовіддано працювати на уроках, то він обов'язково отримає нагороду - активних, працьовитих дітей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Десятов Д.Л. Використання інтерактивної дошки на уроках історії //ж. Історія і правознавство. -2008. - №8 (144).- С.30-31.
2. Десятов Д. Л. Використання комп'ютерних технологій при організації роботи учнів зі статистичними матеріалами // ж. Історія в школі.- 2007. -№9. - С. 37-41.
3. Дрібниця В. Використання відео та мультимедійних матеріалів на уроках історії України та всесвітньої історії у 6- 11 класах.// ж. Історія в школі. –2007. - № 3. - С. 41-48.
4. Кучер О.А. Формування громадянської компетентності старшокласників засобами інформаційно-комунікаційних технологій // Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах. - 2008. - № 1(13). - С. 110-113.
5. Пирогов І.А. Використання інформаційних технологій на уроках географії // ж. Географія. - 2007. - № 6 (82).- С. 4-5.
6. Споріна Т. І віртуальна комунікація також .. // Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах. - 2008. - №1. - С. 80-82 .
7. Фоменко А. Деякі підходи до розробки і створення навчальних комп'ютерних програм (комп'ютерних посібників) з історії // Історія в школах України. - 2003. - № 1. - С. 15-17.
- 8.Христіанінов О. Концептуальні підходи до створення і застосування комп'ютерних презентацій навчального призначення // Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах. - 2006. -№2. - С. 59-69.
9. Худобець О. А. Чому Інтернет потрібен учителю історії // Історія. –2005.- № 5-6. -С.52-56.

Аннотация. В работе указывается как информационно-коммуникационные технологии и сеть Интернет влияет на профессиональное развитие педагога на современном этапе развития общества и украинского образования. Охарактеризован опыт работы автора, который использует технологии в своей практике.

Annotation. This work contains the information on how the information-communicative technologies and the Internet influence the professional development of the teacher at the modern stage of the development of the society and the Ukrainian education. It was characterized the experience of the author, who uses the technologies in her practice.

В.А.Красномовець,
кандидат економічних наук, завідувач науково-
дослідної лабораторії наукового відділу
Черкаського інституту банківської справи
Університету банківської справи Національного
банку України (м. Київ)

ЕЛЕКТРОННІ НАУКОВІ ЖУРНАЛИ У СФЕРІ СУЧАСНИХ НАУКОВИХ КОМУНІКАЦІЙ

Анотація. У статті проаналізовано існуючі визначення, етапи становлення та перспективи розвитку електронного наукового видання у сфері сучасної наукової комунікації.

Вступ. Головною тенденцією розвитку сучасного суспільства є небувале зростання кількості інформації. Створення, поширення та зберігання інформації, особливо наукової, в різних видах стало не тільки глобальним, але й таким, що визначає сьогодні розвиток людства.

Сучасні інформаційні технології надають нові можливості в світі наукових комунікацій як для досліджень, так і для обміну інформацією (віртуальні конференції, електронні публікації, різноманітні сайти наукової спрямованості, послуги електронної пошти та ін.). Інтернет відкрив нові можливості поширення результатів досліджень, серед яких особливу значимість мають електронні наукові публікації.

У зв'язку з цим актуалізується розробка науково-педагогічної проблематики, спрямованої на формування такої системи наукових комунікацій, в якій викладачеві ВНЗ, коледжу, школи гарантується доступ до віддалених джерел інформації, інформаційних баз даних, знань і гарантується можливість оперативного обміну науковою інформацією. Це обумовлено сутністю науково-педагогічного знання, його інтегративним характером і особливістю людини як цілісної системи, що саморозвивається.

Останні дослідження та публікації. Проблема розвитку електронних журналів як засобу міжнаукових комунікацій характерна для розвитку науки багатьох країн. Це обумовлено розвитком науково-педагогічної спільноти як нової форми інтеграції науки і освіти, до яких відносяться навчально-наукові організації, університетські округи, що потребують розвитку мережі електронних комунікацій - електронних журналів, електронних конференцій.

Питання розвитку електронних наукових журналів розглядаються в дослідженнях сучасних учених – В.Н. Агєєва, А.О. Бессараб, В.А. Буля, С.В. Дудченко, А.И. Земскова, Т.М. Косенко, О.А. Хамули, Я.Л. Шрайберга та інших. Проте потребують детального аналізу етапи становлення, особливості існування та визначення перспектив розвитку електронних наукових журналів.

Мета статті – визначити суть та місце електронного журналу в контексті розвитку електронних міжнаукових комунікацій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасний рівень науково-технічного прогресу неможливий без розвитку інформаційних технологій та постійного поліпшення і розширення можливостей використання наукової літератури. Впровадження електронних наукових журналів дало можливість зробити базу наукової інформації доступною для більш широкої аудиторії, включаючи мільйони студентів, викладачів, науковців, та інших потенційних читачів, що прагнуть використовувати усі переваги сучасного інформаційного суспільства.

Історія розвитку електронних журналів бере початок у 1979 року, коли в США була запущена програма Electronic Information Exchange System, використання якої істотно спростила створення традиційних «паперових» наукових видань.

Перші ж електронні журнали почали з'являтися в 80-ті роки XX століття, тим самим сформувавши новий вид інформаційних ресурсів, що дало новий поштовх до обміну науковою інформацією на базі сучасних інформаційних комп'ютерних технологій [3].

Вчені [3] розглядають чотири стадії еволюції від друкованих журналів до електронних (табл. 1).

Таблиця 1

Етапи еволюції електронних наукових журналів [3]

<i>Етапи еволюції електронних журналів та їх часові межі</i>	<i>Характеристика етапу</i>
початок 1960-х років	Використання комп'ютерів для підготовки друкованих видань
початок 1970-х років	Поширення точних копій друкованих видань в електронному середовищі
початок 1980-х років	Поширення текстових видань тільки в електронній формі
початок 1990-х років	Поширення мультимедійних електронних видань

Сучасний етап розвитку електронних наукових журналів можна охарактеризувати як бурхливе поширення електронних копій традиційних журналів та значна активізація створення та розвитку електронних видань, що не мають паперових аналогів.

Незважаючи на значну кількість публікацій, присвячених проблематиці електронних видань, досі не існує загальноприйнятого, усталеного визначення електронного наукового журналу.

Так, Ярошенко Т. визначає електронний журнал як «...періодичне електронне видання (виходить у світ через певні встановлені проміжки часу сталою для кожного року кількістю номерів (випусків), не повторюючи зміст, нумерованими та (чи) датованими випусками, що мають однакову назву), джерело наукової інформації та засіб наукової комунікації, що є закінченим електронним ресурсом, яке вміщує групу електронних документів (статей), які пройшли редакційно-видавничу обробку (для наукових журналів і процедуру рецензування), і мають вихідні відомості, призначені для довготривалого зберігання, розповсюдження у незмінному вигляді, всі копії якого відповідають оригіналу» [15].

Косенко Т.М. дає визначення електронного журналу «як ефективного сучасного педагогічного засобу, характерного для єдиного інформаційно-дослідницького простору» [10, с. 6].

Згідно з пунктом 1.1. Положення про електронні наукові фахові видання України: «електронне наукове фахове видання – документ, інформація в якому подана у формі електронних даних, що пройшов редакційно-видавниче опрацювання, призначений для поширення у незмінному вигляді, має вихідні відомості та внесений до затверджених ВАК України переліків наукових фахових видань, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук і на які можна посилатися у наукових статтях і дисертаціях» [13].

Костенко Л.Й. наголошує на тому, що Україна першою в СНД прийняла нормативно-правовий документ, який ставить знак рівності між друкованими та електронними науковими виданнями [11].

На сьогодні електронні журнали - це саме та технологія, що досить динамічно розвивається та дає можливість необмеженому колу читачів оперативно знайомитися з новітніми науковими розробками, вільно вести дискусію з опублікованою інформацією, з авторами статей та іншими зацікавленими особами. Причому, що дуже важливо, робить широкодоступними опубліковані дані, забезпечує постійний та надійний доступ до матеріалів і їх довготривале зберігання. Всі ці переваги дозволяють розглядати дану

технологію в якості одного з найважливіших способів поширення наукових знань на сучасному етапі розвитку світової науки. За різними оцінками, в даний час у світі налічується від 16 до 25 тисяч електронних наукових журналів, і їхня кількість стрімко зростає. Тільки в базі даних найбільшого європейського видавництва Elsevier включено більше 14 тисяч рецензованих електронних журналів (<http://www.elsevier.com>). У західних країнах практично всі паперові періодичні видання мають електронні версії, доступні через Інтернет. Бурхливо розвиваються і електронні журнали, які не мають друкованих аналогів. Тим самим у світі формується альтернативна система наукових публікацій. 90% дослідників в даний час в своїй роботі користуються переважно цифровими носіями інформації [4].

Саме тому електронні наукові журнали все впевненіше займають передові позиції у сфері наукового спілкування. Причиною тому є також ряд переваг, якими володіють електронні наукові журнали, порівняно з традиційними. Зокрема, перевагами електронного журналу є:

- оперативність підготовки та поширення (публікацію електронного журналу може бути здійснена відразу після того, як будуть підготовлені і відредаговані матеріали);
- доступність широкому колу читачів (електронні журнали стають доступними для найширшої аудиторії практично відразу після їх розміщення);
- можливість швидкого пошуку необхідної інформації (можливість повнотекстового оперативного пошуку по окремому журналу або архіву електронних періодичних видань);
- в електронних журналах відсутнє таке поняття, як тираж, тому що тираж електронної публікації в цьому випадку являє собою кількість копіювань запропонованого матеріалу, причому в переважній більшості випадків без участі видавця. Таким чином вирішується проблема недостатньої кількості екземплярів у разі друкованого видання.
- наявність гіперпосилань. Зв'язки або посилання в електронних журналах дозволяють легко переходити до зв'язаних по темі наукових матеріалів і публікацій;
- можливість використання високоякісних кольорових ілюстрацій, фотографій і навіть відеоматеріалів;
- селективність вибору. Коли журнал потрапляє в Інтернет, ситуація примусового асортименту закінчується: читач з кожного журналу вибирає тільки необхідні матеріали;
- інформація в електронному вигляді може забезпечувати розширені можливості для людей зі слабким зором завдяки наявності читаючих програм;
- електронні тексти досить легко обробляються, компонуються і переводяться з однієї мови на іншу у багатьох галузях науки, створюються спеціалізовані програми-перекладачі та словники;
- підвищення особистого індексу цитованості авторів електронного журналу. Даний показник є одним із важливих критеріїв науковців у сучасному інтегрованому освітньому просторі. Кількість звернень Інтернет користувачів до журналу може перевершувати тираж паперового журналу в десятки тисяч разів [6; 7, с. 19].

Однією з найбільших переваг електронних наукових журналів є економія матеріальних витрат на друк примірників. Розмір зниження вартості електронних наукових журналів за різними джерелами коливається від 20-48 % у найбільш песимістичних [1] до 70 % у найбільш оптимістичних оцінках [2].

Підтвердженням потреби наукового та технічного розвитку електронних видань є судження глави Всесвітньої організації інтелектуальної власності, що входить до ООН. За його прогнозами, зробленими на основі дослідження, у світі традиційні паперові газети (журнали) зникнуть до 2040 р., а у США – до 2017р. [14].

Узагальнюючи існуючі визначення та основні функції електронних наукових видань, здійснимо їх класифікацію за найбільш значимими класифікаційними ознаками (рис. 1).

В Україні електронні видання за останнє десятиліття розвиваються дуже швидкими темпами. Вони стали найважливішим джерелом інформації в усіх галузях науки й техніки.

Станом на 15 лютого 2013 р. на сайті Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського (<http://www.nbuv.gov.ua>) було представлено 1795 електронних версій

наукової періодики України, в тому числі 45 електронних наукових фахових видань (часописи, що не мають друкованих аналогів). Втім, з наявного переліку періодичних видань 185 видань були такими, що мають затримку представлення у відкритому доступі.

Зібрання "Наукова періодика України" містить 0,7 млн електронних версій статей з 1,7 тис. часописів. Розроблена спеціалізована програма визначає загальну кількість звернень до журналів (збірників наукових праць) і впорядковує видання за інтенсивністю використання. Лічильник статистики використання періодики свідчить, про звернення до більш ніж трьохсот тисяч копій статей щодоби [12]. Перші місця в рейтингових списках займають як правило журнали, що представлені архівами зі значною ретроспективою і мають якісно оформлені індексні файли, де наводиться назва журналу, рік і номер видання та його зміст (перелік статей з посиланнями на їх повні тексти). Флуктуації кількісних показників пояснюються тим, що у літній період і вихідні дні, які припадають на 15 число (день аналізу), використання електронних версій наукової періодики зменшується [12].

Існує ряд прогнозів щодо розвитку електронних видань. У *першому* з них усі електронні журнали поділяються на комерційні й наукові та прогнозується їх сумарна кількість на рівні 130 тис. найменувань. Витрати на виробництво електронних журналів порівняно з традиційними знижуються на 70–90%, тому пропонується всім ученим готувати свої праці в електронній формі для поширення через Інтернет.

У *другому*, більш обережному, прогнозі висловлюються сумніви багатьох учених і фахівців в інтелектуальній якості електронних публікацій порівняно з традиційними, а також обговорюються складності їхнього включення у фонди бібліотек і відображення в реферативних виданнях. Проте рекомендується публікувати статті в електронних засобах комунікації з метою підвищення їхнього авторитету.

Третій, найбільш песимістичний, прогноз містить контраргументи щодо невисокої вартості електронних журналів. У ньому висловлюється думка про те, що електронні видання не будуть істотно відрізнятися від традиційних за вартістю й навряд чи будуть безкоштовно надаватися науковій громадськості по телекомунікаційних мережах [5].

Висновки. У наші дні, коли йде інтенсивний процес інформатизації суспільства, створення глобальних інформаційних мереж і баз даних, в нашій країні особливо зростає значення наукової інформації. Науково-педагогічна інформація стає головною ланкою, що пов'язує науково-дослідну і навчально-виховну діяльність, науку і практику, регіональні та міжнародні досягнення теорії і практики. Забезпечення широкого доступу до науково-практичних вітчизняних і зарубіжних джерел інформації, створення єдиного інформаційного простору, оперативного ознайомлення з інноваційним досвідом, розробками, передовими технологіями і програмами є одним із пріоритетних завдань, що стоять перед вітчизняною наукою. Це пов'язано, в першу чергу, з тим, що від достовірності, оперативності, повноти науково-педагогічної інформації багато в чому залежить ефективність управління освітою, якість навчання і виховання, результативність досліджень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Harnad, S. *Electronic Scholarly Publication: Quo Vadis?* Serials Review 21(1) 70–72
[Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://cogprints.ecs.soton.ac.uk/archive/00001691/00/harnad95.quo.vadis.html>
2. Jog, Vijay. *Cost and Revenue Structure of Academic Journals: Paper – based versus E-journals.* Ottawa: Industry Canada: [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://schoolnet2.carleton.ca/english/biz/economics/vijayjog.html>
3. Lancaster, F. W. Evolution of Electronic Publishing, Library Trends, Spring, 43(4): 518–527.
[Електронний ресурс]: Режим доступу: https://www.ideals.illinois.edu/bitstream/handle/2142/7992/librarytrendsv43i4_opt.pdf#page=11
4. Бакланова, Ю.О. Электронный научный журнал - ресурс открытого доступа / Ю.О. Бакланова // Управление экономическими системами: электрон. науч. журн. / Кисловодский институт экономики и права - [Электронный ресурс]. - Киров: ООО "Международный центр научно-

исследовательских проектов", 2007. - № 1 (09). - Режим доступа к журн.: <http://uecs.ru/instrumentalni-metody-ekonomiki/item/70-2011-03-21-07-23-25>

5.Бессараб А.О. Електронні наукові фахові видання у сфері сучасних наукових комунікацій: [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Dtr_gn/2010_1-2/files/GN110_20.pdf

6.Бизенкова М.Н. Перспективы развития российских электронных научных журналов [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.rae.ru

7.Дудченко С.В. Электронная версия научного журнала «Культура народов Причерноморья» (методика, технология и история создания) / С.В. Дудченко // Культура народов Причерноморья. – Симферополь: Межвузовский центр «Крым», 2005. – № 70. – 65 с.

8.Коланькова О.В. Направления развития электронных научных периодических изданий / О.В. Коланькова // Научная книга. – 2001. – № 1(11). – С. 12–16.

9.Копанєва В. Бібліотека як центр збереження інформаційних ресурсів Інтернету: [монографія] / НАН України; Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. — К., 2009. — 198 с.: рис. — Бібліогр.: с. 181-197. — ISBN 978-966-02-5432-9.

10.Косенко Т.Н. Электронный журнал как педагогическое средство обеспечения качества научно-исследовательской деятельности преподавателей [Текст]: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Татьяна Николаевна Косенко. – Ростов-на-Дону, 2002. – 16 с.

11.Костенко Л.Й. Електронні наукові фахові видання в системі наукових комунікацій України [Електронний ресурс] / Л.Й. Костенко. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/new/2005/prezko.htm>.

12.Офіційний сайт національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського – <http://www.nbu.gov.ua/portal/>

13.Положення про електронні наукові фахові видання:затверджено наказом МОН України від 30.09.2004 р. № 768/431/547.

14.Хамула О., Яців М. Мотиваційне підґрунтя потреб розвитку електронних видань: [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/ktd/2012_27/xamyla2.pdf

15.Ярошенко Т. Наукові комунікації ХХІ століття: електронні ресурси для науки та освіти України [Електронний ресурс] / Т. Ярошенко. – Режим доступу: http://www.ekmair.ukma.kiev.ua/Yaroshenko_Naukovi_komunikaci.pdf.

Аннотация. В статье проанализированы существующие определения, этапы становления и перспективы развития электронного научного издания в области современной научной коммуникации.

Annotation. The article analyzes the existing definitions, stages of becoming and prospects of the development of electronic scientific publications in the area of modern scientific communication.

Л.В.Курінна,

учитель фізики і математики Шполянської
ЗОШ І-ІІІ ступенів №5 Шполянської районної
ради Черкаської області

МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ САМООСВІТИ ПЕДАГОГІВ

Анотація. В роботі розглянуто можливості використання мережі Інтернет для організації самоосвіти педагогів та наведено приклади з власного досвіду. Матеріали можуть бути використані для підвищення рівня освіти в міжкурсовий період.

Ключові слова: Інтернет, самоосвіта, педагог.

Сьогодні нові інформаційні технології - невід'ємна частина нашого життя. Маючи в своєму розпорядженні комп'ютер, можна інтенсифікувати процес навчання, зробити його більш наочним і динамічним, формувати вміння працювати з інформацією, готувати особистість "інформаційного суспільства", формувати дослідницькі вміння, розвивати комунікативні здібності. Це забезпечує швидке і міцне опанування навчального матеріалу,

розвиває пізнавальні здібності та розумові якості учнів, сприяє активізації їх пізнавальної діяльності.

Для вчителя важливо знати, де і як знайти потрібне джерело інформації, як вибирати з великого потоку потрібну та достовірну інформацію, аналізувати її, на основі отриманих і наявних знань вміло опрацьовувати та подавати в доступній формі інформацію відповідно до вікових та психологічних особливостей учнів. Тому незамінним помічником для педагога стають комп'ютерні технології як інструмент покращення педагогічної діяльності.

На сьогоднішній день однією з цілей освіти є формування високого рівня інформаційної культури. Особлива роль при цьому відводиться використанню ресурсів і можливостей мережі Інтернет в педагогічній практиці вчителя.

Безпосереднє застосування комп'ютерних мереж у сфері освіти пов'язано з розробкою новітніх освітніх та навчальних програм, застосуванням Інтернет-технологій у навчальному процесі, створенням електронних бібліотек, довідково-інформаційних систем, автоматизацією та інформаційним супроводженням документів про освіту, використанням спеціалізованих банків даних і знань, дистанційним навчанням.

Існує безліч різноманітних сайтів, які створені для допомоги вчителю при підготовці до певного уроку. Ці сайти дають вчителю змогу на достатньому рівні підготувати урок, відшукати надійнішу та найцікавішу інформацію для учнів.

Сьогодні вже не викликає сумніву, що навчання школярів стає ефективнішим, якщо вчитель володіє Інтернет-технологіями і використовує ресурси і можливості Інтернету в своїй практичній діяльності.

Сучасний Інтернет пропонує багато ресурсів, для використання в освітніх цілях: це уроки в режимі online, ресурси для вчителів, ресурси для учнів, проекти online.

Немає потреби переконувати в тому, що така інформаційна база має бути використана професійно і раціонально. Це вимагає усвідомлення самими вчителями значущості такого потенціалу і активне використання Інтернет-ресурсів у педагогічній діяльності для досягнення кращих, вагоміших результатів у навчанні учнів.

Вчитель може використовувати ресурси мережі Інтернет наступним чином:

- самоосвіта, самостійне підвищення своєї кваліфікації на основі інформації, що міститься в мережі, вивчення досвіду своїх колег;
- отримання нормативно-довідкових документів із серверів Міністерства освіти, обласних, міських і районних відділів освіти;
- отримання інформації про новітні педагогічні технології;
- використання на уроках і позакласних заходах методичних і дидактичних матеріалів, наявних в мережі;
- розробка власних матеріалів і публікація їх в мережі;
- тестування школярів на основі контрольних-оцінюваних матеріалів, що зберігаються в мережі;
- знайомство з новими книгами, підручниками, методичною літературою і придбання їх в Інтернет-магазинах;
- участь в заочних конференціях і конкурсах;
- створення власного сайту вчителя;
- пошук однодумців і колег в інших регіонах, листування з колегами і друзями.

Для перегляду Інтернет-ресурсів необхідні спеціальні програми – браузері. В даний час найбільш популярні наступні браузері: Opera, Mozilla Firefox, Google Chrome, Safari.

В мережі Інтернет є величезна кількість корисної інформації. Очевидно, що пошук інформації в Internet неможливий без спеціальних механізмів, що допомагають людині знайти в цьому безмежному просторі потрібну інформацію. Саме цим і займаються пошукові системи. Загалом, кожен користувач Internet шукає інформацію в мережі відповідно до своїх смаків і вподобань. Однак існують деякі загальні принципи, виходячи з яких можна швидше знайти необхідну інформацію.

Найпростіший спосіб почати пошук у Internet – звернутися до однієї з пошукових служб мережі. Без послуг цих систем сьогодні практично не можна знайти що-небудь корисне в ресурсах мережі. Усі ці відомі і популярні пошукові системи мають дуже простий інтерфейс, розрахований на недосвідченого користувача, мають безліч налаштувань і досить прості у використанні.

Освітні ресурси Інтернету величезні і постійно поповнюються. Вчитель, знайомлячись з цими ресурсами, отримує посилання на інші сайти, пов'язані з освітою. Таким чином, систематична робота з освітніми ресурсами приводить до постійного оновлення бази даних педагога.

Зараз створено багато освітніх порталів, на яких вчитель зможе не тільки знайти для себе цікаві розробки, але і розмістити свої навчальні матеріали, створивши власний сайт. Сайт – сучасний і доступний засіб представлення інформації. Це робить його привабливою формою представлення навчальних матеріалів, якими можна користуватися в локальній мережі або Інтернеті.

При створенні нового Інтернет-ресурсу переслідується така мета: підвищення пізнавальної активності учнів і, як наслідок, підвищення ефективності навчання. Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі завдання:

- Створити новий ресурс максимально професійно.
- Представити матеріали, актуальні для учнів.
- Оформити інформацію у вигляді, максимально зручному для сприйняття.
- Зробити всю розміщену на сайті інформацію особистісно забарвленою, авторською.

Доречно на своєму сайті представити крім статичних Інтернет-сторінок інтерактивні сервіси. Наприклад "Електронний журнал", "Тестуючий модуль", "Навчальний форум". Їх використання дозволяє організувати інтерактивну взаємодію між учителем та учнем. Використовуючи сервіс, відвідувач сайту не тільки пасивно сприймає пропоновану інформацію, а й активно формує її. Усе це дозволяє створити та зберегти зацікавлену аудиторію сайту.

Навчальний форум можна використовувати для організації діалогу учень-учень, учень-учитель поза уроком. Таке інтерактивне спілкування додає процесу навчання нових фарб, дозволяє вирішити багато проблем. По-перше, учень на форумі вчиться коротко та зрозуміло викладати свою проблему. Уміння виділити свою проблему та грамотно сформулювати своє запитання - це важлива навичка сучасної людини, яка живе в інформаційному просторі. Також форум вчить відповідати на запитання, зрозуміло пояснювати складний матеріал. По-друге, використання форуму позбавляє вчителя від багаторазового пояснення складних моментів у практичній, домашній роботі. По-третє, працюючи над загальним проектом, учні одержують засіб для спілкування, для обговорення разом з учителем проблем і можливих шляхів їх вирішення.

Звичайно, тільки створити форум недостатньо, необхідно зробити так, щоб учні побачили у форумі корисний інструмент.

Також у професійній діяльності вчителя знадобиться невелика безкоштовна програма Skype. Вона дозволяє організовувати аудіовізуальні конференції між користувачами мережі Інтернет. Де б не знаходився співбесідник, вчитель завжди можете зв'язатися з ним через Skype з легкістю звичайного телефонного дзвінка, який абсолютно безкоштовний. Великий простір для використання дає можливість організації підключення до розмови одночасно декількох користувачів.

У навчальному закладі ця програма може виконувати безліч завдань: від оперативного зв'язку між вчителями і адміністрацією до відеотрансляції відкритих уроків, дистанційного зв'язку з учнями. Використовуючи програму Skype, школи можуть віддалено обмінюватися досвідом, класні керівники – проводити дистанційні батьківські збори.

В даний час важко знайти вчителя, який був би не знайомий з електронною поштою. Використання електронної пошти дає вчителю наступне:

- Швидкий обмін інформацією з колегами без географічних обмежень.
- Можливість передачі будь-яких файлів: текст, графіка, звук і відео (прикріплені файли).
- Дистанційна освіта і підвищення кваліфікації без відриву від навчального процесу.
- Можливість спілкування з віддаленими учнями (неможливість відвідування школи по хворобі або інвалідності) і їх батьками.

Звичайно, це далеко не повний перелік можливостей, які надає вчителю електронна пошта.

Як правило, у даний час бурхливого розвитку комп'ютерних технологій електронні навчальні чи довідково-пошукові системи розробляються з використанням гіпертекстових і мультимедійних технологій. Такі системи називають інтерактивними навчальними Web-матеріалами, та можуть знайти і знаходять широке застосування як в звичайних формах навчання, так і в достатньо новій формі навчання, як дистанційна освіта.

Застосування сучасних технічних засобів дає можливість ефективно використовувати та миттєво отримувати інформаційний ресурс завдяки світовому інформаційному простору, що значно поліпшує процес навчання. Окрім того, комп'ютер допомагає в реалізації науково-дослідної роботи та орієнтує на практичну діяльність учнів. Слід зауважити, що навчальний процес із використанням комп'ютерної техніки спонукає до самостійної роботи кожного учня, створює сприятливу комунікативну ситуацію та умови для розвитку творчих здібностей особистості, які особливо значущі для кожного учня; підвищує мотивацію та пізнавальну активність учнів, покращує індивідуалізацію, диференціацію та інтенсифікацію процесу навчання, розширює та поглиблює міжпредметні зв'язки, систематизує та інтегрує знання окремих навчальних предметів, організовує систематичний та достовірний контроль, уникає суб'єктивізму в оцінці.

Використання комп'ютерних технологій дає можливість у навчальному процесі організувати неперервне і ґрунтовне засвоєння навчального матеріалу. За нашими спостереженнями, у навчальній практиці більше застосовують комп'ютерні технології як допоміжний засіб навчання в комплексі з іншими засобами, що значно інтенсифікує процес навчання. Проте слід пам'ятати, що для підвищення ефективності навчального процесу сучасні технічні засоби необхідно викор. Крім звичайної мети уроку, урок з комп'ютерною підтримкою має технологічну мету: навчання новому методу навчальної діяльності, використанню конкретної навчальної комп'ютерної програми.

Наприклад, використання на уроках геометрії пакета «Динамічна геометрія» (DG) (автори пакета: С.А.Раков, К.О.Осенков; м. Харків), надає учням можливість самостійно відкривати геометрію шляхом експериментування на комп'ютері. Учні будують рисунок будь-якої складності за допомогою обмеженої кількості основних інструментів. Після завершення побудови можна переміщати вихідні точки мишею, і весь рисунок буде динамічно змінюватися, зберігаючи залежність між частинами побудови, що є основним принципом динамічної геометрії. DG забезпечує інтерактивність роботи за рисунком і можливість його дослідження в динаміці. Фрагмент уроку із застосуванням комп'ютерної технології «Динамічна геометрія» (DG):

Приклад 1.

Точки $B(-4;1)$, $C(3;4)$ і $D(-1;-6)$ – вершини трикутника ABC. Скласти рівняння прямої, що містить медіану BE трикутника.

Алгоритм розв'язання задачі :

1. Аркуш DG зробити в режимі F6 і F7 – сітка й осі ординат.
2. На панелі інструментів вибрати багатокутник. Поставити точки $B(-4;1)$, $C(3;4)$ і $D(-1;-6)$
3. На панелі вибрати середина відрізка і сполучити точки C і D.
4. На відрізку CD з'являється точка E.
5. На панелі вибрати пряму. Проводимо її від точки B до E.
6. Після подвійного клацання мишею по прямій дістанемо рівняння прямої: $2x+5y=0$
7. Задачу розв'язано.

Приклад 2.

Скласти рівняння кола, з центром у точці A(2:3) і діаметром 10.

Алгоритм розв'язання задачі:

1. Аркуш DG зробити в режимі F6 і F7 – сітка й осі ординат.
2. На панелі інструментів вибрати коло. Поставити – центр кола A (2:3).
3. Провести його з діаметром 10.
4. Після подвійного клацання мишею на колі дістанемо рівняння кола:

$$(x - 2)^2 + (y - 3)^2 = 5^2$$

5. Задачу розв'язано.

Робота будь-якого вчителя вимагає опрацювання літератури. Сучасна інформаційна технологія електронні бібліотеки однозначно має допомогти в цьому. Під електронною бібліотекою мається на увазі велика розподілена віртуальна колекція документів в електронній формі, доступна широкій аудиторії вчителів через глобальні мережі передачі даних. Електронні бібліотеки являють собою сучасні складні інформаційні системи, що дозволяють надійно зберігати й ефективно використовувати різноманітні колекції електронних документів.

Щоб досягти ефективного поєднання власних педагогічних знахідок і освітніх Інтернет-ресурсів необхідна велика і цілеспрямована підготовка. А найголовніше, бажання вчителів удосконалювати свою педагогічну діяльність.

Комп'ютерну грамотність на сьогоднішній день слід розглядати як критерій загальної професійної підготовки майбутнього вчителя, який повинен володіти основними поняттями та термінами інформатики, розуміти будову і принципи роботи комп'ютерної системи, використовувати операційні системи, вдосконалювати навички практичного використання програмного забезпечення.

Комп'ютерні технології урізноманітнюють навчальний процес, тому що часто учні є пасивними слухачами, які "споживають" знання. Використання комп'ютерних технологій дозволяє учням співпрацювати з носієм інформації, здійснювати вибір інформації, темп подання, компонувати матеріал та бути активним учасником процесу навчання.

Але, потрібно пам'ятати, що непродумане застосування комп'ютерних технологій у навчальному процесі не поліпшує, а погіршує якість засвоєння знань. Введення комп'ютерних технологій навчання може ускладнити процес засвоєння знань, умінь та навичок, якщо буде просте механічне перенесення діючих навчальних посібників та підручників на електронні носії. Тому педагог при підготовці до проведення уроку за допомогою комп'ютерних технологій повинен уміти планувати та передбачати результати навчання, моделювати ситуації, розробляти програму курсу. Внаслідок швидкого розвитку комп'ютерних технологій знання у цій сфері швидко старіють. Тому при підготовці фахівців сучасного інформаційного простору необхідно, щоб знання носили творчий та пошуковий характер, оскільки таке навчання стимулює розвиток пізнавальної активності, сприяє розвитку творчих та розумових здібностей.

Вчитель - це головна фігура шкільного прогресу. Талант і рівень кваліфікації вчителя - запорука успіху в просуванні нових технологій. Саме вчителі повинні стати основною творчою силою впровадження Інтернету в сферу освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Антонов В. М. Інтернет. Енциклопедичне видання: навчально-методичний посібник / АПН України; Інститут інформаційних технологій і засобів навчання. — К. : Редакція "Комп'ютер", 2008.
2. Браткевич В.В. та ін. Інформатика: Комп'ютерна техніка. Комп'ютерні технології: Підручник для студентів вищих навчальних закладів/ За ред. О.І.Пушкаря. – К.: Видавничий центр „Академія”, 2002.
3. Жуковська А.Л. Комп'ютерні технології навчання як запорука якісної освіти у світлі сучасних новітніх інформаційних досягнень.
<<http://studentam.net.ua/content/view/7557/95/>>

4. Згуровський М. Інформаційні мережеві технології в науці та освіті // Дзеркало тижня. – 2002. – № 25.
5. Клименко О.Ф., Головка Н.Р., Шарапов О.Д. Информатика та комп'ютерна техніка: Навчально-методичний посібник/ 2006 р.
6. Концепція інформатизації загальноосвітніх навчальних закладів, комп'ютеризації сільських шкіл: Затверджено колегією Міністерства освіти і науки України від 27 квітня 2001 р. № 5/8-21 // Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України. – 2001. – №13.
7. Резниченко В.А., Захарова О.В., Захарова Е.Г. Електронні бібліотеки: інформаційні ресурси та сервіси // Проблеми програмування. – 2005.
8. Тутаров Д. Використання вчителем особистого сайту.
< <http://osvita.ua/school/technol/2900>>

***Аннотация.** В работе рассмотрены возможности использования сети Интернет для организации самообразования учителей и приведены примеры собственного опыта. Материалы могут использоваться педагогами для повышения уровня самообразования в межкурсовый период.*

***Ключевые слова:** Интернет, самообразование, педагог.*

***Annotation.** This work deals with the usage of the Internet in self-education of a teacher. The author gives examples from her own experience.*

***Key words:** the Internet self-education, teacher.*

***Л.А.Лаврінченко,**
учитель початкових класів Звенигородської
загальноосвітньої школи I-II ступенів №5
Звенигородської районної ради Черкаської області*

ПРОФЕСІЙНИЙ САМОРОЗВИТОК ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ НА ОСНОВІ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ПОТЕНЦІЙНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

***Анотація.** У статті висвітлюються потенційні можливості професійного саморозвитку педагогічного працівника на основі використання інформаційно-комунікаційних технологій та потенційних можливостей мережі Інтернет в міжкурсовий період.*

***Ключові слова:** інформаційно-комунікаційні технології, ІКТ-компетентність, самоосвіта, післядипломне навчання.*

Самоосвіта – це така діяльність, яка дає вчителю можливість успішно здійснювати процес самовдосконалення як особистості та фахівця, а за сучасних умов робить її конкурентоспроможним спеціалістом на ринку праці. Такий вчитель прагне до самопізнання, самореалізації, самостійно здобуває інформацію з різних джерел і застосовує нові знання.

Сучасний вчитель початкових класів має бути фундаментально освіченою людиною, здатною активно і творчо діяти, гнучко перебудовувати напрям і зміст своєї професійної діяльності у відповідності до вимог сьогодення, забезпечувати якість і результативність навчально-виховного процесу, самостійно набувати необхідні для професійної діяльності компетентності, грамотно використовувати ІКТ, самостійно працювати над власним розвитком, підвищенням свого освітнього і культурного рівнів, удосконалювати особисту систему моральних якостей, соціальних мотивів і цінностей.

Саме тому пріоритетним завданням післядипломної освіти є сприяння професійному розвитку і саморозвитку педагогічних працівників на засадах особистісно орієнтованого підходу, що передбачає окреслення та реалізацію індивідуальної траєкторії особистісного зростання кожного педагога. Широкі можливості для розв'язання зазначеної проблеми надає використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) як засобу створення цілісного освітнього простору для розвитку професійної компетентності вчителів [4].

Інформаційно-комунікаційний освітній простір для розвитку професійної компетентності педагогів – це система методів, процесів та інформаційних ресурсів, що

функціонують у професійному інформаційно-комунікаційному просторі післядипломної освіти й забезпечують збір, обробку, зберігання, розповсюдження, відображення інформації та підвищення результативності, інтенсивності й інструментальності ІКТ діяльності педагогічних працівників щодо підвищення власної професійної компетентності на основі використання ІКТ та можливостей мережевих форм методичної роботи.

Якісно новими характеристиками освітніх інформаційно-комунікаційних мережевих систем є: орієнтація на потреби професійної діяльності педагога, серед яких пріоритетною є потреба у неперервному самовдосконаленні та самореалізації; доступність і відкритість будь-якої форми дистанційного підвищення кваліфікації для педагога, за умови достатнього рівня володіння ним ІКТ; гнучкість інформаційно-комунікаційної мережевої системи, її швидке реагування на освітній попит педагогічних працівників, врахування різних темпів навчання; інтеграція формальних і неформальних видів освіти, створення цілісного освітнього поля для навчання, самоосвіти та взаємонавчання педагогів; широке використання ІКТ на будь-якому етапі професійної діяльності педагогічних працівників[4].

Стрімкий технологічний прогрес у галузі інформаційного забезпечення вимагає від працівників освіти високого рівня компетентності у застосуванні ІКТ. Цьому сприяють: прийнята урядом України державна програма «Інформаційні та комунікаційні технології в освіті і науці» на 2006–2010 роки [1], упроваджена програма Intel® «Навчання ради майбутнього», урядовий проект «Рівний доступ до якості освіти» на 2006–2009 роки, упровадження дистанційної форми підвищення кваліфікації педагогічних працівників, утілення сучасних засобів ІКТ в управління середньою освітою [2].

Розвиток ІКТ, глобальної мережі Інтернет створили можливість доступу до гігантських обсягів інформації, збереження її. Засоби комунікації, до яких відносяться електронна пошта, глобальні, регіональні та локальні мережі зв'язку та обміну даними, надають широкі можливості.

Передумовою активного використання вчителем початкових класів інформаційно-комунікаційного освітнього простору для особистого професійного вдосконалення є його ІКТ-компетентність[4].

Під ІКТ-компетентністю педагога розуміємо здатність вчителя використовувати інформаційні і комунікаційні технології для здійснення інформаційної діяльності (пошуку інформації, її визначення і організації, управління і аналізу, а також її створення і розповсюдження) в своїй професійній сфері. ІКТ-компетентність заслуговує на особливу увагу тому, що саме вона дає можливість особистості бути сучасною, активно діяти в інформаційному середовищі, використовувати найновітніші досягнення техніки в своїй професійній діяльності [7].

Наша культура стрімко перетворюється на культуру інформаційних комп'ютерних комунікацій. Інформатика переростає свій колишній статус одного із засобів підтримки навчального процесу, одного з інструментів освіти і навіть однієї з багатьох навчальних дисциплін. Сьогодні ми говоримо про оволодіння педагогом інформаційною культурою як про одну з найважливіших складових неперервної освіти та підвищення кваліфікації. Проте інформаційна культура не зводиться лише до засвоєння технологічних знань і вмінь.

Серед особливостей розвитку інформаційної культури сучасної людини відзначимо зростання впливу комп'ютерної грамотності на загальний рівень інформаційної культури особистості, необхідність володіння знаннями та уміннями використовувати нові інформаційні технології, яким надаються переваги у порівнянні з традиційними способами роботи з інформацією.

Нинішнє суспільство називають інформаційним, в якому головним продуктом виробництва є інформація та знання. Інформаційне суспільство розглядають як орієнтир, тенденцію змін у сучасному світі, воно асоціюється з розвитком ІКТ, їх засобів. Інформатизація та комп'ютеризація вимагають від людини нових знань, умінь та навичок, які будуть адаптовані до умов інформаційного суспільства. Особлива роль нині відводиться мережі Інтернет – засобу розповсюдження інформації, середовища співпраці та спілкування

людей, що є найбільшою та популярною комп'ютерною мережею, яка відкриває широкі можливості ефективного її використання в освіті. Надання різноманітних освітніх послуг, навчальної інформації, відкриття широких можливостей використання різноманітних ресурсів мережі Інтернет, включаючи навчальні дистанційні курси, дистанційні олімпіади і конкурси, бібліотеки, текстові сховища, інтерактивні енциклопедії та словники, перекладачі, віртуальні музеї та виставки і т. ін. у підготовці фахівця.

Мережа Інтернет є джерелом самої різноманітної інформації. Виходячи з навчальної мети це можуть бути, наприклад, освітні ресурси, яких нині є багато і в подальшому кількість їх збільшується. Майже всі навчальні заклади, дослідницькі установи мають свої сайти, які постійно поповнюються інформацією [8].

Бурхливий розвиток сучасних засобів обчислювальної техніки стимулює широке використання останніх в розгалуженій мережі закладів освіти. Поступове насичення цих закладів персональними комп'ютерами дає змогу якісно змінити напрями їхнього застосування. Останнім часом чітко простежується перехід від розповсюдження науково-технічної і нормативної інформації на паперових носіях (журнали, періодичні видання, підручники, збірники наукових статей тощо) до розповсюдження цієї інформації в електронній формі, перш за все за допомогою різноманітних комп'ютерних мереж. Особливістю комп'ютерних мереж є можливість поповнення інформаційних потоків інформацією будь-якого змісту і форми, в тому числі передавання тексту, зображень, звуку, комп'ютерних програм, документів тощо. Комп'ютерні комунікації дозволяють отримати доступ до необмежених масивів інформації, що зберігаються у централізованих базах даних. Це, в свою чергу, надає можливість вчителям максимально повно використовувати існуючий запас знань з тієї чи іншої проблеми, оперативно реагуючи на сучасні досягнення передової педагогічної науки.

Аналіз педагогічної та спеціальної літератури показує, що використання комп'ютерних мереж має цілий ряд незаперечних переваг перед наявними технологіями навчання, найважливішими з яких є:

1. Розширення інформаційних ресурсів суб'єктів комп'ютерної мережі. Підключення до глобальної комп'ютерної мережі, наприклад, такої, як INTERNET дає можливість користувачам отримати безкоштовний доступ до величезних масивів інформації, зокрема, навчального програмного забезпечення, сучасних комп'ютерних програм, каталогів найкращих світових бібліотек, різноманітних баз даних тощо.
2. Можливість значного підвищення кваліфікації вчителя як головної діючої особи навчально-виховного процесу. Глобальні комп'ютерні мережі дають можливість не лише застосовувати у педагогічній діяльності більш широкий спектр навчальних матеріалів, а й використовувати для свого професійного росту широкі інформаційні ресурси комп'ютерних мереж, підтримувати тісні творчі зв'язки із своїми колегами, а в перспективі – підвищувати свою кваліфікацію шляхом дистанційного навчання за спеціальними програмами.
3. Участь в роботі глобальних комп'ютерних мереж дає змогу вирішити одне з найбільш важливих завдань підвищення «комп'ютерної грамотності» вчителя. Крім того, користувач отримує унікальну можливість використовувати різноманітні он-лайнні навчальні програми, включитись в заочні курси, що проводяться національними та зарубіжними навчальними закладами, отримати чудову мовну практику в спілкуванні на он-лайнних конференціях, та врешті-решт, включитись в глобальний діалог з педагогами всього світу.

Локальна комп'ютерна мережа може суттєво вплинути й на особисту діяльність вчителів, в основному, через:

- ефективний особистий контакт з своїми колегами в Україні та інших країнах світу;
- можливість колективного обговорення різноманітних проблем, наприклад, шляхом телеконференцій;
- поглиблений доступ до національних та зарубіжних баз даних;
- доступ до обчислювальних ресурсів та унікальних програмних продуктів, у тому числі дорогі ліцензійні комплекси.

Розгалужена локальна комп'ютерна мережа може стати основою для створення системи дистанційного навчання або післядипломної освіти. Актуальність створення такої системи

полягає в необхідності подолання суттєвих відмінностей між рівнем шкільної підготовки і вимогами вищих закладів освіти.

Професійний розвиток – процес формування суб'єкта професійної діяльності, тобто системи певних властивостей в умовах неперервної професійної освіти, самовиховання та здійснення професійної діяльності.

В сучасному інформаційному суспільстві безперервну адресну підтримку вчителя вже неможливо забезпечити якісно і постійно без впровадження Інтернет-технологій (електронна пошта, блоги, чати, форуми, динамічні сайти). Використання ІКТ не тільки як об'єкта вивчення, але й засобу побудови навчальних об'єктів, моделей, презентацій, електронних курсів, реалізації телекомунікаційних проектів спонукає до реалізації принципів навчання вчителів під час підвищення кваліфікації та для професійного розвитку в міжкурсовий період.

Нині найбільшого розвитку набуло дистанційне навчання з використанням Інтернет-технологій, яке носить назву Е-ДН та надає можливість здійснювати:

- вільний запис на дистанційні навчальні курси. В більшості випадків для початку навчання або вивчення певного навчального курсу відсутні будь-які умови та вимоги;
- самостійне планування навчання. Кожний має можливість вибору під час вивчення питань, тем і розділів, самостійне визначення послідовності їх вивчення, шляхом вибору можливих курсів;
- надання свободи в часі, швидкості навчання, відсутності обмеженості у часі, вивчення окремих питань та тем, самостійний вибір часу вивчення навчального матеріалу, складання тестів, контрольних та залікових робіт;
- свобода у виборі місця навчання [8].

Дистанційне навчання – нова організація освітнього процесу, що ґрунтується на використанні як кращих традиційних методів навчання, так і нових інформаційних та телекомунікаційних технологій, а також на принципах самостійного навчання, призначена для широких верств населення незалежно від матеріального забезпечення, місця проживання, стану здоров'я. Дистанційне навчання дає змогу впроваджувати інтерактивні технології викладення матеріалу, здобувати повноцінну освіту. Процес навчання може відбуватися будь-де і будь-коли, єдина умова – доступ до мережі Інтернет.

Розвиток ІКТ у навчальному процесі, їх використання надало можливість навчатися у будь-який час, з будь-якого місця, в якому організовано доступ до Інтернет.

Нині інтенсивно розвиваються та використовуються сервіси Google, що орієнтовані на мережеве спілкування людей на основі можливості спілкування та співпраці, наданням можливості конструювання мультимедійними продуктами, зв'язувати сторінки колективного сайту, доповнюючи їх мультимедійними елементами [8].

Наявність такої складової педагогічного процесу, яким стали ІКТ, одночасно і полегшує процес навчання, й ускладнює його. Розглядаючи особливості формування комунікативних умінь засобами ІКТ, необхідно також уточнити дидактичні та методичні можливості ІКТ з формування комунікативних умінь, розглянути змінену структуру комунікативної діяльності учнів і викладачів на заняттях у зв'язку з появою нових комунікаційних каналів, пов'язаних із використанням ІКТ.

Проект Закону України «Про післядипломну освіту» (лютий 2006 року) передбачає реформування системи післядипломної освіти України з урахуванням вимог сучасної європейської освіти. У процесі обговорення цього документа було зазначено певні вади системи післядипломної освіти в Україні, серед яких названо недостатнє використання механізмів саморозвитку і самоосвіти педагогічних працівників [3]. Саме усуненню такого недоліку має слугувати створення ефективного інформаційно-методичного середовища для педагогічних працівників.

Система післядипломної освіти педагогічних кадрів в Україні включає такі складники:

- курсове підвищення кваліфікації з обов'язковим організаційно-методичним супроводженням процесу навчання;
- сприяння фаховому саморозвитку педагогів з обов'язковою науково - методичною підтримкою в міжкурсовий період.

Роль у фаховому вдосконаленні педагогічних працівників курсів підвищення кваліфікації важко переоцінити. Нові можливості створює запровадження у процес підвищення кваліфікації дистанційної форми навчання. Але від організації та проведення у міжкурсовий період семінарів і конференцій у традиційній формі, попри їх «застарілість», не можна відмовлятися. Проте поєднання традиційних форм їх проведення з інноваційними (передовсім із застосуванням ІКТ) сприятиме збільшенню їх ефективності. І організований у відповідності до сучасних вимог навчальний процес на курсах підвищення кваліфікації, і актуальна за тематикою та сучасна за змістом і формою семінарська робота в міжкурсовий період мають знайти своє місце в структурі інформаційно-методичного професійно орієнтованого середовища педагогів [6].

Враховуючи, що становлення педагога відбувається не тільки в період базової підготовки, але й у момент навчання в закладах системи післядипломної педагогічної освіти, пошук шляхів покращення якості освіти обумовлює необхідність дослідження професійного розвитку вчителя в умовах інформатизації освіти, пошук нових технологій навчання дорослих з використанням інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ).

На наш погляд, сучасний розгляд проблеми ефективного неперервного професійного розвитку педагога у післядипломній освіті вирішується за умови цілеспрямованого використання можливостей інформаційно-комунікаційних технологій як засобів інформаційного суспільства.

Отже, нині неперервна освіта вчителя засобами веб-технологій виступає як вирішальний чинник (умова) його власного професійного розвитку, а також підвищення ефективності процесу навчання учнів у школі.

Проблема низької ефективності використання комп'ютерних технологій в освіті вирішується головним чином через систему закладів, що займаються підвищенням кваліфікації вчителів. Технологічні можливості комп'ютерної техніки постійно трансформуються, що вимагає від учителя постійного вдосконалення навичок користувача. Треба підкреслити, що процес удосконалення навичок повинен бути безперервним. І тому навчального часу, який відведено для ознайомлення з теоретичним матеріалом і набуття необхідних навичок, недостатньо. Застосування інших форм підвищення професійних навичок – відвідування семінарів, вивчення досвіду провідних спеціалістів, ознайомлення з матеріалами періодичних фахових видань – потребує окремо виділеного часу, якого вчителю, що працює з повним навантаженням, часто бракує. Тому нестачу необхідної інформації вчителю доводиться ліквідовувати самотужки. У пригоді може стати Інтернет-мережа.

Велика кількість інформації, у тому числі й не надто високої якості, якою зараз заповнений Інтернет-простір, значно ускладнює пошук необхідних матеріалів. У цій ситуації зростає значення персональних сайтів учителів ЗНЗ, на яких ними пропонуються власні розробки, надбання і методичні поради щодо вдосконалення навчального процесу. Крім того, персональні сайти надають можливість організовувати майстер-класи, «Школу молодого вчителя» та творчі лабораторії для організації спільної праці над навчальними матеріалами та посібниками. Ці засоби поширення учительського досвіду особливо вдало використовуються для спілкування молодих учителів з їхніми досвідченими колегами, що набуває форми взаємовигідної співпраці, коли молоді вчителі діляться досвідом щодо використання комп'ютерної техніки, а вчителі досвідчені передають молоді секрети педагогічної майстерності [5].

На жаль, на українських сайтах Інтернет-мережі практично відсутні безкоштовні ресурси з готовими дидактичними матеріалами. У відкритому доступі знаходиться лише матеріали офіційного порталу Міністерства освіти і науки України та сайти з методичною літературою.

Це пояснюється низькою активністю в інформаційному просторі українських учителів, яка, у свою чергу, пов'язана з недостатнім рівнем компетентності у використанні комп'ютерної техніки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/main.php?query=science/development>.
2. Дебра Т. О. Огляд сучасних засобів інформаційно-комунікаційних технологій в управлінні середньою освітою / Т. О. Дебра. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ime.edu-ua.net/em8/content/08dtoeso.htm>.
3. Проект Закону України «Про післядипломну освіту» (лютий 2006 р.). [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://ipk.kiev.ua/document/zakon_pislydiplomna_osvita.doc
4. Чепурна Н.М. Сприяння підвищенню конкурентоздатності вчителя поч.кл. в інформаційно-комунікаційному освітньому просторі ЧОПОПІ. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.psyh.kiev.ua>
5. Якунін Я. Ю.Ефективність використання інформаційно-комунікаційних технологій в системах дошкільної, початкової та середньої освіти/ Я.Ю.Якунін. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.nbu.gov.ua
- 6.Глазова О. П. Інформаційно-методичне професійно-орієнтоване середовище як чинник саморозвитку педагогічних працівників у між курсовий період. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua>
- 7 .Сторінка «ІКТ-компетентність вчителів» на вікі-сайті Асоціації підприємств інформаційних технологій України. / Формування та розвиток ІКТ-компетентності педагогів. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://wiki.ciit.zp.ua>
- 8.Лекція 2.Використання глобальної мережі Інтернет в освіті, її можливості та ресурси. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://ito.vspu.net/SAIT/inst_kaf/kafedru/matem_fizuka_tex_osv/www/ENK/2011-2012/kompleks_new_magistru/lections/lection_2.htm

***Анотація.** В статті розкриваються потенціальні можливості професійного саморозвитку педагогічного працівника на основі використання інформаційно-комунікаційних технологій та потенціальних можливостей мережі Інтернет в міжкурсовий період.*

***Ключеві слова:** інформаційно-комунікаційні технології, ІКТ-компетентність, самоосвіта, післядипломне навчання.*

***Л.Я.Литвиненко,**
методист бібліотечних фондів РМК відділу
освіти Золотоніської РДА Черкаської області*

З ДОСВІДУ ВИКОРИСТАННЯ ПОТЕНЦІЙНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ САМООСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ШКІЛЬНИХ БІБЛІОТЕКАРІВ У МІЖКУРСОВИЙ ПЕРІОД

***Анотація.** В даній статті автор узагальнила досвід використання шкільними бібліотекарями ІКТ та можливостей мережі Інтернет, визначила ефективні шляхи використання ІКТ в організації роботи шкільного бібліотекаря та його самоосвіти в міжкурсовий період.*

Завдання, що стоять перед сучасною національною школою, модернізація системи освіти, процес інформатизації суспільства зумовлюють зміну змісту діяльності шкільних бібліотек, реформування їх у сучасні бібліотечно-інформаційні центри. Успіх цього процесу в значній мірі залежить від рівня професійної компетентності бібліотекарів, самоосвіти та їх готовності до інноваційної діяльності. Розширення та ускладнення функцій шкільних бібліотек потребують від бібліотекарів активної участі в системі безперервної освіти, постійного поповнення професійних знань, формування навичок інноваційної діяльності.

Зміна ціннісних орієнтирів шкільної освіти вимагає перебудови усіх складових компонентів сучасної школи. Серед них шкільна бібліотека займає особливе місце. Не тільки тому, що проблема забезпечення літературою шкільної бібліотеки залишається дуже гострою, а й тому, що у шкільних бібліотеках фахівців бібліотечної справи працює мало, шкільні бібліотекарі – це, переважно, вчителі, які освоюють нову для себе справу.

Сучасний навчально-виховний процес спрямований на виховання учнів – суб'єкти культури і власної життєтворчості. Школа, вчитель, класний керівник, бібліотекар мають забезпечити духовний розвиток і саморозвиток особистості, навчити вихованців мистецтву творити себе і своє життя.

Великий педагог сучасності В.О.Сухомлинський не уявляв школу, в якій би не утверджувався культ книги, освітній процес без книги, а відповідно й бібліотеки. У своїх працях він наголошував, що шкільна бібліотека є «...одним з важливих осередків, центром духовного життя в школі. Тут задовольняється багато дитячих інтересів, тут нерідко загоряється вогник, що пробуджує мрію».

Освітній процес в сучасній школі спрямований на формування конкурентно спроможної, самодостатньої особистості, яка вміє знаходити інформацію з різних джерел й ефективно оперувати нею в усіх сферах життєдіяльності. Зміна пріоритетів в освіті викликала необхідність реформування бібліотек освітянської галузі, оновлення змісту їх діяльності, що вимагає від працівників бібліотек переосмислення своєї ролі в даному процесі. Та й самі бібліотеки виконують як свої специфічні завдання, так і сприяють динамічному розвитку суспільства, особистості. Вони не лише інформаційні центри закладів, а значною мірою й центри сприяння самоосвіті користувачів, формування духовності й психологічного розвантаження.

Сучасний підхід до моделювання ефективного бібліотечного процесу вимагає від бібліотекарів загальноосвітніх навчальних закладів високого професійного рівня, що включає знання з фаху, а також володіння основами комп'ютерної грамотності й сучасними інформаційно-комунікаційними технологіями, навичками аналітико-синтетичної переробки інформації й передачі її користувачам, уміння створити в бібліотеці комфортне середовище для читача й сформувати в нього позитивну мотивацію до читання. Важливе також й оволодіння фахівцем технологією моніторингу всіх бібліотечних процесів з метою їх удосконалення, максимального наближення до користувача.

Реалізуючи основні функції, шкільні бібліотекарі серед пріоритетних напрямків діяльності відзначають такі: формування основ інформаційної культури як складової загальної культури учня, що дозволяє йому правильно формувати свої запити, ефективно здійснювати пошук необхідних джерел, вміти відбирати, критично оцінювати інформацію та створювати якісно нову.;

Бібліотекарі загальноосвітніх навчальних закладів – особлива категорія працівників освітянської галузі. Близько 60 % з них не мають фахової освіти. Саме тому в міжкурсовий період на всіх рівнях особлива увага приділяється здійсненню особистісного, персоніфікованого підходу у їх навчанні.

У будь-якій справі необхідно бути професіоналом. А це означає – постійно займатися самоосвітою, відкривати у собі нові творчі можливості і ніколи не зупинятись на досягнутому у професійному розвитку. Цим завданням служить система занять, орієнтована на удосконалення всіх напрямків бібліотечної діяльності. Система занять планується з урахуванням складності питань, з якими шкільні бібліотекарі стикаються у повсякденній роботі. Щорічно розробляючи плани та тематику занять з підвищення кваліфікації бібліотекаря, методист намагається, щоб навчання було диференційованим, задовольняло потреби усіх ланок бібліотечного персоналу, мало елементи аналізу та будувалось на передовому й інноваційному бібліотечному досвіді. Тому самоосвіта включає комплексні заходи, в яких подаються теоретичні висвітлення питань, практичний досвід, а також намічаються перспективи. Всі заняття з шкільними бібліотекарями проводяться в рамках діяльності: "Школи молодого спеціаліста", "Школи комп'ютерної

освіти", "Школи маркетингу". Готуються бібліотечні уроки та консультації, а також тематичні огляди.

Вдале поєднання традиційних, інноваційних технологій та інтерактивних методик створює передумови для більш глибокого аналізу власного досвіду, активізує роботу кожного із учасників навчального процесу. Наприклад, ознайомлення з проектними технологіями супроводжується створенням власних бібліотечних проектів та мультимедійних презентацій, а їх захист стимулює творчий пошук, а також сприяє усвідомленню необхідності в оволодінні навичками роботи з комп'ютерною технікою. Бібліотекарями створено багато проектів різної тематики та їх презентацій, серед них: «Бібліотека рідної школи», «Книга – вікно у світ», «Бібліотека моєї мрії», «Бібліотека – дзеркало і джерело духовної культури», «Книга чи комп'ютер?» та інші.

Шкільні бібліотекарі стають учасниками ділових ігор, проблемних дискусій, тренінгів, конференцій, тимчасових творчих груп, майстер-класів тощо. Їх увага акцентується на актуальних напрямках організації бібліотечного процесу в навчальних закладах, зокрема, «Формування читацької компетентності та культури користувачів», «Формування інформаційної культури школярів та педагогів», «Маркетинг та моніторингова діяльність шкільної бібліотеки», «Впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у практику роботи бібліотек», «Сучасні підходи до наочної популяризації фонду» та інші.

Не менш актуальна проблема самооцінки власної діяльності, самоаналізу. Цьому сприяють презентації-захисти власного досвіду, панорами творчих знахідок та моделей бібліотек сьогодення й майбутнього тощо.

Вся система роботи по становленню та вдосконаленню професійної компетентності шкільних бібліотекарів, покликана вчити їх мислити та діяти професійно, шукати нетрадиційні підходи у вирішенні питань, виховувати самостійність та відповідальність за довірену справу, розвивати творчу ініціативу, орієнтуватися в життєвих ситуаціях, що зазнають постійних змін, закріплювати, розширювати та поглиблювати свій професійний кругозір.

Сучасний бібліотекар має володіти вміннями не лише працювати з джерелами на друкованій основі та на електронних носіях, а й створювати відповідну інформаційну базу та навчати користуватися нею своїх читачів.

Роль бібліотекаря у навчально-виховному процесі щораз збільшується, але не потрібно забувати, що збільшуються й вимоги до працівника бібліотек. Сучасний бібліотекар повинен вміти:

- грамотно працювати з інформаційними ресурсами, знаходячи та представляючи інформацію в тому вигляді, в якому вона необхідна користувачу;
- тримати "руку на пульсі" інформаційного ринку;
- створювати власний інформаційний продукт (електронні каталоги і картотеки, електронні формуляри, рекомендаційні списки літератури, огляд сайтів в Інтернеті);
- підтримувати комп'ютерну техніку, мережі в робочому стані, вміти працювати на всіх видах техніки, які є в бібліотеці.

Саме ці завдання змінили роль і самого шкільного бібліотекаря, його підхід до обслуговування читачів. Змусили зайнятись самоосвітою, самовдосконаленням, підвищенням кваліфікації. Сьогодні вже мало мати доступ до Інтернету для того, щоб надавати своїм користувачам можливість користуватись чужими ресурсами, потрібно ще зуміти показати свої.

Цілеспрямований розвиток індивідуальності читача можливий лише тоді, коли творчість бібліотекаря стимулюватиме його дослідницько-пошукову, творчу діяльність, пов'язану з книгою, творчістю письменників, забезпечуючи розумне поєднання традиційних форм і методів із сучасними інформаційно-комунікаційними технологіями.

Бібліотекарі шкіл є слухачами курсів за програмою «Intel® Навчання для майбутнього», вони оволоділи технічними навичками роботи з комп'ютером й отримали

практичні рекомендації щодо застосування інформаційно-комунікаційних технологій при організації бібліотечного процесу.

Кращі бібліотекарі району представляють свої професійні надбання, практичний досвід організації різних напрямків бібліотечного процесу, реалізації сучасних педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій у рамках обласного семінару шкільних бібліотекарів – творчої лабораторії переможців і лауреатів фахових Всеукраїнських та обласних, регіональних заходів.

Кращі бібліотекарі – переможці й лауреати професійних конкурсів не лише стають лідерами в бібліотечній справі, а й наставниками для молодих, недосвідчених працівників, а їх творчі напрацювання, досвід впровадження ними сучасних інформаційно-комунікаційних технологій стають прикладом для колег. Саме вони очолюють творчі групи, регіональні методичні формування, на їх базі відкриваються майстер-класи, школи майстерності тощо. Для того, щоб швидко та повно відповідати на запитання читачів, бібліотекарі вчаться користуватися усіма доступними інформаційними ресурсами.

Відомо, що сучасному користувачеві бібліотеки необхідно одержувати готову інформацію швидко, найчастіше вже в переробленій формі; його запити вже не обмежуються традиційними джерелами інформації. Розвиток інформаційних і мережних технологій, нарощування комп'ютерного парку бібліотеки, зростання кількості інформаційних ресурсів і попиту на електронні видання створюють необхідність формування навченого штату співробітників, перегляду ставлення до процесу обслуговування користувачів бібліотек.

Бібліотекарі стараються максимально задовольнити індивідуальні інформаційні потреби користувачів, використовуючи як традиційні, так і новітні інформаційні технології. підвищуючи рівень інформаційної культури, випускаючи наочні навчальні посібники, буклети, листівки, інформаційні аркуші, слайди-презентації.

Велике значення для поліпшення якості бібліотечно-інформаційного обслуговування користувачів має безперервна освіта. Наше кредо – професіонал має вчитися постійно освоювати нові комп'ютерні технології, мережу Інтернет.

Мотивують процес самоосвіти в міжкурсовий період такі види навчання, як участь в роботі інтернет-семінарів і конференцій, спілкування у форумах і так далі. Такі форми навчання дають можливість познайомитися з матеріалами по темі семінару або конференції, скористатися запропонованими матеріалами для впровадження у власну практику, дозволяють брати участь в обговоренні доповідей, повідомлень без відриву від школи і бібліотеки.

Ідеальний варіант – можливість користуватися можливостями мережі Інтернет.

- Інтернет - універсальне і найдешевше джерело інформації.

- Засоби комунікації Інтернет дозволяють обмінюватися досвідом, вчитися, радитися з колегами в усьому світі. Обговорення у форумах, конференціях Інтернету значно розширює аудиторію зацікавлених осіб, працюючих над аналогічними проблемами.

- Програмне забезпечення (АІБС) дозволяє більш ефективно і наочно вести бібліотечну документацію, звітність і моніторинг при роботі над методичною темою.

- Комп'ютер є універсальним і містким сховищем матеріалів, необхідних бібліотекареві в роботі.

- Інформаційно-комунікаційні технології значно розширюють перелік тем для роботи бібліотекаря в процесі самоосвіти.

За умови використання комп'ютера та Інтернету перед бібліотекарем відкриваються нові способи самореалізації:

- вивчення професійної літератури за допомогою електронних бібліотек.

- підбірка (скарбничка) матеріалів по темі самоосвіти.

- розробка комплексу електронних презентацій для проведення бібліотечних уроків, масових заходів.

- створення термінологічного словника по темі.

- створення методичного чи практического посібника з теми, що розробляється.
- проект особистої веб-сторінки.
- проект веб-сторінки шкільної бібліотеки.
- пакет сценаріїв із застосуванням інформаційних технологій.
- створення електронної бібліотеки видань художньої літератури, відповідно до загальноосвітньої програми.

Цей список можна продовжити настільки, наскільки вистачає фантазії, творчості і умінь в оволодінні ІКТ.

Отже, широке впровадження сучасних інформаційних технологій у роботу шкільних бібліотек є цілком закономірним кроком, що реалізується через модель інформатизації бібліотечної діяльності.

Загалом це дозволяє значно підвищити ефективність і результативність їх роботи й підготувати учнів та педагогів до життєдіяльності в умовах принципово нового соціального середовища.

Актуальність використання ІКТ в інформаційному забезпеченні бібліотеки навчального закладу обумовлено тим, що в комп'ютерних технологіях закладені невичерпні можливості для задоволення інформаційних потреб учнів та педагогічних працівників на якісно новому рівні. Вони надають широкі можливості для організації самоосвітньої діяльності педагогічних працівників у міжкурсовий період.

Нові інформаційні технології позитивно впливають на всі компоненти системи навчання: мету, зміст, методи та організаційні форми навчання, засоби навчання, що дозволяє вирішувати складні та актуальні завдання педагогіки для забезпечення розвитку інтелектуального, творчого потенціалу, аналітичного мислення та самоосвітньої діяльності педагогічних працівників, а також шкільних бібліотекарів. Тому необхідно модернізувати роботу шкільного бібліотекаря, озброїти його сучасними комунікаційними технологіями, адже змінюється не тільки суспільство, а й роль самого шкільного бібліотекаря, його підхід до обслуговування читачів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Дяченко Н.І., Половенко Л.В. Методичне забезпечення діяльності класного керівника: методичні рекомендації / Надія Іванівна Дяченко, Олена Вікторівна Половенко. – Кіровоград: Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського, 2007. – 32 с.
2. Постельняк А.І., Половенко Л.В. Аналітична діяльність методиста / Антоніна Іванівна Постельняк, Олена Володимирівна Половенко // Методичний вісник. – Кіровоград: Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського, 2008. – № 44. – С.14-38.
3. Безперервна освіта шкільних бібліотекарів // Шкільна бібліотека. – 2008 - №9. – с.118-122
4. Філіпова Л.Я. Інформаційний сервіс Інтернет: Навч.метод.матеріали. – ХДАК, 2009 – 39 с.
5. Рогова П. Соціальне призначення і функції освітянських бібліотек України // Бібліотечна планета. – 2011. - №1. – с.26-28

Аннотація. В данній статтє автор обобицїла опыт использования школьными библиотекарями ИКТ и возможностей сети Интернет, определила эффективные пути использования ИКТ в организации работы школьного библиотекаря и его самообразования в межкурсовой период.

Annotation. In this article the author summarizes the experience of the use of school librarians ICT and capacity of the Internet, defined the effective use of ICT in the work of the school librarian and his self-education in intercourse period.

Ю.В.Майдебура,
учитель української мови та літератури
Гродзевського НВК Уманської районної ради
Черкаської області

САМООСВІТНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ У МІЖКУРСОВИЙ ПЕРІОД НА ОСНОВІ ВИКОРИСТАННЯ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

Анотація. У статті розглядається питання потенційних можливостей мережі Інтернет для організації самоосвітньої діяльності педагогічних працівників у міжкурсовий період.

Удосконалення рівня професійної компетентності – один з основних напрямків реформування системи освіти.

Основною формою удосконалення рівня професійної компетентності вчителя є професійне самовдосконалення шляхом цілеспрямованої самоосвітньої діяльності.

Сучасна педагогіка має потребу у висококваліфікованих спеціалістах, які здатні творчо підходити до організації навчально-виховного процесу та досягати високих якісних результатів.

Виходячи із вищесказаного, можна зробити висновок, що виникає потреба у досконалії організації та управлінні самоосвітньою діяльністю педагогів.

Тому однією із задач післядипломної освіти педагогів є удосконалення роботи у міжкурсовий період за темою самоосвітньої діяльності шляхом стимулювання самоосвіти, саморозвитку та пошуку шляхів самореалізації особистості вчителів. Педагогічні працівники повинні бути здатні до беззупинного самовдосконалення, орієнтованого на відповідність динаміці дійсності.

Завдання удосконалення професійної компетентності педагогічних кадрів, підвищення їх наукового та загальнокультурного рівня вирішуються через систему методичної роботи. У створенні особистісно орієнтованої системи професійного зростання вагому роль відіграє організація самоосвітньої діяльності. Завдяки моніторингу особистої педагогічної діяльності йде накопичення інформації про рівень якості самоосвіти педагога. Таким чином, у кожного педагога з'являється можливість прогнозувати та моделювати особистий розвиток, забезпечуючи безперервне професійне зростання.

Самоосвіта – це безперервний процес саморозвитку та самовдосконалення педагога.

Самоосвіта вчителя є основною формою підвищення педагогічної компетентності, яка складається з удосконалення знань та узагальнення педагогічного досвіду шляхом цілеспрямованої самоосвітньої роботи. Самоосвіта здійснюється індивідуально або колективно. Суто індивідуально її може виконувати високорозвинена особистість, діяльність якої продуктивна і творча.

Н.В.Бухлова пропонує розглядати самоосвітню діяльність як сукупність декількох «само»:

- Самооцінка – вміння оцінювати свої можливості;
- Самооблік – вміння брати до уваги наявність своїх якостей;
- Самовизначення – вміння вибирати своє місце в житті, в суспільстві, усвідомити свої інтереси;
- Самоорганізація – вміння знайти джерело пізнання й адекватні своїм можливостям форми самоосвіти, планувати, організовувати робоче місце та діяльність;
- Самореалізація - реалізація особистістю своїх можливостей;
- Самокритичність – вміння критично оцінювати переваги та недоліки власної роботи;
- Самоконтроль – здатність контролювати свою діяльність;
- Саморозвиток – результат самоосвіти.

Шляхом досконалої організації самоосвітньої діяльності постійно удосконалюється професійна майстерність вчителя і, як наслідок, формується авторитет педагога серед учнів, батьків, колег. Творчо працюючий педагог сам створює свій особистий імідж.

Наразі однією з найбільш актуальних завдань системи неперервної педагогічної освіти є формування інформаційно-комунікаційної компетентності (ІКК) вчителя. Така компетентність вчителя розуміється як сукупність знань, навичок і умінь, що формуються в

процесі навчання і самонавчання інформатики та інформаційних технологій, а також здатність до виконання педагогічної діяльності за допомогою інформаційних технологій.

Сучасній школі потрібні вчителі, які здатні модернізувати зміст своєї діяльності шляхом творчого її удосконалення, використання досягнень науки і перспективного педагогічного досвіду. Сьогодні головним виміром якості функціонування освітньої системи має бути здатність молодого покоління повноцінно жити й активно діяти у новому світі, постійно самовдосконалюватись, адекватно реагувати на зміни, особливо у періоди технологічних та цивілізаційних проривів. Йдеться про кардинальні зміни технологій, інформації, знань, власне обставин життя. Тому класична передача знань учню не забезпечить його розвиток, майбутню конкурентоспроможність і успішність у ринковому суспільстві. Але для того, щоб готувати учня до інноваційного типу життя, слід і навчання зробити інноваційним за характером.

Описані підходи є кроком у цьому напрямку, який потрібно зробити, щоб рухатися далі, щоб прийняти історичний виклик XXI століття, націлювати уроки на майбутнє, навчати учнів новим способам мислення і діяльності, як на уроках, так і в житті.

Необхідність застосування комп'ютерних технологій у сучасному навчальному процесі обумовлена очевидними тенденціями в освітній системі до більш повноцінного розвитку особистості.

Досягнення високої ефективності в навчально-виховному процесі – нелегке питання для кожного шкільного вчителя. Його успішне розв'язання визначає рівень майстерності педагога. Не завжди досить зацікавити учнів лише змістом предмета.

Сучасний учитель повинен мати можливість регулярно, в режимі реального часу навчатися, отримувати індивідуальні консультації, знайомитися з передовим досвідом, спілкуватися з колегами з питань, які є важливими для осмислення, розв'язання сьогодні, різними науковими дослідженнями в освіті тощо.

Інтенсивний розвиток інформаційних технологій змінює умови самоосвіти: педагог сільської школи, який іноді не має належної літератури для професійного розвитку, наразі має сучасний засіб отримання та переробки, творчого використання здобутої інформації.

Комп'ютер використовується як допоміжний засіб для ефективнішого розв'язання вже існуючої системи дидактичних завдань. Змістом об'єкта засвоєння в комп'ютерній навчальній програмі цього типу є довідкова інформація, інструкції, обчислювальні операції, демонстрації тощо. Комп'ютер, який оснащено технічними засобами мультимедіа, дозволяє використовувати дидактичні можливості відео- і аудіоінформації. Технології мультимедіа на тільки перетворили комп'ютер у повноцінного співрозмовника, а і дозволили учням, не покидаючи навчального класу (дому), бути присутніми на лекціях видатних вчених і педагогів, стати свідком історичних подій минулого і сучасного, відвідати найвизначніші музеї і культурні центри світу, найвіддаленіші й цікаві з географічного погляду куточки Землі.

На сьогоднішній день існують навчальні комп'ютерні програми, електронні методичні посібники з різних предметів.

Їх логічно використовувати на таких етапах уроку: вивчення нового матеріалу, закріплення отриманих на уроці знань, контроль знань учнів.

Вчителі у своїй педагогічній діяльності використовують різні типи уроків. З року в рік на них ефективно впроваджують сучасні комп'ютерні технології. Це уроки вивчення нового матеріалу, уроки-дослідження, уроки-подорожі, уроки-лекції, уроки-заліки, узагальнюючі уроки, уроки-ділові ігри, інтегровані уроки, уроки-семінари тощо. Застосування комп'ютерних програм дозволяє їм успішно об'єднувати уроки з використанням комп'ютерів зі звичайними уроками, що забезпечує своєчасне виконання навчального плану.

Неабиякою підтримкою для тих шкіл, де мало або зовсім немає необхідного обладнання, є, крім програмних педагогічних засобів, навчальні й популярні сайти у Всесвітній мережі Інтернет, де можна знайти мультимедійні презентації до уроків,

дидактичні матеріали, тести, графічні зображення, таблиці, дидактичні ігри, фото, ілюстрації, інформаційні довідки, розробки виховних заходів.

Вони дозволяють проводити як віртуальні екскурсії, так і створювати вчителем до уроків фрагменти презентацій і мультиплікаційні відео. Будь-яку анімацію учні сприймають краще, ніж статичний малюнок. Анімації та відеофайли можна знайти на різних сайтах в Інтернеті і дивитися в он-лайн режимі. «Єдність освіти й науки є провідним принципом державної освітньої політики» (Національна доктрина розвитку освіти України в XXI ст.).

Використання комп'ютера на уроках та в позаурочний час відкриває для учнів нові можливості оформлення проєктів: створення мультимедійних презентацій у програмі Microsoft PowerPoint. Ця програма дозволяє створювати презентації у вигляді слайд-шоу, презентації з текстом, додавати звук, відео і різні види графіки. На першому етапі виготовлення презентації учням пропонується скласти план. Потім надрукувати необхідний текстовий матеріал в програмі Word, підібрати ілюстративний матеріал з електронних енциклопедій та мережі Internet. Наступний етап – створення презентації. Учні працюють над дизайном слайдів, варіантами структури слайда, а саме: макетами титульного слайда, слайдів, які містять лише текст або зображення, текст і зображення, відео та діаграми, мультимедійні елементи, звук; кольоровим оформленням слайда слайдів, які містять лише текст або зображення, текст і зображення, відео та діаграми, мультимедійні елементи, звук; кольоровим оформленням слайда (фону і тексту); налагодженням анімації; налагодженням системи навігації або керування презентацією.

Інтернет з його можливостями значно розширює можливості самовдосконалення педагога. Електронна пошта, факсимільний і стільниковий зв'язок дозволяють в лічені секунди отримати або відправити інформацію з будь-якої точки земної кулі. Характер взаємин між професіоналами змінюється: прискорюється процес обговорення і прийняття рішень з багатьох питань, розширюється коло зацікавлених осіб. Інтернет з його можливостями спілкування по електронній пошті, участі в чатах, форумах, майстер-класах, тематичних відеоконференціях, вебінарах, семінарах сприяє віртуальному об'єднанню груп людей за інтересами. У мережі створюються професійні об'єднання і спільноти, які, професійно спілкуючись, мають можливості вдосконалити свої знання, використати їх на практиці, обговорити з колегами ті проблеми, які їх хвилюють тощо.

Професійна діяльність вчителів у мережі Інтернет – це, насамперед, діяльність, спрямована на потреби учнів, на якість освіти, на розвиток інтересу до предмета, мислення, творчості, колективізму. Учитель має можливості вчитися сам, а також організовувати своїх учнів для участі в дистанційних олімпіадах, вікторинах, конкурсах, спрямовувати діяльність учнів у телекомунікаційних проєктах тощо. Роль учителя в організації навчальної діяльності школярів у мережі дуже велика.

Інший напрямок професійної діяльності вчителів у мережі - це діяльність, спрямована на самих вчителів, на самоосвіту, на професійне самовдосконалення, підвищення кваліфікації.

Мережеве педагогічне співтовариство (віртуальні методичні об'єднання, клуби за інтересами, творчі групи тощо) – це віртуальне відкрите об'єднання, яке може забезпечити різноманітні сфери діяльності вчителя: підготовку до уроків, спілкування з колегами, вирішення психологічних і педагогічних проблем, консультації з професіоналами, самоосвіту, можливість реалізації творчого потенціалу.

Сучасна молодь комфортно почувається у Всесвітній мережі, користується комп'ютером як чимось звичайним, тому актуальність впровадження інформаційних технологій в освіті цілком об'єктивна.

Але інтернет-джерела мають низку недоліків:

- інформація, опублікована у них, може бути не завжди точною та правильною;
- помилки, внесені операторами, застаріла інформація, свідоме викривлення фактів – все це може спотворити результати дослідження;
- існує проблема достовірності інформації, отриманої з ненадійних

джерел. Численні блоги, комерційні сайти, портали ентузіастів не несуть відповідальності за публікації, тому можуть не приділяти достатньої уваги перевірці фактів, що значно знижує їх достовірність.

На основі нових інформаційних і педагогічних технологій, методів навчання стало можливим змінити, причому радикально, роль вчителя, зробити його не лише носієм знань, але й керівником, ініціатором самостійної творчої роботи учня.

Світ змінюється з шаленою швидкістю, але незмінним залишається наше прагнення до щастя та успіху для наших дітей. Ми повинні належним чином підготувати їх до гідного життя в новому суспільстві, головним багатством якого є інформація. Ми хочемо, щоб вони змогли органічно вписатися в нову економіку, яка базується, перш за все, на знаннях. Особливо цінуються працівники інформаційно-грамотні, здатні до ефективного ділового спілкування не тільки рідною, а й іноземною мовою для високої продуктивності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Законодавство України про освіту. Збірник законів. – К.: Парламентське видавництво. 2002. – 159 с.
2. Набок М. Соціально-педагогічні аспекти управління сільською школою в умовах реформування освіти України // Освіта і управління. – 2006. - №3-4. – С. 123-129.
3. Осадчий І. Освіта сільського регіону: проблеми та знахідки// Директор школи, ліцею, гімназії – 2001. - №4 – С. 80-89.
4. Сільська школа: Спецвипуск //Управління школою. – 2004. - №25-26.
5. Малихін О.В. Методичні рекомендації для формування у майбутніх учителів потреби в професійній самоосвіті. – Кривий Ріг: КДПУ, 2000. – 24 с.
6. Темченко О. Впровадження інноваційних підходів для підвищення компетентності педагогів // Завуч (Шкільний світ). – 2005. - №13. – С.10 (вкладка).

Аннотація. В статье рассматриваются вопросы потенциальных возможностей сети Интернет для организации самообразовательной деятельности педагогических работников в межкурсовой период.

Annotation. This article is about the potentiality of Internet for self-education of teachers in the intercourse period.

Н.В.Маценко,

учитель початкових класів загальноосвітньої
школи І-ІІІ ступенів №4 Смілянської міської ради
Черкаської області

ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ САМООСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Анотація. У статті розглядається проблема впровадження інформаційних і комунікаційних технологій (ІКТ) у початкових класах, подано досвід використання ІКТ в навчальному процесі. Висвітлюється ефективність застосування ІКТ в роботі з учнями початкової ланки та залежність результатів формування психічних якостей учнів молодших класів від якості дидактично орієнтованих засобів ІКТН.

Ключові слова: сучасний вчитель, початкові класи, інформаційно-комунікаційні технології.

Сучасна освіта, так як і сучасне життя, відрізняється швидкими змінами. Професія вчителя – це одна з небагатьох професій, працівники якої повинні встигати за сучасними змінами та змінюватись самі. Хороший вчитель, на мою думку, так само як і хороший учень, повинен вміти та бажати вчитися, пізнавати та відкривати для себе щось нове. Сучасний педагог має бути обов'язково знайомий з сучасними інформаційними новинками та методиками, використовувати їх в своїх роботах, інакше він буде просто нецікавий для учнів.

Мережа Інтернет сьогодні - це колосальне джерело інформації, яке знало людство. Його можливості: оперативність, швидкість і доступність зв'язку між користувачами на далеких і близьких відстанях, дозволяють використовувати мережу не лише як інструмент для пізнання, але і як інструмент для спілкування.

Американські дослідники виявили, що користування Інтернетом покращує діяльність мозку, щонайменше у людей середнього і похилого віку, шляхом стимуляції мозкових центрів, відповідальних за ухвалення рішень і складні міркування. На думку дослідників, це обумовлено тим, що великий об'єм різносторонньої інформації на задану тему в Інтернеті вимагає від користувача часто ухвалювати рішення, яке із запропонованих посилань вибрати для отримання необхідних даних.

Існує безліч різноманітних сайтів, які створені для допомоги вчителю при підготовці до певного уроку. Ці сайти дають вчителю змогу на достатньому рівні підготувати урок, відшукати надійнішу та найцікавішу інформацію для учнів. Сьогодні вже не викликає сумніву, що навчання школярів стає ефективнішим, якщо вчитель володіє Інтернет-технологіями і використовує ресурси і можливості Інтернету в своїй практичній діяльності.

Значення освітніх Інтернет-ресурсів – це необмежений доступ до професійної інформації, використання планів уроків, online курсів, Web-сайтів, співпраця з іншими вчителями, обмін інформацією з колегами і експертами з інших країн, об'єднання професійних ресурсів для вирішення спільних завдань.

Сучасний Інтернет пропонує багато ресурсів, для використання в освітніх цілях: це уроки в режимі online, ресурси для вчителів, ресурси для учнів, проекти online. Немає потреби переконувати в тому, що така інформаційна база має бути використана професійно і раціонально. Це вимагає усвідомлення самими вчителями значущості такого потенціалу і активне використання Інтернет-ресурсів у педагогічній діяльності для досягнення кращих, вагоміших результатів у навчанні учнів.

Вчитель може використовувати ресурси мережі Інтернет наступним чином:

- самоосвіта, самостійне підвищення своєї кваліфікації на основі інформації, що міститься в мережі, вивчення досвіду своїх колег;
- отримання нормативно-довідкових документів із серверів Міністерства освіти, обласних, міських і районних відділів освіти;
- отримання інформації про новітні педагогічні технології;
- використання на уроках і позакласних заходах методичних і дидактичних матеріалів, наявних в мережі;
- розробка власних матеріалів і публікація їх в мережі;
- тестування школярів на основі контрольних-оцінюваних матеріалів, що зберігаються в мережі;
- знайомство з новими книгами, підручниками, методичною літературою і придбання їх в Інтернет-магазинах;
- участь в заочних конференціях і конкурсах;
- створення власного сайту вчителя;
- пошук однодумців і колег в інших регіонах, листування з колегами і друзями.

Необхідність самоосвіти педагога диктується, з одного боку, самої специфікою учительської діяльності, її соціальної роллю, з іншого боку, реаліями і тенденціями безперервного утворення, що пов'язано з мінливими умовами педагогічної праці, потребами суспільства, еволюцією науки і практики, зростаючими вимогами до людини, його здатності швидко і адекватно реагувати на зміну суспільних процесів і ситуацій, готовність перебудовувати свою діяльність, уміло вирішувати нові, більш складні завдання, пізнавальної активності, зростаючої потреби педагога в самореалізації.

Комп'ютерні засоби та мережа Інтернет, які мають великий потенціал освітніх послуг, надають гарні можливості викладачам використовувати світовий досвід у навчанні. Головним поштовхом до самоосвіти для педагога є мотивація, оскільки саме вона є тим

першим кроком для оволодіння тими чи іншими вміннями та навичками. Вміння отримувати інформацію з різних джерел дуже важливо для хорошого вчителя, оскільки зараз більше значення мають не отримані у ВУЗі знання, які швидко застарівають, а вміння самостійно набувати нові знання. Слід зазначити, що використання служб Інтернету в якості інструментів самоосвітньої діяльності має декілька переваг перед традиційними формами професійного самовдосконалення, а саме:

- великий вибір віртуальних освітніх послуг сприяє індивідуалізації процесу;
- специфіка характеристик віртуального простору не обмежує місце і час отримання освітніх послуг;
- інтерактивний характер значної частини віртуальних освітніх послуг гарантує необхідний зворотній зв'язок для педагогів, що займаються самонавчанням;
- унікальні можливості для співпраці та обміну досвідом дозволяють позбутися почуття ізоляції;
- наявність у віртуальному просторі безкоштовних освітніх послуг високої якості дає можливість займатися самоосвітньою діяльністю при порівняно низьких фінансових витратах.

Самоосвіта вчителя є необхідна умова професійної діяльності педагога. Суспільство завжди мало, і буде пред'являти до вчителя найвищі вимоги. Для того, щоб навчати інших потрібно знати більше, ніж всі інші. Професійний ріст вчителя неможливий без професійного саморозвитку. Велику роль в цьому відіграє використання ІКТ та можливостей Інтернет-мережі. На сьогоднішній день, на мою думку, є необхідними вміння підготувати та провести вчителем урок з використання ІКТ. Для цього необхідно мати базові знання з використання комп'ютера та вміння працювати з інтернет-ресурсами. В своїй роботі я часто використовую презентації та відеофільми, особливо під час вивчення нового матеріалу. На уроках математики часто проводжу математичний диктант з використанням презентації. Роздатковий матеріал для уроків має бути надрукований, щоб діти швидше могли його прочитати та зрозуміти. З Інтернет-мережі часто скачую цікаві відео та презентації, які використовую на уроках. Інтернет надає широкі можливості вчителю і учням при підготовці до уроку. Це і пошук цікавої інформації, фото, відео, онлайн лекції, спілкування.

Учні теж використовують Інтернет-мережу під час підготовки до уроків: це і пошук цікавої інформації, творів та біографічних даних авторів, що вивчаються, створення презентацій до вивченої теми.

У молодшого школяра краще розвинена мимовільна увага, яка стає особливо концентрованою, коли йому цікаво, навчальний матеріал вирізняється наочністю, яскравістю, викликає позитивні емоції. Тому цілком очевидна висока ефективність використання в навчанні медіа уроків. Переваги мультимедійних технологій порівняно з традиційними різноманітніші: наочне уявлення матеріалу, можливість ефективної перевірки знань, різноманіття організаційних форм у роботі учнів і методичних прийомів у роботі вчителя. За умови системного використання ІКТ у навчальному процесі, в поєднанні з традиційними методами, можна значно підвищити ефективність навчання.

Велике значення в моєму професійному саморозвитку відіграли дистанційні курси підвищення кваліфікації, які я пройшла в 2010 році. Це дало мені можливість навчитися створювати презентації, користуватися можливостями Інтернет. Тож є доцільним організувати процес навчання, враховуючи особливості навчання, які поєднують навчання з професійною діяльністю (дистанційне навчання). В сучасному інформаційному суспільстві безперервну адресну підтримку вчителя вже неможливо забезпечити якісно і постійно без впровадження Інтернет-технологій (електронна пошта, блоги, чати, форуми, динамічні сайти). Використання ІКТ не тільки як об'єкта вивчення, але й засобу побудови навчальних об'єктів, моделей, презентацій, електронних курсів, реалізації телекомунікаційних проєктів спонукає до реалізації вищезазначених принципів навчання дорослих під час підвищення кваліфікації та для професійного розвитку в міжкурсовий період.

Вважаю, що інформаційно-комунікаційні технології є дієвим засобом, який реалізує принципи освіти та сприяють професійному розвитку педагогів: здатні забезпечити комунікацію між усіма суб'єктами освітньої системи (чати, телеконференції) та неперервне консультування, інформування, оновлення навчальних матеріалів підтримки на усіх етапах навчання (блоги, обговорення статей).

Під Інтернет ресурсами можна розуміти ресурси, що мобілізують процес обміну й використання інформації, якщо є доступ до комп'ютера та мережі Інтернет. Актуальним є застосування такого ресурсу мережі Інтернет, як Skype.

Skype – сучасний програмний продукт, що є ресурсом мережі Інтернет, створений для забезпечення аудіо та відеозв'язку між користувачами, а також для миттєвого обміну повідомленнями. Основа системи – безкоштовна комунікація між користувачами програмного ресурсу мережі Інтернет Skype.

До особливостей Skype можна віднести:

1. безкоштовні аудіо- та відеодзвінки між абонентами,
2. можливість організації аудіоконференцій до 5-ти осіб,
3. передача коротких текстових повідомлень (висока швидкість передачі, мінімальний витрата трафіку, необмежену кількість символів),
4. гранично прості налаштування (програма автоматично налаштовується під комп'ютер),
5. можливість передачі файлів (максимально можлива швидкість),
6. трансляція співрозмовнику вашого робочого столу.

В даний час важко знайти вчителя, який був би не знайомий з електронною поштою. Використання електронної пошти дає вчителю наступне:

- Швидкий обмін інформацією з колегами без географічних обмежень.
- Можливість передачі будь-яких файлів: текст, графіка, звук і відео (прикріплені файли).
- Дистанційна освіта і підвищення кваліфікації без відриву від навчального процесу.
- Можливість спілкування з віддаленими учнями (неможливість відвідування школи по хворобі або інвалідності) і їх батьками

Отже, використання Інтернет-мережі та ІКТ є важливим засобом активної життєдіяльності та самореалізації вчителя. Маючи сформовану ІКТ-компетентність вчитель може сам розробляти електронні носії, які будуть на його думку, доцільнішими та ефективнішими в навчальному процесі. Адже кожен вчитель орієнтується на рівень учнів свого класу та методику викладання свого предмету. При цьому звертається увага на підбір завдань та їх розв'язок творчими методами.

Учителю завжди бракує часу, щоб максимально підготуватись до уроку; бракує літератури, інформації, чуток, новин, адже всієї літератури та преси, необхідної для освоєння теми, не перечиташ. Інтернет для вчителя - це не тільки економія часу та коштів, а й можливість бути в курсі останніх педагогічних новин і наукових досягнень, перспектива збагачення досвіду.

Інтернет у вчителів завжди викликав сумніви в достовірності інформації, доцільності її використання та застосування на власному професійному досвіді. Крім того, завжди насторожувала безсистемність розміщення інформації. Проте зараз є безліч пошукових систем (www.google.com.ua, www.yahoo.com.ua, www.360.com.ua, www.go.co.ua, www.find.com.ua), використання яких спрощує та пришвидшує пошук необхідної вчителю інформації. Час показує, що все частіше учні та студенти користуються інформацією з Інтернет-сторінок. Тому вчителю, щоб дійти взаєморозуміння з учнем (а це їх професійна мета й духовне покликання), просто необхідно користуватись його ж «зброєю» в позитивному розумінні цього слова. Кожний педагог, особливо сучасний, намагається знайти особистий творчий підхід до викладання свого предмета, водночас шукаючи нові шляхи для саморозвитку та самовдосконалення.

Інформаційно-комунікативні технології навчання досить перспективні для підвищення творчої активності. Їх використання у навчальному процесі: сприяє зростанню інтересу учнів, підсиленню мотивації до навчання; надає можливості використання різних способів подання інформації; дає змогу активно включити учнів у навчально-виховний процес, зосереджує їхню увагу на найбільш важливих аспектах матеріалу, організовує психологічно спокійну роботу; дає можливість використовувати під час занять значні обсяги інформації і обов'язково потребує постійного підвищення кваліфікації педагогічних працівників.

Технології Інтернету стрімко розвиваються, щороку з'являється щось нове, удосконалюються існуючі системи. Інтернет володіє значними інформаційними ресурсами, які дозволяють більш ефективно вирішувати також цілий ряд практичних завдань, а саме:

- 1.Формувати та вдосконалювати навички, використовуючи матеріали мережі Інтернет різного ступеню складності.
- 2.Вдосконалювати вміння аудіювання на основі звукових текстів як Інтернет, так і мультимедійних засобів, підготовлених викладачами.
- 3.Використовувати монологічні та діалогічні варіанти навчання на основі матеріалів Інтернет.
- 4.Вдосконалювати навички письмового мовлення у формі двостороннього обміну інформацією, при підготовці матеріалів.
- 5.Поповнювати лексику тематичну та загального напрямку.
- 6.Поповнювати свої знання з країнознавства, приділяючи увагу особливостям політичного та економічного розвитку, культури і традицій, побуту країн.

Комп'ютерні технології дозволяють реалізувати інтерактивний діалог користувача з системою і різноманітні форм самостійної діяльності по обробці інформації, сприяють розвитку комунікативних здібностей, оволодінню іноземними мовами і підготовці особистості "інформаційного суспільства", надають педагогу стільки навчального матеріалу, скільки він зможе засвоїти. Вони надають великий діапазон можливостей для удосконалення навчального процесу і системи освіти в цілому. Ось чому комп'ютерні технології повинні активно впроваджуватися в навчальний процес.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Використання інформаційно-комунікаційних технологій на уроках: Качинська Г. В. 2012 рік, labtv. at. ua/load/0-0-77-20.
2. Галаган І. «Використання інформаційно-комунікаційних технологій у початкових класах» - «Початкова школа» №2, 2013 рік.
3. Лаврентьева Г.П. Використання електронних ресурсів для проведення науково-дослідної та педагогічної діяльності у навчальних закладах. [Електронний ресурс] /Лаврентьева Г.П. - Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/ejournals/ITZN/em6/content/08lgpiei.htm>.
4. Мітіна Л.М. Вчитель як особистість і професіонал. - М.: Справа, 1994.

Аннотация. В статье рассматривается проблема внедрения информационных и коммуникационных технологий (ИКТ) в начальных классах, подано опыт использования ИКТ в учебном процессе. Освещается эффективность применения ИКТ в работе с учащимися начального звена и зависимость результатов формирования психических качеств учащихся младших классов от качества дидактически ориентированных средств ИКТН.

Ключевые слова: современный учитель, начальные классы, информационно-коммуникационные технологии.

Annotation. The paper addresses the problem of the introduction of information and communication technology (ICT) in primary school, describes experience of using ICT in the classroom. Highlights the effectiveness of ICT in working with students of primary level and the dependence of the results of forming mental qualities mladshklassnikov the quality didactically oriented tools IKTN.

Keywords: modern teacher, elementary classes, information and communication technology.

О. О. Мельник,
учитель географії Сушківської ЗОШ
І-ІІІ ступенів Уманської ради Черкаської області

ЗАСТОСУВАННЯ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ САМООСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ У МІЖКУРСОВИЙ ПЕРІОД

Учитель – це помічник, особа, що стимулює навчання, полегшує процес учіння. Інформаційні технології – вимога сьогодення, що дозволяє створити суспільство, засноване на знаннях. Новітні інформаційні технології стрімко ввірвались до всіх сфер нашого життя, стали такою ж реальністю, як телефонний зв'язок чи подорожування літаком. Вони спрощують спілкування та співробітництво. Суспільство, яке дбає про своє майбутнє, має усвідомити колосальні можливості, принесені новими інформаційними технологіями та навчитися грамотно застосовувати їх, у першу чергу, в освіті.

Сьогодні в усіх країнах відбувається процес реформації або вдосконалення національних систем освіти на всіх її рівнях. В Україні так само здійснюються пошуки нових форм навчальної діяльності, спрямованих на ефективну адаптацію до міжнародних освітніх стандартів.

Сучасна освіта з кожним днем вимагає все більш активного використання інформаційних і комунікаційних технологій. Невипадково науковці порушують питання щодо необхідності створення педагогіки інформаційного суспільства, яка здатна формувати людину з інноваційним типом мислення, готову до інноваційної діяльності, сприйняття змін та їх творення.

Основним критерієм ефективності використання нових інформаційних технологій у навчальному закладі є вже не наявність певної кількості комп'ютерів, а створення єдиного інформаційного освітнього простору. Це спричинило виникнення терміна *інформаційно-освітнє середовище*, що включає в себе сукупність комп'ютерних засобів та способів їх функціонування, які використовуються для організації та змістового забезпечення навчально-виховної роботи.

Мережа Інтернет – це колосальне джерело інформації, яке знало людство. Його можливості: оперативність, швидкість і доступність зв'язку між користувачами на далеких і близьких відстанях, дозволяють використовувати мережу не лише як інструмент для пізнання, але і як інструмент для спілкування.

Інтернет-технології створюють умови для більш раннього, в порівнянні з попередніми поколіннями, включення підлітка у соціальну діяльність: комп'ютер – сучасне знаряддя праці, сучасне знаряддя виробництва. За допомогою Інтернету школа може брати участь в економічному, культурному, політичному, науковому житті суспільства.

Традиційне навчання здійснюється в основному за допомогою фронтальної форми роботи і базується на переконанні, що добре поданий учителем матеріал є основою для його міцного засвоєння учнями. Оскільки основною формою організації навчання є урок, то більше 90% навчального часу загальноосвітньої школи витрачають на уроки, у ході яких викладають майже весь навчальний матеріал. Але в умовах швидкого накопичення інформації змінюється роль учителя, який повинен не тільки дати учням базові знання та сформувати основні вміння, а й навчити їх самостійно вести пошук необхідної інформації.

Можна багато дискутувати з приводу ефективності та доцільності використання інформаційних технологій на уроках, але не використовувати їх було б нерозумно. Можливості сучасного уроку й системи освіти взагалі значно розширюються завдяки використанню мультимедійних, інтерактивних технологій, Інтернету тощо.

Використання нових інформаційних технологій у навчально-виховному процесі значною мірою дозволяє реалізувати переорієнтацію навчання з інформативної форми на розвиток особистості людини, здійснення індивідуально-диференційованого підходу в навчанні та, відповідно, забезпечує ефективність оцінювання навчальних досягнень учнів.

Сьогодні перед педагогами стоїть важливе завдання – виховати та підготувати молодь, спроможну активно включатися в якісно новий етап розвитку сучасного суспільства, пов'язаний з інформацією.

Глобалізація сучасного інформаційного світу призвела до утвердження медіакультури практично в усіх галузях людського життя, в тому числі і в освітньому просторі. Сучасні інформаційні технології відіграють значну роль у формуванні ціннісних орієнтацій сучасної молоді.

Медіаосвіта орієнтована на підготовку молоді до життя в нових інформаційних умовах, до повноцінного сприймання різноманітної інформації, оволодіння способами спілкування на основі сучасних інформаційних технологій, уміння критично осмислювати інформацію.

Навчання за допомогою комп'ютера дає більш ширші можливості передачі інформації. Будь-яке навчання пов'язано із сприйняттям, аналізом та накопиченням інформації. Як відомо, людина в змозі сприймати звукову і чуттєву інформацію. Кожна людина надає перевагу одному з видів сприйняття і за цією ознакою відносяться психологами до аудіалів, візуалів або кінестетиків. Наочність, можливість побачити відіграє велику роль у зацікавленості й розумінні матеріалу. Тому традиційні плакати, стенди, роздаткові картки можуть бути замінені яскравою комп'ютерною графікою і рухомими динамічними моделями процесів, що вивчаються. Якщо учень працює з програмою індивідуально, що підкреслюється ще й чуттєвий аспект отримання інформації, важливий для кінестетиків.

Останнім часом в українських школах почали з'являтися інтерактивні дошки з мультимедійними проекторами. Такі дошки супроводжуються програмним забезпеченням, створеним спеціально для навчання, однак багато вчителів все ще не наважуються працювати з ними. Але, поряд з плюсами, виникають різні проблеми як при підготовці до таких уроків, так і під час їх проведення.

Звичайно, існують також недоліки та проблеми застосування ІКТ:

- відсутність комп'ютера в домашньому користуванні багатьох учнів і вчителів;
- час самостійних занять у комп'ютерних класах відведено далеко не у всіх школах;
- у вчителів недостатньо часу для підготовки до уроку, на якому використовуються комп'ютери;
- недостатня комп'ютерна грамотність вчителя;
- відсутність контакту з учителем інформатики;
- у робочому графіку вчителів не відведено час для дослідження можливостей Інтернет;
- складно інтегрувати комп'ютер у поурочну структуру занять;
- не вистачає комп'ютерного часу на всіх;
- у шкільному розкладі не передбачено час для використання Інтернет на уроках;
- при недостатній мотивації до роботи, учні часто відволікаються на ігри, музику, перевірку характеристик ПК і т.п.;
- існує ймовірність, що захопившись застосуванням ІКТ на уроках, учитель перейде від розвивального навчання до наочно-ілюстративного.

Враховуючи всі позиції позитиву й негативу, я вирішила, як вчитель географії, що навчання необхідно організовувати відповідно до потреб часу. Тобто нове суспільство повинне виховуватися та навчатися за новими інформаційними системами навчання. Рівень використання електронних засобів має важливе значення для виховання та навчання сучасної інформованої особистості. Виходячи з цього, необхідно враховувати, що основними принципами впровадження електронних засобів у процесі вивчення географії є наступні:

- **демократизація змісту** – забезпечення широких можливостей для розвитку і самореалізації особистості;
- **гуманізація** – передбачення варіативності змісту комп'ютерних програм для повного врахування інтересів і нахилів учня;
- **диференціація та індивідуалізація** – забезпечення вибору рівня складності навчання;
- **науковість** – врахування рівня розвитку сучасної географічної науки;
- **цілісність і системний виклад змісту** – формування логічного мислення;

- **доступність** – узгодження викладу змісту з віковими можливостями сприйняття матеріалу школярами;
- **інтеграція** – взаємозв'язок географічних курсів з іншими навчальними предметами з урахуванням наявних міжпредметних зв'язків.

У процесі навчання вибір способів використання ІКТ залежить від поставлених учителем дидактичних завдань.

Поєднуючи в собі можливості телевізора, відеомагнітофона, книги, калькулятора, будучи універсальною іграшкою, здатною імітувати інші іграшки і самі різні ігри, сучасний комп'ютер разом з тим є для дитини рівноправним партнером, здатним дуже тонко реагувати на його дії і запити, якого йому так часом не вистачає. Зацікавленість і доступність подачі матеріалу значно підвищують можливість учня у здобутті нових знань. Щоб зрозуміти — «як це зроблено?», він готовий опрацювати не тільки ігровий матеріал, але й значно складніші та серйозніші розділи теорії. Цікаво, що на підвищений інтерес дітей до комп'ютера має вплив і проблема — батьків та дітей. Оскільки більшість батьків не володіють комп'ютерною грамотністю і відносяться до комп'ютерів з обережністю і цікавістю, то діти через обізнаність у комп'ютерній техніці отримують можливість довести свою — «дорослість».

Під час роботи на уроці, вчитель виступає у ролі односторонця та помічника для учнів. Це сприяє покращенню стосунків між учнем і вчителем та виходу за рамки протиставлених сторін. Як відомо, діти найчастіше ототожнюють ставлення до вчителя і до предмета. Тому так важливо встановлення емоційних зв'язків між учнями та їх вчителями.

Будь-яка педагогічна технологія — це інформаційна технологія, оскільки основу технологічного процесу навчання складає отримання і перетворення інформації.

При підготовці до уроку з використанням інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), вчитель не повинен забувати, що це УРОК, а значить складає план уроку виходячи з його цілей, при відборі навчального матеріалу він повинен дотримуватися основних дидактичних принципів: систематичності та послідовності, доступності, науковості та ін. При цьому комп'ютер не замінює вчителя, а тільки доповнює його. Електронні засоби навчання дозволяють продемонструвати процеси або змодельовати явища, за якими неможливо спостерігати протягом одного уроку або які несуть небезпеку для здоров'я та життя людини.

Обираючи технологію, необхідно дати відповідь на питання: «Яка мета використання на уроці мультимедійних технологій?» Від постановки мети і завдань залежить ефективність подальшої роботи з учнями. Для себе можна вирішити це питання, спираючись на данні сучасних педагогічних досліджень. Мультимедійні технології необхідні, оскільки дозволяють:

- ілюструвати навчальний матеріал;
- естетично оформляти візуальну інформацію;
- створювати відповідний емоційний фон уроку;
- перевірити знання матеріалу учнями;
- організувати інтерактивність.

Використовувати такі технології на уроці треба з урахуванням психологічних особливостей учнів. Адже у кожному віці превалюють певні психологічні особливості сприйняття і мотивації. Саме тому, необхідно притримуватися певних правил для різних вікових категорій дітей.

Сьогодні «наші учні — діти вже нового інформаційного суспільства, на відміну від більшості вчителів. Учні цілком виправдано вважають своїх учителів не здатними дати їм те, чого вони потребують, уроки в школі нудними, а знання, які вони отримують на уроках, непотрібними». Тому допомогти вчителю у вирішенні цього непростого завдання може поєднання традиційних методів навчання та сучасних інформаційно-комунікаційних технологій[2, с. 6]. Роль комп'ютера на уроці — це допомога вчителю зробити урок динамічним, цільовим, насиченим, яскравим, таким, що запам'ятовується надовго. Використання комп'ютера на уроці також дає змогу вчителю складати тести нового

покоління, логічні ланцюжки, тренувальні вправи, головоломки, діаграми, графіки, супроводжувати лекційні заняття слайдами, виконувати практичні роботи та презентації тощо.

Комп'ютер – це засіб нового виміру у просторі навчання. Необхідний помічник учителя, інструмент для досягнення педагогічних цілей, але не панацея від усіх освітніх проблем.

Комп'ютер ні в якому разі не замінить традиційного підручника, живого спілкування з учителем, впливу особистості вчителя на учнів.

Комп'ютер – це засіб, який дозволяє оптимізувати навчальний процес, але спочатку вчителю треба докласти чимало зусиль для опанування зазначеним засобом. Разом з тим, педагог підбирає матеріал до уроків, удосконалює методику викладання з точки зору застосування на уроці комп'ютерної техніки. Естетичне оформлення уроку дуже важливе для створення відповідного емоційного фону, який в свою чергу допомагає учневі швидше засвоїти необхідну інформацію. Намагаючись ретельно підходити до створення мультимедійних презентацій, які містять ілюстрований матеріал, використовуючи такі кольорові гамми, шрифти, композиції і анімаційні ефекти, які навантажують образне сприйняття, запам'ятовуються, а згодом зможуть легко відтворитися учнем.

Найбільш цінними у навчальному процесі можуть бути програмні засоби, які надають учню свободу вибору під час вивчення навчального матеріалу раціонального рівня складності, самостійного визначення форми допомоги за умови виникнення утруднень.

На думку багатьох педагогів, комп'ютер може використовуватись під час викладання географії в режимі навчання, тренажера, контролю.

Важливого значення набуває підготовка викладача до використання ІКТ. Вона передбачає оволодіння вчителем певними вміннями та навичками, які свідчать про його досконале володіння комп'ютером на рівні середнього рівня досвідченого користувача. А саме, підготувати комп'ютер до роботи, завантажити необхідну програму на виконання, вміти зберегти інформацію, скористатись принтером. На превеликий жаль, більшість вчителів не готова до застосування ІКТ саме з цієї причини. Підвищення кваліфікації сучасного вчителя передбачає активне реконструювання свого професійного середовища, суб'єктну позицію щодо власної трудової діяльності. Це, в свою чергу, є неможливим без вільного володіння потенціалом нових технологій навчання, серед яких провідною є створення навчальних середовищ різного типу.

Проте варто зазначити, що методика вивчення шкільних предметів, зокрема і географії, з використанням ІКТ знаходиться на етапі становлення: ще технології використання комп'ютерів у навчальному процесі лише розробляються. Сучасні комп'ютерні програми з географії можуть використовуватися як інформаційно-пізнавальний засіб навчання, виконувати різноманітні дидактичні функції у певних навчальних ситуаціях. Вони різноманітні за змістом, структурною побудовою, обсягом подання навчальної інформації.

Значна частина мультимедійних програм з географії містить документально достовірну навчальну інформацію. Зміст і побудова існуючих мультимедійних програм з географії відповідають принципам науковості, систематичності, доступності, послідовності викладення навчального матеріалу, вони складені з урахуванням рівня підготовленості учнів і в цілому відповідають дидактичним вимогам навчання.

Про переваги інформаційних технологій можна говорити досить довго. Але не слід забувати про «зворотній бік медалі».

При використанні комп'ютера, учителю треба пам'ятати про негативний вплив випромінювання монітора на зір, симптом хронічної втоми та болі у спині, появу психічного стресу тощо, тому треба дотримуватися санітарно-гігієнічних вимог, передбачати спеціальні вправи на уроках для запобігання можливих небажаних наслідків.

Але ці недоліки не стануть на заваді все ширшого використання інформаційних та мультимедійних технологій на уроках географії. І завдяки інтерактивним формам навчання, учень з пасивного слухача перетвориться на активного учасника учбового процесу. А це, на

мій погляд, є важливим елементом навчання і виховання майбутнього громадянина нашої держави з активною життєвою позицією.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бученко І. В. Комп'ютеризація навчання – свідчення професійної майстерності педагога. - <http://ippro.org.ua>
2. Васильева І.А. Психологические аспекты применения информационных технологий / И.А.Васильева, Е.М.Осипова, Н.Н.Петрова // Вопросы психологии. – 2002. – №3. – С. 86.
3. Використання інформаційно-комунікаційних технологій на уроках: Качинська Г. В. 2012 рік, labtv.at.ua/load/0-0-0-77-20.
4. Ільїнський А.М. Використання інформаційних технологій на уроках географії // Географія. – 2004. - №23. – С.15-16.
5. Новенко Д.В. Новые информационные технологии в обучении // География в школе. – 2004. - №5. – С.47-51.
6. Новиков С. П. Применение новых информационных технологий в образовательном процессе // Педагогика. – 2003. – № 9.
7. Носкова М.В. Проблема мотивації педагогів до використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі /М.В.Носкова // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2009. – №1. – С. 6 – 10.
8. Селевко Г. К. Сучасні педагогічні технології: Навчальний посібник. М.: Народна освіта, 1998. 256 с.

Т.В.Михайлова,

методист Тальнівського районного методичного кабінету Черкаської області

СТВОРЕННЯ УМОВ ДЛЯ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ І РЕСУРСІВ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ В САМООСВІТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛІВ ТА ДЛЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ПЕДАГОГІВ

Анотація. У статті аналізуються умови, стан і перспективи впровадження в процес підвищення кваліфікації педагогічних працівників в ході курсової перепідготовки і самоосвітньої діяльності учителя дистанційних форм навчання, інформаційно-комунікаційних технологій, ресурсів мережі Інтернет на прикладі типового сільського району України.

Ключові слова: дистанційна освіта, дистанційне навчання, самоосвіта, інформаційно-комунікаційні технології, Інтернет.

Сучасний стан науково-технічного прогресу зумовив суттєві зміни у всіх сферах суспільного життя. Інформаційні технології стали невід'ємною частиною буття людини і зумовили перебудову її діяльності. Особливо глобальні зміни відбулися впродовж останніх десятиліть у системі освіти. Інформатизація дала можливість удосконалити всі аспекти освітньої діяльності – від навчальної до управлінської. Використання комп'ютерних технологій відкрило перед учителем нові перспективи для підвищення ефективності освітнього процесу – як у підготовці і проведенні уроків, так і в підвищенні рівня своєї професійної кваліфікації, дало можливість для входження педагога у світовий інформаційний простір.

Питання дистанційного навчання та використання інформаційних технологій в освіті висвітлені в працях вітчизняних та зарубіжних науковців, таких як В. Биков, Ю.Жук, Є. Полат, Л.Васильченко, В.Шевченко, І. Роберт, А.Ваграменко та ін.

Метою дослідження було проаналізувати стан готовності навчальних закладів, установ освіти, педагогічних працівників району до активного впровадження в педагогічну діяльність ІКТ, ресурсів Інтернет-мережі, дистанційного навчання.

Характерною ознакою сучасності є той факт, що повноцінність життя людини залежить не лише від задоволення її матеріальних потреб, а що дуже важливо, наявності достатнього освітнього рівня. Для сучасної людини безперервне навчання стає нагальною потребою і на перше місце виходить проблема постійного вдосконалення професійного рівня кожного, що є гарантом успішності кар'єри, затвердження статусу особистості в суспільстві та власного «Я». У педагогічних працівників, навчання для яких протягом усього життя є цілком зрозумілою необхідністю, післядипломна освіта виступає могутнім стимулом і фактором духовного оновлення, дає змогу їм бути в постійному творчому пошуку, стані відкритості та спрямованості в майбутнє [6,150].

Сучасні інформаційні технології відкривають нові перспективи для підвищення ефективності освітнього процесу. Змінюється сама парадигма освіти. Велика роль надається методам активного пізнання, самоосвіті, дистанційним освітнім програмам.

Доступ до будь-якої інформації завжди і скрізь, спільна робота, творчість учителя з учнями і колегами у будь-якій точці планети, колективне створення нового освітнього матеріалу, концепція неперервної педагогічної освіти – це тільки одні з небагатьох чинників розвитку сучасного інформаційного суспільства завдяки Інтернет-технологіям, які так активно впливають на педагогічну діяльність [8, 160].

Перебуває на етапі активного становлення і надійно та впевнено починає займати свою нішу у освітній структурі України дистанційна освіта. Ще донедавна цей термін для широкого загалу освітян був новизною, більше напрацювань і певного досвіду з означеного питання було і є на теренах вищої освіти. Загалом, пояснення цьому досить тривіальне – можливостей для впровадження дистанційного навчання в середній освіті у нас просто не було. Якщо проаналізувати стан комп'ютеризації установ освіти, навчальних закладів десятиліття тому, стає зрозумілим, як ми відстаємо у цьому питанні від інших країн. Зокрема, у 2002 році парк сучасних на той час комп'ютерних машин у 32-х навчальних закладах Тальнівського району налічував 23 одиниці, на одне робоче місце за комп'ютером припадало 210 учнів 5 – 11 класів, комп'ютерну грамотність наші учні здобували за безмашинним варіантом (це рівнозначне тому, як людину вчити плавати на березі річки), одиничними випадками була наявність власної комп'ютерної техніки у вчителів. Зараз же кількість комп'ютерів у школах зросла у 16 разів, всі заклади мають підключення до мережі Інтернет, 90 % учителів мають власні комп'ютери, з яких 80 % мають доступ до Інтернету. Тобто, певні технічні умови для використання ІК- технологій, можливостей Інтернету для дистанційної освіти, підвищення кваліфікації, самоосвіти педагогів у міжкурсовий період у системі післядипломної освіти уже створені.

Початок у законодавчому становленні дистанційної освіти було покладено завдяки прийнятим у державі програмним і нормативним документам. Насамперед, Національною доктриною розвитку освіти в Україні передбачено запровадження та розвиток дистанційної освіти як одного із шляхів реалізації безперервності освіти, навчання протягом життя, серед пріоритетів визначено впровадження сучасних інформаційних технологій шляхом розробки індивідуальних модульних навчальних програм різних рівнів складності, використання можливостей Інтернету, впровадження дистанційного навчання та випуск електронних підручників. [1].

Запровадження дистанційної освіти в Україні передбачено також Національною програмою інформатизації. Основні положення і завдання дистанційної освіти викладені в Концепції розвитку дистанційної освіти в Україні. Цим же документом дано визначення дистанційної освіти як форми навчання, рівноцінної з очною, вечірньою, заочною та екстернатом, що реалізується, в основному, за технологіями дистанційного навчання, та спроектовано створення системи дистанційної освіти, головною метою якої є забезпечення загальнонаціонального доступу до освітніх ресурсів шляхом використання сучасних інформаційних технологій та телекомунікаційних мереж і надання умов для реалізації громадянами своїх прав на освіту [2].

Дистанційна освіта стає соціально затребуваною формою надання освітніх послуг широкими верствами населення. Дистанційна освіта виходить за межі одного навчального закладу, розгортається в глобальну всесвітню систему як організаційно-педагогічний процес опосередкованої суб'єкт-об'єктної взаємодії тих, хто надає освітні послуги, з користувачами цих послуг у створеному інформаційному навчальному середовищі, з метою досягнення та підтвердження тими, хто навчається, відповідного цензу освіченості як основи їх майбутньої творчої і трудової діяльності [6, 8].

У Концепції розвитку дистанційної освіти в Україні зазначаються такі риси дистанційної освіти: гнучкість, модульність, паралельність, велика аудиторія, економічність, технологічність, соціальна рівність, позитивний вплив на слухача, якість. Дистанційна освіта має низку переваг, серед яких, у першу чергу, економія часу слухача, можливість навчатися без відриву від роботи та економія фінансових ресурсів.

Існують різні визначення дистанційного навчання. Зокрема, за В. Биковим, дистанційне навчання – це цілеспрямований процес передачі і засвоєння знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається, в основному, при опосередкованій взаємодії віддалених один від одного учасників навчання у спеціалізованому середовищі, створеному за педагогічними та інформаційними технологіями [4].

Безпосередньо для вчителів району в сьогоденні дистанційне навчання реалізується через очно-дистанційні курси, різнопланові тематичні дистанційні курси, які вчителі обирають за своїми потребами й інтересами.

На сьогоднішній день традиційна система курсової перепідготовки педагогів не відповідає потребам учительства у постійному здобутті нових знань, є досить затратною у фінансовому плані і створює труднощі при заміні уроків у малокомплектних сільських школах, а таких шкіл в районі 65% .

Сучасність вимагає гнучкої системи підвищення кваліфікації, що дозволяє набувати знання там і тоді, де і коли це зручно слухачеві. Також важливо, щоб слухач не тільки опанував визначеним обсягом знань, а й навчився самостійно їх здобувати, працювати з інформацією, оволодів способами пізнавальної діяльності, які в подальшому зможе використовувати в умовах неперервної самоосвіти [3].

Саме тому змінюються підходи до курсової перепідготовки вчителів на базі ОПОПП: запроваджується очно-дистанційне навчання для різних категорій педагогічних працівників, оновлюються форми роботи. Доцільно було б і заочну форму курсової перепідготовки при умові вирішення певних організаційних і науково - методичних питань перевести в категорію дистанційного навчання, адже є можливість реєстрацію на ці курси, консультування, одержання і передачу виконаних завдань проводити в Інтернет-режимі.

Поняття дистанційного навчання тісно переплітається з ідеєю використання інформаційно-комунікаційних технологій для організації самоосвітньої діяльності, професійного розвитку педагогів у міжкурсовий період, адже мета і засоби реалізації цих форм навчання багато в чому схожі.

Уміння працювати з інформацією стає одним із необхідних і важливих компонентів сьогодення. Саме тому важливою стає здатність викладачів змінюватися, активно діяти, швидко приймати рішення, самовдосконалюватися, саморозвиватися впродовж усього життя. В умовах формування інформаційного простору і переходу до інформаційного суспільства підвищуються вимоги до рівня інформаційно-комунікаційної компетентності викладачів, яка передбачає: здатність педагога орієнтуватися в інформаційному просторі, отримувати інформацію та оперувати нею відповідно до власних потреб і вимог сучасного високотехнологічного суспільства [5].

Використання інформаційних технологій розвиває розумові здібності педагога, спонукає до самоосвіти, надає необмежені можливості в пошуку інформації, дозволяє орієнтуватися в світовій мережі.

Водночас застосування інформаційних технологій змінює діяльність як того, хто навчає, так і того, хто навчається. Це стосується змісту їх діяльності, організаційної структури, мотивації, змін у системі їх взаємовідношень. У цих умовах, той, хто навчає, перестас бути «джерелом» первісної інформації. Він перетворюється у модератора, фасилітатора. Ключову роль у навчанні починають відігравати акумульовані знання і досвід, до яких ті, хто навчається, отримують прямий доступ. За такого підходу доросла людина отримує більше можливостей для самовизначення, саморозвитку у процесі своєї інформаційної діяльності; реалізації вибірковості, критичності та самостійності у процесі навчання; надати знанням індивідуальної значущості та особистого смислу [7].

Враховуючи ці особливості навчання дорослих із застосуванням інформаційних технологій, підвищення вимог до рівня інформаційно-комунікаційної компетентності педагогів, з метою сприяння професійному саморозвитку педагогічних працівників на основі використання ІКТ та можливостей мережі Інтернет і створення умов для очно-дистанційного навчання на курсах підвищення кваліфікації, перед учителями району були поставлені такі конкретні першочергові завдання:

- оволодіти навиками роботи з комп'ютером на рівні користувача;
- забезпечити можливість працювати з комп'ютером та в мережі Інтернет протягом тривалого періоду часу;
- виробити уміння і навички входження в Інтернет і користуватися мережевими послугами;
- вміти організувати пошук необхідної інформації;
- мати власну поштову скриньку;
- навчитися читати текстові повідомлення;
- уміти відправити засобами електронної пошти текстове повідомлення.

Проте, слід зазначити, що насамперед в установах освіти району були підготовлені передумови для вирішення означених вище проблем: оснащення загальноосвітніх навчальних закладів комп'ютерною технікою, НКК, мультимедійними комплексами й інтерактивними дошками, забезпечення комп'ютерами шкільних бібліотек, створення при РМК інформаційного центру, під'єднання всіх закладів освіти до мережі Інтернет, створення веб-сайтів відділу освіти і навчальних закладів.

До виконання цих завдань активно долучилися як самі педагоги, так і методична служба району: були проведені навчання за різними програмами, семінари-практикуми, групові й індивідуальні консультації, само- і взаємонавчання. Враховуючи те, що більшість педагогів мають досить низьку мотивацію до використання мережі Інтернет через необізнаність з її можливостями і способами використання у професійній діяльності, було проведено кілька практичних занять для здобуття навиків роботи з інформаційними ресурсами мережі. Ця робота потребувала допомоги учителів інформатики, використання можливостей районного інформаційного центру.

Певні позитивні результати були досягнуті: значна частина педагогів свідомо сприйняла нові вимоги до вчителя і активно перебудовують свою педагогічну діяльність – невід'ємною складовою самоосвітньої діяльності, навчально-виховного процесу з дітьми стало використання інформаційно-комунікаційних технологій, педагоги стали активним Інтернет-користувачами. Активізувалася дистанційна педагогічна діяльність – участь педагогічних працівників району у Інтернет-заходах: семінарах, конференціях, конкурсах, олімпіадах.

Враховуючи технічні можливості мережевого спілкування в умовах сільського району, найбільш доречними формами дистанційної співпраці районного методичного кабінету з учителями стали проведення інтернет-семінарів та інтернет-дискусій в режимі off-line, спілкування на форумі, індивідуальні й групові консультації через електронну пошту, використання сторінок веб-сайту відділу освіти, сайтів окремих учителів.

Проте, як показала практика, існує ряд суб'єктивних і об'єктивних причин, які гальмують процеси інформатизації освітньої галузі, використання ІКТ у підвищенні

фахового рівня педагогічних працівників. Насамперед, справа в психологічній неготовності частини педагогів навчатися самостійно, у неприйнятті нового, сучасного, інноваційного, не всі освітяни готові до активної участі у формуванні єдиного інформаційно-навчального середовища в Інтернет-просторі. Так, наприклад, серед учителів математики і фізики району переважають фахівці пенсійного і перед пенсійного віку (40%), значна частина з них не має власного комп'ютера, що обмежує можливості їх самоосвіти. Тому залишається низьким рівень володіння педагогами комп'ютерною технікою, сучасними інформаційно-комунікаційними технологіями навчання. Наступне, що найбільше впливає на рівень застосування ІКТ під час виконання професійних обов'язків вчителя, це – низький рівень технічного забезпечення ЗНЗ (майже 40 % шкільної комп'ютерної техніки застаріла – комп'ютери 1998-2005 років, наявне програмне забезпечення не відповідає сучасним вимогам, дорогим і неякісним ще залишається доступ до мережі Інтернет, особливо в сільській місцевості, а в наших умовах це суттєвий чинник, адже 84% шкіл – сільські, у цих закладах працює близько 70% учителів району).

Вирішення цих проблем не під силу відділам, установам освіти і самим педагогічним працівникам.

Тому вкрай необхідно спрямувати спільні зусилля науковців педагогічної галузі на відпрацювання як на методологічному, так і прикладному рівнях єдиних концептуальних підходів щодо створення й використання комп'ютерно орієнтованого інформаційного навчального середовища, педагогічних вимог до якості електронних програмно-педагогічних засобів як основних елементів цього середовища, а спеціалістів програмної індустрії – на створення програмного забезпечення, орієнтованого на реалізацію організаційно-педагогічних та дидактико-психологічних процесів як безпосередньої, так і опосередкованої взаємодії суб'єктів навчання [9].

Розв'язання частини проблем потребує державної підтримки, оскільки технічно вирішити їх на регіональному рівні неможливо. Насамперед, це – питання завершення комп'ютеризації закладів освіти та створення умов у сільській місцевості для високошвидкісного Інтернету.

Державні стандарти професійної підготовки та вимоги до загальної, педагогічної та методологічної культури вчителя, зростаючі потреби самих освітян у поповненні, відновленні та поглибленні професійних знань, умінь та практичних навичок потребують осучаснення форм і методів післядипломної освіти, доповнення традиційної системи підвищення кваліфікації вчителів дистанційною формою навчання, широкого використання у самоосвітній діяльності педагогічних працівників інформаційно-комунікаційних технологій та мережі Інтернет. Виконання цих завдань можливе лише при вирішенні ряду проблем технічного характеру, для реалізації яких необхідне усвідомлення важливості питання державою і суспільством та державне фінансування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Національна доктрина розвитку освіти, затверджена Указом Президента України від 17.04.2002 № 347 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1494-2003-%D0%BF>. – Назва з екрану.
2. Концепція розвитку дистанційної освіти, затверджена МОН України 20.12.2000 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.osvita.org.ua/distance/pravo/00.html>. – Назва з екрану.
3. Басараба Н. А. Модель організації та проведення курсів підвищення кваліфікації керівних та педагогічних працівників за дистанційною формою навчання в Рівненському ОІПОПІ [Електронний ресурс] / Басараба Н. А. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Npd/2011_4/basaraba.pdf. – Назва з екрану.
4. Биков В. Ю. Класифікація засобів навчання / Інформаційні технології і засоби навчання. / В. Ю. Биков, Ю. О. Жук. – К. : Атіка. – 2005. – 159 с.
5. Васильченко Л. В. Професіограма викладача дистанційного курсу в системі післядипломної педагогічної освіти [Електронний ресурс] / Васильченко Л. В. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/ppmb/texts/2010_2/10vlvpte.pdf. – Назва з екрану.

6. Васильченко Л. В. Дистанційне навчання: науково-методичне забезпечення; інформаційний простір навчального закладу / Л. В. Васильченко, В. Л. Шевченко. – Х. : вид. група «Основа», 2009. – 208 с. – (Серія «Управління школою». Вип. 1(73)).
7. Огієнко О. І. Інформаційні технології як засіб адаптивного навчання дорослих / Огієнко О. І. // Інформаційні технології і засоби навчання : електронне наукове фахове видання [Електронний ресурс] / Ін-т інформ. технологій і засобів навчання НАПН України, Ун-т менеджменту освіти НАПН України; гол. ред.: В. Ю. Биков. – 2010. – № 6(20). – С.135. – Режим доступу: <http://www.ime.edu-ua.net/em20/emg.html> . – Назва з екрану.
8. Осадчий В. В. Сервіси Інтернет для дистанційного навчання у процесі професійної підготовки майбутніх учителів / Осадчий В. В. // Інформаційні технології і засоби навчання : електронне наукове фахове видання [Електронний ресурс] / Ін-т інформ. технологій і засобів навчання НАПН України, Ун-т менеджменту освіти НАПН України; гол. ред.: В. Ю. Биков. – 2010. – № 6(20). – С. 160. – Режим доступу: <http://www.ime.edu-ua.net/em20/emg.html>. – Назва з екрану.
9. Шевченко В. В. Програмно-технічні аспекти професійно орієнтованого інформаційного навчального середовища [Електронний ресурс] / Шевченко В. В. – Режим доступу: http://www.ipto.kiev.ua/modernizaciya/2011_1_5.pdf. – Назва з екрану.

Аннотация. В статье анализируются условия, состояние и перспективы внедрения в процесс повышения квалификации педагогических работников при курсовой переподготовке и самообразовательной деятельности учителя дистанционных форм обучения, информационно-коммуникационных технологий, ресурсов сети Интернет на примере типичного сельского района Украины.

Ключевые слова: дистанционное образование, дистанционное обучение, самообразование, информационно-коммуникационные технологии, Интернет.

Annotation. In the article conditions, situation and prospective of introduction of distance study forms, information and communication technologies, Internet network resources into the process of competence development of educators by the example of the typical Ukrainian rural district, are being analyzed.

Key words: distance education, distance teaching, selfeducation, information and communication technologies, Internet.

УДК 378.046.

В. С. Назаренко,
кандидат педагогічних наук, учитель
інформатики Цюрупинської спеціалізованої
школи І-ІІІ ступенів №2 з поглибленим вивченням
іноземних мов Цюрупинської районної ради
Херсонської області

ВИКОРИСТАННЯ ГЛОБАЛЬНОЇ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ САМООСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ У МІЖКУРСОВИЙ ПЕРІОД

Анотація. У статті розглядаються питання щодо впливу інформаційно-комунікаційних технологій на ефективність післядипломної освіти. Подано характеристику інноваційних форм роботи з педагогічними працівниками під час курсів підвищення кваліфікації, а також у міжкурсовий період.

Ключові слова: заклади післядипломної освіти, інформаційно-комунікаційні технології, відкрита освіта, мережева взаємодія, онлайн-ресурсний центр, інформаційно-комунікаційні компетентності педагога.

З огляду на сучасні вимоги до професійної діяльності учителя, які змотивовані появою освітніх технологій нового покоління та на їх основі створення єдиного інформаційного середовища, особливої актуальності набуває питання постійного зростання педагогічної майстерності педагога в післядипломний період, формування та розвитку його інформаційно-комунікаційних компетентностей.

Одним з шляхів розв'язання цієї проблеми є осучаснення системи самоосвіти вчителів, яка являє собою органічну складову післядипломного навчання. Як показує досвід

організації самоосвітньої діяльності в загальноосвітніх навчальних закладах, у міжкурсовий період учителів залучають до традиційних форм роботи (методичні об'єднання, семінари, педагогічні читання, конференції, консультації тощо), але інтерес до них все більше знижується. Серед причин такого становища, на наш погляд, є послаблення зв'язку між самоосвітою та безпосередньою участю вчителів у методичних заходах, а також те, що їх результат здебільшого не спрямовується на впровадження інноваційних педагогічних технологій, розробку й проведення уроків з використанням мультимедійних засобів, створення навчально-дидактичних матеріалів нового покоління, творче самовдосконалення й саморозвиток учителя. Це обумовлює необхідність перегляду системи самоосвітньої діяльності вчителя в міжкурсовий період шляхом використання потенційних можливостей мережі Інтернет.

Проблему післядипломного навчання вчителів засобами інформаційно-комунікаційних технологій порушували в своїх працях О.Б. Бейко [5], М.І. Жалдак [8], І.Ф. Прокопенко [19], О.І. Козлова [17]. Учені О.А. Андрєєв [3], В.Л. Акуленко [1], А.М. Алексюк [2] досліджували компетентісно-орієнтовану модель інтенсифікації підвищення кваліфікації педагогів, за умови якої здійснюється їх підготовка до роботи з персональним комп'ютером, забезпечується оволодіння новими методиками, навчальними програмними засобами.

Аналіз вітчизняної психолого-педагогічної літератури свідчить про постійну увагу вчених до процесу розвитку інформаційно-комунікаційних компетентностей спеціалістів через упровадження інформаційно-комунікаційних технологій у професійне навчання (С.В. Антипов [4], В.І. Бондар [7]), спеціальну підготовку вчителів (В.Ю. Биков [6], М.І. Жалдак [9], О.О. Ільченко [14], М.С. Каган [16], О.М. Кривонос [18], М.В. Моїсєєва [15], І.Ф. Прокопенко [19]), що набуває особливої уваги в оптимізації системи післядипломної освіти дорослих шляхом широкого застосування інформаційно-комунікаційних технологій.

Науковці Ю.О. Жук [10], В.С. Журавський [11; 12], Л.М. Забродська [13] відзначають, що в умовах упровадження інформаційно-комунікаційних технологій у сферу освіти змінюється роль педагога, який у методично-інформаційному середовищі виступає не тільки джерелом академічної інформації, а й постає в ролі тих, хто має допомагати зрозуміти сам процес навчання. З огляду на це набуває актуальності дослідження впливу комунікаційних засобів на якість навчального процесу під час курсової підготовки та самоосвітньої роботи, а також на рівень мотивації вчителів до оволодіння й удосконалення сформованих інформаційно-комунікаційних компетентностей, активність інноваційної діяльності.

Розглянемо декілька найбільш ефективних способів використання ресурсів інтернету для організації самоосвіти педагогів.

Насамперед, зазначимо, що опитування педагогів на курсах підвищення кваліфікації показало, що більшість зацікавлених з них не мають змоги використовувати інтернет з метою самоосвіти. А наявність у навчальних закладах комп'ютерів з виходом в мережу інтернет ще не гарантує можливості їх використання з освітньою метою, так як доступ до них педагогічних працівників не завжди забезпечується в позаурочний час. Необхідним є також обладнання спеціальних робочих місць і чітка регламентація їх використання, створення програмного, методичного та дидактичного забезпечення.

Окрім того, керівникам районних методичних кабінетів і шкіл слід усвідомлювати, що недостатньо лише здійснити оснащення кабінетів навчальними засобами мультимедіа і комп'ютерною технікою, що поява електронних читальних залів і медіатек, зростаюче число персональних комп'ютерів у педагогічних працівників не розв'яжуть проблеми інформатизації освіти без поширення мережевих технологій безперервного навчання вчителів з метою підвищення їх інформаційно-комунікаційних компетентностей. Адже розвиток інформаційно-комунікаційних компетентностей учителів відбувається і під час їх участі в різноманітних заходах на рівні районної та шкільної методичних служб: веб-нарадах, практичних семінарах, онлайн-опитування, майстер-класи, конференції.

Ми також пропонуємо створення онлайн-ресурсного центру як спеціально організованого функціонального простору для мережевої взаємодії спеціалістів у мережі

інтернет. Адже Мережева взаємодія, комунікація та її зміст завжди є доступними кожному з учасників, як би далеко в часі й просторі вони не перебували. Онлайн-ресурсний центр надає різноманітні послуги: інформаційні (допомога в доборі літератури з різних питань професійної роботи); консультаційні (проведення консультацій з окремих питань); посередницькі (допомога в налагодженні контактів з організаціями, які працюють над реалізацією окремих напрямів професійної діяльності), просвітницькі (проведення тренінгів, популяризація інновацій). Його діяльність будується на принципах системності, послідовності, професіоналізму, гуманізму, суспільної доцільності, толерантності, клієнтоцентризму, посередництва.

Це робить мережевий простір онлайн-ресурсного центру незалежним від індивідуального режиму кожного з них, дозволяє брати участь в житті всієї групи в будь-який час. Зазначені особливості є визначальними для стійкості, тривалості мережевої взаємодії та дієздатності онлайн-ресурсного центру.

Організація діяльності онлайн-ресурсного центру здійснюється таким чином. Реєстрація на сайті ресурсного центру є обов'язковою для всіх учасників, що мають вільний доступ до мережі інтернет. Кожен з них для посилення потенціалу мережевої взаємодії в розвитку їх інформаційно-комунікаційних компетентностей проходить онлайн-анкетування за допомогою онлайн-конструктора тестів «Майстер-тесту». Після цього педагоги об'єднуються в чотири групи слухачів ресурсного центру відповідно до рівня сформованості компетентностей. Для кожної з груп створювалася окрема сторінка онлайн-ресурсу, що підсилювало індивідуальний підхід. При виникненні проблем, пов'язаних з використанням інформаційно-комунікаційних технологій у педагогічній діяльності учителі могли в будь-який час звернутися до сайту на розділ «Консультації та методична допомога» за отриманням кваліфікованої відповіді. Усі консультації відображалися на форумі, що дозволяло слухачеві отримати їх, не звертаючись до тьютора, або ж він сам надсилав їх на його електронну пошту. Учителі публікували на сайті власні методичні розробки, що дозволяло здійснювати обмін педагогічним досвідом. Окрім того, за необхідності надсилалися матеріали на експертизу, до проведення якої тьютор залучав найбільш досвідчених слухачів.

Така форма організації самоосвіти є не лише зручною для педагогів, але й сприяє практичному виробленню операційних умінь та навичок користування комп'ютером, націлює їх на освоєння інформаційно-комунікаційних технологій і подальше використання їх у навчально-виховному процесі. Окрім того, мережева взаємодія активізує самоосвіту вчителів у між курсовий період, приводить її у постійно діючу систему, як складову післядипломного навчання.

Отже, сучасні вимоги до педагога на перше місце ставлять систематичну самостійну роботу з розвитку професійної компетентності, поглиблення його теоретичних знань та практичних умінь. Таким чином, самоосвіта виступає безперервним, особливим чином організованим процесом розвитку та збагачення сукупної культури педагога на основі сформованих в нього освітніх потреб. Вона дає ефективні результати у тому випадку, коли вона здійснюється цілеспрямовано, рівномірно й систематично, а використання нових форм методичної роботи на основі інформаційно-комунікаційних технологій допомагають підтримувати у вчителів інтерес до підвищення кваліфікації у між курсовий період.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Акуленко В. Л. Формирование ИКТ-компетентности учителя-предметника в системе повышения квалификации / В. Л. Акуленко // Применение новых технологий в образовании: материалы XV Междунар. конф. / Ин-т ЮНЕСКО по информ. технологиям в образовании; Моск. обл. обществ. фонд новых технологий в образовании «Байтик». – Троицк, 2004. – С. 344-346.
2. Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія : підруч. для студ., аспірантів та молодих викл. вищ. навч. закл. / А. М. Алексюк. – К. : Либідь, 1998. – 560 с.
3. Андреев А. А. Дистанционное обучение: сущность, технология, организация / А. А. Андреев, В. И. Солдаткин. – М. : Изд-во МЭСИ, 1999. – 196 с.

4. Антипов С. В. Современные технологии разработки web-сайтов / С. В. Антипов // Информатика и образование. – 2004. – № 3. – С. 57-60.
5. Бейко О. Освіта – основний чинник розвитку цивілізації / О. Бейко // Суспільні реформи та становлення громадянського суспільства в Україні : матеріали наук.-практ. конф. / Укр. акад. держ. управління. – К., 2001. – С. 83-85.
6. Биков В. Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти : монографія / В. Ю. Биков. – К. : Атіка, 2008. – 684 с.
7. Бондар В. І. Підвищення ефективності дидактичної підготовки педагогічних кадрів / В. І. Бондар // Радянська школа. – 1986. – № 7. – С. 88-89.
8. Жалдак М. І. Проект стандарту освітньої галузі інформатики / М. І. Жалдак, Ю. С. Рамський // Державний стандарт загальної середньої освіти в Україні. Інформатика. Освітня галузь «Математика» : проект. – К., 1997. – С. 48-59.
9. Жалдак М. И. Система подготовки учителей к использованию информационной технологии в учебном процессе : дис. в форме науч. доклада ... доктора пед. наук : 13.00.02 / Жалдак Мирослав Иванович. – М., 1989. – 48 с.
10. Жук Ю. О. Системні особливості освітнього середовища як об'єкта інформатизації / Ю. О. Жук // Післядипломна освіта в Україні. – 2002. – № 1. – С. 35-37.
11. Журавський В. С. Болонський процес: головні принципи входження в Європейський простір вищої освіти / В. С. Журавський, М. З. Згуровський. – К. : ІВЦ «Видавництво Політехніка», 2003. – 195 с.
12. Журавський В. С. Вища освіта як фактор державотворення і культури в Україні / В.С. Журавський. – К. : Ін Юре, 2003. – 416 с.
13. Забродська Л. М. Інформаційна культура особистості – умова прогнозування розвитку закладу освіти / Л. М. Забродська // Нова педагогічна думка. – 2002. – № 3/4. – С. 252-360.
14. Ильченко О. А. Организационно-педагогические условия разработки и применения сетевых курсов в учебном процессе (на примере подготовки специалистов с высшим образованием) : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / Ильченко Ольга Александровна. – М., 2002. – 193 с.
15. Интернет-обучение: технологии педагогического дизайна / М. В. Моисеева, Е. С. Полат, М. Ю. Бухаркина, М. И. Нежурина ; под ред. М. В. Моисеевой. – М. : Камерон, 2004. – 216 с.
16. Каган М. С. Человек в потоке информации / М. С. Каган. – Новосибирск : Наука. Сиб. отд-ние, 1981. – 177 с.
17. Козлова О. Г. Оновлення освітнього простору в системі постдипломної підготовки вчителя / О. Козлова // Післядипломна освіта в Україні. – 2007. – № 2. – С. 25-27.
18. Кривонос О. М. Компетентністний підхід: аналіз основних понять / О. М. Кривонос // Формування інформаційної компетентності студентів у процесі навчання природничо-математичних дисциплін : матеріали міжвуз. регіон. наук.-метод. семінару / Житомир. держ. ун-т. – Житомир, 2009. – С. 34-39.
19. Прокопенко І. Ф. Інформаційне суспільство і освіта / І. Ф. Прокопенко // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2003. – № 1. – С. 17.

Аннотация. В статье рассматриваются вопросы влияния информационно-коммуникационных технологий на эффективность последипломного образования. Дана характеристика инновационных форм работы с педагогическими работниками во время курсов повышения квалификации, а также в межкурсовой период.

Ключевые слова: заведения последипломного образования, информационно-коммуникационные технологии, открытое образование, сетевое взаимодействие, онлайн-ресурсный центр, информационно-коммуникационные компетентности педагога.

Annotation. The questions on the impact of ICT on the efficiency of post-graduate education. The characteristics of innovative forms of teaching staff during training courses, as well as between the treatment courses period.

Keywords: institutions of post-graduate education, information and communication technology, open education, networking, online resource center, information and communication competence of the teacher.

Н.В.Нечипоренко,
учитель інформатики Уманської міської гімназії
Уманської міської ради Черкаської області

ОРГАНІЗАЦІЯ САМООСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАСОБАМИ ПОТЕНЦІЙНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

***Анотація.** Для ефективного використання інноваційних технологій педагог повинен постійно самовдосконалюватись. Проблема самоосвіти педагога стала особливо актуальною в умовах модернізованого інформаційного суспільства, де вміння знайти інформацію та працювати з нею є ключовими компетентностями.*

Сучасний етап розвитку освіти характеризується масовим використанням інформаційно-комунікаційних технологій. Сьогодні у навчальному процесі школярі широко застосовують різноманітні технічні засоби та прийоми інформаційної підтримки. Однак досить часто, працюючи з такими пристроями, вони розважаються, «блукують» мережею, шукають інформацію для списування, відвідують сайти з сумнівним контентом. На запитання «Якою має бути школа ХХІ століття?» учні 9-11-их класів відповіли: з Wi-Fi доступом до мережі Інтернет, планшетами, електронними підручниками, щоденниками, відеоуроками. Якими ж навичками повинен володіти педагог для навчання таких учнів? Відповідь знаходимо у Меда Харбача, вчителя англійської мови та едублогера, який проводив дослідження у цьому напрямку і виявив 33 навички, якими повинен володіти сучасний учитель [1, 2].

Будь-яка освітня інновація повинна спиратися насамперед на потреби школярів [3]. Якщо усвідомити, що вони багато часу проводять в Інтернеті, за комп'ютером, і вже повністю перегнали вчителів в опануванні його можливостей, то стає зрозумілим, чого насправді хочуть учні для якісного здобуття освітніх знань.

Розумне використання мультимедійних технологій стає поштовхом до багатьох позитивних змін у навчально-виховному процесі, зокрема, поліпшення засвоєння матеріалу, що викладається, зниження рівня агресивності молоді тощо. Крім того, учитель, використовуючи способи управління проектною і дослідницькою діяльністю своїх учнів, що здійснюється за допомогою мультимедійних технологій, може формувати в них навички проектно-дослідницької компетенції [4].

На сьогодні існує чимало педагогічних технологій, використання яких дає змогу вчителю вирішувати різноманітні освітні завдання. Для їх ефективного використання у навчально-виховному процесі педагог повинен постійно самовдосконалюватись, працювати над тією методичною проблемою, яка стала предметом його особливого інтересу і є одним із ефективних способів підвищення педагогічної майстерності. До реалізації поставлених перед собою завдань педагога спонукає пошук та аналіз інформації з даного питання, що зумовлює необхідність у самовдосконаленні педагога через самонавчання.

Проблема самоосвіти педагога стала особливо актуальною в умовах модернізованого інформаційного суспільства, де вміння знайти інформацію та працювати з нею є ключовими компетентностями. Учитель має систематично поповнювати свої знання з педагогіки, психології, методики викладання свого предмета, цікавитися новинками науки і техніки, бути сучасним і креативним. Тут стане в нагоді глобальне джерело педагогічної, методичної та наукової інформації з різноманітними комунікаційними та інформаційними послугами - мережа Інтернет.

Досконало опанувати Інтернет-технології вчителів не завжди вдається, але переважна більшість педагогів знайомиться з ними на курсах підвищення кваліфікації при ЧОППОП, постійно підтримує рівень знань та самостійно набуває практичних умінь через різноманітні он-лайн навчальні курси, тренінги, вебіари, відеоуроки тощо. Стимулюючим чинником у плануванні ефективної системи самоосвіти педагогічного працівника є дистанційна освіта, мережні педагогічні спільноти педагогів, Інтернет-конференції, різноманітні проектні технології тощо. Правильно спланована та організована робота самоосвіти з використанням інформаційних технологій забезпечить підвищення професійної майстерності педагога, сприятиме його фаховому саморозвитку та забезпечить більш якісну самоосвітню діяльність.

Однак варто сказати і про те, що у вчительському середовищі вкорінилося таке прикре явище, як плагіат. Обов'язок кожного педагога – керуватися в освітній діяльності морально-етичними нормами, дотримуватися вимог щодо інформації та поважати авторські права. знайти мужність сказати «Ні!» плагіату і почати працювати самостійно.

Загальновідомо, що будь-яка діяльність людини втрачає сенс якщо в її результаті не створюється якийсь продукт чи немає хоч найменших досягнень. Тому окрім накопичення різноманітних паперових матеріалів, учитель може використати можливості Інтернет-мережі, а саме:

- публікувати статті, сценарії, дидактичні матеріали, тести, наочність на сайтах фахових видань;
- брати участь у різноманітних проектах, конкурсах, які потребують розробки та проведення уроків з новаторськими технологіями;
- розміщувати у блозі, на сайті вчителя власні розробки уроків, робіт учнів, творчі звіти;
- проводити on-line тренінги, семінари, майстер-класи, вебінари з досліджуваної проблеми;
- брати участь у роботі міжмережних спільнот педагогів з обраної проблеми;
- використовувати хмарні технології для освітньої діяльності тощо.

Самоосвіта – це постійна діяльність учителя, спрямована на поглиблення знань та вдосконалення вмінь, підвищення рівня предметної підготовки. У процесі самоосвіти розширюється кругозір, з'являються новітні стратегії використання набутих умінь, виникають нові можливості для успішної реалізації освітніх завдань.

Наразі інформаційно-комунікаційні технології – це, звичайно, не панацея для вирішення усіх освітніх проблем, але це дуже хороший помічник педагога. Однак до того часу, поки вчитель не використовуватиме новинок освітніх технологій з Інтернет-джерел, наша школа буде користуватись лише надбаннями минулого і не розвиватиметься по-новому, а консервативні підходи до навчання та виховання учнів гальмуватимуть розвиток освітніх процесів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Калюжна М.В. Навички вчителя XXI століття [Електронний ресурс]: http://englishwebteacher.blogspot.com/2012/06/blog-post_12.html
2. The 33 Digital Skills Every 21st Century Teacher should Have [Електронний ресурс]: <http://www.educatorstechnology.com/2012/06/33-digital-skills-every-21st-century.html?m=1>
3. Elizabeth Huergo. [Електронний ресурс]: <http://dailyedventures.com/index.php/2012/12/09/elizabeth/>
4. Гончаренко Н.М. Зміна особистісних характеристик під впливом мультимедійних технологій: матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Київ, 6—7 грудня 2012р.) [Електронний ресурс]: <http://iitzo.gov.ua/mizhnarodna-naukovo-praktychna-konferentsiya-innovatsijni-tehnolohiji-navchannya-obdarovanoji-molodi>

Аннотація. Для ефективного использования инновационных технологий педагог должен постоянно самосовершенствоваться. Проблема самообразования педагога стала особенно актуальной в условиях модернизированного информационного общества, где умение найти информацию и работать с ней становятся ключевыми компетенциями.

Annotation. To use effectively innovative technologies the teacher should self-improved constantly. The problem of teacher's self-education has become particularly relevant in the modernized society, where the ability to find information and interact with it is the key of competencies.

Н.В.Розіна,
методист лабораторії розвитку освіти
та педагогічних інновацій Черкаського
обласного інституту післядипломної освіти
педагогічних працівників

МОЛОДОГО ПЕДАГОГА

Анотація. У статті розглядаються мета, завдання та форми роботи Віртуальної школи професійного становлення молодого педагога, яка є складовою інформаційного освітнього простору Черкаського обласного інституту післядипломної освіти педагогічних працівників та функціонує як компонент Черкаського освітнього порталу.

Ключові слова: технології дистанційного навчання, вебінар, професійне становлення молодого педагога.

За умов переходу України до сучасного інформаційного суспільства все більш актуальним стає питання інтеграції інноваційних методик навчання, насамперед інформаційно-комунікаційних, у традиційну шкільну методику.

Важливим кроком стало прийняття у 2005 році Державної програми «Інформаційні та комунікаційні технології в освіті і науці» на 2006 – 2010 роки [2] та законів України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007 – 2015 роки» [3], «Про освіту», «Про вищу освіту». Національною доктриною розвитку освіти у XXI столітті та іншими офіційними документами передбачається забезпечення ефективного впровадження і використання інформаційно-комунікаційних технологій на всіх освітніх рівнях усіх форм навчання.

До ознак інформатизації освіти слід віднести: 1) появу нових форм подання інформації (наприклад мультимедійна форма, що включає текст, графічні зображення, анімацію, звук і відеофрагменти); 2) появу доступу до ресурсів віртуальних навчальних закладів та електронних бібліотек за допомогою глобальної мережі Internet; 3) появу нових форм навчальних занять (вебінари, відеолекції, віртуальні лабораторії). Для більшості вчителів такі форми роботи є більш цікавими, ніж традиційні, оскільки дозволяють їм краще розкрити свої можливості, працюючи за зручним для них графіком; 4) розвиток навчального телебачення, комп'ютерного тестування знань.

У зв'язку з цим особливого значення набуває переорієнтація мислення сучасного викладача на усвідомлення принципово нових вимог до його педагогічної діяльності, готовність використовувати інформаційно-комунікативні технології як допоміжний навчальний ресурс.

Засоби ІКТ дають можливість реалізувати різноманітний за формою та змістом діалоговий зв'язок, а саме: інформативний, довідковий, консультативний, регулятивний, вербальний, невербальний (діалог у вигляді «внутрішньої мови» Л. Виготський) тощо. Найважливішою рисою, що виділяє комп'ютер серед інших дидактичних засобів, є те, що його використання дозволяє працювати в інтерактивному режимі, що означає «активне експериментування» [3, с. 94].

Основні аспекти інформаційно-комунікаційної культури особистості спрямовані на формування системи понять і термінів, практичних вмінь і навичок у галузі комунікаційно-інформаційних технологій, базових знань про загальні принципи застосування ІКТ, формування культури творчої діяльності, розвитку творчих здібностей, пізнавальної та творчої активності, формування індивідуального стилю творчої діяльності. Тут важливого значення набуває відповідна підготовка викладача до використання ІКТ. Відомо, що різні форми методичної роботи не розв'язують повністю складних проблем професійного становлення молодого педагога, тому що навіть найдосконаліша колективна система методичної роботи не може врахувати індивідуальні потреби молодого вчителя в самоосвіті. Молодий педагог повинен сам визначитись та обрати матеріал, прийоми й засоби роботи над собою. Переорієнтація з теоретичного на практичне навчання висуває принципово нові вимоги перед учителем: він має бути не просто «урокодавцем», а вмілим організатором навчальної і виховної діяльності учнів, їх наставником.

Молоді, недосвідчені вчителі, що добре знають комп'ютер, хочуть, але не завжди вміють ефективно використовувати ІКТ під час викладання предметів, а їм необхідно розробляти нові форми уроків, спрямовані на інтенсифікацію та індивідуалізацію навчання за

допомогою комп'ютера. Складовою інформаційного освітнього простору (ІКОП) Черкаського обласного інституту післядипломної освіти педагогічних працівників є Віртуальна школа професійного становлення молодого педагога (далі Школа) та функціонує як компонент Черкаського освітнього порталу (сайту Черкаського ІПОП).

Віртуальна Школа ставить собі за мету підвищення кваліфікації молодих педагогів за технологіями дистанційного навчання; сприяння професійному становленню педагога-початківця; формування у молодих педагогів потреби у безперервному навчанні.

Основними завданнями діяльності Школи є задоволення потреб молодих педагогів в безперервній освіті; здійснення науково-методичного та психологічного супроводу професійної діяльності педагогів-початківців; сприяння накопиченню знань і вмінь з методики навчально-виховної роботи, попередження найбільш серйозних недоліків у професійній діяльності; допомога молодим педагогам в опануванні сучасними підходами та новітніми педагогічними технологіями навчально-виховного процесу; створення умов для формування індивідуального стилю творчої діяльності педагога-початківця.

Віртуальна школа складається з таких розділів:

- Інтернет-скриньки корисної інформації (*інноваційні педагогічні технології, рекомендації щодо усунення труднощів, з якими стикається молодий педагог у перші роки своєї педагогічної діяльності тощо*);
- дистанційного консультативного пункту (*консультації науковців, методистів з різних проблем педагогічної діяльності або пояснення теоретичних положень певної педагогічної теми*);
- віртуального майстер-класу (*детальний, послідовний аналіз перспективного педагогічного досвіду, усвідомлення індивідуального стилю професійної діяльності педагога, його авторської інноваційної ідеї*);
- експрес-опитування (*визначення проблемних педагогічних питань, які потребують вирішення*);
- інтернет-заходів (*підвищення педагогічної майстерності, опанування інноваційними технологіями та методикою їх практичного застосування у навчально-виховній діяльності*);
- дискусійного форуму (*обмін думками зі своїми молодими колегами з певного педагогічного питання, вироблення самостійної позиції, сприяння уточненню своїх переконань і формуванню особистого погляду на світ*).

В рамках Школи проведено інтернет-захід «Нариси про шкільне життя», під час якого молоді вчителі поділились першими враженнями шкільного життя, питаннями навчально-виховного процесу та надали матеріал для створення першого інтернет-журналу.

Наступною формою роботи Школи стали Інтернет-конференції, які дозволяють привернути до участі в обговоренні різних проблем досить широке коло бажаючих, забезпечуючи при цьому кожному учаснику можливість одночасної присутності відразу на кількох конференціях, не відходячи від свого комп'ютера. Для всіх учасників навчального процесу електронні конференції дозволяють не лише бути в курсі розвитку проблематики, яка їх цікавить, брати участь в обговоренні проблем певної предметної галузі, але і самому висловлюватися з питань, що обговорюються.

Інтернет-конференції можуть використовуватися при проведенні різних навчально-дослідницьких проєктів і для розвитку навичок спілкування в ході спільної роботи учнів різних навчальних закладів. Однак спілкування в асинхронному режимі відбувається повільніше, ніж у відеоконференціях, та вони потребують більше часу для виявлення та корегування проблем, що виникають в процесі такої колективної діяльності [4].

Проведена Інтернет-конференція «Використання на уроці перспективного досвіду молодими вчителями», надала можливість молодим педагогам за допомогою зворотнього зв'язку:

- описати перспективний досвід, який вони використовують у навчально-виховному процесі;

- обмінятися думками та вести діалог;
- обрати для наслідування кращі методики перспективного досвіду інших досвідчених вчителів;
- знайти односторонців безпосередньо в процесі інформаційного спілкування;
- заохотити до професійного самовдосконалення.

Одним з видів дистанційного навчання є вебінар.

Вебінар – це технологія, яка дозволяє в повній мірі відтворити умови спільної форми організації навчання, а саме семінарського, лабораторного заняття, уроку, використовуючи засоби аудіо-, відео обміну даними та спільної роботи з різноманітними об'єктами, незважаючи на те, що його учасники можуть фізично знаходитися в різних місцях. Таким чином, створюється віртуальна «аудиторія», що об'єднує всіх учасників вебінару.

Вебінар – це «віртуальний» on-line семінар (нарада, лекція, презентація, конференція, круглий стіл, публічний захист роботи, тренінг, опитування), організований за допомогою Internet-технологій відповідними програмними засобами, який надає можливість ведучому (модератору, тренеру, консультанту, професіоналу, педагогу, тьютору) передавати інформацію (досвід, знання, вміння, завдання), а учасникам отримувати інформацію і навчатися за допомогою віртуального класу, в якому є можливість чути і бачити один одного, де б вони не знаходились.

Вебінар повністю відтворює атмосферу звичайної навчальної лекції. Учні можуть бачити і слухати викладача, відправляти йому запитання з аудиторії або давати стислі відповіді на поставлене всій аудиторії питання. При цьому вчитель зможе бачити і чути кожного зі своїх слухачів. Звісно, вебінари не можуть повністю замінити особистісного спілкування, проте вони дозволяють перейти на принципово новий рівень спілкування людей. Крім того, можливість слідкувати за жестами і мімікою співбесідника підвищує ККД сприйняття інформації до 60% [4].

Для організації вебінарів необхідно (як для вчителя, так і учасників) мати:

- комп'ютер з налаштованим аудіо та/або відеообладнанням (колонки або навушники, мікрофон та web-камера);
- встановлений і правильно налаштований браузер;
- встановлений Flash-програвач.

Власне вебінар проходить за таким сценарієм: вчитель планує вебінар, визначає його тематику та хід, формує групу, надсилаючи запрошення або публікуючи повідомлення про вебінар на інформаційних ресурсах.

Починаючи вебінар, вчитель обирає найбільш оптимальні способи проведення уроку (аудіо або відеоконференція, використання дошки, показ інтерфейсу програмних продуктів тощо), керує процесом (завантажує презентацію, змінює слайди, вмикає/вимикає камери й мікрофони, проводить опитування тощо). Учень бере участь у вебінарі, спілкується, малює на загальній дошці, дивиться презентацію (відеофрагменти). Після цього за потреби ведучий може у текстовому чаті вебінару або іншими способами оцінити роботу слухачів і надати рекомендації або висловити свої побажання [4].

В рамках роботи віртуальної школи професійного становлення молодого педагога проведений віртуальний майстер-клас вчителя Кам'янської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів №1 Кам'янської районної ради С.І. Ходоровської за темою «Проблемно-пошукова діяльність учнів при вивченні математики».

Віртуальний майстер-клас проводився на базі опорних навчальних закладів з питань упровадження інформаційно-комунікаційних технологій, а саме: Золотоніської спеціалізованої школи №2 інформаційних технологій Золотоніської міської ради, Смілянського навчально-виховного комплексу «Загальноосвітня школа І – ІІІ ступенів №3-колегіум» Смілянської міської ради та Черкаського інституту післядипломної освіти педагогічних працівників. У майстер-класі взяли участь молоді вчителі загальноосвітніх навчальних закладів міст Золотоноша, Сміла, Золотоніського та Смілянського районів. Заклади працювали у режимі он-лайну, з використанням комп'ютерного обладнання

здійснювався прямий візуальний і звуковий зв'язок. Майстер-клас викликав цілий ряд запитань і думок, що створило більш репрезентативний зворотний зв'язок з аудиторією. До дискусії були залучені досвідчені вчителі, методисти. Завдяки віртуальному майстер-класу, молоді вчителі отримали досвід використання інтерактивних технологій навчання на уроці, ознайомилися з методикою співпраці: в групах, малих групах тощо.

Слід пам'ятати, що зі зростанням освіченості й культури суспільства підвищується і загальний розвиток учнів. Невипадково, навіть досвідчені вчителі визнають, що за останні 10 – 15 років учити стало набагато складніше. Сучасні діти розумніші, обізнаніші, допитливіші, з кожним роком учителям дедалі «важче входити в клас» [1, с. 78].

Василь Сухомлинський на запитання «Що означає хороший вчитель?» відповів: «*Це насамперед людина, яка любить дітей, знаходить радість у спілкуванні з ними, вірить у те, що кожна дитина може стати доброю людиною, вмє дружити з дітьми, бере близько до серця дитячі радощі і прикроці, знає душу дитини...*» [2, с. 49].

Коли говорять, що педагогом треба народитися, то це справді так: для педагогічної роботи треба мати покликання! Щоб успішно вчити і виховувати, треба любити цю роботу і любити дітей.

Ерудиція, ділові якості, багатий духовний світ, уміння проїнятися радіщами і турботами учнів – ось ті чинники, що сприяють налагодженню оптимального спілкування у навчально-виховному процесі. Утвердженню цих якостей у молодих педагогів буде сприяти Віртуальна школа професійного становлення молодого педагога.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Педагогічна культура вчителя: Навч. посіб. / П.М. Щербань, С.В. Шейко, М. П. Щербань та ін.; [за ред. П.М. Щербаня]. – К. : Вища шк., 2010. – С. 78.
2. Сухомлинський В. // Вибрані твори: В 5 т. – К., 1977. – Т.4. – С. 49.
3. Смірнова-Трибульська Є.М. Використання комп'ютера при навчанні математики в польській школі / Є.М. Смірнова-Трибульська // Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання: Зб. наук. праць. – К. : НПУ ім. М.П. Драгоманова. – Випуск 7. – 2003. – С. 93.

Інтернет-ресурси

1. Віртуальна школа професійного становлення молодого педагога – Інтернет-заходи. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до сайту : oirop@ukr.net
2. Про затвердження державної програми «Інформаційні та комунікаційні технології в освіті і науці» на 2006–2010 роки : постанова Кабінету Міністрів України № 1153 від 7.12.2005 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до постанови : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1153-2005-%EF>
3. Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки : Закон України № 537-V від 9.01.2007 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до закону: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=537-16>
4. Методичні особливості вебінарів, як інноваційної технології навчання / Н.В.Морзе, О.В.Ігнатенко // Інформаційні технології в освіті. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до статті www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/itvo/2010_5/4.pdf

Аннотація. В статті розглядаються цілі, задачі і форми роботи Віртуальної школи професійного становлення молодого педагога, которая является составляющей информационного образовательного пространства Черкасского областного института последипломного образования педагогических работников и функционирует как компонент Черкасского образовательного портала.

Ключевые слова: технологии дистанционного обучения, вебинар, профессиональное становление молодого педагога.

Annotation. The article considers the goals, objectives and forms of virtual school young teacher professional development, which is part of the educational information space Cherkassy Regional Institute of Postgraduate Education and acts as a component of Cherkassy educational portal.

Key words: technology distance learning, webinars, professional development of the young teacher.

*Д.П.Соболенко,
методист міського методичного кабінету
відділу освіти виконавчого комітету
Смілянської міської ради Черкаської області*

МІСЦЕ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИКЛАДАННІ МИСТЕЦЬКИХ ДИСЦИПЛІН

Анотація. У статті розглядаються можливості використання та роль інформаційно-комп'ютерних технологій у навчальному процесі при викладанні мистецьких дисциплін.

Застосування сучасних комп'ютерних технологій у професійній мистецькій освіті базується на ідеї їх інтеграції з традиційними навчальними методиками опрацювання зорової, слухової та тактильної інформації.

Динамізм розвитку інформаційного суспільства вже сьогодні виявляється в тому, що професійна діяльність фахівця не визначена на весь період його трудової активності, а навпаки, потребує безперервної освіти, готовності до постійного підвищення своєї професійної компетентності.

Система підготовки фахівця мистецької сфери в сучасних умовах має враховувати вимоги сучасності, а також забезпечувати художню спадковість як внутрішню тенденцію розвитку мистецтва і збереження художніх традицій - необхідну умову існування культури взагалі, в тому числі й мистецтва.

Здатність адаптуватися до мінливих умов і технологій особливо актуальна для вчителя мистецьких спеціальностей. Адже в сучасних умовах, навіть у період навчання майбутнього фахівця, відбувається зміна декількох поколінь програмних і апаратних засобів, з'являються нові інформаційні технології, змінюється й уточнюється зміст деяких навчальних предметів як наукових галузей. Тому в процесі професійної підготовки педагогів мистецьких дисциплін необхідно не тільки накопичувати предметні знання й уміння, але й активно формувати творчу особистість майбутніх учителів мистецьких дисциплін, які дозволили б їм у майбутньому вирішувати нові педагогічні завдання [3, с. 372].

Роль та значення інформаційно-комп'ютерних технологій у викладанні дисциплін художньо-естетичного циклу розглядаються в дослідженнях сучасних учених – Т. Агейкіної-Старченко, В. Бутенка, Є. Голобородько, І. Зязюна, Н. Кічук, Л. Козачкової, Н. Ничкало, Ю. Олійника, Г. Падалки, М. Поташника, В. Сидоренка, С. Сисоєвої, Т. Суценко, О. Ткаченко та інших. Проте питання про роль та місце інформаційно-комп'ютерних технологій у викладанні мистецьких дисциплін потребує додаткової уваги та висвітлення.

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати та визначити місце сучасних комп'ютерних технологій у викладанні мистецьких дисциплін.

Запровадження в навчальний процес сучасних інформаційних комп'ютерних технологій відкриває нові шляхи й надає широкі можливості для подальшого загального та професійного навчання, усебічної активізації творчих, пошукових, особистісно-зорієнтованих форм організації навчання.

Сучасні комп'ютерні технології в мистецькій освіті учнів базуються на ідеї їх інтеграції з традиційними навчальними методиками. Педагогічний досвід показує, що використання інформаційних технологій на уроках дисциплін художньо-естетичного циклу

сприяє всебічному розвитку особистості дитини, насамперед, розвитку її творчих здібностей [2].

Назвемо фактори, що можуть сприяти більш активному і ефективному використанню нових інформаційних технологій у викладанні мистецьких дисциплін у середній школі:

- дидактичні можливості використання комп'ютера;
- наявність на ринку численних програмних продуктів для школи;
- введення в навчальні плани багатьох шкіл пропедевтичного курсу інформатики (розвиток комп'ютерної грамотності школярів);
- наявність у багатьох сім'ях комп'ютерів, що сприяють тому, що в дітей формується готовність (психологічна, мотиваційна, практична) до використання комп'ютерів у навчанні на різних навчальних предметах.

Використання комп'ютера як засобу навчання у навчальному процесі середньої школи вносить зміни й у інші елементи педагогічної технології (процес навчання, організацію навчання, засоби навчання тощо). Це, на наш погляд, дозволяє вирішити декілька груп проблем: загальнодидактичних, методичних, інформаційних (тих, що стосуються комп'ютера як засобу навчання), професійних й організаційних, кожна з яких, у свою чергу, дозволяє вирішити відповідні теоретичні і практичні завдання.

Втім, поруч з широкими можливостями використання комп'ютерно-інформаційних технологій у викладанні мистецьких дисциплін, існує і ряд організаційно-методичних проблем використання комп'ютера в навчальній діяльності школярів середнього віку:

- дотримання специфіки змісту навчального предмета;
- дотримання особливостей методичної системи, що використовується при навчанні предмета;
- обґрунтування доцільності використання комп'ютера;
- обґрунтування дидактичних і технічних вимог до педагогічних програмних засобів;
- виявлення, експертиза і добір педагогічних програмних засобів;
- проектування педагогічних програмних засобів, систем комп'ютерних завдань або електронного дидактичного матеріалу;
- використання програмного продукту в технології навчання предмету.

Для більш чіткої картини щодо навчання на уроках музичного, образотворчого мистецтва та художньої культури за допомогою комп'ютера наведемо певні переваги та недоліки (табл. 1).

Досвід науково-методичної та педагогічної роботи показав, що використання інформаційних технологій у професійній мистецькій освіті сприяє всебічному і гармонійному розвитку особистості дитини, насамперед розвитку її творчих здібностей.

Використання в процесі навчання нових медіа засобів допомагає розкрити природу створення дитиною творчої роботи від задуму до втілення. Експериментальні авторські методики педагогів дають можливість побудувати урок від мандрівки та малювання в уяві образів, навіяних чарівною музикою та розповіддю педагога, до виконання композиції комп'ютерною «мишею» з імпровізуванням формою, об'ємом, трансформацією кольору, тону, графічного ритму.

Використання авторських програм на музичному, образотворчому мистецтві, художній культурі мають вирішити завдання всебічного розвитку природних, творчих здібностей учнів, а саме:

- фантазію і художню уяву;
- асоціативне сприйняття і мислення на основі художнього й музичного матеріалів;
- навички втілення художнього образу за допомогою комп'ютерних засобів навчання;
- розуміння поняття ритму в природі і мистецтві;
- розуміння поняття "фактура", уміння віднайти необхідну "фактуру" з великої кількості комп'ютерних варіантів;

– відчуття простору та форми, контрасту величин і форм, статички і динаміки, симетрії і асиметрії кольорової палітри [5].

Робота з комп'ютером створює можливості для імітації різних технік (аплікація, панно, вітраж, декоративний дизайн, гравюра тощо), створення композиції із застосуванням моделей геометричних та інших фігур, розвитку зорової пам'яті, фантазії, комбінаторних здібностей у синтезі з комп'ютерним мисленням, формування в юних студентів естетично-гармонійного світосприйняття.

Сучасні інформаційні технології, що передають навчальний зміст творчих дисциплін у мультимедійному середовищі, сприяють засвоєнню знань через нову модель навчальної комунікації – «вчитель — комп'ютер — учень», що є новим дидактичним засобом організації навчального процесу та підвищує ефективність інтенсифікації та інтеграції наочних, організаційних та мотиваційних методів навчання.

Втім варто пам'ятати, що використання сучасних комп'ютерних технологій на уроках мистецьких дисциплін можливе лише за умов наявності достатнього рівня підготовки, володіння спеціальними знаннями, умінням і навичками роботи з комп'ютерною технікою самого вчителя.

Тому для з'ясування цієї освітньої ситуації необхідно виявити педагогічні умови і розробити модель, що ґрунтується на активному застосуванні комп'ютерних технологій під час формування творчої особистості майбутніх учителів мистецьких спеціальностей у процесі їх фахової підготовки.

Представлено діючу модель формування творчої особистості майбутніх учителів мистецьких дисциплін засобами ІКТ та описано особливості її застосування (рис. 1).

(Модель формування творчої особистості майбутніх учителів мистецьких спеціальностей засобами комп'ютерних технологій [4, с. 13] можете проглянути у посібнику, який знаходиться у бібліотеці ЧОПОПП)

(

На першому етапі головним є вивчення спецкурсу, мета якого полягає у набутті студентами мистецьких спеціальностей достатнього рівня знань, умінь та навичок практичного застосування ІКТ, формування відповідного способу сприйняття сучасних ІКТ як професійного мистецького інструменту, що символізує перехід до вищого (комплексно-інтегративного) від попереднього рівня (комунікативного) їх використання і дає змогу перейти до наступного етапу розробленої моделі. На даному етапі підготовки студентів використовувались такі завдання: «Творче резюме» - основна ціль якого створити якісне, привабливе, професійно зорієнтоване резюме фахівця мистецької спеціальності засобами ІКТ; «Візитка» - розробити особисту художньо оформлену візитну картку, опановуючи нові комп'ютерні програми; «Презентація» - розробити, виготовити і провести презентацію уроку з мистецької спеціальності (відповідно до фаху студента).

Другий етап полягає в самореалізації і самовдосконаленні професійних якостей майбутніх учителів мистецьких спеціальностей через виконання творчих завдань засобами ІКТ під час засвоєння профільних мистецьких дисциплін. На дієздатність визначеної системи впливають психолого-педагогічні умови: стимуляція мотивації до вивчення і використання ІКТ; підтримка адекватного сучасним вимогам рівня комп'ютерного апаратно-програмного забезпечення профільних мистецьких навчальних дисциплін та курсів; системне застосування творчих вправ у навчально-виховному процесі підготовки; налагодження рівноправних колегіальних партнерських відносин між усіма учасниками навчально-виховного процесу та технології впровадження у навчально-виховний процес ВНЗ [4, с. 14].

Отже, потреба суспільства в компетентних, професійно розвинених фахівцях, що використовують комп'ютерні технології як професійний фаховий інструмент, необхідність розв'язання зазначених суперечностей, недостатня розробленість проблеми створення

творчого середовища підготовки фахівців мистецьких спеціальностей освітньої галузі підтверджує доцільність, своєчасність й актуальність теми дослідження «Формування творчої особистості майбутніх учителів мистецьких спеціальностей засобами комп'ютерних технологій» [6, с. 175].

Безперечно, у сучасній школі комп'ютер не вирішує всіх проблем, він залишається всього лише багатофункціональним технічним засобом навчання. Не менш важливими є сучасні педагогічні технології та інновації у процесі навчання, які дозволяють не просто «вкласти» в кожного учня якийсь запас знань, але, в першу чергу, створити умови для прояву пізнавальної активності дітей.

Таким чином, комп'ютерні технології є тим інструментом, який дозволяє педагогам якісно змінити методи і організаційні форми своєї роботи, повніше розвивати індивідуальні здібності учнів, посилити міждисциплінарні зв'язки в навчанні, здійснювати постійне динамічне оновлення організації навчального процесу. Інформаційно-комп'ютерні технології, разом із правильно підібраними технологіями навчання, створюють необхідний рівень якості, варіативності, диференціації і індивідуалізації навчання й виховання. І, як результат освоєння галузі «Мистецтво» – розвинена художня уява; здатність до адекватного сприйняття витворів мистецтва за допомогою освоєння мови мистецтва (у тому числі толерантність до різних культур, до так званих «незрозумілих» авторських витворів); сформовані навички художньо-практичної діяльності; здатність аналізувати й синтезувати, уміння узагальнювати й бачити цілісну картину світу в його звуко-пластичних образах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Агейкіна-Старченко Т.В. Особливості викладання мистецьких дисциплін у загальноосвітніх навчальних закладах / Т.В. Агейкіна-Старченко // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць. – Вип. 424. – Серія : Педагогіка та психологія. – Чернівці : Рута, 2008. – С. 3–7.
2. Казачкова Л.М. Використання комп'ютерних технологій на уроках мистецьких дисциплін. - [Електронний ресурс] / Л.М. Казачкова – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Tvo/2012_2/006.pdf
3. Олійник Ю. І. Вплив комп'ютерних технологій на процес формування творчої особистості студентів мистецьких спеціальностей / Ю. І. Олійник // Педагогічні науки (зб. наук. праць). – [вип. 50., ч. 2]. – Херсон: вид-во ХДУ, 2008. – 369-375 с.
4. Олійник Ю. І. Формування творчої особистості майбутніх учителів мистецьких спеціальностей засобами комп'ютерних технологій . : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. Педагогічних наук : спец. 13.00.04 - теорія і методика професійної освіти / Ю. І. Олійник; ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України. – К., 2010. – 22 с.
5. Падалка Г. Теорія і методика мистецької освіти: інноваційна проблематика. - [Електронний ресурс] / Г. Падалка – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Moztm/2010_5/7.pdf
6. Ткаченко О. Підготовка майбутніх учителів музики до інтегрованого викладання мистецьких дисциплін у загальноосвітніх школах / О. Ткаченко // Гуманітарний вісник №25. – С. 174-178

Аннотація. В статті розглядаються можливості використання і роль інформаційно-комп'ютерних технологій в учебном процесі при преподаванні художественных дисциплин.

Annotation. The article deals with the possibility of the use and role of information and computer technology in the learning process in teaching arts disciplines.

С.К. Сорочинська,
учителя української мови та літератури
Смілянської загальноосвітньої школи І – ІІІ
ступенів №1 Смілянської міської ради
Черкаської області

**ВИКОРИСТАННЯ ПОТЕНЦІЙНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ
ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ САМООСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ
ПРАЦІВНИКІВ У МІЖКУРСОВИЙ ПЕРІОД (ІЗ ВЛАСНОГО ДОСВІДУ)**

Анотація. Автор статті, наголошуючи на необхідності самоосвіти для кожного педагога, який намагається досягнути вершин майстерності, у Матеріалах наводить приклади використання мережі Інтернет для організації самоосвітньої діяльності у міжкурсовий період. Зокрема, наводяться приклади із досвіду роботи щодо навчання на дистанційних курсах, створення блогів, сайтів, портфоліо як web-сторінки та використання їх у процесі самоосвіти; участь у Інтернет-конкурсах тощо.

Згідно із Законом України "Про освіту" "педагогічні та науково-педагогічні працівники зобов'язані постійно підвищувати професійний рівень, педагогічну майстерність, загальну культуру" [1].

Учитель – основна дійова особа у реформуванні сучасної освіти. Змінюються орієнтири освіти – змінюється й сам вчитель, змінюється мета й завдання його освітянської діяльності. Сучасний педагог має бути готовим до змін, а тому доволі актуальною є проблема неперервної освіти, спрямованої на професійне становлення, вдосконалення педагогічної майстерності й підвищення кваліфікації.

Вже не достатньо бути на уроці та поза ним актором, режисером, діловодом, диригентом, дипломатом, психологом, новатором і компетентним фахівцем. Модель сучасного вчителя передбачає готовність до застосування нових освітянських ідей, здатність постійно навчатися, бути у постійному творчому пошуку. Ці якості не видаються додатком до диплома про педагогічну освіту, а формуються у щоденній учительській праці.

В.Сухомлинський застерігає: „Далеко не кожен стане вченим, письменником, артистом, далеко не кожному судилося винайти порох або велосипед, але майстром своєї справи має стати кожен". А що ж потрібно зробити для того, щоб досягнути вершин майстерності?

Ми здобули вищу освіту у навчальному закладі, а переступивши поріг школи – місця роботи, зрозуміли, що „я знаю, що я нічого не знаю". І кожного дня, готуючись до уроків, перечитуєш велику кількість літератури незважаючи на те, чи пропрацював ти рік чи двадцять років: досягти успіху може лише той вчитель, який постійно знаходиться на сучасному рівні знань, вільно адаптується до нових тенденцій життя. А потім ставиш перед собою мету: дізнатися якомога більше про..., навчитися... тощо. Отже, ти став на шлях самоосвіти, дбаючи про постійне поповнення професійної та загальнокультурної інформації та систематичне оновлення індивідуального й соціального досвіду. А кожен день, урок стають твоїми критеріями самовдосконалення, саморозвитку.

Педагогічний словник трактує поняття “самоосвіта” як ціленаправлену пізнавальну діяльність, керовану самою особистістю; придбання систематичних знань у будь-якій галузі науки, техніки, культури, політичному житті тощо. В основі самоосвіти лежить цікавість того, хто навчається, в поєднанні з самостійним вивченням матеріалу [2, 296].

Усім відомо, що систему самоосвіти вчителя можна розглядати як **сукупність складових** [3]:

- Самооцінка – вміння оцінювати свої можливості;
- Самооблік – вміння брати до уваги наявність своїх якостей;
- Самовизначення – вміння вибрати своє місце в житті, суспільстві, вміння усвідомлювати свої інтереси;
- Самоорганізація – вміння знайти джерело пізнання й адекватності своїм можливостям, форми самоосвіти, планувати, організувати робоче місце та діяльність;
- Самореалізація – реалізація особистістю своїх можливостей;
- Самокритичність – вміння критично оцінювати переваги та недоліки власної роботи;
- Саморозвиток – результат самоосвіти.

Основними завданнями самоосвітньої діяльності педагога є:

- вдосконалення теоретичних знань, професійної компетентності вчителя;
- оволодіння новими формами, прийомами навчання й виховання;
- вивчення та впровадження в практику перспективного педагогічного досвіду, новітніх досягнень педагогіки та психології, нових педагогічних технологій;

- розвиток особистісних здібностей, професійних компетентностей.

Самоосвіта – шлях розвитку власної непересічності (учні не люблять нецікавих людей). Мова йде про те, щоб розвинути в собі нестандартність, оригінальність, уміння дивувати і вражати учнів, а якщо треба – і покоряти. Інша справа, що тут особливо важливе відчуття міри. Прагнення здивувати, уразити завжди і скрізь, чого б це не було варто, загрожує вчителеві педагогічними прорахунками.

Самоосвіта – це освіта, одержана у процесі самостійної роботи, без проходження систематичного курсу навчання в освітній установі. У системі безперервної освіти самоосвіта виконує роль зв'язної ланки між ступенями й стадіями організованого навчання, що надає освітньому процесу цілісного характеру. Існують певні принципи організації самоосвітньої діяльності педагога:

- взаємозв'язок науково-методичної роботи з творчими пошуками окремих учителів і педагогічного колективу в цілому;
- взаємообумовленість цілей, сутності, змісту, структури науково-методичної роботи й суспільних потреб, педагогічної практики;
- відповідність змісту самоосвіти рівневі підготовки педагога, його інтересам і нахилам;
- систематичність і послідовність самоосвіти;
- комплексне вивчення психолого-педагогічних і науково-методичних проблем;
- зв'язок самоосвіти з практичною діяльністю педагога;
- взаємозв'язок наукових і методичних знань у самоосвітній підготовці вчителів.

Існують кілька **шляхів досягнення мети** – стати майстром своєї справи:

1. Щоденна самоосвіта – опрацювання паперових носіїв:
 - * книжки (наукова, науково-методична, методична, публіцистична, художня та інші літератури);
 - * фахова періодика (газети, журнали).
2. Мережа Інтернет.
3. Телебачення, відео, аудіо інформація.
4. Курси фахової перепідготовки у міжатестаційний період при ОПОПП.
5. заходи з обміну досвідом: участь у конкурсах; семінари, круглі столи, конференції; майстер-класи.
6. Екскурсії, театри, виставки, музеї, концерти, подорожі тощо.

І з кожним днем все більше ми проводимо часу для збагачення себе новими знаннями саме в мережі Інтернет, з появою якої значно підвищуються можливості педагогічної самоосвіти. З'являються нові теми, цікаві завдання та способи їх розв'язання, нові способи самореалізації, що з'явилися у педагога через появу нових засобів самоосвіти:

- розробка електронних уроків, посібників тощо;
- розробка пакету тестового матеріалу в електронному вигляді;
- розробка пакету стандартного поурочного планування з теми чи групи тем;
- комплект дидактичного матеріалу з предмета: самоосвітні, практичні, контрольні роботи;
- розробка комплекту роздаткового матеріалу з предмета;
- створення термінологічного словника з предметної теми, розділу;
- розробка тематичних класних годин, батьківських зборів чи позакласних заходів;
- розробка навчальних проєктів;
- розробка пакету олімпіадного матеріалу для підготовки учнів;
- проєкт особистої методичної веб-сторінки;
- база даних питань і задач з предмета;
- створення електронної бібліотеки творів художньої літератури згідно програм;
- зв'язок самоосвіти з практичною діяльністю педагога (результатом самоосвіти повинне стати підвищення якості навчально-виховного процесу).

Тут і ознайомлення із напрацюваннями колег за фахом, розробки уроків, дослідження певної теми; тут і віртуальні екскурсії музеями, і колекції картин, фото пам'ятників, портрети діячів тощо.

Визначаючи якість **курсової перепідготовки**, педагоги школи вказують на цінність знань, отриманих на курсах, щодо оволодіння інноваціями в освітній діяльності, впровадження інтерактивних методик у практику роботи, методу проєктів, технологій продуктивного навчання; вміння проводити й аналізувати моніторингові дослідження, ознайомлення з новими програмами та вимогами до викладання навчальних предметів, отримання психологічної допомоги та розширення психолого-педагогічної обізнаності, вміння застосовувати інформаційні технології, вдосконалювати вміння спілкуватися українською мовою.

Курсова перепідготовка має своє логічне продовження у самоосвітній діяльності вчителя через виконання післякурсowego завдання; роботі методичних об'єднань, педагогічної ради, де заслуховуються звіти педагогів, які побували на курсах; співбесідах з питань самоосвіти, оформлені матеріалів з досвіду роботи вчителя, творчих презентаціях, відкритих уроках. На жаль, у міжатестаційний період потрапити на курси підвищення кваліфікації можна раз на п'ять років. А тому дуже цікавою, на мій погляд, формою самоосвіти є **дистанційне навчання (дистанційна освіта - ДО)**, яке дає можливість вивчати новий курс хоч і щомісячно.

Особисто я закінчила уже два таких курси: „Підготовка до атестації: як оформити власне портфоліо” та „Ефективний урок” у Дистанційній академії при видавничій групі „Основа” (м.Харків). Чекаю на початок наступного курсу „Робота з обдарованими дітьми”. А поки що навчаюся на курсах „Партнерство в навчанні” з питання впровадження інтерактивних технологій та особливості використання різних ІКТ, їх роль у навчально-виховному процесі. І неважливо, чи отримаєш ти сертифікат на підтвердження проходження курсу, чині – головне – твій рівень самовдосконалення, розвитку.

Що ж таке дистанційний курс?

В Інтернет можна зустріти два типи курсів [4, 34]. Перший тип - для самостійного навчання. Дистанційний курс міститься на сайті, доступ до нього безкоштовний. Студент виконує всі вказівки, перевіряє рівень своїх знань, одержує посилання на інші сайти в мережі Інтернет для глибшого знайомства з відповідною дисципліною. Таких курсів в Інтернет дуже багато, їхня кількість постійно збільшується. Їхній єдиний недолік - студент не одержує сертифікат про якість знань.

Другий тип дистанційного курсу - для групового вивчення. Передбачається активний обмін інформацією, думками з викладачем і студентами. У цьому випадку передбачається оплата за навчання, встановлюються контрольні терміни навчання (термін складання іспиту для отримання сертифікату визначається студентом); такий курс, як правило, входить у систему підготовки фахівця певної кваліфікації (бакалавра, фахівця, магістра). У деяких випадках необхідно подавати сертифікат на предмет, що передує обраному курсу.

Для того, щоб навчатися дистанційно, необхідно як мінімум мати доступ до електронної пошти. Багато мати можливість хоча б зрідка працювати в режимі on-line в Інтернет.

Дистанційний курс містить такі інформаційні матеріали [5]:

- * Вступну інформацію, де викладаються мета та завдання курсу, графік роботи, рекомендації.
- * Попереднє самотестування, що дозволить користувачу оцінити рівень своєї підготовки й адаптувати курс під себе.
- * Рекомендації до вивчення курсу. Посібник або конспект лекцій.
- * Методичні матеріали до виконання лабораторних та практичних робіт.

* Комп'ютерні навчальні програми в Інтернет, на дискетах, CD-ROM (електронний підручник, контролюючі, тестуючі, тренажерні програми, лабораторні роботи, довідники, енциклопедії, предметно-орієнтований простір).

* Інструктивні матеріали.

* Теоретичний матеріал, наведений, як правило, у вигляді модулів. Таке подання спрощує засвоєння матеріалу, дає конкретні точки контролю матеріалу, що засвоюється, забезпечує високу якість навчання.

* Лабораторні й практичні роботи з попередньою системою контролю (допуск).

* Перелік питань, що ставляться найчастіше, і відповіді на них (FAQ).

* Глосарій.

* Список посилань на інші сайти в Інтернет для поглиблення знань з предмету.

Основна особливість дистанційного навчання - це активне спілкування студентів:

* електронною поштою з викладачем і студентами віртуальної групи (віртуальної, тому що студенти в процесі навчання не зустрічаються в одній аудиторії);

* через список розсилок або телеконференції (дискусії, семінарські заняття, колективні роботи);

* з використанням chat або відеоконференцій для обговорення матеріалу в реальному масштабі часу (передбачені не в усіх дистанційних курсах).

Перед початком занять, як правило, передбачається час для знайомства студентів між собою. З цією метою можуть використовуватися анкети з розміщенням здобутої інформації на сервері й розповсюдженням у списку розсилок. Це допомагає студентам знайти партнера для виконання групового завдання (2-3 особи), організувати обговорення матеріалу тощо.

Здобуті навички співробітництва в Інтернет можуть бути використані в подальшому для практичної діяльності, телероботи (через Інтернет можна брати участь у виконанні великих проєктів, не виїжджаючи за межі міста, країни).

А наскільки цікавою є така форма самоосвіти як **участь у конкурсах!** Упродовж лише останніх чотирьох років між атестаційного періоду я брала участь у конкурсі „Учитель року - 2009”, щорічному конкурсі „Панорама творчих уроків” (видавництво „Шкільний світ”), в обласному конкурсі „Мій кращий урок”, у Форумі педагогічних ідей "УРОК" (видавництво „Плеяда”), у Дев'ятому Всеукраїнському конкурсі „Вчитель-новатор” („Партнерство в навчанні”), організаторами якого є Майкрософт України, Інститут інноваційних технологій і змісту Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України). Мета конкурсу: опанування освітянами сучасних педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій; підтримка роботи педагогів у розробці та впровадженні мультимедійних програмних засобів навчання.

Саме завдяки мережі Інтернет маєш можливість швидко знайти матеріал для опрацювання, узагальнення, порівняння із тим, що є твоєю задумкою. Добре, що сьогодні існують і **сайти**, де розміщують власні напрацювання педагоги, і передплата **електронної версії фахових видань** (наприклад, ВГ „Основа”). А ще я захоплююся тими творчими педагогами, які і до уроків старанно готуються, і встигають оформити і регулярно поновлювати власні **блоги, сайти, портфоліо у вигляді web-сторінки**.

Персональний сайт є особливою формою професійного портфоліо, доступного в мережі Інтернет, структура якого дозволяє не лише представити власні розробки в різних форматах, а й організувати спілкування з колегами з використанням вбудованого блогу, за допомогою коментарів, особистих повідомлень, форуму. Власник (адміністратор) сайту може регулювати доступ до розміщених матеріалів, надаючи різні права групам користувачів. Зареєстровані користувачі сайту мають можливість залишати коментарі, розмішувати власні матеріали, спілкуватись у форумі тощо, що забезпечує високу ефективність рефлексивної складової портфоліо.

Блог – це Інтернет-щоденник, що регулярно поповнюється, із зворотним порядком записів (останній запис розташовується у верхній частині сторінки), які містять текст, фото чи мультимедіа. Блог, як публічний ресурс, передбачає активне обговорення повідомлень (постів) сторонніми читачами як у коментарях до записів, так і у власних блогах.

Портфолію у вигляді web-сторінки може бути елементом офіційного сайту навчального закладу або творчого об'єднання педагогічних працівників.

Маючи власний блог, на якому розміщую і власні напрацювання за фахом, і матеріали класного керівника, і роботи учнів, фотоматеріали, і посилання на ті джерела, які є цінними для мене, знаю, наскільки це забирає багато часу. А ще треба і відповіді дати на коментарі користувачів.

Та незважаючи на труднощі, обмаль часу, дотримуюся думки, що це – майже живе спілкування із колегами, незважаючи на те що знайомі заочно і знаходимося один від одного на відстані.

Крім мережі Інтернет в організації самоосвітньої діяльності педагога у між курсовий період велику роль відіграють різні **форми роботи з обміну досвідом**: семінари, круглі столи, конференції, майстер-класи., читання тощо. Тільки, на мою думку корисніші будуть не одноденні, а ті, що розраховані на кілька (3-4) днів роботи. Так, при Черкаському ОПОПП було організовано 3-денний **семінар** за програмою українсько-шведського проекту „Освіта для сталого розвитку” (керівник – Кудін Валентина Семенівна, методист з позашкільної освіти). І ми упродовж трьох днів не тільки знайомилися із змістом проекту, а дізналися про цікаві форми роботи, брали участь в обміні досвідом, спілкуючись, знайомилися, шукали і знаходили „близьких по духу” людей з інших регіонів. А відтоді підтримуєш з ними стосунки – знову ж таки завдяки Інтернет-мережі.

Влітку 2012 року було проведено I етап Всеукраїнських молодіжних Ольжичевих **читань** у м. Миколаєві. А восени наших трьох учнів запросили до участі у II етапі читань. Я, як керівник, поїхала разом з учнями і була вкрай здивована: настільки продумана була організація роботи як дітей за секціями, так і наша, керівників! Як кажуть, не було коли вгору глянути: ми ділилися власними напрацюваннями, здобутками навчального закладу. А ще –розширилися координати спілкування уже в межах країни. І тепер чи на e-mail, чи завдяки соціальним мережам, чи через блог ми з новими знайомими колегами продовжуємо тісне спілкування, обмінюємося думками, ідеями. І це – ще одна із форм самоосвіти, самовдосконалення, розвитку.

Здатність до самоосвіти незрівнянно важливіша за своїми результатами та впливом на людину, ніж сама освіта у навчальному закладі. «Вчити самого себе» – гасло кожної особистості. Але найактуальнішим він стає для педагогів, бо внаслідок їхньої наближеності до молодого покоління здійснюється безпосередній вплив на розвиток особистості дитини. Особистісно зорієнтована самоосвіта педагога забезпечує підвищення педагогічної майстерності, а в результаті – безперервний саморозвиток особистості самого педагога і його вплив на розвиток особистості учня.

В.Сухомлинський був переконаний, що "немає людей більш допитливих, невгамовних, більш одержимих думками про творчість, як учителі".

Оскільки творчість – це діяльність, результатом якої є щось якісно нове, неповторне, оригінальне і навіть суспільно-унікальне, то кожного керівника закладу чи методиста турбує питання: як сформувати здібність до творчої роботи та як підтримувати світоч творчості, щоб він якомога довше не загасав, і давав плоди.

Навчання педагога не може мати зупинок, перерв, не може закінчуватись. К. Ушинський зазначав, що "учитель живе до тих пір, доки вчиться, як тільки він перестає вчитись у ньому вмирає вчитель". Самовдосконалення як соціальний процес базується на вимогах суспільства та професії до особистості фахівця. Причому вимоги, що пред'являються спеціалісту, повинні бути вище тих можливостей, що має людина.

Ще однією важливою передумовою процесу самовдосконалення є ставлення самого фахівця до вимог, що висуваються. Звісно, якщо він байдуже ставиться до них, про розвиток особистості не йдеться. Необхідно формувати самосвідомість людини як творчого професіонала. Зміст такої підготовки ґрунтується, перш за все, на гуманістичному уявленні про завдання професійної діяльності, бажаних якостей людини, зокрема, її фахової свідомості та мислення, творчих активних дій у рамках відведеної компетенції.

Результат самоосвіти може мати різні **форми представлення**.

Традиційні форми: доповідь; виступ на семінарі; виступ на педагогічній раді; виступ на засіданні методичного об'єднання; дидактичний матеріал; розробка пакету стандартного поурочного планування з теми чи групи тем; комплект дидактичного матеріалу з предмета; збірники практичних, контрольних робіт; розробка комплекту роздаткового матеріалу з предмета; розробка тематичних класних годин, батьківських зборів чи позакласних заходів; розробка пакету олімпіадного матеріалу для підготовки учнів; база даних питань і задач з предмета тощо.

Інноваційні форми: проект; розробка електронних уроків, посібників тощо; розробка пакету тестового матеріалу в електронних оболонках; створення особистої методичної чи предметної web-сторінки; створення електронної бібліотеки творів художньої літератури згідно програм тощо.

Науково-методичні форми: методичний посібник; навчальний посібник; стаття до фахового видання; науково-методична розробка; методичний чи діагностичний кейс; створення термінологічного словника; творчий звіт тощо.

Чи готові ви до самоосвіти? Чи потрібно це вам? Чи не занадто ви впевнені у своїй майстерності? Поставте розділовий знак (., !, ?) у виразі "Моя професійна компетентність досконала _". Покажіть цю відповідь представнику адміністрації вашого навчального закладу, методисту чи практичному психологу та дізнайтесь думку фахівця про стан вашої внутрішньої готовності до самовдосконалення.

І завжди пам'ятайте слова Джимі Рона – усесвітньо відомого філософа бізнесу, який розробляв стратегії діяльності Coca-Cola, I.B.M., Xerox, General Motors і був особистим бізнес-тренером Білла Гейтса: "Формальна освіта допоможе вам вижити, а **самоосвіта приведе вас до успіху**".

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Закон України „Про освіту” – ст. 56. – 1994.
2. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. – К.:Либідь, 1997. –376 с.
3. Бумагіна О. Самоосвіта вчителів //« Завуч». – 2002.–№ 36
4. Кухаренко В. М., Рибалко О. В., Сиротенко Н. Г. Дистанційне навчання: Умови застосування. Дистанційний курс: Навчальний посібник. 3-є вид./За ред. В. М. Кухаренка - Харків: НТУ "ХПІ", "Торсінг", 2002. – 320 с.
5. Дистанційне навчання - uk.wikipedia.org/.../Дистанційне_навчання
6. Дистанційна Освіта в Україні - lib.if.ua/publish2008/1217424966.html

Анотація. Автор статті приводить приклади використання Інтернет-сети з метою організації самоосвітньої діяльності в міжкурсовий період. В частині, приводяться приклади з досвіду роботи учнів на дистанційних курсах, створення блогів, сайтів, портфоліо як web-сторінок і використання їх з метою самоосвіти; участі в Інтернет-конкурсах і т.д.

Annotation. The author of the article gives examples of usage of the Internet for the organization of self-education during the term of preparing for attestation. The examples of experience of attending distance courses, creating blogs, sites, portfolio as a web-page, participation in the Internet-competitions and their usage with the aim of self-education are given in the article, etc.

С.В.Сотник,

директор Шполянської загальноосвітньої школи
I-III ступенів № 5 Шполянської районної ради
Черкаської області

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ САМООСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛІВ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Анотація. У матеріалах висвітлені аспекти організації самоосвітньої діяльності вчителів у процесі розвитку їх інформаційно-комунікативних компетентностей, визначено форми й методи управління самоосвітою педагога та роль мережі Інтернет для організації самоосвітньої діяльності педагогічних працівників у міжкурсовий період. Матеріали можуть бути використані керівниками школи, педпрацівниками.

Ключові слова: Інтернет, самоосвіта, педагог.

Школа потребує сьогодні вчителів, які володіють ґрунтовними знаннями предмету, високою фаховою кваліфікацією та професійною культурою, які здатні творчо підходити до організації навчально-виховного процесу та досягати високих якісних результатів, об'єктивно осмислювати педагогічні явища і факти, критично оцінювати їх, а основне - творчо самореалізовуватись. Такого вчителя школа може мати при умові, коли питання щодо рівня його підготовки буде одним з найважливіших питань методичної роботи. А питання безперервного процесу саморозвитку та самовдосконалення стане основною ціллю педагога.

Дієвою формою підвищення кваліфікації вчителя, його педагогічної майстерності є курси підвищення кваліфікації, які допомагають вчителю збагатитися новими педагогічними та методичними ідеями, ознайомитися з передовим педагогічним досвідом вчителів області. Але традиційна форма післядипломної освіти потребує, на мою думку, реформування. По-перше, сучасна інформаційна хвиля потребує проведення курсової перепідготовки не один раз на п'ять років, а хоча б один раз у два роки. По-друге, у кожному районі є талановиті вчителі, учителі-методисти, які могли б у канікулярний час ділитися досвідом із молодими та малодосвідченими вчителями, проводити семінари за темами, презентувати результати своєї діяльності. По-третє, доцільним, на мою думку є використання ІКТ та мережі Інтернет в організації курсів підвищення кваліфікації та під час самоосвітньої діяльності в міжкурсовий період.

Ще у вісімдесятих роках ХХ століття Елвін Тоффлер (американський соціолог футуролог) у своїй книзі «Третя хвиля» передбачив існування третьої хвилі, тієї, в якій ми зараз опинилися. Ця хвиля, зазначив автор, стане революцією інформаційних комунікаційних технологій та відзначиться розвитком електроніки, віртуальними місцями праці та віртуальним спілкуванням. Сьогодні інформаційні та комунікаційні технології приводять до змін практично всіх сфер життя.

Якщо проаналізувати ситуацію в районі, то сьогодні всі школи, шкільні бібліотеки району підключені до мережі Інтернет. З однієї сторони навчальний заклад дає доступ кожному учаснику навчально-виховного процесу до відкритого інформаційного простору за допомогою мережі Інтернет, з іншої сторони ми починаємо шукати нові можливості для реалізації завдання сучасної школи - розвитку особистості та створення умов для того, щоб учні стали повноцінним громадянами світового інформаційного співтовариства.

Кожен, хто вважає себе вчителем, вчиться все життя.

Для мене план професійно-особистісного розвитку направлений на отримання нових знань, підвищення ефективності навчання, впровадження нових педагогічних прийомів і методик, на розвиток творчого потенціалу.

Самоосвіта – необхідна умова ефективної педагогічної діяльності, це потреба, яка захищає особистість вчителя від інтелектуального зубожіння, це усвідомлений процес пізнавальної діяльності, вдосконалення будь-яких якостей людини або його навичок. І вона може бути результативною, коли правильно спланована. Можна щодня гортати сторінки науково-методичної преси чи спеціальних сайтів Інтернету і залишатися на низькому рівні.

Отже, у процесі розвитку інформаційно-комунікаційних компетентностей учителів вагоме місце має відводитися організації самоосвітньої діяльності, умілому управлінню на основі узгодження потреб, інтересів і можливостей педагогів. Саме це є одним із важливих питань методичної роботи в школі. Працюючи над впровадженням кредитно-модульної системи неперервного підвищення кваліфікації педагогічних працівників Черкаської області, вчителі школи активно включилися в роботу по створенню власного портфоліо,

паралельно навчаючись працювати з текстовим редактором, з програмами обробки зображень та відео, узагальнювати матеріал у вигляді презентації або віртуальних екскурсій.

Питання, пов'язані із самоосвітою, не раз виносилися на засідання педагогічних рад. Адміністрація школи знайомила вчителів з методичними рекомендаціями щодо використання інформаційно-комунікаційних технологій у самоосвітній діяльності вчителя; залучалися вчителі і до створення презентацій перспективного педагогічного досвіду з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

У результаті цілеспрямованого самоосвіти вчителів на вдосконалення рівня розвиненості їхніх інформаційно-комунікаційних компетентностей якісних змін набув рівень їхньої готовності до саморозвитку.

Для того, щоб вчити інших, потрібно бути освідченим самому. Учитель повинен знати не тільки свій предмет і володіти методикою його викладання, а й бути обізнаним з іншими науками, різними сферами суспільного життя, орієнтуватися в сучасній політиці та економіці. Педагог повинен вчитися всьому постійно, протягом всього життя, мусить рухатися вперед, і не зупинятися, а досягнувши вершини, підійматися вище. Він повинен бути готовим до застосування нових ідей, бути у постійному творчому пошуку. Ці якості не видаються разом з дипломом про педагогічну освіту, а формуються у щоденній учительській праці. З появою в роботі вчителя комп'ютера та Інтернету значно підвищуються можливості педагогічної самоосвіти. Саме завдяки інтернету вчитель має можливість вдосконалювати власні суспільно-політичні знання, знайомитися з досягненнями різних наук, з новими тенденціями і явищами культурного життя, поповнювати знання з предмету, знайомитись з новітніми даними науки. Використовуючи таку інформацію, вчителю вдається успішно розвивати свої педагогічні, психологічні і методичні знання і уміння. Інтернет допомагає задовольнити внутрішні потреби та бажання вчителя: поглиблювати свої знання, розвивати інтелектуальні якості та розумові здібності.

Використання ІКТ та мережі Інтернет допомагає у опрацюванні законодавчих та нормативно-правових документів з питань освіти; у вивченні нових наукових ідей, найактуальніших педагогічних проблем, при вивченні передового педагогічного досвіду та під час роботи над індивідуальною психолого-педагогічною проблемою, докурсовим та післякурсним завданням.

Як говорив В.Сухомлинський "Далеко не кожен стане вченим, письменником, артистом, далеко не кожному судилося винайти порох або велосипед, але майстром своєї справи має стати кожен". Особливо це стосується вчителя – творця дитячих душ. У Законі України «Про освіту» зазначено: «Педагогічні та науково-педагогічні працівники зобов'язані постійно підвищувати професійний рівень, педагогічну майстерність, загальну культуру». Цього потребує від вчителя саме життя, школа, його вихованці. Тому саме вчителю слід перш за все навчитись досконалій організації та управлінню самоосвітньою діяльністю, прогнозувати та моделювати особистий розвиток, забезпечуючи безперервне професійне зростання.

Професійне самовдосконалення здійснюють через самоосвіту, через участь у різноманітних методичних заходах, що проводяться в школі, в районі. Для самоосвітньої діяльності широко використовую мережу Інтернет. Саме в мережі знаходжу новітні педагогічні та психологічні дослідження, нові напрямки у методиці та організації навчально-виховного процесу. Часто Інтернет допомагає вирішити проблеми, які виникають під час роботи, зрозуміти «важкого учня», учня, якого віднесено до «групи ризику». Цікавими є розміщені у мережі дослідження в області педагогіки, психології: тести, анкети, матеріали діагностики. Саме ці знання, отримані у ВУЗі 30 років тому, потребують щоденного оновлення. Тому часто використовую поради психологів, які допомагають зрозуміти психологічний стан учня, знати вікові особливості дитини, її соціальне оточення та передбачати наслідки впливу середовища на учня. Самовдосконалюючись в особистісному й професійному плані, я маю можливість через мережу спілкуватися з учнями,

випускниками, студентами, батьками, колегами. Часто таке спілкування допомагає учневі у вирішенні його проблем.

Мережа Інтернет стає в пригоді, коли на порядку денному постають окремі питання соціології, психології, дидактики, теорії виховання, наукових основ викладання математики, фізики та інших природничо-математичних дисциплін. Окремі статті, реферати, наукові роботи вчать поєднувати науково-теоретичну підготовку з практичними вміннями та навичками, необхідними в педагогічній діяльності.

Праця педагога відрізняється високою мобільністю, надзвичайною складністю, вимагає від нього глибоких та різнобічних наукових професійних знань, умінь, навичок, що становлять основу професійної компетентності. Тому підвищення кваліфікації за допомогою мережі Інтернет носить випереджальний характер, а своєчасне отримання наукової інформації, рекомендацій психолого-педагогічної науки та знайомство з кращими зразками педагогічного досвіду сприяє зростанню якості навчально-виховного процесу.

Сьогодні в інтернеті з'являються нові теми, цікаві завдання та способи їх розв'язання. Саме завдяки Інтернету з'являється можливість познайомитись із розробками електронних уроків, посібників; з тестовим матеріалом; із зразками поурочного планування з теми чи групи тем; із дидактичним матеріалом з предмету: самоосвітні, практичні, контрольні роботи та інший цікавий матеріал, який вчитель може використати під час підготовки та проведення уроків. Це роздатковий матеріал з предмету, розробки тематичних класних годин, позакласних заходів, батьківських зборів, розробки навчальних проектів, олімпіадний матеріал, матеріал для підготовки до ДПА та ЗНО. Кожен вчитель прагне зробити свій урок незвичайним, захоплюючим. Тому на уроці демонструються малюнки з Інтернету, програватимуться мультимедійні файли, що показують виверження вулканів, сонячні затемнення, лабораторні досліди та ін.. Все більш популярними стають відео-лекції, перегляди фільмів, слайдів. За рахунок Інтернет-технологій збільшується використання наочності на заняттях. А інформацію, яку вчитель знаходить в мережі Інтернет, рекомендує учням для написання рефератів, для знаходження відповідей на різного роду запитання. Таким чином, вчитель разом з учнями здобуває основні вміння користувача Інтернет, освоює частину телекомунікацій для своїх потреб.

Як свідчить досвід, досконала організація самоосвітньої діяльності сприяє професійній майстерності вчителя, його самовдосконаленню, підвищенню авторитету серед учнів, батьків, колег, та впливає безпосередньо на якість навчально-виховного процесу.

Творчо працюючий педагог сам створює свій особистий імідж, сам обирає засоби підвищення свого розвитку, та форми пізнавальної діяльності. Головне, щоб був результат такої діяльності, щоб вчитель був переконаним у ефективності застосування Інтернет – технологій, щоб бачив як вплине застосування Інтернет-технологій на якість навчання, на розвиток учнів. На мою думку, застосування Інтернет-технологій дозволяє вирішити проблему інтеграції в навчання, забезпечує розвиток умінь одержання нової інформації. Я використовую web-сайти й освітні портали, електронну пошту, Skype, VPN (Virtual Private Network), електронну бібліотеку та ін. Важливим в самоосвітній діяльності є участь вчителя в Інтернет-семінарах, Інтернет-конференціях. Певну роль відіграє проведення предметних тижнів, під час підготовки яких використовуються інформаційно-комунікаційні технології: онлайн-опитування, віртуальні екскурсії, презентації тощо.

Результатом самоосвітньої діяльності вчителя є розробка та проведення уроків з використанням мультимедійних засобів, активна участь у різноманітних методичних заходах, створення навчально-дидактичних матеріалів нового покоління. Продемонструвати найбільш значимі результати практичної діяльності педагогів допомагає портфоліо, що має на меті зафіксувати й оцінити особистісні професійні досягнення, відстежити творче самовдосконалення й саморозвиток, провести оцінювання власної роботи. Проведені спостереження свідчать, що у вчителів, які використовують інформаційно-комунікаційні технології, значно зростають показники рівня знань, умінь і навичок. Сьогодні позитивну відповідь щодо налагодження спілкування засобами Інтернет-технологій надали 100%

вчителів школи. Відбулися якісні зміни й у формуванні навичок використання Інтернету як інструменту пошуку інформації. Проте низькою залишається готовність вчителів до створення власного інформаційного середовища в Інтернеті (створення предметного сайту, особистого блогу, сайту з можливостями дистанційного навчання, тощо). Слід зазначити, що користувачами електронної пошти, форумів, освітніх порталів, сайтів, каталогів предметних сайтів стали майже всі вчителі школи. Однак, у вчителів залишаються недостатньо розвиненими операційні вміння й навички, завдяки яким інформація узагальнюється у вигляді мультимедійного проекту чи презентації. До створення елементарного слайду готові лише 41% педагогів школи.

Отже, форми і методи самоосвіти в міжкурсовий період є багатограничними. Серед найефективніших, яким ще слід учитися, метод групового інтерв'ювання, кейс-метод, складання та ведення Щоденників саморозвитку особистості вчителя та ін. І всі їх можна досягнути, якщо частіше будемо повертатися до вправи: Поставити розділовий знак (., !, ?) у виразі "Моя професійна компетентність досконала". І завжди слід пам'ятати слова Джими Рона – всесвітньо відомого філософа бізнесу, який розробляв стратегії діяльності Coca-Cola, I.B.M., Херох, General Motors і був особистим бізнес-тренером Білла Гейтса: "Формальна освіта допоможе вам вижити, а самоосвіта приведе вас до успіху".

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Зязюн І.А. Освітні технології у вимірах педагогічної рефлексії // Світло. – 1996. С. 4-6.
2. Ильченко О.А. Организационно-педагогические условия разработки и применения сетевых курсов в учебном процессе (на примере подготовки специалистов с высшим образованием): Москва, 2002. – 193 с.
3. Андреев В.И. Педагогика творческого саморазвития. Инновационный курс. Кн. 1. – Казань: Изд-во Казан., ун-та, 1996. – 577 с.
4. Браже Т.Г. Развитие творческого потенциала учителя / Т.Г. Браже // Сов. Педагогика. – 1989. - № 8. – С. 89-94.
5. Коджаспирова Г.М. Культура професійної самоосвіти педагога. / Г.М. Коджаспирова – М., 1994 – 189 с.
6. Мармаза О.І. Інноваційні підходи до управління навчальним закладом. / О.І. Мармаза. – Х.: Видав.гр. «Основа», 2004. – 240 с.

Аннотація. В матеріалах отражены аспекты организации самообразовательной деятельности учителей в процессе развития их информационно-коммуникативной компетентности, определены формы и методы управления самообразованием педагога и роль сети Интернет для организации самообразовательной деятельности педагогических работников в межкурсовой период. Материалы могут быть использованы руководителями школы, педагогами.

Annotation. The experience of using the Internet for organizing teachers' self-education. The work deals with the aspects of organizing the teachers' self-education, in the process of developing their informational communicative skills, determines the role of the Internet in teachers' self-education. The materials can be used by teachers and school authority.

Keywords: the Internet, self-education, teacher.

Л.М.Старченко,
методист КВНЗ «Харківської академії
неперервної освіти»

ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ В УМОВАХ ВПРОВАДЖЕННЯ ВИКЛАДАННЯ ІНФОРМАТИКИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Анотація. Доклад присвячений аналізу першого досвіду впровадження профільних спецкурсів на факультеті підвищення кваліфікації вчителів, як однієї з основних форм спеціально організованого навчання в моделі безперервної педагогічної освіти педагогів.

Ключові слова: програма, навчально-тематичний план, якісний контент, методичне забезпечення, підтримка навчального заняття, робота слухачів.

На сучасному етапі Україна чітко визначила орієнтир на входження в освітній і науковий простір Європи, здійснює модернізацію освітньої діяльності в контексті європейських вимог, з метою підготовки та підвищення кваліфікації фахівців від освіти, здатних забезпечити перехід від індустріального до інформаційно-технологічного суспільства через новаторство в навчанні. Вітчизняні науковці з цього приводу зауважують, що освіта впродовж життя стає освітою, що спрямована на врахування потреб та інтересів, розвиток задатків та здібностей, сутнісних сил кожної людини, яка навчається, створює умови для її самоосвіти та самореалізації через надання можливості будувати свою власну пролонговану освітню траєкторію, яка охоплює все її життя.

Якщо спиратися на їх наукові дослідження, то слід зауважити, що для забезпечення неперервної освіти необхідне виконання наступних умов:

- 1) уміння самостійно вчитися;
- 2) мати відповідну мотивацію;
- 3) умови для навчання.

Робота викладачів Харківської академії неперервного навчання на цьому етапі полягає в створенні оптимальних умов для реалізації одного з основних принципів післядипломної освіти – неперервності освіти, самоосвіти протягом усієї педагогічної діяльності, усього життя. Організаційно-методичні умови запровадження системи неперервної освіти педагогів, це перехід до кредитно-модульної форми підвищення кваліфікації.

Вперше термін «неперервна освіта» був використаний у 1968 році в матеріалах Генеральної конференції ЮНЕСКО, на якій була прийнята програма «На шляху до неперервної освіти для всіх». У висновках доповіді Міжнародної комісії з освіти для XXI сторіччя й рекомендаціях спеціального інтелектуального форуму Виконавчої ради ЮНЕСКО в розробці систем відкритої освіти було відзначено, що неперервна освіта дозволяє всім людям одержати доступ до всіх форм і рівнів освіти, що й буде сприяти подальшому розвитку глобальної й загальної освіти.

Неперервна освіта виступає основним засобом здійснення процесу освіти. У цьому випадку освіта, отримана раз і назавжди, втрачає сенс, тому що не є засобом подальшої, що триває протягом усього життя, освіти. Неперервна освіта дає можливість об'єднати, інтегрувати всі елементи системи освіти, додасть їм системність, цілісність.

Сьогодні особливої уваги набувають питання, пов'язані з принципами реалізації концепції вітчизняної освіти. Треба відзначити, що безперервна освіта відкриває можливість для постійного поглиблення загальноосвітньої та фахової підготовки, досягнення цілісності і наступності у навчанні та вихованні; перетворення набуття освіти у процес, що триває впродовж усього життя людини. Одним із важливих питань проблеми неперервної освіти впродовж усього життя є необхідність забезпечення умов для неї, тому визначено таку структуру освіти: дошкільна освіта, загальна середня освіта, позашкільна освіта, професійно-технічна освіта, ваша освіта, післядипломна освіта, аспірантура, докторантура, самоосвіта.

Провідними вітчизняними науковцями безперервна освіта фахівця розглядається як двофазний процес, який складається з процесу формування (становлення) особистості фахівця у ході його первинної вузівської підготовки та процесу різнобічного розвитку особистості у ході його післядипломної освіти. Вузівська підготовка при цьому виглядає як формування професійної культури фахівця, а післядипломна – як процес збагачення його професійної та загальної культури. А основою цього процесу, як безперервної освіти в цілому, є самоосвіта, здатність до якої є визначальним чинником забезпечення результативності особистісного зростання людини.

Однак, незважаючи на численні дослідження, досить актуальною залишається проблема організації та проведення профільних спецкурсів підвищення кваліфікації за умов впровадження кредитно-модульної форми навчання у закладах післядипломної педагогічної освіти.

Головними етапами на шляху впровадження такої форми підвищення кваліфікації вчителів є підготовка програмного, наукового і методичного забезпечення навчального процесу. Якість же підготовки можна визначити через аналіз результатів роботи слухачів курсів.

З метою забезпечення підвищення кваліфікації педагогічних працівників, удосконалення професійних знань, умінь за спеціальністю, професією з урахуванням можливості здійснення навчання без відриву слухачів від виконання ними професійних обов'язків, підвищення рівня якості самостійної роботи, розвитку інформаційної компетентності слухачів на базі застосування у навчанні сучасних інформаційних, комп'ютерних та телекомунікаційних технологій викладачами секції методики інформатизації та дистанційної освіти ХАНО було розроблено організаційно-педагогічну модель підвищення кваліфікації вчителів усіх категорій, що дозволяє диверсифікувати (урізноманітнити) умови для побудови індивідуальних освітніх траєкторій педагогічних працівників відповідно до їх фахових уподобань і рівня професійної підготовки взагалі, та проведення профільних спецкурсів для вчителів, які бажають викладати інформатики (не за фахом) зокрема.

В умовах, коли зміст навчання має бути наближений до бажань, інтересів і здібностей кожного педагога, секцією методики інформатизації та дистанційної освіти розроблено і пропонується кожному педагогу 18-годинний спецкурс «Особливості методики викладання інформатики в початковій школі». Програмою спецкурсу передбачено оволодіння слухачами базовими знаннями з ІКТ. Мета спецкурсу: формування практичних навичок використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у повсякденній практичній діяльності педагогічних працівників. Надання науково-методичної та практичної допомоги вчителям початкових класів щодо обробки різних видів інформації.

У межах спецкурсу вирішується низка завдань, головними з яких є:

- формування в слухачів навичок роботи з пристроями введення-виведення інформації; – розуміння принципів організації текстових документів вироблення умінь і навичок роботи з сучасними програмними засобами, призначеними для обробки різних видів інформації;
- виховання культури оформлення документів та уміння грамотно структурувати інформацію;
- формування мережевої грамотності та навичок використання віртуальних навчальних середовищ дистанційного навчання;
- розробка слухачами навчальних матеріалів, завдань для контролю успішності учнів.

У межах окреслених основних завдань було створено методичне забезпечення для спецкурсу, яке містить робочий навчально-тематичний план, теоретичні матеріали та практичні завдання, глосарій, списки рекомендованих джерел інформації, методичні рекомендації для роботи слухачів після проходження спецкурсу.

Слухачі, заплативши за навчання на спецкурсі, намагаються одержати від викладачів якомога більше знань. Слухачі намагаються не лишати без уваги все, що викликає в них сумніви та питання, а лектор зацікавлений у тому, щоб його слухали, щоб між ним і слухачами зав'язався діалог. Адже якщо він не зможе знайти спільної мови зі слухачами, не зможе їх зацікавити і, що найважливіше, навчити.

Відгуки слухачів свідчать, що така форма навчання дає змогу підвищити результативність та ефективність процесу формування ІКТ компетентностей, дає змогу якісно засвоїти необхідний саме їм обсяг знань.

Таким чином, пріоритетним напрямом роботи методистів секції інформатизації та дистанційної освіти залишається подальше впровадження спецкурсу «Особливості методики викладання інформатики в початковій школі» при організації підвищення кваліфікації педагогічних працівників за кредитно-модульною формою навчання; розробка та експериментальна апробація системи моніторингового, науково-методичного та організаційного забезпечення процесу навчання слухачів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Вікіпедія: вільна енциклопедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uk.wikipedia.org/>. – Заголовок з екрана.
2. Галузинський В. М., Євтух М. Б. Педагогіка: теорія та історія: Навч. посібник. – К., 1995.
3. Зязюн І. А. Інтелектуально-творчий розвиток особистості в умовах неперервної освіти // Неперервна професійна освіта:
4. проблеми, пошуки, перспективи: Монографія / За ред. І. А. Зязюна. – К.: Віпол, 2000. – С. 11–57.
5. Олейник П. Н. Научные основы преемственности в системе непрерывного профессионального (сельскохозяйственного) образования: Дис... д-ра пед. наук: 13.00.01. – К., 1993. – 390 с.
6. Ничкало Н.Г. Розвиток професійної освіти і навчання в контексті європейської інтеграції / Н. Г. Ничкало // Педагогіка і психологія. – 2008. – № 1. – С. 57–69.

Аннотація. Доклад посвящён анализу первого опыта внедрения профильных спецкурсов на факультете повышения квалификации учителей, как одной из основных форм специально организованного обучения в модели непрерывного педагогического образования педагогов.

Ключевые слова: программа, учебно-тематический план, качественный контент, методическое обеспечение, поддержка учебного занятия, работа слушателей.

Annotation. The report focuses on the analysis of the first experience of the implementation of relevant specialized courses at the faculty of teacher training as one of the main forms of specially organized training in the model of continuous pedagogical education teachers.

Key words: software, training and thematic plan, quality content, methodological support, support for the training sessions, students work.

О.В.Стельмашенко,

заступник директора з навчально-виховної роботи;

Т.П.Міненко,

завідувач бібліотекою;

Ю.В.Мінакова,

учитель математики Канівська

загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 4

Канівської міської ради Черкаської області

З ДОСВІДУ ВИКОРИСТАННЯ ПОТЕНЦІЙНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ САМООСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ У МІЖКУРСОВИЙ ПЕРІОД

Анотація. Модернізація системи освіти на сучасному етапі ставить перед педагогом задачу оволодіти комп'ютерною грамотністю. У статті представлені матеріали з досвіду роботи педагогічного колективу школи І-ІІІ ступенів №4 в організації самоосвітньої діяльності педагогів в системі підвищення кваліфікації через використання мережі Інтернет. У результаті проведеної роботи кожен учитель навчально-виховного закладу проявляє вміння орієнтуватись в інформаційному просторі, отримувати інформацію та оперувати нею відповідно до власних потреб і вимог сучасного високотехнологічного суспільства. Використання комп'ютерних технологій у самоосвітній діяльності педагогів є результатом для підвищення їх фахового рівня, методичної майстерності, пошуку шляхів удосконалення методів навчання.

Використання потенційних можливостей мережі Інтернет для самоосвітньої діяльності педагогічних працівників є головним чинником у самореалізації кожного педагога. У 2011 році Кабінет Міністрів України прийняв цільову програму впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів на період до 2015 року «Сто відсотків».

Основними завданнями програми «Сто відсотків» є:

- удосконалення відповідної правової бази;
- оснащення загальноосвітніх навчальних закладів засобами ІКТ;

- створення відкритої мережі освітніх ресурсів;
- оновлення змісту, форм і методів навчання інформатики;
- підготовка вчителів та підвищення рівня їх кваліфікації.

У Канівській загальноосвітній школі I-III ступенів № 4 працюють 58 педагогів. Методична рада школи, шкільний методичний кабінет навчально-виховного закладу у своїй роботі з учителями керуються наказом МОН молоді та спорту України «Про підготовку до початку 2011-2012 навчального року» від 11 травня 2011 року № 436, в якому йдеться мова про те, що оволодіти основами ІКТ повинні 100 % педагогічних працівників, дбає про те, щоб кожен з них не тільки оволодів комп'ютером як користувач, а й запроваджував у навчально-виховній роботі електронні засоби навчання (ПОЕМ).

Навчально-виховний заклад має досвід роботи щодо організації самоосвітньої діяльності педагогічних працівників засобами мережі Інтернет. Ми виходимо з того, що кожен учитель повинен удосконалювати свої знання впродовж усього життя.

Актуальність питання полягає в тому, що застосування комп'ютерних технологій дає можливість інтенсифікувати навчально-виховний процес, модернізувати та створити нові методи, організацію форм навчання.

Уміння використовувати ПОЕМ для вирішення професійних завдань, підвищення ефективності сучасного уроку та досягнення вищих показників якості навченості школярів – головна умова конкурентноздатності кожного педагогічного колективу на сучасному етапі розвитку освіти в 21 столітті.

Сучасні соціально-економічні реформи українського суспільства ставлять перед педагогічними колективами завдання активізувати такі традиційні форми організації роботи, як самоосвіта, навчання на курсах підвищення кваліфікації при Черкаському ІОПП, дистанційному навчанні педагогів, на курсах «Інтелектуальне навчання для майбутнього».

В організації роботи з педагогами ми виходимо з необхідності забезпечення вимог МОН молоді та спорту України та впровадження науково-методичної проблеми школи «Використання методу проектів у навчально-виховному процесі як одного із шляхів особисто орієнтованого навчання», яка підпорядкована проблемі міського методичного кабінету та спрямована на самореалізацію та самоактуалізацію кожного педагога.

Свою діяльність підпорядковуємо визначенню мети нашої роботи з учителями; визначенню педагогічних умов ефективного впровадження комп'ютерних технологій у самоосвітню діяльність педагогів школи.

Об'єктом роботи є комп'ютерні технології, які запроваджуються педагогами в інноваційних формах діяльності та були представлені Всеукраїнською естафетою «Нові горизонти української школи». Предметом дослідження є впровадження вчителями комп'ютерних технологій та мережі Інтернет в організації самоосвітньої діяльності педагогічних працівників у між курсовий період.

Завдання, які стоять перед методичною радою школи:

- дослідити місце комп'ютерних технологій у системі самоосвітньої діяльності;
- відстежити рівень готовності вчителів до застосування комп'ютерних технологій у рості професійної майстерності педагога;
- визначити педагогічні умови розвитку майстерності.

Об'єкт дослідження – процес самоосвітньої діяльності педагогів.

Предмет дослідження – цілі, зміст, принципи та засоби готовності вчителів до самоосвітньої діяльності.

Метод дослідження – теоретичне обґрунтування та експериментальна перевірка моделі самоосвітньої діяльності педагогів школи на основі ІКТ.

Гіпотеза дослідження ґрунтується на припущенні, що методична рада школи, учителі-наставники, шкільний методичний кабінет сприяють підвищенню рівня самоосвітньої діяльності педагогів на основі комп'ютерних технологій.

Ключові слова: освіта, самоосвіта, самоосвітня навчальна робота.

Основні шлях і оновлення освіти у новому тисячолітті визначено у положенні Закону України «Про освіту», цільовій комплексній програмі «Вчитель».

Завдання оновлення освіти:

- відтворення інтелектуального потенціалу народу;
- забезпечення можливостей для самореалізації людини;
- підготовка молоді до інтеграції в суспільство;
- професійна адаптація фахівця в умовах трансформації суспільного устрою та формування його професійної мобільності і конкурентоспроможності.

Сьогодення вимагає від особистості вчителя стратегію неперервної освіти впродовж усього життя.

Основні чинники самореалізації особистості: саморозвиток, самовдосконалення, самоосвіта.

Суб'єктом передачі досвіду самоосвітньої діяльності для школярів є вчитель. Педагог керує самоосвітою та навчанням. Він, учитель, розуміє, що класно-урочна система має протиріччя у розвитку та самоактуалізації учня, особливо у старших класах. Адже інформація, викладена у шкільному підручнику, старіє миттєво. З'являється потік нової у різних джерелах інформацій, у тому числі і в Інтернеті, а це зобов'язує вчителя навчити учнів робити відбір потрібного, завдяки якому сучасний учень зможе організувати своє життя більш якісно, можливо, гідно. Учитель повинен бути сьогодні особистістю високого інтелекту, різносторонньо розвиненим, ерудованим, мати високий рівень культури, моралі та освіти. Він повинен зацікавити учня своїм предметом, тоді сучасний школяр буде шукати необхідну інформацію протягом усього життя, самовдосконалюватись та самореалізовуватись.

Уже недовго той час, коли випускник України зможе навчатись у вузах Європи та світу, використовуючи онлайн навчання не залишаючи своєї країни, та отримувати диплом міжнародного визнання. Така форма освіти називається дистанційною. І навчити випускника такій формі роботи з комп'ютером повинен учитель - предметник та вчитель іноземної мови.

Проблема самоосвіти вчителя знайшла своє відображення у класичній педагогічній спадщині (Я. А. Коменський, Й. Г. Песталоцці, Ж. Ж. Руссо, В. О. Сухомлинський, К.Д. Ушинський та інш.)

Завдання самовдосконалення особистості засобами навчання визначені у працях О.І.Кочетова, Є.П.Тонконогої. Мотиваційні аспекти самоосвіти досліджені В.К.Буряком, А.В.Усовою та іншими видатними людьми сьогодення. Питання самоосвіти молодого вчителя розкриті І.Л.Науменко та іншими. Проблема оптимізації взаємозв'язку післядипломного навчання та самоосвіти викладена у творах Н.В.Косенко, Ю. В. Кричевського, В.І.Кубинського.

Багато класиків, сучасних вчених України та Європи розглядають питання самоосвіти у контексті оволодіння вчителем сучасними комп'ютерними технологіями, навчання потребує нових підходів та комплексного вивчення.

Методична рада нашого навчально-виховного закладу має деякі власні підходи у спрямуванні самоосвіти вчителя у потрібне русло, що забезпечує конкурентоздатність педагога школи. У 2011-2012 н.р. педагогічний колектив підготував найбільше призерів міських та обласних олімпіад.

У листопаді 2012 року навчально-виховний заклад відмітив 15-річчя функціонування шкільної МАН. Якісний показник роботи з обдарованими дітьми засвідчує про те, що методична рада школи дбає про непереривну самоосвітню діяльність суб'єктів навчально-виховного процесу - вчителя та учня.

Педагоги нашої школи: Волинець М.А., Козаренко Н.М., Кулик Л.П., Захарова Л.О., Білокінь Г.Й., Чернявська Т.Б. відомі в області та Україні як вчителі, що досягли найвищих результатів в роботі з обдарованими школярами. Кожен з них володіє комп'ютерною майстерністю, постійно шукає нову інформацію в мережі Інтернет, дистанційно підтримує процес самоосвітньої діяльності учнів.

Усі 58 педагогів нашої школи володіють основами комп'ютерної грамотності. У педагогічному колективі виховується висока мотивація до самоосвіти педагога. Вона бере початок від першого кроку педагогічної діяльності і до останнього. Так, з часу функціонування школи стали вченими 5 молодих педагогів, які працюють у вузах України: Бонь О.І., Стрибо Т.О, Ярошенко М.М., Ворона О.І. Наразі учитель історії Хоменко С.Ю. навчається в аспірантурі Переяслав-Хмельницького державного університету. Всі вони навчалися заочно, шляхом самоосвітньої діяльності при допомозі Інтернет-ресурсів забезпечили належну підготовку та захист дисертацій. Методична рада школи, учителі-наставники роблять усе можливе, щоб молоді вчителі не зупинялись на досягнутому.

Методична підтримка педагогів здійснюється шляхом:

- діагностування;
- анкетування;
- індивідуальних співбесід;
- адресних замовлень;
- застосування інтерактивних технологій навчання;
- методичних десантів.

Наші педагоги друкують свої розробки уроків не тільки в педагогічних журналах, а й розміщують їх на педагогічних сайтах та створюють власні WEB-сторінки. Школа має свій власний сайт <http://kanivcity.narod.ru/>.

Під час проведення уроків учителі використовують презентації, розроблені власноруч, та інтелектуальне надбання своїх колег, що дає змогу значно покращити навчальний процес. Після кожних курсів підвищення кваліфікації за круглим столом під час методичних об'єднань обговорюється отримана інформація та проходить апробація «новинок» у навчальному процесі.

Моніторинг володіння основами ІКТ

Рік	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012
Відсоток вчителів	65%	78%	84%	100%

Пройшли навчання «Інтел - навчання для майбутнього» :

Учитель-учитель	15%
Самостійне оволодіння основами ІКТ	45%
Учень-учитель	10%

Застосування набутих навичок оволодіння основами ІКТ у самоосвітній діяльності:

У розв'язанні щоденних практичних завдань	89%
При підготовці до уроків, виховних годин, оформленні документації	92%
Проявляють вміння здійснювати відбір необхідної інформації	64%
Навчають учнів раціонально використовувати набуту інформацію	34%
Здійснюють відбір інформації дистанційно	25%

Проявляють вміння:

Створювати тестові документи, таблиці, діаграми, малюнки, презентації	72%
Використовувати глобальну мережу Інтернет, локальні мережі, електронні бази даних	54%
Здійснювати анкетування, діагностування, тестування, пошук необхідної інформації	68%
Розробляють власні електронні продукти (розробки уроків, демонстраційні матеріали, мультимедійні презентації)	34%
Беруть участь у презентації власних надбань, у щорічній виставці ППД	24%
Участь у проекті «Вчитель року»	3%
Працюють у творчих групах та приймають участь у методичних об'єднаннях	100%

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Закон України про освіту. - К. Генеза, 1996 - 36с.
2. Ключко А.О. Самоосвітня діяльність вчителя як педагогічна проблема. - К., 1999.
3. Протасова Н.Г. Післядипломна освіта педагога: зміст, структура, тенденція розвитку. - К., 1998.- 176 с.
4. Сігаєва Л.Е. Проблема підготовки й підвищення кваліфікації вчителів у контексті неперервної освіти. К.: Педагогіка і психологія. – 1999. - №3. - с.94-100.
5. Сканарь В.К. Шляхи вдосконалення форм та методів самоосвіти вчителя. - К., 1982. - 48с.

Аннотація. Модернизация системы образования на современном этапе ставит перед педагогом задачу овладеть компьютерной грамотностью. В статье представлены материалы из опыта работы педагогического коллектива школы I-III ступеней № 4 в организации самообразовательной деятельности педагогов в системе повышения квалификации через использование сети Интернет. В результате проведенной работы каждый учитель учебно-воспитательного заведения проявляет умение ориентироваться в информационном пространстве, получают информацию и оперировать ею в соответствии с собственными потребностями и требованиями современного высокотехнологичного общества. Использование компьютерных технологий в самообразовательной деятельности педагогов является результатом для повышения их профессионального уровня, методического мастерства, поиска путей совершенствования методов обучения.

В.В.Шуба,

учитель англійської мови Уманської
спеціалізованої школи I-III ступенів №12 з
поглибленим вивченням англійської мови
Уманської міської ради Черкаської області

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНИХ УМІНЬ І НАВИЧОК ВЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ ШЛЯХОМ ВИКОРИСТАННЯ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ У ПРОЦЕСІ САМООСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Анотація. У даній статті розглядається проблема вдосконалення професійних умінь і навичок вчителя іноземних мов шляхом використання мережі Інтернет у процесі самоосвітньої діяльності та пропонується різні ресурси для самовдосконалення та саморозвитку.

Професійна освіта вчителя іноземної мови має багато вимірів і напрямів, характеризується багатоаспектністю і складністю. Вдосконалення професійних умінь учителя іноземної мови відбувається не тільки під час навчання на курсах підвищення кваліфікації, а й шляхом самоосвіти у міжкурсний період, тому що педагогічна самоосвіта - це цілеспрямована самостійна діяльність учителів із вдосконалення наявних та набуття нових спеціальних психолого-педагогічних і методичних знань і умінь та їх творчого використання в процесі практичної діяльності.

У сучасних умовах велику роль відіграє вміння вчителя іноземної мови використовувати у своїй роботі Інтернет, тому що компетентний учитель повинен володіти останньою інформацією не тільки зі свого предмета, але й в галузі новітніх освітніх технологій. Використання Інтернету як інструмента самоосвіти має чимало переваг перед традиційними формами професійного самовдосконалення вчителів іноземної мови. Великий вибір віртуальних освітніх послуг, що задовольняє потреби вчителів з різною методичною підготовкою, інтересами й досвідом роботи, сприяє індивідуалізації процесу самоосвіти. Специфіка просторово-часових характеристик віртуального світу знімає обмеження, пов'язані з місцем і часом отримання освітніх послуг, інтерактивний характер значної частини віртуальних освітніх послуг гарантує мені як вчителю, що займається самоосвітою, необхідний зворотний зв'язок. Унікальні можливості для співпраці та обміну досвідом, що їх

відкривають служби Інтернету, дають змогу позбутися притаманного почуття ізольованості від колег, які працюють в інших містах, країнах, а це дуже важливо для вчителя іноземної мови, який ще й отримує мовну практику. Наявність у віртуальному просторі безкоштовних освітніх послуг високої якості дає можливість займатися самоосвітою при порівняно низьких фінансових затратах тощо.

Отже, вчитель може використовувати ресурси мережі Інтернет наступним чином :

- самоосвіта, самостійне підвищення своєї кваліфікації на основі інформації, що міститься в мережі, вивчення досвіду своїх колег;
- дистанційна освіта;
- отримання нормативно-довідкових документів із серверів Міністерства освіти, обласних, міських і районних відділів освіти;
- отримання інформації про новітні педагогічні технології;
- використання на уроках і позакласних заходах методичних і дидактичних матеріалів, наявних в мережі;
- розробка власних матеріалів і публікація їх в мережі;
- тестування школярів на основі контрольних-оцінюваних матеріалів, що зберігаються в мережі;
- знайомство з новими книгами, підручниками, методичною літературою і придбання їх в Інтернет-магазинах;
- участь в заочних конференціях і конкурсах;
- створення власного сайту вчителя;
- пошук однодумців і колег в інших регіонах, листування з колегами і друзями.

На мою думку, серед різноманітних служб Інтернету найважливішими для професійного самовдосконалення й саморозвитку вчителів іноземної мови є всесвітня мережа, електронна пошта, списки розсилки, групи новин, веб-форуми, аудіо-, відеоконференції та розмови в реальному часі, які надають вчителю можливість спілкуватися з колегами як в режимі діалогу, так і в режимі полілогу.

Найбільш відомою є всесвітня мережа. Ця служба має доступ до величезної кількості віртуальних документів, необхідних для самоосвіти вчителів: науково-методичних та науково-популярних документів, статей, планів уроків тощо. Пошук потрібних ресурсів можна здійснювати різними способами:

- за допомогою інформаційно-пошукових систем;
- сторінок-інформаційних воріт, пов'язаних гіпертекстовими посиланнями з усіма згаданими на них ресурсами;
- шляхом введення до адресного рядка браузера електронної адреси потрібного сайту.

Найбільш відомі сторінки - інформаційні ворота в зону віртуального простору, заповненого цікавими для вчителів іноземної мови ресурсами. Це – *TESL/TEFL/TESOL/ESL/EFL/ESOL Links*:

- *Links of Interest to Students and Teachers of English as a Second Language* [<http://iteslj.org/links/>]
- *Online Resources* [<http://www.ccal.org/resources/update.html>],
- *EEFLL Web* [<http://www.eflweb.com/>],
- *TEFL/NET* [<http://www.tefl.net>],
- *ESL Lesson Plans and Resources* [<http://www.csun.edu/~>].

Серед сайтів, на яких розміщені матеріали, що можуть бути використані вчителями іноземної мови для професійного самовдосконалення, найцікавішими, на мій погляд, є такі журнали, як:

- ***TESL-EJ*** <http://www.kyoto-su.ac.jp/information/tesl-ej/> з питань викладання англійської мови як іноземної,
- ***CALL-EJ Online*** <http://www.clec.ritsumei.ac.jp/english/callejonline/> з проблем навчання мови та використання комп'ютерних технологій у навчанні,
- ***English Teaching Forum*** <http://exchanges.state.gov/forum/> з питань теорії та практики

викладання англійської мови як іноземної, різних аспектів американської культури, -

- **Language Learning and Technology** <http://llt.msu.edu/> з питань використання комп'ютерних технологій у викладанні іноземних мов, а також **Teaching English with Technology** <http://www.iatefl.org.pl/call/callnl.htm> науково-методичний журнал, присвячений використанню комп'ютерних технологій у навчанні англійської мови, і сайт **The Onestop Magazine** <http://www.onestopenglish.com/>, де можна знайти плани уроків, навчальні матеріали, методичні рекомендації тощо.

Серед величезної кількості сайтів з потенційно цікавим і актуальним матеріалом для самоосвіти, у вчителя виникають труднощі зі знаходження необхідного матеріалу, який швидко може бути включений до існуючих навчальних планів. Отож, пропоную декілька корисних посилань.

- <http://www.english.ru/> - сайт „Інтернет-ресурси з вивчення англійської мови”. Тут можна знайти інформацію про різноманітні курси та освіту за кордоном, навчальні програми та тести.
- <http://www.bkc.ru/aboutus/> - сайт Школи иностранных языков ВКС. Сайт присвячений вивченню іноземних мов: англійської, німецької, французької, іспанської, італійської, арабської, китайської, японської та ін. і об'єднує в собі 30 віртуальних шкіл на вибір. Перед початком навчання тут можна пройти тестування, вибрати курс, викладача та ін. Існують спеціальні диференційовані програми для різних вікових груп користувачів. Для найменших є додатковий засіб навчання - мультимедійна програма "English + Kids". Розроблені також спеціальні літні програми та програми прискореного вивчення іноземних мов для підлітків.
- <http://www.englishclub.narod.ru/> - Английский клуб. Це навчаюча база даних по вивченню англійської мови. Словники, граматика, навчальні вправи (топіки), ідіоми, скоромовки, пісні. Для кожного етапу навчання, а їх декілька – початковий і т. д. - можна знайти розділ „Плани уроків”.
- <http://www.englishforkids.ru/> - Английский для детей. Тут можна знайти навчальні програми, поради, конкурси, форуми, цікаві посилання на інші сайти і т. п. На сайті знаходяться архіви дитячих пісень, віршів, загадок та прислів'їв англійською мовою, які можна скачати. Є можливість замовити нові книги в Інтернет-магазині по вивченню іноземних мов.
- <http://www.primavista.ru/dictionary/index.htm> - ще один дуже цікавий ресурс. Цей сайт, повністю присвячений словникам, перекладачам, різним програмам для перекладу.
- <http://www.teachingenglish.org.uk/try>

На цих сторінках ви знайдете матеріали для використання на уроках, розраховані на учнів молодших і старших класів. Також завантажуйте уривки з кращих британських книг, що супроводжуються вправами .

Цікавими для професійного саморозвитку є такі служби Інтернету, які надають учителям можливість спілкуватися з колегами як у режимі діалогу, так і в режимі полілогу. До них належать електронна пошта, списки розсилки, групи новин, веб-форуми та розмови в реальному часі, аудіо- та відео конференції, які дають змогу людям зі спільними інтересами обмінюватися інформацією, яка їх цікавить.

- <http://www.teachingenglish.org.uk/transform>

У цьому розділі викладені матеріали для підвищення власної кваліфікації. Почніть із власного плану професійного розвитку та читайте публікації, новини з конференцій та статті з викладацької методики.

- <http://www.teachingenglish.org.uk/train>

Безкоштовні онлайн-курси для вчителів і тренерів, присвячені, зокрема, використанню нових технологій під час уроків, порадам щодо роботи з дітьми і ефективному проведенню уроків.

- <http://www.teachingenglish.org.uk/articles>

На цих сторінках розміщені статті про різні аспекти викладання і навчання – граматику, вимову, аудіювання, словниковий запас, мовлення, письмо тощо. Статті написані досвідченими спеціалістами з викладання англійської.

- <http://www.teachingenglish.org.uk/talk>

Зареєструвавшись на сайті, ви зможете спілкуватися з вчителями з всього світу, ділитися досвідом та інформацією. Обговорюйте досвід, знайомтеся з однодумцями та заведіть власний блог.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Вишневецька Н. Удосконалення професійних умінь і навичок учителя іноземних мов у процесі самоосвіти в системі післядипломної освіти//Наукові записки.-2009.-Випуск 89(2).-С.191-196

2. Ставрова О. Б. Применение компьютера в профессиональной деятельности учителя.-М.: Интеллект-Центр, 2007.-144с.

3. [http:// osvita. ua| languages| English-online|16252](http://osvita.ua/languages/English-online/16252)

4. [http:// teacher.at.ua|pub|](http://teacher.at.ua/pub/)

5. [http:// urok.at.ua| pub|](http://urok.at.ua/pub/)

Видання підготовлено до друку та віддруковано
редакційно-видавничим відділом ЧОПОРП
Зам. № 1285 Тираж 100 пр.
18003, Черкаси, вул. Бидгощська, 38/1

